

Projekt

z dnia 21 grudnia 2023 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W PLESZEWIE**

z dnia ..... 2023 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 - 2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zmianami), art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151) oraz w związku z art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zmianami), Rada Miejska w Pleszewie uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 - 2027 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XLIII/422/2022 Rady Miejskiej w Pleszewie z dnia 24 marca 2022 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 - 2023.

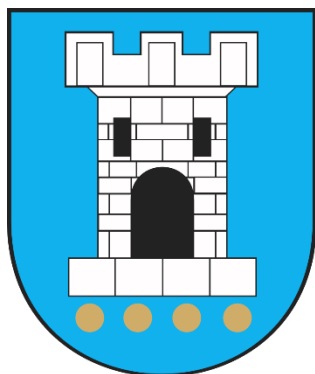
§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Pleszew.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr .....

Rady Miejskiej w Pleszewie

z dnia ..... 2023 r.

MIASTO I GMINA PLESZEW

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2024 – 2027

Zatwierdzenie:

Arkadiusz Ptak
Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew

Opracowanie i skład:

Izabela Świątek – II Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Pleszew
Ewa Świątek – Sekretarz Miasta i Gminy Pleszew
Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie

Materiały:

Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie,
jednostki organizacyjne Miasta i Gminy Pleszew
oraz Powiatu Pleszewskiego,
instytucje publiczne z terenu Miasta i Gminy Pleszew,
organizacje pozarządowe, stowarzyszenia

Pleszew, grudzień 2023 r.

SPIS TREŚCI:

	STRONA
I. WSTĘP	3
II. RESUME – NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI	4
III. PODSTAWY PRAWNE	7
IV. PODSTAWOWE POJĘCIA/SŁOWNICZEK.....	10
V. PANDEMIA COVID-19 ORAZ WOJNA NA UKRAINIE	14
VI. LOKALNA POLITYKA PROFILAKTYKI	16
VII. RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	35
VIII. DIAGNOZA	42
NIKOTYNA I NAPOJE ENERGETYZUJĄCE.....	43
ALKOHOL I ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE	58
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE	78
CZYNNIKI RYZYKA I CZYNNIKI CHRONIĄCE	95
IX. ANALIZA SWOT	101
X. CELE GŁÓWNE PROGRAMU	103
XI. WSKAŹNIKI OCENY REALIZACJI ZADAŃ	109
XII. ZASOBY SAMORZĄDU DO REALIZACJI ZADAŃ	111
XIII. KOORDYNOWANIE ZADAŃ PROGRAMU	116
XIV. FINANSOWANIE ZADAŃ PROGRAMU I GMINNEJ KOMISJI	116
XV. MONITOROWANIE ZADAŃ PROGRAMU	117
XVI. SPRAWZDAWCZOŚĆ	118
WYKAZ TABEL	119
WYKAZ WYKRESÓW	121
WYKAZ TABLIC	122

I. WSTĘP

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027, zwany dalej Programem, stanowi uzupełnienie i kontynuację Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2022 – 2023 zgodnie ze wskazaniem ujętymi w jego Rozdziałach XI i XV. Program w takim kształcie, choć był programem komplementarnym, to realizowany był po raz pierwszy, dlatego w ciągu ostatnich miesięcy został poddany szczegółowej analizie i uzupełnieniom.

Warto dodać, że wiele niezwykle ważnych kwestii, ze względu na ideę profilaktyki, jest i nadal zostanie w tzw. procesie, część zostało całościowo wdrożonych do realizacji, a kilka stało się przedmiotem szerokiej dyskusji i podjęcia prób rozwiązania.

Kluczowym obszarem rozwiązań dla części ze zdiagnozowanych problemów były (i nadal są) zapisy obowiązującej uchwały dotyczącej ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew oraz zasad usytuowania na terenie Miasta i Gminy Pleszew miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych. Niestety mimo prób, propozycji treści stanowiącej choćby mały niewielki krok w kierunku zmiany, opór społeczny w tym czasie okazał się zbyt wielki. 9 czerwca 2022 r. odrzucono uchwałę w całości mimo przeprowadzonej przez prof. Krzysztofa Wojcieszka prelekcji, a dotyczącej obowiązków Gminy wobec zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz wagi i konsekwencji prowadzonej przez nią polityki w zakresie ograniczenia dostępności do alkoholu ujętej w temat: "Samorząd lokalny jako podmiot pracy na rzecz trzeźwości. Możliwości i zadania". Zagadnienie to z pewnością wróci jako temat pilny do dyskusji w latach kolejnych.

Dużym sukcesem jest wdrożenie działań kontrolnych w punktach sprzedaży alkoholu. W roku 2022 indywidualne szkolenie związane z obowiązkami sprzedawców, przeprowadzone przez wykonawcę zewnętrznego, odbyło się w każdym punkcie sprzedaży na terenie Miasta i Gminy Pleszew. Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie przyjęli zasadę kilku kontroli w każdym miesiącu. Działania te przyniosły informację o szeregu nieprawidłowościach, a tym samym dały możliwość ich naprawy. Odstąpiono także od szkolenia w formie stacjonarnej.

Cieszy także fakt, iż wszystkie szkoły działające na terenie Miasta i Gminy Pleszew wdrożyły realizację programów rekomendowanych, wskazywanych we wszystkich rekomendacjach kierunkowych, jako najbardziej wartościowe i skuteczne.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027 to podstawowy dokument przygotowany przez samorząd, służący realizacji celów na rzecz poprawy zdrowia, łączący różne działania profilaktyczne z obszaru problematyki uzależnień kierowany do mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew. Określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizowania szkód społecznych i zdrowotnych, wynikających z używania alkoholu i narkotyków oraz innych zaburzeń zachowania o charakterze nałogowym, niezwiązanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych.

Z dniem 1 stycznia 2022 r. ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi otrzymała nowe brzmienie jednego z zadań gminnych: „Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych”. Zapis ten rozszerza obowiązki gminy o profilaktyczną działalność szkoleniową oraz profilaktykę związaną z uzależnieniami behawioralnymi. W związku z tym niniejszy Program zawiera zagadnienia związane z uzależnieniem od Internetu, mediów społecznościowych i gier cyfrowych. Rozwój cywilizacyjny, tempo życia, wojna na Ukrainie, pandemia COVID-19, a wraz z nimi rozwój technologii informacyjnych, ich dostępność oraz obowiązek stosowania (np. praca zdalna, nauczanie na odległość)

---

stanowią poważny problem związany z uzależnieniami wymagający kompleksowych działań. Ustawodawca uznał, że pojęcie „uzależnienie” wskazuje na wspólne podłoże i mechanizmy zarówno do uzależnienia behawioralnego, jak i uzależnienia od substancji, dlatego do Programu włącza się także pojęcie uzależnień behawioralnych oraz zadania przeciwdziałające tym zaburzeniom.

Program zgodny jest z założeniami Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642), podstawowym dokumentem polityki zdrowia publicznego wyznaczającym cel strategiczny, cele operacyjne oraz najważniejsze zadania do realizacji na rzecz zwiększenia liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Jest też odpowiedzią na występujące w społeczności lokalnej problemy związane z piciem alkoholu i używaniem substancji psychoaktywnych. Oparty jest na analizie problemów, wynikających z diagnozy i potrzeb związanych z ich niwelowaniem oraz uwzględnia zasoby i środki, którymi Gmina dysponuje.

Przy opracowaniu Programu uwzględniono wskazówki wynikające z „Rekomendacji Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na 2024 rok”.

II. RESUME – NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI

Szkody wynikające z uzależnień i zachowań ryzykownych oraz koszty społeczne i ekonomiczne ponoszone są zarówno przez konkretnych ludzi, ale i całe rodziny jak i społeczeństwa, stanowiąc ogromny problem społeczny. Uzależnienia determinują prawidłowe funkcjonowanie na wielu płaszczyznach życia. Rodzina z występującym problemem uzależnień ograniczona jest zwykle ekonomicznie, rozwojowo, edukacyjnie, w zakresie planowania kariery zawodowej, czy przyszłości w oparciu o stabilizację i szeroko rozumiane bezpieczeństwo.

Sformułowana dla Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027 diagnoza pozwoliła wyodrębnić te obszary problemów społecznych w Mieście i Gminie Pleszew, które koniecznie należy objąć wsparciem.

Profilaktyka, w tym działania informacyjne, edukacyjne i szkoleniowe, są niezwykle ważne w kontekście budowania zdrowego społeczeństwa, wspierającego rozwój bliskich, z rozbudowaną siecią czynników chroniących i mocno minimalizowanymi czynnikami ryzyka. W budowaniu lokalnych strategii należy myśleć jak najbardziej systemowo, nie ograniczając się jedynie do działań edukacyjnych skierowanych do uczniów, ale obejmując refleksją również takie czynniki, jak: dostępność alkoholu (liczba punktów), przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim, szukanie rozwiązań konkretnych problemów.

Najważniejsze wnioski z zachodzących współcześnie procesów wpływających na zdrowie, przeprowadzonej diagnozy i analizy zasobów:

1. W nowym podejściu i definiowaniu profilaktyki w kategoriach pozytywnej lub konstruktywnej zauważa się zbieżność promocji zdrowia i profilaktyki na pierwszym poziomie. Dlatego ważna jest spójność działań zdrowotnych – edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia – z działaniami profilaktycznymi.
2. Należy wzmocnić edukację w zakresie zdrowia, czyniąc ją bardziej przystępną, atrakcyjną i dopasowaną do wieku, ponieważ psychoprofilaktyką oraz edukacją zdrowotną należy objąć dzieci od najmłodszych lat, a działania profilaktyczne muszą dotyczyć dzieci, jak i ich rodziców, środowisk szkolnych, środowisk lokalnych – ze względu na znaczącą rolę wsparcia społecznego.

-
3. Stwarzanie możliwości uczestniczenia w alternatywnych formach aktywności w czasie wolnym jest jedną z najważniejszych strategii w konstruowaniu działań profilaktycznych, adresowanych do ogółu dzieci, młodzieży i dorosłych. W ten sposób mogą zostać zaspokojone potrzeby podobne do tych, które skłaniają do sięgania po substancje psychoaktywne. Uprawianie sportu, hobby, rozwijanie zainteresowań, pasji czy uczestnictwo w różnorodnych formach aktywności społecznej czy religijnej, mogą w sposób konstruktywny zaspokajać potrzebę różnych doznań, stymulacji czy akceptacji.
  4. Należy dbać o systematyczne podnoszenie kwalifikacji osób, które w swojej pracy zawodowej spotykają się z dziećmi i rodzinami z problemem uzależnień (nauczyciele, pracownicy socjalni, pedagodzy szkolni, asystenci rodzinni, kuratorzy).
  5. Kluczowe w szkołach stają się:
    - budowanie prozdrowotnej polityki placówki oświatowej – wybory uczniów zależą od planowanych i systemowych działań; promocja zdrowia powinna być wpisana do dokumentów szkoły, placówki, w formie np. koncepcji pracy;
    - tworzenie środowiska sprzyjającego zdrowiu – w wymiarze fizycznym, społecznym, infrastruktury, zasobów informacyjnych i zasobów ludzkich;
    - rozwijanie indywidualnych umiejętności służących zdrowiu – przygotowanie do podejmowania wyborów, uświadomienie dzieciom i młodzieży, że utrzymanie zdrowia zależy od nas samych, naszej postawy, sposobu odżywiania, trybu życia, sposobu spędzania wolnego czasu itp.;
    - współpraca ze służbą zdrowia.
  6. Stwierdzenie, że rodzina jest miejscem, gdzie dziecko doświadcza swych pierwszych kontaktów z otoczeniem, a rodzice (w domyśle opiekunowie) są wzorem, z którym dzieci się identyfikują oraz postawy rodziców wobec dzieci mają wpływ na kształtowanie się osobowości dziecka, na jego życie uczuciowe i rozwój intelektualny nie jest wcale odkrywcze, aczkolwiek nie dla wszystkich rodziców oczywiste, zwłaszcza że 68,4% badanych w 2023 r. uczniów widzi, że w rodzinie pije się alkohol, 46,9% widziało pijanych rodziców.
Warto pamiętać, że postawy rodziców wobec dziecka mają wpływ na kształtowanie się cech jego zachowań w przyszłości, w tym uzależnień.
  7. W kontekście zebranych danych należy pilnie rozpocząć dyskusję o obowiązkach rodziców w zakresie ochrony swoich dzieci (dane dotyczą dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół na terenie Miasta i Gminy Pleszew):
    - „dom” okazał się najbardziej sprzyjającym miejscem dla 47,8% uczniów na inicjację alkoholową (w badaniu w 2019 roku 45,2%),
    - w opinii 87,3% badanych uczniów rodzice wiedzą, że spożywają napoje energetyzujące,
    - 90,5% badanych uczniów nie ma w komputerze blokady uniemożliwiającej dostęp do niebezpiecznych stron (88,1% w telefonie komórkowym),
    - badani uczniowie spędzają w Internecie średnio 4 godziny i 58 minut (w badaniu w 2019 roku 4 godziny i 8 minut, w badaniu z 2015 roku średnia wynosiła 3 godziny 22 minuty),
    - od 4 do 6 godzin w Internecie spędzają nasi czternastolatki 57,6% (45,6% w 2019 roku) i siedemnastolatki 55,5% (44,0% w 2019 roku),
    - 27,3% pleszewskich jedenastolatków spędza w Internecie „więcej niż 9 godzin”,
    - 51,4% (w badaniu w 2019 roku 49,4%) ankietowanych uczniów zgadza się z twierdzeniem „w zasadzie cały czas jestem online, na bieżąco otrzymuję informacje i reaguję na wiadomości”,
    - aż 41,3% rodziców posiada wiedzę, że ich dzieci używają e-papierosów oraz 36,6%, że palą papierosy tradycyjne,
    - dwie trzecie badanych uczniów uważa, że picie napojów energetyzujących jest „bezpieczne, jeśli rzadko pijemy”,
    - 30,8% uczniów doświadczyła zaburzeń odżywiania na poziomie symptomów anoreksji, bulimii i kompulsywnego objadania się,

-
- 37,6% ankietowanych spotkało się z ostracyzmem, który może również wyrażać się w formie phubbingu (połączenie słów „phone” i „snubbing”, czyli ignorowanie innych ludzi na rzecz korzystania ze smartfona), który jest zachowaniem szkodliwym i odbiera jednostce to, co najważniejsze: poczucie przynależności i prowadzi ją do przekonania, że nie jest ważna dla swojego otoczenia,
8. Najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną używaną zarówno przez uczniów szkół podstawowych, jak i uczniów szkół ponadpodstawowych jest alkohol. Więcej niż połowa (52,9%) ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 60,3%) piła alkohol, co stanowi wynik pozytywniejszy o 7,4%.
  9. Wśród głównych powodów picia alkoholu (na pytanie odpowiedzieli tylko uczniowie, którzy zadeklarowali, że kiedykolwiek w życiu pili alkohol) respondenci wskazali:
    - „muszę, żeby zacząć się bawić” 55,7%, (w badaniu w 2019 roku 36,3%),
    - „chcę czuć się dorosłym” 50,1% (w badaniu w 2019 roku 24,3%),
    - „przestać być nieśmiałym” 49,8% (w badaniu w 2019 roku 28,0%).
    - „być spoko i na luzie” 41,1% (w badaniu w 2019 roku 38,5%).Wzrosty procentowe postaw są bardzo znaczące. Dlaczego?
  10. Musi budzić niepokój fakt, że „czystą wódkę” pije więcej o 23 punkty procentowe młodzieży niż w 2019 roku. Niemniej jednak jest to wyniki zmiany preferencji rodzaju spożywania alkoholu pijących dorosłych, gdzie według raportu „Alkohol w Polsce” udział napojów spirytusowych wśród wszystkich trunków jest największy od 30 lat i sięga już 39,2 proc.
Zmiana preferencji picia alkoholu przez dorosłych przyczyniła się do podobnej zmiany wśród młodzieży, która sięga po alkohol.
  11. Ankietowani określili, że główne zajęcia poza szkołą to:
    - słuchanie muzyki” 76,7% (w badaniu w 2019 roku 67,2%),
    - „oglądanie filmów” 72,6% (w badaniu w 2019 roku 32,4%),
    - „buszowanie po Internecie, przeglądanie portali społecznościowych 71,2% (w badaniu w 2019 roku 22,4%),
    - „spotkania z rówieśnikami” 70,7% (w badaniu w 2019 roku 54,8%).
  12. W rankingu relacji z rodzicami na pierwszych trzech miejscach znalazły się stwierdzenia:
    - „dzieci zawiadamiają rodziców o celu wyjścia z domu i o godzinie powrotu” 84,8% (w 2019 roku 87,4%),
    - „rodzice pomagają nam zawsze rozwiązywać nasze problemy” 72,1% (w 2019 roku 78,6%),
    - „prawie każdego dnia jeden posiłek spożywamy przy stole, w gronie wszystkich domowników” 64,1% (w 2019 roku 74,1%).
  13. Na podstawie przeprowadzonych badań wyszacowano, że około 40% uczniów szkół podstawowych, którzy piją napoje energetyzujące, przekracza ponad dwukrotnie bezpieczną dawkę kofeiny dla swojego organizmu. Niepokój musi budzić fakt, że 6,0% uczniów szkół podstawowych zadeklarowało, że pije napoje energetyzujące częściej niż 5 razy dziennie, co przekracza bezpieczną dawkę kofeiny w organizmie ponad sześciokrotnie.
1 stycznia 2024 r. wejdzie w życie ustawa o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym i innych ustaw ograniczająca dostęp do napojów energetyzujących dzieciom i młodzieży do 18. roku życia. Produkty te nie będą dostępne na terenie jednostek systemu oświaty oraz w automatach z żywnością i napojami. Warto przypomnieć, że ustawa z 2016 roku zakazująca sprzedaży nieletnim e-papierosów okazała się nieskuteczna...
  14. Pod względem rozpowszechnienia używania leków uspokajających i nasennych bez zalecenia lekarza, polskie piętnasto – szesnastolatki plasują się na pierwszym miejscu w Europie. Nie wszystkie z tych typów

---

uzależnień doczekały się oficjalnego sklasyfikowania jako jednostki chorobowe, mimo to można jednak przypuszczać, że będą one w najbliższym czasie stanowiły coraz większy problem społeczny.¹

15. Należy po raz kolejny podjąć dyskusję na temat obowiązującej uchwały dotyczącej ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew oraz zasad usytuowania na terenie Miasta i Gminy Pleszew miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz wprowadzić co najmniej rozwiązania ograniczające maksymalną liczbę zezwoleń, co pozwoli ograniczyć liczbę punktów sprzedaży.
16. Wyniki badań wskazują, że problem uzależnień behawioralnych w porównaniu z uzależnieniami chemicznymi w opinii społecznej ma znacznie mniejszą wagę. W ramach edukacji publicznej należy promować istniejące już narzędzia dotyczące problematyki uzależnień behawioralnych, np. www.uzaleznieniabehawioralne.pl, <https://pierwszekroki.net/>, www.anonimowihazardzisci.org oraz telefony oferujące bezpłatną pomoc telefoniczną i on-line:
  - 801 889 880 Telefon Zaufania – Uzależnienia Behawioralne (uzależnienia od hazardu, Internetu, seksu, zakupów, pracy). Telefon działa codziennie, także w weekendy (za wyjątkiem świąt) w godzinach 17:00–22:00.
  - 800 100 100 – (www.800100100.pl) dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji m.in. w zakresie cyberprzemocy i zagrożeń związanych z nowymi technologiami. Telefon jest czynny od poniedziałku do piątku, w godzinach 12:00–15:00.

III. PODSTAWY PRAWNE

Aktami prawnymi regulującymi kwestie realizacji działań z przedmiotowego zakresu są w szczególności:

- 1) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151),
- 2) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 ze zmianami),
- 3) ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1608 ze zmianami),
- 4) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571),
- 5) ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 991 ze zmianami),
- 6) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 2241),
- 7) ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 ze zmianami),
- 8) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zmianami),
- 9) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 ze zmianami),
- 10) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zmianami),
- 11) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zmianami),
- 12) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 ze zmianami),
- 13) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642).

---

¹ „Narodowy Test Zdrowia Polaków 2021”.

Szczegółowe regulacje w zakresie organizacji Programów oraz zadania gmin w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień wyznacza ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii.

Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi², do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W szczególności zadania te obejmują:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii³ do zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii należą:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Realizację zadań z zakresu promocji i ochrony zdrowia nakłada na samorządy m. in. ustawa o zdrowiu publicznym⁴. Zgodnie z art. 2 zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują:

- monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa,
- edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych,
- promocję zdrowia,
- kreowanie postaw zdrowotnych i społecznych sprzyjających profilaktyce zachowań ryzykownych,

---

² Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151).

³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 ze zmianami).

⁴ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1608 ze zmianami).

-
- zapobieganie uzależnieniom oraz skutkom zdrowotnym i społecznym wynikającym z uzależnień,
  - profilaktykę chorób,
  - działania w celu rozpoznawania, eliminowania lub ograniczania zagrożeń i szkód dla zdrowia fizycznego i psychicznego w środowisku zamieszkania, nauki, pracy i rekreacji,
  - analizę adekwatności i efektywności udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej w odniesieniu do rozpoznanych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa,
  - inicjowanie i prowadzenie:
    - a) działalności naukowej w zakresie zdrowia publicznego,
    - b) współpracy międzynarodowej dotyczącej działalności naukowej w zakresie zdrowia publicznego,
  - rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego,
  - ograniczanie nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno – ekonomicznych,
  - działania w obszarze aktywności fizycznej.

Profilaktyka uzależnień jest jednym z celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025⁵. Przewidziane w nim do realizacji zadania obejmują zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom oraz bardziej wyspecjalizowane działania w zakresie uzależnienia od alkoholu i narkotyków.

Zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom wskazuje jednostkom samorządu terytorialnego następujące zadania:

- edukacja zdrowotna i profilaktyka uzależnień: uniwersalna, selektywna i wskazująca,
- monitorowanie i badania problematyki związanej z sytuacją epidemiologiczną w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP oraz spożywania alkoholu,
- edukacja kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień,
- poszerzanie i udoskonalanie oferty oraz wspieranie realizacji programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności,
- poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i ich rodzin,
- zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- redukcja szkód, leczenie, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób uzależnionych oraz ich bliskich.

W zakresie uzależnienia od alkoholu i narkotyków zadania jednostek samorządu terytorialnego obejmują:

- wdrożenie i upowszechnianie standardów i procedur profilaktyki, diagnozy oraz terapii FASD (Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych),
- kształcenie personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD,
- zmniejszanie fizycznej dostępności alkoholu,
- zwiększanie skuteczności w przestrzeganiu prawa w zakresie sprzedaży oraz spożywania napojów alkoholowych,
- zadania na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP.

---

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642).

IV. PODSTAWOWE POJĘCIA/SŁOWNICZEK

Zdrowie publiczne	to zorganizowany, mający na celu polepszenie, promocję, ochronę i przywracanie zdrowia ludności, wysiłek społeczny, realizowany przede wszystkim przez wspólne działania instytucji publicznych
Program	rozumiany jako Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii
Edukacja normatywna	to kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu substancji psychoaktywnych bądź uzależnień czynnościowych lub angażowanie się w inne zachowania problemowe, np. w zachowania przemocowe
Substancja psychoaktywna, substancja psychotropowa	to substancja chemiczna (związek chemiczny) lub mieszanina substancji mająca bezpośredni lub następczy wpływ na funkcjonowanie mózgu, czego efektem są zmiany postrzegania, nastroju, świadomości, procesów poznawczych (np. zapamiętywania) i zachowania
Alkohol	to napój zawierający etanol, który ma właściwości odurzające ośrodkowy układ nerwowy i upośledzające funkcjonowanie organów wewnętrznych
Narkotyki	to substancje zaburzające pracę ośrodkowego układu nerwowego w zakresie nieprawidłowego odbioru bodźców takich jak słuch, wzrok, mowa, dotyk, ból
NSP	Nowe Substancje Psychoaktywne (tzw. „dopalacze”)
Osoba zagrożona uzależnieniem	osoba, u której zespół zjawisk psychicznych i oddziaływań środowiskowych stwarza duże prawdopodobieństwo powstania uzależnienia od środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo osobę sporadycznie używającą środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych
Osoba uzależniona	osoba, która w wyniku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych albo używania ich w celach medycznych znajduje się w stanie uzależnienia od tych środków lub substancji
Profilaktyka uzależnień	jest działalnością zapobiegawczą obejmującą całą gamę różnorodnych, zdrowotnych i społecznych zagrożeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych. Nie chodzi w niej o działania związane z uzależnieniem, lecz o działania skierowane na unikanie szkód społecznych i zdrowotnych

Profilaktyka uniwersalna

rozumiana jako profilaktyka ukierunkowana na całe populacje, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Jej celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój

Profilaktyka selektywna

rozumiana jako profilaktyka ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyka wystąpienia problemów uzależnień; działania z tego poziomu profilaktyki są podejmowane ze względu na sam fakt przynależności do danej grupy; profilaktyka selektywna jest działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym

Profilaktyka wskazująca

rozumiana jako profilaktyka ukierunkowana na jednostki lub grupy wysokiego ryzyka, demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub NSP bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniające kryteriów diagnostycznych uzależnienia, a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych

Ryzykowne spożywanie alkoholu

rozumiane jako picie nadmiernych ilości alkoholu (jednorazowo i w określonym przedziale czasu) niepociągające za sobą aktualnie negatywnych konsekwencji, przy czym należy oczekiwać, że konsekwencje pojawią się przy zachowaniu obecnego modelu picia alkoholu

Szkodliwe picie alkoholu

rozumiane jako wzorzec picia, który już powoduje szkody zdrowotne, fizyczne bądź psychiczne, ale również psychologiczne i społeczne, przy czym nie występuje jeszcze uzależnienie od alkoholu; aby rozpoznać szkodliwe używanie alkoholu, wzorzec picia powinien utrzymywać się przez co najmniej miesiąc lub występować w sposób powtarzający się w ciągu 12 miesięcy (*Robocza definicja Światowej Organizacji Zdrowia: picie szkodliwe to regularne średnie spożywanie alkoholu w ilości ponad 40 g czystego alkoholu dziennie przez kobietę i ponad 60 g dziennie przez mężczyznę, przy jednoczesnym łącznym spożyciu 210 g lub więcej w tygodniu przez kobiety i 350 g i więcej w tygodniu przez mężczyznę; jako picie szkodliwe określane jest też spożywanie*

Czynniki ryzyka uzależnienia od alkoholu

każdej ilości alkoholu przez: kobiety w ciąży, matki karmiące, chorych przewlekle, osoby przyjmujące leki, osoby starsze.)

to przyczyny, od których ludzie uzależniają się od alkoholu. Są pogrupowane w trzech kategoriach: czynniki biologiczne (dziedziczenie, reakcja organizmu na alkohol etylowy), czynniki psychiczne (nieodjrzałość emocjonalna, nadmierna zależność od innych osób, nieumiejętność wyrażania emocji, niska samoocena, mała odporność na frustracje i stres, antyspołeczna osobowość), czynniki społeczne (przyzwolenie na pijaństwo osób młodych, picie w bardzo dużych ilościach, uznawanie osób niepijących za odmieńców, szeroka dostępność do alkoholu)

Czynniki chroniące

to cechy, sytuacje, warunki i wydarzenia życiowe, które zmniejszają prawdopodobieństwo wystąpienia problemów i zaburzeń. Stanowią one swego rodzaju bufor redukujący wpływ czynników ryzyka, modyfikując ich potencjalny negatywny wpływ, a tym samym zwiększając odporność jednostki na trudne sytuacje życiowe tak, że może lepiej się z nimi zmagać

FASD

(Fetal Alcohol Spectrum Disorder) – Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych to termin opisujący problemy zdrowotne i zaburzenia zachowania wynikające z uszkodzenia mózgu płodu przez alkohol; uszkodzeniom ośrodkowego układu nerwowego mogą towarzyszyć uszkodzenia innych organów wewnętrznych, m.in. serca, układu kostnego, układu moczowego, słuchu, wzroku

DDA

Dorośle Dzieci Alkoholików

Wczesne rozpoznanie i krótka interwencja

rozumiane jako interwencje podejmowane przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej lub innych specjalistów, wobec osób pijących alkohol (ryzykownie i szkodliwie), osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP, a także interwencje podejmowane wobec osób zagrożonych uzależnieniami behawioralnymi

Leczenie uzależnienia

rozumiane jako działania służące redukcji objawów i przyczyn zaburzeń psychicznych oraz zaburzeń zachowania wynikających z używania alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP lub związanych z uzależnieniem behawioralnym

Uzależnienie behawioralne

rozumiane jako zaburzenia zachowania o charakterze nałogowym, niezwiązane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, które wiążą się z odczuwaniem przymusu i brakiem kontroli nad wykonywaniem określonej czynności oraz kontynuowaniem jej, mimo negatywnych konsekwencji dla jednostki oraz dla jej otoczenia. *(Do tego typu zaburzeń zachowania zalicza się przede*

Uzależnienie od substancji psychoaktywnych

wszystkim: uzależnienie od hazardu, od komputera i Internetu, social mediów, pracy, seksu, pornografii, zakupów, zaburzenia odżywiania)

rozumiane jako kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych, poznawczych i społecznych, wśród których używanie substancji psychoaktywnej dominuje nad innymi zachowaniami, które miały dla danego człowieka większą wartość; głównymi objawami uzależnienia są: głód substancji (przymus, silne pragnienie), utrata kontroli nad używaniem substancji

Używanie szkodliwe

rozumiane jako używanie substancji psychoaktywnej powodujące szkody somatyczne lub psychiczne, włączając upośledzenie sądenia lub dysfunkcyjne zachowanie, które może prowadzić do niesprawności lub mieć niepożądane następstwa dla związków z innymi ludźmi

Rehabilitacja

(postępowanie po leczeniu) – rozumiana jako element integracji: działania podtrzymujące zmianę u osób uzależnionych po zakończeniu leczenia uzależnienia, utrwalające efekty leczenia, uczące umiejętności służących zdrowieniu oraz pomagające w podejmowaniu i realizacji zadań wynikających z ról społecznych

Przemoc w rodzinie

rozumiane jako umyślne (jednorazowe albo powtarzające się) działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające je na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą

System rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego

rozumiane jako system oceny jakości programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego

Edukacja normatywna

polega na kształtowaniu i wzmacnianiu norm przeciwnych używaniu substancji psychoaktywnych lub angażowaniu się w inne zachowania problemowe, np. w zachowania przemocowe. Celem programów opartych na strategii edukacji normatywnej jest więc korygowanie błędnych przekonań normatywnych (np. przekonania, że większość nastolatków przyjmuje środki psychoaktywne) i osłabianiu odczuwanej presji społecznej (np. przekonania, że skoro wszystkie nastolatki biorą narkotyki, ja też powinienem to zrobić)

Postrehabilitacja

to działania kierowane do osób po ukończonym procesie leczenia, a także osób pozostających w trakcie leczenia substytucyjnego.

Celem tych działań jest powrót osób uzależnionych do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, podjęcie pracy, pełnienie ról społecznych

V. PANDEMIA COVID-19 ORAZ WOJNA NA UKRAINIE

Od jesieni 2019 roku do dziś żyjemy w cieniu pandemii COVID-19, która lokalnie rozpoczęła się 17 listopada 2019 r., a 11 marca 2020 r. została uznana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za pandemię. W okresie od 14 do 19 marca 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzony został stan zagrożenia epidemicznego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, a 20 marca 2020 r. ogłoszono stan epidemii.

W początkowej fazie epidemii w Polsce wprowadzono jednocześnie wiele nakazów, zakazów i ograniczeń, które w efekcie miały ogromny wpływ na codzienne życie Polaków. Z dnia na dzień zamknięto szkoły, przedszkola oraz uczelnie wyższe, zamknięto sklepy w galeriach handlowych (poza sklepami spożywczymi, pralniami, aptekami i drogeriami), bary, restauracje, puby, a wychodzenie z domu zostało ograniczone do absolutnego minimum. Zakazano organizowania imprez masowych, gromadzenia się na bulwarach, w parkach lub na placach zabaw, zamknięto parki, lasy, siłownie. W komunikacji miejskiej pojawiły się ograniczenia dotyczące miejsc siedzących, a osoby poniżej 18. roku życia nie mogły wychodzić z domu bez nadzoru dorosłego. Wprowadzono tzw. godziny dla seniora – między 10.00 a 12.00, na mocy których w sklepach mogły przebywać jedynie osoby starsze powyżej 65. roku życia. Przywrócono granice i kontrole graniczne dla osób powracających zza granicy, zakazano wjazdu cudzoziemców do kraju, wstrzymano międzynarodowe połączenia lotnicze pasażerskie. Miasta w środku dnia świeciły pustkami.

Podejście decydentów do kwarantanny i izolacji zmieniało się w czasie tych miesięcy z całkowitego, długiego odosobnienia osób zakażonych od zdrowych, do normalnego funkcjonowania z rodziną. Natężenie ograniczeń lub nakazów zmieniało się w zależności od fal zachorowań.

Ogromnym wyzwaniem stała się nauka na odległość realizowana w szkołach. Z dnia na dzień nauczyciele i uczniowie musieli zmienić swoje narzędzia pracy na cyfrowe. Zamknięcie szkół spowodowało ogromne wycofanie społeczne dzieci i młodzieży. „Nauka zdalna”, prowadzona przez wiele miesięcy, pogłębiła różnice w poziomie wiedzy między uczniami wspieranymi w domach, a pozostawionymi samym sobie. „Zdalne nauczanie” wykluczyło cyfrowo pojedyncze dzieci, a często rodziny, które dotąd nie stawiały na edukację z wykorzystaniem nowych technologii. Dramatyczna w konsekwencji może się okazać przerwana adaptacja dzieci klas pierwszych w nowym środowisku szkolnym.

Do dzieci docierały informacje o groźnej epidemii, przeżywały stres związany ze strachem o zdrowie i życie najbliższych. Nie umiały czytać i pisać, a miały być gotowe na naukę na odległość. Przerwano także kluczową dla rozwoju socjalizację dzieci i młodzieży w środowisku rówieśniczym.

W całej Polsce eskalowały problemy psychiczne dzieci i młodzieży, w tym znaczne obniżenie nastroju, stany lękowe i myśli samobójcze, uzależnienia cyfrowe oraz narastanie samotności i depresji wynikającej z braku fizycznych relacji rówieśniczych. Na długo przerwano profesjonalną pomoc psychologiczną realizowaną w szkołach. Dzieci często przerywały terapię ponieważ nie chciały, aby domownicy usłyszeli, o czym w czasie terapii rozmawiają. Ten trudny czas wprost dotknął zdrowia w tym problemu otyłości, problemów ze wzrokiem, itp. oraz relacji rodzinnych, ponieważ rodzice szczególnie młodszych uczniów, zostali postawieni przed koniecznością podejmowania trudnych decyzji zawodowych w związku z życiem domowym. „Zdalne nauczanie” zmusiło

---

większość rodziców młodszych dzieci do wejścia w rolę nauczycieli, mimo tego, że nie każdy ma takie zdolności, kompetencje i nie każdy z rodziców miał też czas na takie zaangażowanie.

Utrata pracy, zamknięcie w domach, stres wywołany zdalnym nauczaniem, rosnącymi kosztami życia, porażką osobistą wywoływały skutki skrajnie bolesne, a częste. Liczba Niebieskich Kart zakładanych rodzinom z problemem przemocy, czy obciążeń alkoholem wzrastała lawinowo. Z „zagranicy” wracali rodzice dzieci, spędzających dotychczas w rodzinnym domu bardzo mało czasu. W zamkniętych przestrzeniach musieli się siebie od nowa nauczyć. Często dość boleśnie.

Jeszcze nie wygasł jeden kryzys, a już musieliśmy poradzić sobie z kolejnym. Bardzo poważnym.

24 lutego 2022 r. staliśmy się świadkami kolejnego marazmu. Tego dnia Rosja zaatakowała Ukrainę. To najbardziej śmiertelny i największy konflikt zbrojny w Europie po II wojnie światowej. W związku z tym, europejskie państwa natychmiast zaczęły przyjmować uchodźców i udzielać wszelkiej pomocy narodowi ukraińskiemu. Z uwagi na fakt graniczenia z Ukrainą, Polska była największym pomocnikiem dla obywateli z Ukrainy.

Do Pleszewa, w pierwszych miesiącach po agresji Rosji na Ukrainę, przybyła duża fala uchodźców. W miejscowym urzędzie wydano 719 numerów PESEL, a dodać należy pewną liczbę uchodźców tranzytowych, dla których Pleszew był tylko etapem w tułaczkiej podróży. Dla pleszewian nie był to pierwszy kontakt z Ukraińcami: od wielu lat pojawiali się w Pleszewie i okolicach jako pracownicy stali i sezonowi. Recepcja uchodźców była sprawna i dobrze zorganizowana

Do Pleszewa z dnia na dzień napływały kolejne grupy uchodźców, głównie kobiet i bardzo przestraszonych dzieci, które ostatecznie trafiały do szkół i przedszkoli. Każda jednostka oświatowa miała zapewnioną osobę mówiącą w języku ukraińskim.

Ustalenie faktycznej liczby uchodźców w danym momencie czasowym nie jest możliwe. Ich liczba – na skutek wyjazdów na Zachód, do innych miejscowości w Polsce, czy powrotów do Ukrainy – zmieniała się. Ukraińcy nie informowali o zamiarach opuszczenia terenu gminy Pleszew. Często wskaźnikiem ich wyjazdu była dopiero absencja szkolna ich dzieci. Według danych KPRM (Kancelarii Prezesa Rady Ministrów) w maju 2022 r. (czyli w momencie, gdy ustał już masowy napływ) na terenie Miasta i Gminy Pleszew było 504 uchodźców.

W połowie maja 2022 r. w pleszewskich placówkach oświatowych znajdowało się 151 dzieci uchodźców, z czego 131 w szkołach podstawowych i 20 w przedszkolach. Jednak na przełomie maja i czerwca część uczniów przeszła do nauczania zdalnego w szkołach w Ukrainie, co najprawdopodobniej było dyktowane obawami o brak promocji w polskich szkołach. Także w czerwcu, w okolicy końca roku szkolnego, zaczęto odbierać sygnały o nadchodzących kolejnych zmianach, bowiem pojawiły się grupy rodziców, które zapowiadały wyjazd z Pleszewa. Dość długo czekano na decyzje ministerialne dotyczące sytuacji uczniów ukraińskich w nowym roku szkolnym. Nowelizacje rozporządzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki pojawiły się 11 sierpnia i 11 października 2022 roku.

Z początkiem nowego roku szkolnego okazało się, że wielu ukraińskich uczniów „znikło” z pleszewskich szkół, często nie zapowiadając wcześniej swojego wyjazdu. Było to zaskoczenie dla kadry nauczycielskiej, ponieważ brak wcześniejszej informacji powodował konieczność nagłego dostosowywania planów do nowej sytuacji. Szkoły same szukały informacji u gminnego Koordynatora ds. uchodźców o losach rodzin uczniów. Dość długo nie było wiadomo ile ukraińskich dzieci rozpocznie kolejny rok szkolny. Ostatecznie rok szkolny 2022/2023 rozpoczęło 133 dzieci ukraińskich uchodźców. Na przełomie listopada i grudnia 2022 r. znów ubyła duża liczba dzieci, które z rodzinami wyjechała z Pleszewa i podobnie jak przedtem większość wyjeżdżających, nie przekazała szkołom informacji o swoich zamiarach. W styczniu 2023 r. do pleszewskich szkół uczęszczało 109 ukraińskich dzieci, a rok szkolny w czerwcu zakończyło w polskich szkołach 93 uczniów.

Edukacja to bardzo ważna ścieżka, prowadząca do integracji. Można tu osiągnąć sukcesy, ale łatwo też doznać porażki. W szkołach zaobserwowano, że szybciej integrowały się dzieci młodsze, także odnosząc sukcesy

---

w rywalizacji z polskimi uczniami. Trudniejsza była adaptacja dzieci starszych; one miały świadomość tego, że w rywalizacji z Polakami w przedmiotach humanistycznych ich szanse na sukces są wielokrotnie mniejsze. Zapewne było to jednym z czynników ucieczki w zdalny system ukraiński, prowadziło do zniechęcenia, czego wyrazem była np. odmowa komunikacji w języku polskim.

Dyrektorzy szkół zwracali uwagę na fakt, że na początku konfliktu za wschodnią granicą do Pleszewa przyjeżdżały rodziny dobrze sytuowane, w których można było zauważyć poczynione już wcześniej inwestycje w edukację dziecka, zarówno w wymiarze ekonomicznym jak i społecznym. Później nauczyciele dostrzegali dość duże rozwarstwienie i pojawienie się rodzin, dla których ważna była przede wszystkim opieka socjalna w gminie.

Jeszcze inne problemy zarejestrowali pedagodzy i psychologowie. W nowym roku szkolnym zaczęły się zgłoszenia związane z brakiem chęci do uczestniczenia w zajęciach, problemami z odnalezieniem się, trudności związane z tęsknotą za domem w Ukrainie. To był czas, kiedy pojawiły się pierwsze trudności z odnalezieniem się w polskim systemie edukacji – na początku (przed wakacjami) przymykano oko na pewnie braki, w październiku zaczęto traktować uczniów z Ukrainy podobnie jak uczniów polskich. Zauważono, że niektóre dzieci są dalej w trybie tymczasowości. Rodzice często chcieliby zostać w Polsce, natomiast dzieci częściej deklarują, że chcą wrócić do Ukrainy (do domu, do dziadków, do kolegów).

W ciągu roku od przybycia Ukraińców – uchodźców do Pleszewa zmieniły się ogólne warunki życiowe mieszkańców miasta: pogorszyły na skutek wysokiej inflacji warunki bytowe, nasiliły się obawy, związane z eskalacją konfliktu. Niestety w mediach, zwłaszcza cyfrowych, pojawił się hejt wobec Ukraińców i przypominanie historycznych konfliktów.⁶

Wszystko to miało ogromny wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne Polaków w każdej grupie wiekowej i społecznej. Wszyscy borykali się z brakiem pewności swojego zawodowego jutra, troską o zdrowie, bezpieczeństwo i życie najbliższych, co nie pozostawało obojętne w kontekście uzależnień i utrudnionej profilaktyki.

VI. LOKALNA POLITYKA PROFILAKTYKI

Profilaktyka uzależnień ma na celu ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania alkoholu, tytoniu, substancji psychoaktywnych oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane. Fazowy przebieg procesów dorastania, w którym dojrzewanie biologiczne o kilka lat wyprzedza dojrzewanie psychospołeczne człowieka, jest źródłem znacznego ryzyka rozwojowego. Dysharmonia rozwojowa w naturalny sposób zwiększa wrażliwość na różne formy ryzyka, w tym także eksperymenty z substancjami psychoaktywnymi. W związku z powyższym profilaktyka uzależnień skierowana do odbiorców w okresie adolescencji (11 – 19 lat) obejmuje programy edukacji normatywnej i rozwijania umiejętności psychospołecznych młodzieży. Poruszają także kwestie polityki kształtowania kultury szkoły, sprzyjającej zdrowiu i bezpieczeństwu uczniów.

Samorząd lokalny realizuje swoje zadania wynikające z ustawy poprzez instytucje podległe oraz we współpracy z innymi. Kluczowa w profilaktyce jest działalność obejmująca wsparciem dzieci i młodzież, realizowana przez jednostki oświatowe i opiekuńcze pracujące na co dzień z młodymi ludźmi oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której odbiorcami są przede wszystkim dorośli mieszkańcy, choć należy zaznaczyć, że zakres oddziaływania Komisji sięga także grupy dzieci i młodzieży.

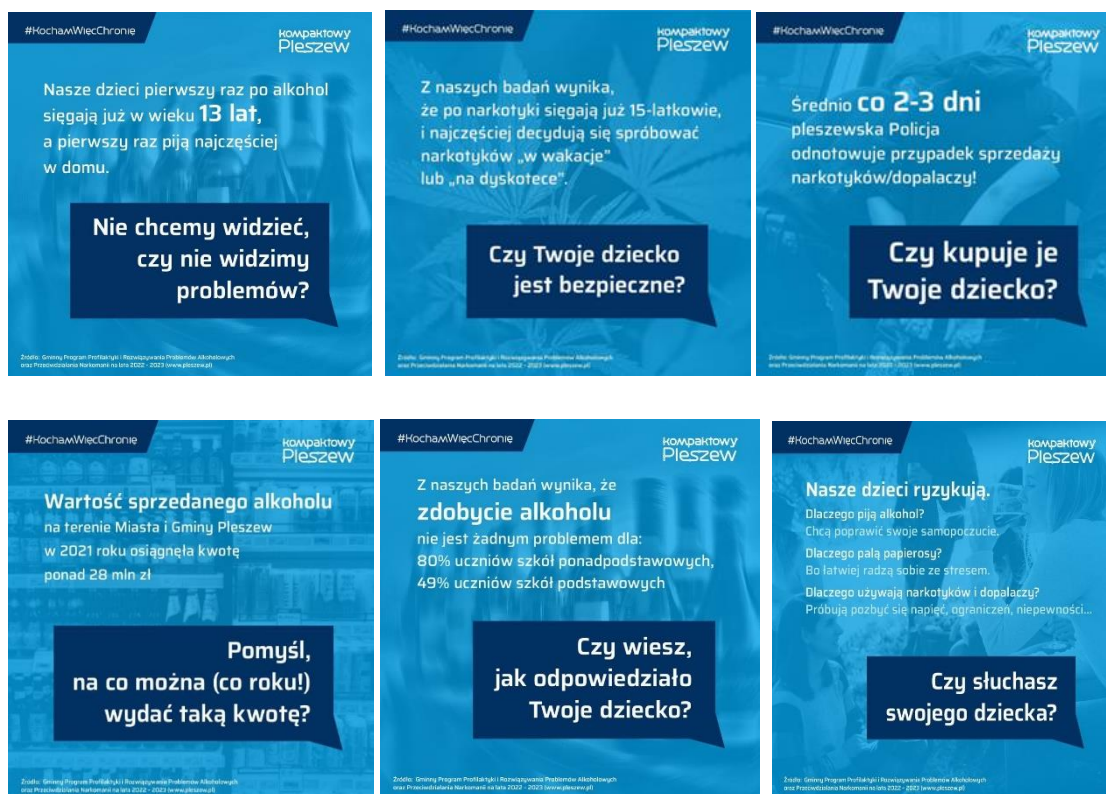
⁶ Ustalono w rozmowach indywidualnych z dyrektorami pleszewskich szkół i przedszkoli

1. Z obserwacji procesów społecznych zachodzących w naszych społecznościach wynika, że brakuje działań dedykowanych dla wielu grup odbiorców, a dotyczących tego samego problemu.

Stąd pomysł na **PAS – Pleszewską Akademię Społeczną**. W intencji organizatora, którym jest Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew, jest pozainstytucjonalne dotarcie do jak największej liczby odbiorców bezpośrednich i pośrednich, za pomocą różnorodnych narzędzi oddziaływania, w tym mediów społecznościowych, między innymi poprzez osobiste przykłady osób, będących wybitnymi specjalistami w dziedzinach powiązanych z problemami społecznymi, także profilaktyką uzależnień. W centrum zainteresowania PAS będzie przede wszystkim zdrowie, prawo, edukacja, bezpieczeństwo mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew oraz innych osób przebywających na jego terenie.

Rok 2022 to czas dużej kampanii informacyjnej **#KochamWięcChronię**, będącej wynikiem wniosków z diagnozy uzależnień za rok 2019. Z treści diagnozy wyodrębniono dane, które prowokowały do refleksji i domowej weryfikacji. Przykładowe komunikaty – poniżej:

Tablica 1. Komunikaty przygotowane na podstawie wniosków z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2023

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie

Trudno tu określić skuteczność działań, ale w związku z wykorzystaniem wszystkich dostępnych mediów oraz obserwując liczbę udostępnień, przyjąć należy, że była wysoka.

Takie działania, kierowane na zwrócenie uwagi dorosłych, prowokację środowisk odnoszą efekty rozłożone w czasie i muszą być obarczone cierpliwością. Warto przygotować kolejne.

Pierwszym gościem PAS była sędzia w stanie spoczynku pani Anna Maria Wesółowska. W ramach podjętej współpracy w dniach 6-12 października br. odbyło się kilka spotkań dedykowanych różnym grupom wiekowym i zawodowym, a dotyczących obowiązujących przepisów prawa dotyczących ochrony dzieci.

- 1) W spotkaniu kadry pedagogicznej szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu Miasta i Gminy Pleszew na temat: „Zasady stosowania przez szkołę środków wychowawczych wobec ucznia naruszającego prawo, w tym obowiązki szkoły, gdy uczeń wykazuje przejawy demoralizacji, obowiązki rodziców wobec dzieci i szkoły, zasady odpowiedzialności nieletnich, nowe formy przemocy wobec dzieci (zaniedbanie, wykorzystywanie w konflikcie podczas sprawy rozwodowej, eurosieroctwo, itp.)” wzięło udział 230 nauczycieli;
- 2) Spotkanie dla seniorów odbyło się przy okazji III Panelu Senioralnego. Uczestnicy podjęli temat obowiązków dzieci wobec starzejących się rodziców oraz problemów rodzin wielopokoleniowych i samotności, w tym aspekty prawne życia seniora w rodzinie z problemem uzależnień. W spotkaniu wzięło udział około 100 osób. Każda miała możliwość indywidualnej rozmowy z wykładownicą;
- 3) Uczniowie szkół ponadpodstawowych wysłuchali ponad 2 godzinnej prelekcji o konsekwencjach prawnych sytuacji, w których uczeń wykazuje przejawy demoralizacji np. pali papierosy, spożywa alkohol, stosuje przemoc wobec kolegi, itp. Podczas spotkania obecnych było 570 uczniów klas pierwszych (15-16 latkowie);
- 4) Rola władz lokalnych, służb pomocowych w realizacji programów profilaktycznych, budowaniu społeczności lokalnej, w tym bezpiecznej szkoły i świadomej rodziny – to temat, omawiany podczas spotkania, na które zaproszeni zostali radni Rady Miejskiej, pracownicy socjalni, asystenci rodziny, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i GKRPA, pedagodzy, psychologowie szkolni, pielęgniarki środowiska ucznia, Policja, Straż Miejska. Wykładu wysłuchało ponad 42 osoby;
- 5) Dla rodziców skierowano spotkanie problemowe w zakresie: „Profilaktyka. Nowe zagrożenia; grooming, zbyt wczesna inicjacja seksualna, cyberprzemoc, Internet, używki; alkohol, narkotyki, dopalacze, e-papierosy, depresje, samookaleczenia”. Ta grupa mimo szerokiej informacji okazała się najtrudniejszą odbiorcą. Mimo godzin popołudniowych, frekwencja była niska. Na spotkanie przyszło 40 osób;
- 6) Grupy dzieci przedszkolnych miały szansę spotkać się z panią Sędzią, zadawać pytania, wyjaśniać niewiadome. Temat przewodni spotkania to „Jak być grzecznym i czy oczekiwać grzeczności od innych?”. Odbiorcami spotkania były wszystkie dzieci 6-letnie pleszewskich przedszkoli;
- 7) Możliwość spotkania miały także dzieci/uczniowie szkół podstawowych w grupach wiekowych: I-III, IV-VI, VII-VIII. Wszystkie dzieci szkół Miasta i Gminy Pleszew spotkały się z panią Sędzią i omówiły temat „Profilaktyka. Nowe zagrożenia; grooming, zbyt wczesna inicjacja seksualna, cyberprzemoc, Internet, używki; alkohol, narkotyki, dopalacze, e-papierosy, depresje, samookaleczenia”.

Należy pamiętać, że rodzice są podmiotowymi partnerami szkoły oraz odbiorcami działań dotyczących promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień. Muszą być sojusznikami działań szkół. Konieczna jest współpraca szkoły z Radą Rodziców, a przede wszystkim ciągłe informowanie jej o działaniach z zakresu promocji zdrowia, ich komponentach i przebiegu w danej jednostce.

Niepokojący jest niewielki udział rodziców w spotkaniach ze specjalistami. Nie jest trudno do nich dotrzeć z informacją, ale trudno zachęcić. Być może to czas na zobowiązanie? To sygnał do nas, odpowiedzialnych za działania prozdrowotne, żeby znaleźć rozwiązanie, motywujące rodziców do uczestniczenia w życiu dziecka, poprzez realizowanie podstawowego obowiązku wobec niego - zapewnienie opieki i bezpieczeństwa oraz pełnej świadomości konsekwencji/skutków swoich wobec niego decyzji.

2. Do zadań **GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W PLESZEWIE (GKRPA)** w zakresie profilaktyki należy w szczególności:

- 1) współpraca z samorządem gminnym, powiatowym, instytucjami pozarządowymi, instytucjami kultury i oświatowymi, policją, Kościołami, związkami wyznaniowymi, a także stowarzyszeniami z terenu Miasta i Gminy Pleszew, w zakresie wychowania w trzeźwości, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- 2) inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu,
- 3) przygotowanie rekomendacji do działań profilaktycznych,
- 4) uczestnictwo w szkoleniach, konferencjach w celu podwyższania kompetencji i umiejętności związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniom behawioralnym.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie działa w oparciu o przyjęty Regulamin, który określa zadania, zasady pracy oraz podział na zespoły. Aktualny skład osobowy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który powołał Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew zarządzeniem Nr 31/VIII/2022 w dniu 28 lutego 2022 r. to:

- Izabela Świątek – przewodnicząca
- Marta Dajczak – sekretarz
- Kinga Twardowska – przewodnicząca Zespołu ds. kontroli i opinii
- Angelina Wołowicz – przewodnicząca Zespołu ds. motywowania do leczenia
- Waldemar Szuszczyński – członek Zespołu ds. motywowania do leczenia
- Barbara Malińska – członek Zespołu ds. motywowania do leczenia
- Aneta Gramala – Klińska – członek Zespołu ds. kontroli i opinii
- Marlena Kopaczewska – członek Zespołu ds. kontroli i opinii
- Bożena Grabowska – członek Zespołu ds. kontroli i opinii

Komisja została powołana do inicjowania działań:

- interwencyjnych poprzez udzielanie osobom uzależnionym i członkom ich rodzin pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:
  - przyjmowanie wniosków o zastosowanie leczenia lub objęcie terapią,
  - motywowanie i zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego,
  - kierowanie do biegłych w przedmiocie orzekania o uzależnieniu,
  - kierowanie spraw do sądu o wydanie orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego,
  - podejmowanie działań zmierzających zapobieganiu przemocy w rodzinie,
  - kierowanie osób uzależnionych i uwikłanych w przemoc domową do specjalistów i instytucji świadczących usługi specjalistyczne,
  - inicjowanie działań zmierzających do animacji i aktywizacji środowiska lokalnego w niesienie pomocy osobom z problemem alkoholowym i problemem przemocy,
  - inicjowanie i organizacja szkoleń, debat i konferencji w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie,
- profilaktycznych poprzez działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy:
  - inicjowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
  - inicjowanie i prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej,
  - podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym ze szczególnym naciskiem na promocję zdrowego stylu życia, kierowanych do dzieci i młodzieży,

-
- wspieranie realizacji pozalekcyjnych programów sportowych, opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

→ na rzecz ograniczenia dostępności alkoholu:

- prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych,
- podejmowanie działań wobec firm prowadzących reklamę napojów alkoholowych w sposób niezgodny z przepisami,
- podejmowanie działań informacyjnych i profilaktycznych skierowanych do kierowców pojazdów mechanicznych,
- prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

Do realizacji wyżej wymienionych kluczowych zadań Komisji powołane zostały dwa zespoły robocze:

- a) Zespół ds. motywowania do leczenia
- b) Zespół ds. kontroli i opinii

Zespoły realizują zadania, które obejmują w szczególności:

- 1) Zespół ds. motywowania do leczenia,
  - przeprowadzanie rozmów na temat ograniczenia nadużywania alkoholu, narkotyków zmiany stylu życia, zaprzestania zachowań zakłócających życie rodzinne, spokój lub porządek publiczny,
  - motywowanie do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego,
  - realizacja procedury Sądowego Zobowiązania do Leczenia Odwykowego,
  - poinformowanie osób objętych postępowaniem o ich sytuacji prawnej,
  - prowadzenie ogólnej działalności informacyjnej wobec osób zgłaszających, w tym o aktualnej ofercie terapeutycznej,
  - podejmowanie interwencji w przypadkach zdiagnozowania przejawów przemocy w rodzinie, zaniechania obowiązków opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci (procedura Niebieskiej Karty),
  - prowadzenie dokumentacji w indywidualnych sprawach,
  - nadzór nad realizacją zadań Gminnego Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu, współuzależnionych i z problemem przemocy w rodzinie,
  - przeprowadzenie wizyt monitorująco – wspierających w podmiotach realizujących programy dofinansowane z Programu.
- 2) Zespół ds. kontroli i opinii:
  - kontrola przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi, stosownie do obowiązującego prawa, w tym:
    - a) przestrzeganie zasad obrotu napojami alkoholowymi zawartych w ustawie tj. sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nieletnim, nietrzeźwym, na kredyt lub pod zastaw,
    - b) przestrzegania warunków określonych w zezwoleniu na sprzedaż napojów alkoholowych, wprowadzania do sprzedaży napojów alkoholowych pochodzących wyłącznie z legalnych źródeł,
    - c) posiadanie aktualnego zezwolenia na obrót napojami alkoholowymi,
    - d) przestrzegania przepisów o dozwolonych formach reklamy i promocji napojów alkoholowych i realizacja obowiązku umieszczania w kontrolowanych placówkach informacji o szkodliwości spożywania alkoholu,
    - e) przestrzeganie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych w placówkach do tego nieuprawnionych,
    - f) wiarygodności składanych przez przedsiębiorcę oświadczeń o wysokości obrotu napojami alkoholowymi,
  - rozpatrywanie informacji, wniosków i skarg dotyczących sprzedaży napojów alkoholowych,

-
- opiniowanie, w formie postanowień, zgodności lokalizacji zgodności punktów sprzedaży alkoholu z zasadami usytuowania na terenie Miasta i Gminy Pleszew miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych określonymi stosowną uchwałą Rady Miejskiej w Pleszewie,
  - monitorowanie zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
  - współpraca z Policją i Strażą Miejską w celu monitorowania przestrzegania przepisów prawa przez przedsiębiorców prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew,
  - opracowanie wniosków do Policji w sprawie wszczęcia postępowania wobec sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych łamiących przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
  - gromadzenie i analiza danych w zakresie uzależnień i ich konsekwencji,
  - inicjowane szkolenia dla przedsiębiorców i pracowników punktów sprzedaży alkoholu z zakresu dobrych zwyczajów prowadzenia sprzedaży alkoholu oraz dla osób upoważnionych do prowadzenia kontroli.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych była inicjatorem szkoleń dla sprzedawców w zakresie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z udzielonych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w prawie i w praktyce. Dwie edycje szkolenia zorganizowano jesienią 2021 r. Uczestnicy uzyskali niezbędne informacje dotyczące procedury kontroli „krok po kroku”, w tym przygotowania odpowiednich dokumentów na okoliczność kontroli. Przedstawiono także najnowsze przepisy prawne w zakresie prowadzonej działalności w zakresie handlu alkoholem. Szkolenie przeprowadził członek zespołu ekspertów do spraw programów lokalnych i regionalnych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie, certyfikowany instruktor ds. szkolenia sprzedawców handlujących napojami alkoholowymi, trener programu „Przeciw uzależnieniom – skuteczny samorząd”, wieloletni wykładowca w omawianej tematyce.

Niestety mimo pisemnych zaproszeń, wysyłanych imiennie, szkoleniem zainteresowało się jedynie kilkoro sprzedawców. Dlatego właśnie, w roku 2022 podjęto intensywne działania mające zmienić dość liberalne podejście sprzedawców do odpowiedzialności za przestrzeganie obowiązującego prawa.

W dniach 29 i 30 listopada 2022 r. oraz 13 i 14 grudnia 2022 r. na zlecenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadzono szkolenie terenowe przedsiębiorców posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wydane przez Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie. Szkoleniem zostało objętych 60 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych, posiadających różne kategorie zezwoleń – A, B lub C. Jednocześnie wspólnie z członkami GKRPA w Pleszewie opracowano – *Informator sprzedawcy alkoholu* – w którym zawarto informacje niezbędne do prowadzenia sprzedaży alkoholu oraz umieszczono tam wykaz placówek pomocowych świadczących pomoc dla osób uzależnionych i ich bliskich oraz dla osób doznających przemocy w rodzinie. Szkoleniowiec dotarł zgodnie z wykazem do przedsiębiorców, gdzie przeprowadził szkolenie dla właścicieli sklepów i pracowników, którzy sprzedają alkohol zgodnie z harmonogramem. W sumie w szkoleniach uczestniczyło 139 osób. Podczas szkolenia jednocześnie sprawdzano:

- czy w sklepie napoje alkoholowe umieszczone są na wydzielonym stoisku
- czy w widocznym miejscu są umieszczone informacje o szkodliwości alkoholu
- czy alkohol nie jest reklamowany.

Nie stwierdzono przypadków łamania prawa w tym zakresie.

Zespół ds. kontroli i opinii podjął przygotowania do przeprowadzenia kontroli sprzedawców napojów alkoholu z teren u Miasta i Gminy Pleszew. Opracowane zostało i przyjęte zarządzenie Nr 148/VIII/2022 z dnia 25 listopada 2022 r. w sprawie: przeprowadzenia kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew.

Opracowano analizę prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew, ogólny schemat procedury kontroli oraz dokonano wyboru punktów sprzedaży napojów alkoholowych do przeprowadzenia kontroli i opracowano jej szczegółowy harmonogram. W roku 2023 (do dnia 30 czerwca 2023 r.) kontrolę przeprowadzono w 6 punktach sprzedaży napojów alkoholowych. Protokoły z przeprowadzonych kontroli zostały przedstawione Burmistrzowi Miasta i Gminy Pleszew. W 50% przeprowadzonych kontroli zostały wydane zalecenia pokontrolne. Wszyscy przedsiębiorcy poinformowali Burmistrza Miasta i Gminy o wykonaniu zaleceń pokontrolnych w wyznaczonym terminie

W marcu i kwietniu 2022 r. dla wszystkich członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie przeprowadzono szkolenia z zakresu metod pracy, zadań i obowiązków GKRPA. Podczas 20 h szkolenia:

- opracowano i omówiono katalog zadań GKRPA w oparciu o ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- przybliżono kompetencje, jakie muszą spełniać członkowie, poza tym przedstawiono zakres zadań finansowanych przez KRPA z uwzględnieniem obecnych rekomendacji KCPU,
- przybliżono podstawy z obszaru kontroli punktów sprzedaży oraz zasady pracy z osobą uzależnioną, współuzależnioną oraz kontrolę przebiegu leczenia,
- przedstawiono metodę rozmowy z osobą uzależnioną – dialog motywujący do leczenia.

Szkolenie prowadzili specjaliści Pracowni Badań Społecznych w Krakowie:

W 2022 r. zrealizowano także szkolenie „Praca z osobą uzależnioną i współuzależnioną rodziną, motywowanie do leczenia i kontrola przebiegu leczenia”. W ramach spotkania przedstawiono metody pracy oraz zdobycia wiedzy i umiejętności praktycznych w kontakcie z osobą uzależnioną. Omówiono podstawy prawne działań GKRPA w stosunku do osoby uzależnionej od substancji zmieniających świadomość, od czynności (uzależnienia behawioralne). Wskazano uzależnienie jako chorobę powodującą degradację osobowości osoby uzależnionej, uzależnienie członków rodziny, utratę umiejętności społecznych. Scharakteryzowano mechanizmy uzależnienia oraz pracę członków GKRPA z osobą uzależnioną deklarującą dobrowolne poddanie się leczeniu.

Członkowie Komisji nauczyli się motywować do leczenia osobę uzależnioną oraz ćwiczyli podstawowe umiejętności budowania kontaktu pomocowego i motywowania do zmiany osób pijących problemowo i ich rodzin.

Niezwykle przydatne okazało się szkolenie pn. „Kontrola punktów sprzedaży – kontrola oświadczeń z tytułu wartości sprzedaży alkoholu”. Miało ono na celu przybliżenie zagadnień dotyczących wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz kontroli przedsiębiorców w zakresie zasad i warunków korzystania z zezwoleń. Wskazywało kompetencje członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz katalog zadań Komisji w świetle ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, jak i zakres zadań finansowanych przez Komisję z uwzględnieniem aktualnych rekomendacji PARPA.

Interesujące okazały się także moduły:

- 1) Wydawanie zezwoleń na obrót napojami alkoholowymi – rola KRPA:
  - kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych podstawa prawna
  - przebieg kontroli
  - obowiązki i prawa po stronie kontrolujących i kontrolowanych
- 2) Sprawdzanie rzeczywistego obrotu napojami alkoholowymi:
  - dokumenty potwierdzające prawidłowości złożonego oświadczenia o wartości sprzedaży napojów alkoholowych w roku poprzednim
  - oświadczenie o wartości sprzedaży napojów alkoholowych

- faktury zakupu towarów, książki przychodów i rozchodów, ewidencje sprzedaży i zakupu, deklaracje VAT-u, spisy z natury, oświadczenie o stosowanej marży na sprzedaż napojów alkoholowych, dobowe i okresowe raporty fiskalne
  - 3) Możliwe błędy i uchybienia ze strony przedsiębiorców oraz sposoby ich wykrywania.
  - 4) Edukacja publiczna w zakresie problematyki alkoholowej – Skuteczna profilaktyka – system rekomendacji PARPA, ORE, KBdsPN.
  - 5) Tworzenie lokalnego systemu wsparcia pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.
  - 6) Zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego – rola KRPA, motywowanie do leczenia.
  - 7) Współpraca Komisji z innymi podmiotami – działanie interdyscyplinarne.

We wrześniu 2023 r. członkowie Komisji wzięli udział w szkoleniu „Kontrola punktów sprzedaży alkoholu i weryfikacja rocznych oświadczeń zaniedbanym obowiązkiem organów kontrolnych”, omawiających podobną tematykę, ale z innej perspektywy. Prowadzący odpowiedział na kluczowe pytania:

- W jaki sposób powinna być przeprowadzona kontrola zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu?
- Jak powinna przebiegać kontrola wiarygodności oświadczeń o wartości sprzedaży poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych?
- Czy przed wdrożeniem procedury kontroli oświadczeń o wartości sprzedaży poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych warto rozważyć możliwość przeprowadzenia szkolenia dla przedsiębiorców posiadających zezwolenia?
- Jaka jest rola Gminnej Komisji Alkoholowej w realizacji obowiązku kontroli punktów sprzedaży alkoholu?
- Czy przed podjęciem czynności kontrolnych, organy kontrolne mają obowiązek przeprowadzania analizy prawdopodobieństwa naruszenia przez posiadaczy zezwoleń?
- Czy w ramach prowadzonej kontroli należy sprawdzić zawartość stron internetowych prowadzonych przez posiadaczy zezwoleń?

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie gościła:

- Panią Marią Kamińską – psycholog z Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnień w Pleszewie,
- Pana Aleksandra Szczepańskiego – instruktora terapii uzależnień, specjalistę w obszarze tematyki przeciwdziałania przemocy, który przedstawił informacje na temat działalności komisji na terenie całego kraju.

W celu podjęcia działań rozpowszechniających informację o zakresie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie zaprojektowano logotyp Komisji.

Tablica 2. Logo Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie

Źródło: materiały Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie

Podjęto działania informacyjno - promocyjne poprzez opracowanie i umieszczenie informacji o działalności GKRPA w Pleszewie na stronie internetowej Miasta i Gminy Pleszew. Obecnie w zakładce

Uzależnienia mieszkańców Gminy, jeżeli jest uzależniony lub podejrzewa u siebie problem alkoholowy, może kontaktować się z Komisją. Pomoc i wsparcie kierowane jest także do członków rodziny lub innych osób bliskich osoby uzależnionej.

Na stronie internetowej umieszczone zostały także informacje o działalności Zespołu ds. kontroli i opinii. Przedsiębiorca może dowiedzieć się w jakim trybie może uzyskać chociażby zgodę na sprzedaż alkoholu. Opracowane i umieszczone zostały wnioski do pobrania: *wniosek o podjęcie leczenia odwykowego /wniosek o podjęcie leczenia odwykowego dla instytucji, wniosek o zezwolenie na sprzedaż alkoholu.*

Opracowano i zaprojektowano ulotki oraz plakaty. Ulotki zostały przekazane do MGOPS w Pleszewie, PCPR w Pleszewie, OIK w Pleszewie, ŚDS w Pleszewie, Grupie AA Razem Pleszew.

Tablica 3. Ulotka przygotowana na podstawie wniosków z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2023

 <p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie</p> <p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie działa w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1119, ze zmianami), w składzie zatwierdzonym Zarządzeniem Nr 31/VIII/2022 Burmistrza Miasta i Gminy Pleszew z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie powołania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie.</p> <p>Kim jesteśmy?</p> <p>Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie to profesjonaliści, którzy zostali specjalnie przeszkoleni by nieść pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom. Obowiązuje nas dyskrecja i poufność</p>	 <p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie</p> <p>ul. Rynek 1, 63-300 Pleszew tel. 62 742 83 40 e-mail: gkrpa@pleszew.pl www.pleszew.pl</p> <p>Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nadużywających alkoholu • uzależnionych od alkoholu • współuzależnionych • z problemem przemocy w rodzinie • uzależnionych behawioralnie (fonoholizm, sieciholizm, hazard, zakupoholizm, ortoreksja itd.) <p>ul. Kazimierza Wielkiego 7 63-300 Pleszew Dyżur telefoniczny pod nr 509 859 701</p>	 <p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie</p> <p>Jesteśmy po to, by wspierać!</p>
<p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołana jest do inicjowania działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • interwencyjnych poprzez udzielanie osobom uzależnionym i członkom ich rodzin pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie; • przyjmowanie wniosków o zastosowanie leczenia lub objęcie terapią; • motywowanie i zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego; • kierowanie do biegłych w przedmiocie orzekania o uzależnieniu; • kierowanie spraw do sądu o wydanie orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego; • podejmowanie działań zmierzających do zapobieganiu przemocy w rodzinie; • kierowanie osób uzależnionych i uwikłanych w przemoc domową do specjalistów i instytucji świadczących usługi specjalistyczne; • inicjowanie działań zmierzających do animacji i aktywizacji środowiska lokalnego w niesienie pomocy osobom z problemem alkoholowym i problemem przemocy; • inicjowanie i organizacja szkoleń, debat i konferencji w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie; • profilaktycznych poprzez działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy; • inicjowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży; • inicjowanie i prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej; • podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym ze szczególnym naciskiem na promocję zdrowego stylu życia, kierowanych do dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie realizacji pozalekcyjnych programów sportowych, opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych. <p>Na rzecz ograniczenia dostępności alkoholu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych; • podejmowanie działań wobec firm prowadzących reklamę napojów alkoholowych w sposób niezgodny z przepisami; • podejmowanie działań informacyjnych i profilaktycznych skierowanych do kierowców pojazdów mechanicznych; • prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. <p>Do realizacji kluczowych zadań Komisji w Pleszewie powołane są dwa zespoły:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. motywowania do leczenia; • Zespół ds. kontroli i opinii. <p>Jeśli</p> <ul style="list-style-type: none"> • w Twojej rodzinie występuje problem z nadużywaniem alkoholu lub przemocą a także zauważasz problemy uzależnień behawioralnych • Czujesz, że nie kontrolujesz picia alkoholu, wpadasz w uzależnienia • Wychowywałeś się w rodzinie z problemem alkoholowym i teraz jako dorosły nie potrafisz budować trwałych relacji, twymi partnerami/partnerkami są osoby uzależnione <p>Nie czekaj, działaj! Nie bój się i nie wstydź się prosić o pomoc!</p>	<p>Co może zrobić GKRPA w Pleszewie jeśli członek naszej rodziny nadużywa alkoholu?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Komisja udziela fachowego poradnictwa rodzinie osoby nadużywającej alkoholu. W trakcie konsultacji może zasugerować złożenie WNIOSKU o skierowanie członka rodziny na leczenie odwykowe. Taki WNIOSEK może złożyć zarówno członek rodziny i osoba niespokrewniona, a także instytucje państwowe tj. policja, ośrodek pomocy społecznej, sąd i inne. Członek Komisji może wszcząć procedurę „Niebieskiej Karty”, jeśli podejrzewa, że w rodzinie dochodzi do przemocy. 2. Po rozpatrzeniu WNIOSKU Komisja zaprasza osobę zgłoszoną na rozmowę motywacyjną. Podczas takiego spotkania zachęca się do podjęcia dobrowolnej terapii odwykowej. Jeśli uzależniony/-a wyrazi zgodę - rozpoczyna leczenie przy jednoczesnym monitoringu ze strony Komisji. Jeśli osoba zgłoszona we WNIOSKU zaprzecza, że ma problem z alkoholem, Komisja kieruje ją na badanie do biegłych sądowych (psycholog lub specjalista terapii uzależnień oraz psychiatra) w celu wyдання opinii. 3. Jeśli opinia biegłych wskazuje, że osoba jest uzależniona od alkoholu i wymaga leczenia odwykowego, Komisja kieruje stosowny wniosek do Sądu Rejonowego w Pleszewie <p>Uwaga!</p> <p>Osoba uzależniona może z własnej inicjatywy przyjść do Komisji prosić o pomoc i poradę związaną z leczeniem. Wspierania i pomocy psychologicznej mogą potrzebować również współuzależnieni członkowie rodziny np. współzależniowiciele oraz dzieci. Ichtych rytm dnia jest determinowany przez zachowania i działania osoby uzależnionej.</p>

Materiały promocyjne będą systematycznie przekazywane do współpracujących instytucji oraz umieszczane będą na stronach bezpłatnego kwartalnika Miasta i Gminy w Pleszewie.

W ramach działań profilaktycznych GKRPA w Pleszewie zakupiła i przekazała w 2022 r. do dyspozycji wszystkich szkół podstawowych i średnich z terenu Miasta i Gminy Pleszew materiały profilaktyczno-szkoleniowe pn. „**Lepiej przeżyj – w odciepanie nałogów i uzależnień**”, które dostępne są w formie programów multimedialnych bezterminowo. Celem nadrzędnym przekazanych materiałów jest edukacja dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki uzależnień (alkohol, narkotyki, papierosy, dopalacze, energetyki, suplementy diety, uzależnienie od Internetu), ale także wsparcie kadry pedagogicznej oraz rodziców/opiekunów w procesie wychowawczym. Materiał uzupełniony został w filmy poglądowe, scenariusze zajęć dla nauczycieli oraz informacje w jaki sposób rozmawiać z rodzicami. Każdy kto kończy szkolenie otrzymuje imienny certyfikat ukończenia kursu.

Zawartość kursu:

ALKOHOL – Jak działa alkohol na poszczególne układy? Alkohol a organizm; Zagrożenia – uzależnienia; Skutki alkoholizmu; Statystyki alkoholowe; Jak pomóc alkoholikowi; Detoks; Odwyk alkoholowy; Jak nie wrócić do nałogu; Alkohol a zachowanie agresywne.

NARKOTYKI – Rodzaje (17 opisanych); Zagrożenia; Dlaczego dla młodych ludzi są szczególnie niebezpieczne?

PAPIEROSY – Nikotyna; Skutki palenia; Uzależnienie; Zagrożenia; Mity; Statystyki; E-papierosy; Podgrzewacze tytoniu. (IQOS, GLO)

DOPALACZE – Rodzaje; Narkotyki i dopalacze – prawo; Sygnały ostrzegawcze – na co należy zwrócić uwagę; Gdy dziecko sięgnie po narkotyki; Prawdziwe historie.

ZAGROŻENIA W SIECI – Zagrożenia w Internecie; Na co należy zwracać uwagę; Jak bronić się przed wirusami Co nastolatki robią w Internecie? Kontakt z nieodpowiednimi treściami; Molestowanie fizyczne i wykorzystywanie seksualne; Łamanie prawa; Zachęcanie do spożywania alkoholu, używania narkotyków i papierosów; Gry komputerowe; Chorzy na Internet; Uzależnienie od Internetu (fazy rozwoju uzależnienia); Wskazówki dla rodziców – co powinno Cię zaniepokoić; Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu; Jak jesteśmy chronieni; Zachowania ryzykowne dzieci i młodzieży w Internecie; Wskazówki dla nauczycieli.

ENERGETYKI, SUPLEMENTY DIETY – Napoje energetyczne, właściwości i działanie na organizm; Skutki zdrowotne związane ze spożywaniem energetyków.

FILMY POGLĄDOWE – Jak działa alkohol; Szkodliwość alkoholu, co się dzieje w organizmie; Symptomy uzależnienia od alkoholu; Spot alkoholowy wyhamuj w porę; Leczenie choroby alkoholowej; 10 najniebezpieczniejszych narkotyków; Jak narkotyki wpływają na mózg; Do czego prowadzi uzależnienie od narkotyków i alkoholu; Jaka jest najcenniejsza rzecz, którą odbierają narkotyki; Jak działają dopalacze; Skutki palenia; Co się stanie, gdy rzucisz palenie; 8 mitów na temat palenia papierosów; Czy e-papieros jest lepszy od zwykłych; Papierosy vs. e-papierosy; Uzależnienie od Internetu; Uzależnienie od gier; Moja mama uzależniła się od gier komputerowych; Edukacja prawna – cyberprzemoc; Mowa nienawiści i co z nią zrobić; Sexting - film edukacyjny; Przykład ofiary stalkingu; Child grooming

3. Warto zwrócić uwagę na działający w budynku Środowiskowego Domu Samopomocy przy ulicy Kazimierza Wielkiego 7 w Pleszewie **Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub dopalaczy, współuzależnionych i z problemem przemocy w rodzinie**. Punkt prowadzony jest od wielu lat przez doświadczonego psychologa. Z roku na rok rośnie zapotrzebowanie na tą formę wsparcia. Podstawowe zadania punktu konsultacyjnego to:

- motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego oraz do skorzystania z pomocy grup samopomocowych;
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie oraz osób używających narkotyków do zmiany zachowania;

- udzielanie wsparcia osobom po zakończonym procesie terapii uzależnień (np. przez rozmowy podtrzymujące, uruchomienie przy punkcie konsultacyjnym grupy wsparcia);
- rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie informacji o możliwościach powstrzymania przemocy, stosownego wsparcia i pomocy;
- inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej;
- gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny.⁷

4. Istotnym wsparciem działań chroniących jest działalność **placówek wsparcia dziennego dla dzieci – ŚWIETLIC ŚRODOWISKOWYCH.**

Głównym celem działalności placówek jest udzielanie wsparcia dziecku na różnych poziomach jego aktywności – społecznym, emocjonalnym, poznawczym. Proces ten odbywa się poprzez uczenie dziecka nowych zachowań społecznie akceptowanych. Uczestnictwo w placówkach jest nieodpłatne. Placówki współpracują z innymi instytucjami i osobami, świadczącymi pomoc dziecku i jego rodzinie.

Pleszewskie świetlice realizują zadanie o nazwie: Prowadzenie z dziećmi i młodzieżą zajęć opiekuńczo – wychowawczych, informacyjnych i edukacyjnych z elementami programu socjoterapeutycznego w świetlicach na terenie Miasta i Gminy Pleszew jako alternatywna forma wypoczynku i spędzania wolnego czasu. Podczas realizacji zajęć realizowane są takie cele jak :

- wszechstronny rozwój dzieci poprzez możliwość uczestniczenia w różnorodnych zajęciach indywidualnych i grupowych oraz rozwijanie zainteresowań,
- wyrobienie nawyków higieniczno – zdrowotnych oraz wskazanie aktywności jako czynnika zapobiegającego chorobom i schorzeniom oraz uzależnieniom.

Tabela 1. Liczba uczestników świetlic środowiskowych w latach 2018 – 2021.

Świetlica	2018	2019	2020*	2021
łącznie	267	210	130	125
w Suchorzewie	18	16	13	12
w Kowalewie	40	25	18	15
w Bronowie	14	10	10	7
w Pleszewie I	22	15	12	16
w Pleszewie II	20	18	12	15
w Zielonej Łące	15	12	9	6
w Dobrej Nadziei	20	14	8	9
w Ludwinie	13	12	10	8
w Sowinie Błotnej	35	28	16	8
w Rokutowie	18	18	12	17
w Grodzisku	20	19	10	12
w Marszewie	12	7	0	0
w Prokopowie	8	6	0	0
w Pacanowicach	12	10	0	0

Źródło: sprawozdanie Miejsko – Gminnego Szkolnego Związku Sportowego w Pleszewie

⁷ Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2024 roku

Tabela 2. Liczba uczniów korzystających ze świetlicy środowiskowej dla młodzieży dojeżdżającej w Pleszewie w roku 2021 i 2022.

Podsumowanie całoroczne	Chocz	Czermin	Dobrzyca	Gizałki	Gołuchów	Pleszew	Inne	Razem
2021	172	52	102	21	42	269	13	671
2022	313	84	246	99	109	642	48	1 541

Źródło: sprawozdanie Miejsko – Gminnego Szkolnego Związku Sportowego w Pleszewie

W minionym roku świetlice realizowały zadanie poprzez różnorodne formy pracy: edukacyjne, organizujące czas wolny, wspierające rozwój zainteresowań i zdolności, zwiększające kulturę osobistą, rozwijające sprawność fizyczną, profilaktyczne.

Mniejsze liczby uczestników w latach 2020 i 2021 wynikają z faktu, iż przez kilka miesięcy z uwagi na ograniczenia, zakazy i nakazy wprowadzane rozporządzeniem (w tym naukę na odległość), świetlice były zamknięte. Natomiast na podstawie informacji złożonej przez koordynatora zadania ustalono, że w roku 2023 zainteresowaniem przestała cieszyć się świetlica w Zielonej Łące, a w Pacanowicach trudno znaleźć osobę zainteresowaną prowadzeniem zajęć. Mimo to, nadal będziemy szukać rozwiązań i nowych propozycji dla tych miejsc.

Kluczowym w określeniu trendu w zainteresowaniu ofertą świetlic miały być lata 2022 i 2023. Z danych uzyskanych od koordynatora zadania liczba dzieci nie przekracza 120 w skali roku i zmniejsza się, szczególnie w tych miejscowościach położonych bliżej miasta. Coraz śmielej wysuwamy także tezę, że mniejsze zainteresowanie świetlicami może wynikać z bogatej oferty instytucji kultury, również w zakresie zajęć dodatkowych, a także korzystania z możliwości udziału w różnego rodzaju spotkaniach w opcji on-line.

5. SZKOŁY

W XXI wieku szkolna edukacja zdrowotna i promocja zdrowia stały się koniecznym procesem edukacyjno-wychowawczym, stanowiącym odpowiedź na zagrożenia zdrowia dzieci i młodzieży spowodowane niewłaściwym, tzw. konsumpcyjnym stylem życia. Zgodnie z powszechnymi obserwacjami dokonywanymi na świecie niebezpieczeństwo obniżenia kondycji zdrowotnej młodego pokolenia jest następstwem:

- pasywności ruchowej i preferowania siedzącego trybu życia
- bezruchu przed ekranem telewizora, komputera czy smartfonu;
- niezdrowego odżywiania
- spożywania produktów wysoko przetworzonych;
- zaburzeń zdrowia psychospołecznego
- stresu, lęków adaptacyjnych, depresji;
- uzależnień od współczesnych mediów, w tym Internetu;
- stosowania używek – alkoholu, nikotyny, narkotyków, dopalaczy oraz działania uzależnień behawioralnych;
- kultu szczupłego ciała w ponowoczesnej kulturze – anoreksji, bulimii.⁸

Szkoły podstawowe posiadają dobrą bazę lokalową. Przy każdej placówce istnieją ogólnodostępne tereny sportowe. W szkołach zorganizowano specjalistyczne pracownie. W każdej ze szkół poza zajęciami lekcyjnymi, działa stołówka, świetlica i biblioteka. Prowadzonych jest wiele rodzajów zajęć pozalekcyjnych (koła zainteresowań) i ogólnorozwojowych zajęć sportowych, wyrównawczych oraz wynikających z potrzeb indywidualnych.

Pamiętać należy, że obszar emocjonalno-społeczny funkcjonowania uczniów jest oprócz sfery poznawczej podstawowym obszarem rozwojowym. Powszechne myślenie o szkole jako instytucji rozwijającej

⁸ Barbara Wolny, Tomasz Wojtasik, PROMOCJA ZDROWIA W SZKOŁACH I PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH, ORE 2023

---

głównie wiedzę i umiejętności uczniów redukuje jej kluczową funkcję wychowawczą, która dotyczy procesu formowania osobowości młodych ludzi, w tym ich emocji, motywacji, wartości i postaw, również społecznych.⁹

Każda placówka przygotowała, zgodnie z wymaganiami prawa oświatowego, program wychowawczo – profilaktyczny, oparty na wewnętrznej diagnozie. Wszystkie szkoły realizowały działania profilaktyczne, w tym edukacyjne i informacyjne, dedykowane dzieciom przedszkolnym oraz dzieciom i młodzieży szkolnej, w zależności od wskazań organizatorów.

Założenia teoretyczne każdego programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły, w ramach którego jednym z obszarów jest edukacja zdrowotna, wiążą się z przemyślanymi i zaplanowanymi działaniami szkoły i nauczycieli, ukierunkowanymi na osiągnięcie przez uczniów dojrzałości osobowej w poszczególnych sferach:

- fizycznej, oznaczającej zdobycie wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowanie zachowań prozdrowotnych;
- psychicznej, polegającej na umiejętności zdobywania równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowaniu postawy sprzyjającej wzmocnieniu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowaniu środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięciu właściwego stosunku do świata, poczuciu siły, chęci do życia i witalności;
- społecznej, realizowanej jako postawa otwartości w życiu społecznym, oparta na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych;
- aksjologicznej, wyrażającej się jako ukierunkowanie na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenianie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.¹⁰

Kluczowe dla profilaktyki są programy, które w ramach instytucjonalnego systemu rekomendacji działającym na poziomie krajowym od 2010 roku, są oceniane w obszarach promocji zdrowia psychicznego, profilaktyki uzależnień (profilaktyki narkomanii, profilaktyki problemów alkoholowych) oraz profilaktyki innych zachowań problemowych (ryzykownych) dzieci i młodzieży.

Programy rekomendowane (podkreślone) oraz programy i działania wspomagające realizowane w roku szkolnym 2022/2023 w szkołach podstawowych w porównaniu do roku 2021/2022, to wzrost o ponad 100%:

A. Zespół Szkół Publicznych Nr 1 w Pleszewie:

- Przyjaciele Zippiego - międzynarodowy program promocji zdrowia psychicznego, który kształtuje i rozwija umiejętności psychospołeczne u dzieci w wieku 5 – 8 lat,
- „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej” - dla uczniów w wieku 8 – 12 lat.
- Program „Pozytywna Dyscyplina”,
- Program NFZ „Widzę i pomagam”,
- Program Prewencji Spożywania Alkohol przez młodzież: „SMASHED”,
- Program „Palić nie palić? Oto jest pytanie”,
- Udział uczniów w szkoleniu Młodzieżowych Liderów Zdrowia w Sanepidzie „Młodzież kontra tytoń”,
- Pogadanki na godzinach wychowawczych: rozwijanie kompetencji uczniów z zakresu komunikacji interpersonalnych; jak rozwiązywać konflikty, jak sobie radzić w trudnych sytuacjach,
- Spotkanie klas V-VIII z panią policjantką: przejawy demoralizacji i odpowiedzialność nieletnich.

B. Zespół Szkół Publicznych Nr 2 w Pleszewie:

- Program „UNPLUGGED” europejski program zapobiegania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych,

---

⁹ Ewa Domagała-Zyśk, Tomasz Knopik Beata Papuda-Dolińska, Katarzyna Ita Bieńkowska, Nauczycielska ocena rozwoju emocjonalno-społecznego uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnym, ORE 2023

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii, Dz.U. 2018, poz. 214

-
- spotkanie funkcjonariuszami Policji – Kultura porozumiewania się w mediach społecznościowych;
  - zajęcia metodą projektu Ile cukru jest w słodkich napojach – obliczenia projektowe;
  - Spotkanie z mediatorem;
  - Zielona szkoła.

C. Zespół Szkół Publicznych Nr 3 w Pleszewie:

- Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej” dla uczniów w wieku 8 – 12 lat.,
- „Przyjaciele Zippiego” międzynarodowy program promocji zdrowia psychicznego, który kształtuje i rozwija umiejętności psychospołeczne u dzieci w wieku 5 – 8 lat.,
- Akademia bezpiecznego Puchatka,
- Bieg po zdrowie,
- Młodzieżowi Liderzy Zdrowia,
- Nie spal się na starcie.

D. Zespół Szkół Publicznych w Kowalewie:

- Program „UNPLUGGED” europejski program zapobiegania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych.
- pogadanki dla uczniów.

E. Zespół Szkół Publicznych w Taczanowie Drugim:

- Program „UNPLUGGED” europejski program zapobiegania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych.
- Pogadanki dla uczniów, gazetki profilaktyczne,
- Udział Młodzieżowych liderów zdrowia w spotkaniu informacyjno- szkoleniowym w Sanepidzie,
- Pogadanki na temat zdrowego trybu życia (w-f, pielęgniarka, pedagog szkolny, wychowawcy),
- Zajęcia z pedagogiem szkolnym na temat szkodliwości zażywania środków uzależniających,
- Bieg po zdrowie edukacja antytytoniowa,
- Trzymaj Formę, promowanie zdrowego stylu życia,
- Czyste powietrze wokół nas,
- Wiem co jem. Profilaktyka zdrowia i zdrowego stylu życia,
- Klub Bezpiecznego Puchatka,
- Zdrowo jem, więc wiem,
- Zdrowo i sportowo akcja profilaktyczna,
- ABC Bezpieczeństwa w sieci – akcja.

F. Zespół Szkół Publicznych w Lenartowicach:

- „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej” dla uczniów w wieku 8 – 12 lat.
- „Przyjaciele Zippiego” międzynarodowy program promocji zdrowia psychicznego, który kształtuje i rozwija umiejętności psychospołeczne u dzieci w wieku 5 – 8 lat.
- Warsztaty w ramach programu „Pozytywna Dyscyplina”,
- Organizacja i udział w akcji Fundacji WOŚP: „Historia Misia - Nie bij mnie kochaj mnie”,
- Realizacja programu antynikotynowego: „Bieg po zdrowie”.

Szkoły ponadpodstawowe, działające na terenie Miasta i Gminy Pleszew: I Liceum Ogólnokształcące im. St. Staszica w Pleszewie, Zespół Szkół Usługowo – Gospodarczych w Pleszewie, Zespół Placówek Specjalnych w Pleszewie (Branżowa Szkoła Specjalna I Stopnia i Szkoła Przystosobająca do Pracy) realizują rekomendowany program edukacyjny dotyczący profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze) pod nazwą „ARS, czyli jak dbać o miłość”.

Niezwykle ważna jest działalność szkół włączająca rodziców – jako partnerów – w życie jednostek. Także w tą profilaktyczną część. Pleszewskie szkoły realizują to zadanie zgodnie z potrzebami instytucji. Poniżej aktywności zrealizowane w roku szkolnym 2022/2023:

-
- A. Zespół Szkół Publicznych Nr 1 w Pleszewie:
    - Spotkanie rodziców z Panią policjantką: substancje psychoaktywne, dopalacze, e-papierosy, energetyki, na co zwrócić uwagę; przemoc rówieśnicza, skutki psychiczne i prawne.
  - B. Zespół Szkół Publicznych Nr 2 w Pleszewie:
    - Spotkanie dla rodziców pt. „Skutki, rodzaje oraz formy przemocy”.
  - C. Zespół Szkół Publicznych Nr 3 w Pleszewie:
    - Pomoc psychologiczno-pedagogiczna zaradność i dojrzałość szkolna dzieci,
    - Zachowania depresyjne dzieci i młodzieży- prelekcje dla rodziców uczniów,
    - Ochrona i wzmacnianie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży,
    - Profilaktyka uzależnień i zachowań niepożądanych - prelekcje dla rodziców,
    - Wychowanie do wartości.
    - Korzystanie z technologii cyfrowej,
    - Ochrona i wzmacnianie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży,
    - Profilaktyka uzależnień i zachowań niepożądanych,
    - Zasady korzystania przez uczniów z kont społecznościowych i Internetu,
    - Przestrogi dla rodziców.
  - D. Zespół Szkół Publicznych w Kowalewie:
    - Nękanie i dokuczanie w szkole.
  - E. Zespół Szkół Publicznych w Taczanowie Drugim:
    - Jak dbać o bezpieczeństwo dziecka w sieci - krótki poradnik dla rodziców,
    - Nękanie i dokuczanie w szkole.
  - F. Zespół Szkół Publicznych w Lenartowicach:
    - Integracja zespołu klasowego. Izolacja i wykluczenia z grupy rówieśniczej,
    - Jak radzić sobie z przemocą? e-materiały wspomagające rodziców,
    - Wpływ absencji uczniów na wyniki w nauce,
    - Profilaktyka e-uzależnień i zaburzeń psychicznych,
    - Uzależnienia od korzystania z komórek-fonoholizm.

Na równi z uczniami i rodzicami w systemie pracy jednostek oświatowych stoi kadra pedagogiczna, której rozwój, także w obszarach związanych z profilaktyką, zdrowiem i uzależnieniami, jest kluczowy. Pleszewskie szkoły inwestują w doskonalenie nauczyciel przedmiotów ogólnokształcących, nie tylko specjalistów.

Ostatni rok to szkolenia w obszarach:

- A. Zespół Szkół Publicznych Nr 1 w Pleszewie:
  - Zachowania autodestrukcyjne dzieci i młodzieży. Sposoby rozpoznawania i pomoc,
  - Nowe zagrożenia dzieci i młodzieży - “Patotreści”,
  - Uczestnictwo pedagoga w szkoleniu z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego.
- B. Zespół Szkół Publicznych Nr 2 w Pleszewie:
  - Ochrona i wzmacnianie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w placówce oświatowej.
- C. Zespół Szkół Publicznych Nr 3 w Pleszewie:
  - Korzystanie z technologii cyfrowej. Ochrona i wzmacnianie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Profilaktyka uzależnień i zachowań niepożądanych,
  - Zasady korzystania przez uczniów z kont społecznościowych i Internetu,
  - Jak przeciwdziałać wykluczeniu i przemocy w szkole?
  - Profilaktyka uzależnień behawioralnych,
  - Jak radzić sobie ze słowną i fizyczną agresją wśród uczniów?

- Cyberbezpieczeństwo – jakie zagrożenia czyhają na dzieci w Internecie?
- Jak wprowadzać pozytywną dyscyplinę w grupie/klasie?
  - D. Zespół Szkół Publicznych w Kowalewie:
- Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej.
  - E. Zespół Szkół Publicznych w Taczanowie Drugim:
- Trudne zachowania u dzieci- jak sobie z nimi radzić w przedszkolu.
  - F. Zespół Szkół Publicznych w Lenartowicach:
- Grooming i inne rodzaje przestępstw seksualnych w internecie - jak uczyć uczniów seksualnej asertywności?
- Jak rozwijać kompetencje emocjonalno-społeczne?

6. Działalność profilaktyczna wspomagana była także szeregiem zadań i zajęć dodatkowych, w tym sportowych i rozwijających zainteresowania realizowanymi we współpracy z **ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI**. Wszystkie działania mają na celu zapobiegać patologiom społecznym oraz przekierować uwagę na różnicowane formy spędzania wolnego czasu.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 19 ustawy o samorządzie gminnym należy do zadań własnych gminy. Rada Miejska w Pleszewie corocznie uchwała Program współpracy z organizacjami pozarządowymi, który określa cele, przedmiot, zasady, zakres i formy współpracy oraz zawiera wykaz priorytetowych zadań publicznych, stanowiących podstawę dla władz Miasta i Gminy do dysponowania środkami publicznymi przeznaczonymi na finansowanie lub dofinansowanie zadań publicznych pozostających we właściwości samorządu, a realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Celem Programu jest umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną, pobudzanie aktywności ukierunkowanej na zorganizowane zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności, jak również zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów.

Wybór określonych zadań jest wynikiem doświadczeń i obserwacji, a przede wszystkim potrzeb lokalnego środowiska. W ramach tych działań, na terenie Miasta i Gminy Pleszew w roku 2022 realizowano zadania finansowane z budżetu Gminy, takie jak:

- organizacja alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu – rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży z terenów wiejskich,
- organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych w zakresie kilku różnych dyscyplin (karate, taekwondo, koszykówka, piłka nożna, tenis stołowy, tenis ziemny, pływanie, lekka atletyka, szachy, aerobik, sploty kajakowe,...),
- organizacja i udział dzieci i młodzieży w zawodach oraz turniejach sportowo – rekreacyjnych i sprawnościowych, w tym pożarniczych i pierwszej pomocy,
- działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób w starszym wieku, jako forma spędzania wolnego czasu (Uniwersytet Trzeciego Wieku, Wolontariat Senioralny, Pleszewska Rada Seniorów),
- stypendia dla uczniów za wyniki w nauce,
- bilety na basen za średnią,
- działalność wolontariatu i Centrum Wspierania Inicjatyw Obywatelskich,
- półkolonie dla Seniorów – 2 turnusy,
- i inne.

Tabela 3. Zadania publiczne zgodnie z zawartymi umowami na 2022 rok.

L.p.	Oferent	Oferta
1.	Pleszewskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci o Szczególnych Potrzebach Opiekuńczych „Dom”	Wypoczynek letni dzieci i młodzieży-Z przyrodą za pan brat
2.	Ochotnicza Straż Pożarna Zawidowice	Organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego poprzez prowadzenie zajęć z zakresu lekkiej atletyki
3.	Klub Sportowy Stal Pleszew	Organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego poprzez prowadzenie zajęć z zakresu lekkiej atletyki
4.	Uczniowski Klub Sportowy Taekwondo Pleszew	Organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego poprzez szkolenie dzieci i młodzieży w technikach walk taekwondo i udział w rywalizacji sportowej
5.	Pleszewski Klub Karate	Organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego poprzez prowadzenie zajęć z zakresu karate i udział w rywalizacji sportowej
6.	Stowarzyszenie „Pionier”	Działania wspomagające rozwój wspólnot i społeczności lokalnych w formie warsztatów oraz zajęć integracyjnych promujące zdrowy styl życia - warsztaty tańca ludowego „Kapelusz i korale!”
7.	Uczniowski Klub Sportowy „Żaki”	Organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego poprzez prowadzenie zajęć z zakresu tenisa stołowego i udział w rywalizacji sportowej
8.	Klub Szachowy Orły Pleszew	Organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego poprzez prowadzenie zajęć z zakresu gry w szachy i udział w rywalizacji sportowej
9.	Stowarzyszenie „Pleszewski Uniwersytet Trzeciego Wieku”	Działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób w starszym wieku jako forma spędzania czasu wolnego „Aktywność naszą szansą”
10.	Miejsko - Gminny Szkolny Związek Sportowy	Organizacja i udział w zawodach oraz turniejach sportowo - rekreacyjnych dzieci i młodzieży szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto i Gminę Pleszew jako forma aktywnego spędzania wolnego czasu zapobiegająca patologiom społecznym
11.	Miejsko - Gminny Szkolny Związek Sportowy	Prowadzenie z dziećmi i młodzieżą zajęć opiekuńczo - wychowawczych, informacyjnych i edukacyjnych z elementami programu socjoterapeutycznego w świetlicach na terenie Miasta i Gminy Pleszew jako alternatywna forma wypoczynku i spędzania wolnego czasu
12.	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Pleszewskie	Działania rehabilitacyjne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu dla bezdomnych mężczyzn z problemem alkoholowym z terenu Miasta i Gminy Pleszew wraz z zapewnieniem im całonocnego schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania
13.	Miejsko - Gminny Szkolny Związek Sportowy	Zajęcia z pływania promujące zdrowy styl życia dla dzieci z terenu Miasta i Gminy Pleszew
14.	Miejsko - Gminny Szkolny Związek Sportowy	Inkubator nowoczesnych technologii w życiu codziennym - zajęcia dla dzieci i młodzieży z terenu Miasta i Gminy Pleszew jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego od uzależnień
15.	Miejsko - Gminny Szkolny Związek Sportowy	Umiem wyrażać emocje - zajęcia promujące zdrowy styl życia
16.	Klub Sportowy „Kosz Pleszew”	Wyjazd na międzynarodowy Turniej Koszykówki Basketball Wien 2022
17.	Uczniowski Klub Sportowy „Trójka”	Organizacja finału wojewódzkiego w aerobiku grupowym w ramach rywalizacji SZS Wielkopolska w Pleszewie
18.	Pleszewski Klub Karate	Organizacja Central Poland Open Grand Prix Karate WKF
20.	Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Azymut”	Organizacja spływu kajakowego rzeką Prosną jako alternatywna forma wypoczynku i spędzania czasu wolnego od uzależnień
21.	Pleszewskie Stowarzyszenie Tenisowe	Organizacja turniejów tenisa ziemnego
22.	Fundacja Rozwoju Lokalnego CIVITAS	Festyn z okazji Dnia Dziecka promujący zdrowy styl życia dla dzieci z terenu Miasta i Gminy Pleszew
23.	Uczniowski Klub Sportowy Taekwondo Pleszew	Udział Taekwondo Pleszew w Mistrzostwach Czech - Praga
24.	Ludowy Zespół Sportowy „LAS” Kuczków	Turniej piłki nożnej dla dzieci - Kuczków Junior Cup
25.	Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	Organizacja letniego obozu wypoczynkowego dla osób niepełnosprawnych
26.	Klub Sportowy „Kosz Pleszew”	Półkolonia z koszykówką - treningi i turniej koszykówki dla dzieci i młodzieży
27.	Zgromadzenie Córki Maryi Wspomożycielki Siostry Salezjanki Dom Zakonny	Organizacja wypoczynku letniego - kolonie dla dzieci z terenu Miasta i Gminy Pleszew
28.	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Wielkopolska Hufiec Jarocin	Kolonia zuchowa, obóz harcerski i obóz starszoharcerski dla dzieci i młodzieży z Miasta i Gminy Pleszew

29.	Klub Sportowy Stal Pleszew	Prowadzenie zajęć sportowych ukierunkowanych na piłkę nożną w celu aktywnego spędzania czasu wolnego i przeciwdziałaniu uzależnieniom dzieci i młodzieży Miasta i Gminy Pleszew
30.	Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „Platan”	Organizacja XV Turnieju Brydża Sportowego Parami w ramach Grand Prix Wielkopolski
31.	Stowarzyszenie „Wspólnie dla Przyszłości”	Wyjazd studyjno - integracyjny dla osób aktywnie działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich
32.	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Pleszewskie	Przygotowanie kolacji wigilijnej dla osób z kręgu uzależnionych i współuzależnionych oraz przemocy rodzinnej
33.	Stowarzyszenie „Zrozumieć i Pomóc”	Prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie Miasta i Gminy Pleszew
34.	Stowarzyszenie „Zrozumieć i Pomóc”	Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z terenu Miasta i Gminy Pleszew „Warto pomagać
35.	Stowarzyszenie „Zrozumieć i Pomóc”	Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu Miasta i Gminy Pleszew „Zdażyć z pomocą”
36.	Stowarzyszenie „Zrozumieć i Pomóc”	Świadczenie usług opiekuńczych dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością
37.	Pleszewskie Stowarzyszenie „Kocia Łapka”	Sterylizacja i kastracja kotów wolnożyjących na terenie Miasta i Gminy Pleszew celem ograniczenia populacji zwierząt bezdomnych
38.	Pleszewskie Towarzystwo Kulturalne	Dokumentowanie historii Ziemi Pleszewskiej - digitalizacja wydawnictw Pleszewskiego Towarzystwa Kulturalnego
39.	Stowarzyszenie Miast Partnerskich Pleszewa	Promocja MiG Pleszew na Jarmarku Adwentowym w Spangenbergu
40.	Fundacja Animacja	Prowadzenie Centrum Wspierania Inicjatyw Obywatelskich w Pleszewie
41.	Klub Sportowy Stal Pleszew	Prowadzenie sekcji piłki nożnej dzieci i młodzieży oraz udział w rywalizacji sportowej
42.	Uczniowski Klub Sportowy „Żaki”	Prowadzenie sekcji piłki nożnej dzieci i młodzieży oraz udział w rywalizacji sportowej
43.	Klub Sportowy Stal Pleszew	Prowadzenie sekcji kolarskiej dzieci i młodzieży oraz udział w rywalizacji sportowej
44.	Klub Sportowy „Kosz Pleszew”	Prowadzenie zajęć w zakresie koszykówki chłopców w kategorii U14 i U15 oraz udział w rywalizacji sportowej
45.	Ludowy Zespół Sportowy „LAS” Kuczków	Udział drużyny seniorów LZS „LAS” Kuczków w rywalizacji sportowej w zakresie piłki nożnej

Źródło: Opracowanie własne Wydziału Organizacyjnego i Spraw Społecznych Urzędu Miasta i Gminy w Pleszewie.

7. Ogromny wkład w gminną profilaktykę włożyły instytucje kultury działające na terenie Miasta i Gminy Pleszew, finansowane z budżetu Gminy, wspierające na co dzień dzieci, młodzież i dorosłych.

1) **ZAJEZDNI KULTURY.** W zasobach Zajezdni funkcjonuje **Kino Hel**, oddane w połowie roku do użytku po generalnym remoncie. W roku 2022 Dom Kultury zrealizował przedsięwzięcia kulturalne, które zgromadziły 51.330 widzów w każdym wieku, były to między innymi:

- Koncert – Powitanie Lata – Roksana Węgiel,
- Lato w Plenerze,
- Koncert Noworoczny 2022,
- Festiwal Orkiestr Dętych,
- Pleszew Wąsk-Festiwal,
- koncerty w Kościelnej Nawie i Koncert Papieski,
- Revers Festiwal,
- Światowy Przegląd Folkloru,
- Big-Band Po Godzinach,
- Nutko-Sfera,
- Festiwal Tratwa,
- Red Smoke Festival,
- Plener Rzeźbiarski Złom-Art,
- Festiwal Nie-Bana-Lni,

- Tradycje, zwyczaje, obrzędy Pleszewskiej Wsi,
- Rajd Pojazdów Zabytkowych,
- warsztaty kulinarne,
- Pleszewski Festiwal Filmowy,
- Dyskusyjny Klub Filmowy.

2) **BIBLIOTEKA PUBLICZNA MIASTA I GMINY PLESZEW** z oddziałami zamiejscowymi. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Pleszewie funkcjonowała w oparciu o Program działania wprowadzony zarządzeniem Dyrektora Biblioteki Publicznej z dnia 14 stycznia 2022 r.

Za działalność kulturalną w 2022 r. Biblioteka otrzymała dwie nagrody:

- 5.000 zł w konkursie „Działania proekologiczne i prokulturowe w ramach Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego” za projekt „Stacja Biblioteka bliżej natury”,
- 1.000 zł w konkursie „Co potrzeba? Konkurs na najlepszą zaprojektowaną usługę w 4PRB”.

W 2022 roku Biblioteka zorganizowała 453 wydarzenia kulturalne, w których uczestniczyło 19.806 osób (19.078 stacjonarnie oraz 728 online).

Pracownicy Biblioteki w celu podniesienia kompetencji zawodowych uczestniczyli w szkoleniach stacjonarnych oraz w formie webinarów, między innymi z następujących tematów:

- Animacyjne metody badania potrzeb kulturalnych i potencjału kulturowego młodzieży,
- Rozpoznanie potencjału kulturowego młodych ludzi,
- Gdzie są młodzi czyli jak budować społeczność nastolatków wokół biblioteki, korzystając z ich ulubionych aplikacji.

3) **MUZEUM REGIONALNE W PLESZEWIE**. Przy współpracy ze szkołami i przedszkolami z terenu powiatu pleszewskiego odbywały się lekcje muzealne: z historii miasta Pleszewa, z życia Prasłowian na terenie gminy – wykopaliska archeologiczne z terenu Pleszewa i okolic (wystawa archeologiczna) oraz lekcje związane z wystawami czasowymi. W Muzeum odbyły się w 2022 r. warsztaty dla młodych pleszewian:

- Warsztaty muzyczne dla dzieci i młodzieży pt. „Hej kolęda, kolęda!”;
- Warsztaty archeologiczno-gamcarskie dla dzieci i młodzieży;
- Warsztaty garncarskie dla dorosłych „Śladami dawnego rzemiosła”;
- Warsztaty pisania ikon pt. „Spotkanie z ikoną”;
- Warsztaty plastyczne pt. „Paleontologia”;
- Warsztaty introligatorskie dla dzieci;
- Warsztaty muzyczne pt. „Muzyczne zakończenie wakacji”;
- Warsztaty pisania ikon pt. „Spotkanie z ikoną”.

8. Duże znaczenie dla aktywności Pleszewian ma zaplecze spółki miejskiej **SPORT PLESZEW SP. Z O.O.**, a przede wszystkim **PARK WODNY "PLANTY"** w 2022 roku liczba odwiedzających wzrosła z 82.070 (2021 r.) do 121.477 osób.

- W zimowej edycji Akademii Sportu i Przygody uczestniczyło 203 dzieci.
- W edycji letniej uczestniczyło 269 dzieci.
- W ramach programu PPL 3+ z Park Wodnego skorzystało 5.991 osób.
- Z programu Bilet Senior 60+ skorzystały 324 osoby (w 2021 r. – 184 osoby).
- W dwóch edycjach programu „Umiem pływać” uczestniczyło:
1 edycja 299 dzieci z Miasta i Gminy Pleszew oraz gmin Blizanów, Kotlin,
2 edycja 171 dzieci z Miasta i Gminy Pleszew, gminy Blizanów i Kotlin.

-
- Zajęcia nauki pływania (poza szkolnymi) prowadzone przez trenerów, instruktorów, którzy mają podpisane umowy z Spółką Sport Pleszew. W 2022 r. od miesiąca sierpnia do końca lutego 2023 r., z nauk pływania skorzystało blisko 719 dzieci. Na dzień 1 marca 2023 r. z nauk pływania korzysta około 554 dzieci.

Na kręgielni bowlingowej uruchomiono i wprowadzono do klientów Spółki grę „w darta”, która cieszy się bardzo dużą popularnością. Na kręgielni we współpracy ze Stowarzyszeniem Dart Pleszew została uruchomiona Pleszewska Liga Darta.

Odpowiedzią na potrzeby młodzieży jest **Skatepark**, cieszący się niesłabnącym zainteresowaniem także w miesiącach zimowych oraz **Miasteczko Ruchu Drogowego**, budzące ogromną ciekawość dzieci młodszych oraz wszystkich chcących sprawdzać swoje umiejętności i wiedzę. Obecnie potrzeby dorosłych i dzieci zaspokoili lodowisko miejskie.

VII. RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Podjęcie działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych poprzez ograniczanie dostępności alkoholu to podstawowy obowiązek gminy, wynikający z przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 ze zmianami). Dała ona gminom szereg kompetencji umożliwiających kształtowanie polityki dostępności napojów alkoholowych, m. in. w zakresie zasad usytuowania miejsc sprzedaży i konsumpcji napojów alkoholowych, maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie oraz sprzedaży alkoholu w godzinach nocnych.

W odniesieniu do alkoholu wyróżnia się dwa rodzaje dostępności: ekonomiczną, która rozumiana jest jako relacja między ceną alkoholu, a dochodami konsumentów oraz fizyczną określającą gęstość punktów sprzedaży napojów alkoholowych, ich rozmieszczenie na terenie gminy oraz godziny otwarcia placówek. W ramach ograniczania dostępności alkoholu ustawodawca wprowadził regulacje centralne, wynikające wprost z zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz regulacje lokalne, wprowadzone przez samorząd.

O liczbie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych decydują radni w drodze uchwały. Ustalają również zasady usytuowania punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Od marca 2018 roku mogą (regulacja fakultatywna) wprowadzać ograniczenia w godzinach nocnej sprzedaży napojów alkoholowych w sklepach (regulacje nie dotyczą restauracji i pubów).

W Mieście i Gminie Pleszew aktualne zapisy prawa w powyższych zakresach reguluje nadal obowiązująca *uchwała Nr XXXVI/399/2018 Rady Miejskiej w Pleszewie z dnia 6 września 2018 roku w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew oraz zasad usytuowania na terenie Miasta i Gminy Pleszew miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych*.

Na jej podstawie obowiązują następujące limity:

- maksymalna liczbę zezwoleń na sprzedaż na terenie Miasta i Gminy Pleszew napojów alkoholowych zawierających:
  - 1) do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo w wysokości 115 zezwoleń,
  - 2) powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) w wysokości 115 zezwoleń,
  - 3) powyżej 18% zawartości alkoholu w wysokości 115 zezwoleń,

w tym:

- maksymalna liczbę zezwoleń na sprzedaż na terenie Miasta i Gminy Pleszew napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży zawierających:

- 1) do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo w wysokości 35 zezwoleń,
  - 2) powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) w wysokości 35 zezwoleń,
  - 3) powyżej 18% zawartości alkoholu w wysokości 35 zezwoleń,
- maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży zawierających:
- 1) do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo w wysokości 80 zezwoleń,
  - 2) powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) w wysokości 80 zezwoleń,
  - 3) powyżej 18% zawartości alkoholu w wysokości 80 zezwoleń.

Zgodnie z tą uchwałą nie wydaje się zezwoleń na prowadzenie sprzedaży alkoholu przeznaczonych do spożycia na miejscu i poza miejscem sprzedaży dla punktów usytuowanych w odległości mniejszej niż 10 m od wejścia do punktu sprzedaży¹¹ od:

- szkół wszystkich typów oraz innych placówek oświatowo-wychowawczych,
- obiektów sakralnych.

Zezwolenia, o których mowa, wydaje organ zezwalający – Miasto i Gmina Pleszew, po uzyskaniu pozytywnej opinii Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miejskiej w Pleszewie.

Tabela 4. Liczba zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba zezwoleń na sprzedaż alkoholu - ogółem	345	345	345	345	345
Liczba zezwoleń pozostająca w obiegu prawnym	248	246	246	240	222
Liczba zezwoleń poza obiegiem prawnym	97	99	99	105	123
Liczba cofniętych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (przyczyna)	0	0	0	0	3

Źródło: opracowanie własne Wydziału Rozwoju i Analiz Urzędu Miasta i Gminy Pleszew, stan na 30.11.2023 r.

Zezwolenie wydaje się na czas oznaczony, nie krótszy niż 4 lata, a w przypadku sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży – nie krótszy niż 2 lata¹².

Przedsiębiorcy muszą przestrzegać warunków zezwolenia, ponieważ organ zezwalający lub, na podstawie jego upoważnienia, Straż Miejska lub członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dokonują kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia. W wyniku kontroli, w sytuacji nieprzestrzegania określonych w ustawie zasad sprzedaży napojów alkoholowych, między innymi:

- sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nieletnim, nietrzeźwym, na kredyt lub pod zastaw,
- wprowadzenia do sprzedaży napojów alkoholowych pochodzących z nielegalnych źródeł,
- przedstawienia fałszywych danych w oświadczeniu o wartości sprzedaży napojów alkoholowych w roku poprzednim,
- popełnienia przestępstwa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez osobę odpowiedzialną za działalność przedsiębiorcy posiadającego zezwolenie,
- orzeczenia, wobec przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną albo wobec osoby odpowiedzialnej za działalność przedsiębiorcy posiadającego zezwolenie, zakazu prowadzenia działalności gospodarczej objętej zezwoleniem, organ zezwalający może cofnąć zezwolenie.

¹¹ Przez odległość o której mowa należy rozumieć odległość od wejścia do punktu sprzedaży napojów alkoholowych do drzwi wejściowych albo w przypadku terenu ogrodzonego do wejścia na teren należący do obiektów wskazanych, mierzona najkrótszą drogą wzdłuż osi ciągu komunikacyjnego.

¹² Na sprzedaż napojów alkoholowych przedsiębiorcom posiadającym zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych mogą być wydawane zezwolenia jednorazowe, na okres nie dłuższy niż 2 dni.

Warto także pamiętać, że w wielu przypadkach sprzedaż napojów alkoholowych stanowi podstawę działalności gospodarczej danego podmiotu. Cofnięcie zezwolenia na taką sprzedaż oznacza zatem często zakwestionowanie ekonomicznego bytu przedsiębiorcy. Co więcej, uniemożliwia mu ubieganie się o ponowne wydanie zezwolenia w ciągu 3 lat od dnia wydania decyzji o cofnięciu. To nie zmienia faktu, że w roku 2022 po raz pierwszy, w ramach kontroli realizowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie, cofnięto 3 zezwolenia na sprzedaż alkoholu. Sprzedaż napojów alkoholowych bez zezwolenia jest przestępstwem.

Aktualna liczba, możliwych do wykorzystania, zezwoleń na sprzedaż alkoholu w Mieście i Gminie Pleszew nadal znacznie przekracza aktualne potrzeby przedsiębiorców. Skalę pokazują poniższe tabele.

Tabela 5. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży (restauracje, puby, itp.).

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba punktów sprzedaży w podziale na kategorie zezwoleń:					
- do 4.5% i na piwo (limit 35)	24	24	25	22	21
- 4,5% - 18% za wyjątkiem piwa (limit 35)	16	16	16	15	15
- powyżej 18% alkoholu (limit 35)	18	18	17	15	15

Źródło: opracowanie własne Wydziału Rozwoju i Analiz Urzędu Miasta i Gminy Pleszew, stan na 30.11.2023 r.

Tabela 6. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy).

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba punktów sprzedaży w podziale na kategorie zezwoleń:					
- do 4.5% i na piwo (limit 80)	65	64	64	64	58
- 4,5% - 18% za wyjątkiem piwa (limit 80)	62	62	62	62	57
- powyżej 18% alkoholu (limit 80)	63	62	62	62	56

Źródło: opracowanie własne Wydziału Rozwoju i Analiz Urzędu Miasta i Gminy Pleszew, stan na 30.11.2023 r.

Liczba zezwoleń w obiegu prawnym w latach 2018 – 2021 jest w zasadzie stała, a w roku 2022 wskazuje kierunek spadku. Wykorzystanie limitu zezwoleń roku 2021 do 2022 dla punktów sprzedaży napojów alkoholowych:

- do spożycia w miejscu sprzedaży jest na poziomie:
  - 1) 63% do 60% dla napojów do 4.5% zawartości alkoholu (w tym piwa),
- do spożycia poza miejscem sprzedaży jest na poziomie:
  - 1) 80% do 72,5% dla napojów do 4.5% zawartości alkoholu (w tym piwa),
  - 2) 63% do 71% dla napojów o zawartości powyżej 4.5% zawartości alkoholu.
  - 3) 63% do 70% dla napojów o zawartości powyżej 18% zawartości alkoholu.

Ustalone uchwałą limity zezwoleń są określone na zbyt wysokim poziomie. Z roku na rok ich wykorzystanie naturalnie spada.

Należy pamiętać, że każdy punkt sprzedaży napojów alkoholowych, mimo, że mieści się on w limicie zezwoleń, to zwiększa dostępność napojów alkoholowych dla mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew, która aktualnie kształtuje się na ryzykownym poziomie, co obrazują tabele poniżej.

Tabela 7. Liczba osób przypadająca na punkt sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem).

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba punktów sprzedaży ogółem	90	89	90	87	81
Liczba mieszkańców gminy ¹³	28 612	28 449	28 250	28 049	27 923
Liczba osób przypadających na 1 punkt sprzedaży ¹⁴	317,91	319,65	313,89	322,41	345

Źródło: opracowanie własne Wydziału Rozwoju i Analiz Urzędu Miasta i Gminy Pleszew, stan na 30.11.2023 r.

Przy dużym spadku, w latach 2018 – 2022, liczby mieszkańców o 689 osoby oraz minimalnym spadku liczby punktów sprzedaży, liczba osób przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście i Gminie Pleszew jest nadal niepokojąca, wynosiła w 2022 roku do 345 osoby (nieznaczna poprawa w stosunku do roku poprzedniego: 322 osoby w roku 2021).

Na przestrzeni kilku ostatnich lat sytuacja ta zmieniała się w minimalnym zakresie.

Warto przyrzeć się rynkowi sprzedaży w gminnych jednostkach pomocniczych. Miasto Pleszew podzielone jest na 10 osiedli, w których umiejscowionych jest 57 punktów sprzedaży.

Tabela 8. Punkty sprzedaży napojów alkoholowych – osiedla.

OSIEDLE	Liczba punktów sprzedaży ogółem 2021	Liczba punktów sprzedaży ogółem 2022	Liczba mieszkańców na 1 punkt sprzedaży 2021	Liczba mieszkańców na 1 punkt sprzedaży 2022
Nr 1 Zielone	7	8	250	216
Nr 2 Wojska Polskiego	5	3	405	671
Nr 3 Śródmieście	12	11	58	62
Nr 4 Rodzinne	5	6	229	188
Nr 5 Jordanowskie	8	7	169	189
Nr 6 Wokół Wieży	4	3	334	440
Nr 7 Zachodnie	1	1	1.619	1 602
Nr 8 Królewskie	9	10	165	162
Nr 9 Reja	2	2	772	750
Nr 10 Piastowskie	4	3	641	828
OGÓŁEM	57	54		

Źródło: opracowanie własne Wydziału Rozwoju i Analiz Urzędu Miasta i Gminy Pleszew, stan na 19.12.2023 r.

Średnio na 1 punkt sprzedaży na osiedlach przypada w 2022 roku 511 (w 2021 roku było to 462) mieszkańców Pleszewa. To nieznaczna poprawa, wynikająca wyłącznie z demografii.

Najliczniej zamieszkałe są osiedla Piastowskie i Wojska Polskiego, a najmniej Śródmieście. Struktura miasta i ukształtowane przez lata funkcje jego części spowodowały, że w najmniej licznie zamieszkałym obszarze miasta jest najwięcej, bo aż 11 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, a na każdy z nich przypada zaledwie 62 mieszkańców. To rekordowy wynik na tle innych osiedli.

Najbezpieczniejszą proporcję można zaobserwować nadal na osiedlu Zachodnim, gdzie funkcjonuje tylko jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych, co w porównaniu do dostępności tego rodzaju napojów na pozostałych osiedlach stanowi wyjątek.

Zestawienie pokazuje także, że najwięcej punktów gastronomicznych ze sprzedażą napojów alkoholowych znajduje się na osiedlach Śródmieście i Królewskie, natomiast sprzedaż detaliczna została domeną osiedla Zielonego, Śródmieścia i Jordanowskiego.

¹³ mieszkańcy zameldowani na pobyt stały – dane wg statystyki Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta i Gminy Pleszew z dnia 25 lutego 2023 r.

¹⁴ Według rekomendacji Światowej Organizacji Zdrowia i Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jeden punkt sprzedaży alkoholu powinien przypadać na jeden tysiąc mieszkańców.

Sprzedaż napojów alkoholowych poza miastem można obserwować przyglądając się poszczególnym sołectwom.

Tabela 9. Punkty sprzedaży napojów alkoholowych – sołectwa.

SOŁECTWO	Liczba punktów sprzedaży ogółem 2021	Liczba punktów sprzedaży ogółem 2022	Liczba mieszkańców na 1 punkt sprzedaży 2021	Liczba mieszkańców na 1 punkt sprzedaży 2022
Baranówek	0	0	x	x
Borucin	0	0	x	x
Bronów	1	1	311	307
Brzezcie	2	2	333	329
Bógwidze	2	0	154	x
Dobra Nadzieja	2	1	259	536 (+)
Grodzisko	2	2	314	313
Janków	0	0	x	x
Korzkwy	2	2	150	159
Kowalew	4	4	408	414
Kuczków	2	2	242	248
Lenartowice	2	2	548	550
Lubomierz	0	0	x	x
Ludwina	0	0	x	x
Marszew	1	1	583	589
Nowa Wieś	0	0	x	x
Pacanowice	0	0	x	x
Piekarzew	1	1	292	287
Prokopów	1	1	187	185
Rokutów	0	0	x	x
Sowina	0	0	x	x
Sowina Błotna	1	1	302	299
Suchorzew	1	1	668	695 (+)
Taczanów Pierwszy	0	0	x	x
Taczanów Drugi	3	3	320	315
Zawady	0	0	x	x
Zawidowice	2	2	195	196
Zielona Łąka	1	1	842	841
OGÓLEM	30			

Źródło: opracowanie własne Wydziału Rozwoju i Analiz Urzędu Miasta i Gminy Pleszew, stan na 19.12.2023 r.

Średnio na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w sołectwach przypada obecnie 291 mieszkańców (w 2021 r. było to 415 osób). To znacznie mniej niż w mieście, mimo że w jedenastu sołectwach, głównie tych, w których liczba mieszkańców jest niewielka, nie ma żadnego punktu sprzedaży.

Największą dostępność napojów alkoholowych można nadal zaobserwować w Korzkwach, gdzie na jeden punkt sprzedaży przypada 159 mieszkańców. To wynik zbliżony do osiedla Królewskiego i Jordanowskiego, otwierających ranking tych obszarów, gdzie dostęp do alkoholu jest najłatwiejszy. Najlepszy wynik ma Zielona Łąka, w której na jeden punkt sprzedaży przypada 841 mieszkańców.

Analizując dane warto zwrócić uwagę, że stanowią one informacje statystyczne, a na liczbę mieszkańców składają się osoby w każdym wieku. Wyodrębniając grupę wiekową 18+ proporcje liczby mieszkańców na jeden punktów sprzedaży byłyby zdecydowanie niższe. Nieznaczące zmiany wartości są reakcją na liczby związane z demografią Pleszewa.

Rynek sprzedaży napojów alkoholowych, to wydane na tę używkę pieniądze. Poniżej przedstawiono wartość sprzedaży w latach 2018 – 2022.

Tabela 10. Wartość sprzedanego alkoholu na mieszkańca.

	2018	2019	2020	2021	2022
Wartość sprzedanego alkoholu w placówkach handlujących alkoholem (PLN)	26.780.651,40	28.174.632,35	28.301.349,28	28.306.782,91	32.462.756,72
Kwota, którą na zakup alkoholu przeznaczają 1 mieszkaniec (PLN)	935,67	990,11	1 001,57	1 009,15	1 162,58

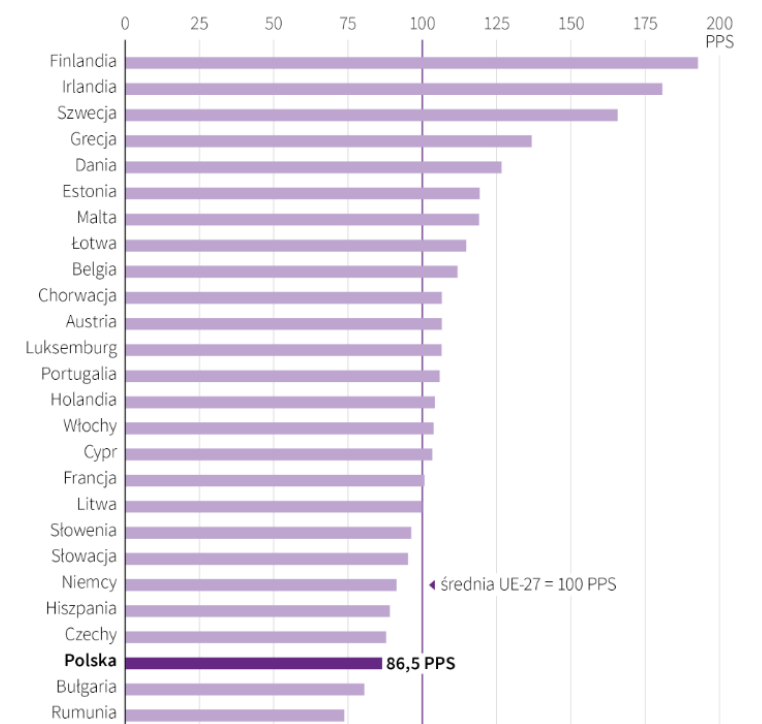
Źródło: opracowanie własne Wydziału Rozwoju i Analiz Urzędu Miasta i Gminy Pleszew, stan na 30.11.2023 r.

Wartość sprzedanego alkoholu w placówkach handlujących alkoholem na terenie Miasta i Gminy Pleszew może wskazywać na wzrost cen, ale biorąc pod uwagę, że w 2022 roku, w porównaniu do 2021, aż o 4.155.973,81 zł. wzrosła kwota, którą rocznie mieszkańcy Gminy przeznaczają na zakup alkoholu, zdecydowanie wskazuje to na wzrost dostępności alkoholu. Na przestrzenie lat 2018 – 2022 to największy wzrost, szczególnie szokujący, bo wskazujący przyrost rok do roku.

Warto wiedzieć, że alkohol w Polsce w 2021 r. był jednym z najtańszych w całej UE i kosztował o 9 proc. mniej niż wynosi średnia europejska, biorąc pod uwagę parytet siły nabywczej. Oznacza to, że tylko w pięciu państwach wspólnoty alkohol był tańszy niż w Polsce. Najdrożej jest w Finlandii, Irlandii oraz Szwecji - w tych państwach ceny alkoholu nie spadają poniżej poziomu 1,5 średnich cen dla UE.

Ceny alkoholu w przeliczeniu na parytet siły nabywczej:¹⁵

Wykres 1. Ceny alkoholu w krajach Unii Europejskiej, 2020 rok.

Źródło: EUROSTAT

¹⁵ <https://polskieradio24.pl/42/273/artykul/3102306,znany-statystyki-spozycia-alkoholu-w-polsce-jak-staraja-sie-ograniczyc-jego-konsumpcje-pozostale-kraje-ue>

Polska była 13. krajem w Europie pod względem wysokości akcyzy na alkohol 40-proc. Najwyższe stawki obowiązywały w Finlandii oraz Szwecji - odpowiednio 14,10 EUR oraz 13,80 EUR dla 700 ml napoju o zawartości 40 proc. alkoholu. Stawka w Polsce - 3,91 EUR - była najwyższa w regionie Europy Środkowej, ale mniejsza od akcyzy krajów bałtyckich, skandynawskich czy Wysp Brytyjskich (zarówno Wielka Brytania, jak i Irlandia). Najmniejszy podatek od alkoholu był w Bułgarii, w której wyniósł 1,57 EUR. Nieco wyższe stawki były w Rumunii - 2,10 EUR, Chorwacji - 2,22 EUR czy na Węgrzech - 2,59 EUR.

Należy pilnie, po raz kolejny przeanalizować zapisy uchwały Nr XXXV/399/2018 Rady Miejskiej w Pleszewie z dnia 6 września 2018 roku w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew oraz zasad usytuowania na terenie Miasta i Gminy Pleszew miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz wprowadzić, co najmniej, rozwiązania ograniczające maksymalną liczbę zezwoleń, a jeśli mamy mówić o ograniczeniu dostępu do alkoholu, to liczba ta musi być ustalona poniżej poziomu tych pozostających obecnie w obiegu prawnym. Taką próbę podjęto już w 2022 roku. Niestety mimo propozycji treści uchwały stanowiącej mały krok w kierunku zmiany, opór społeczny w tym czasie okazał się zbyt wielki.

Na pismo z kwietnia 2022 r. dotyczące propozycji zmiany uchwały Nr XXXV/399/2018 Rady Miejskiej w Pleszewie z dnia 6 września 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Pleszew oraz zasad usytuowania na terenie Miasta i Gminy Pleszew miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych odpowiedziały następujące osoby:

- Sołtys Ludwiny,
- Sołtys Kuczkowa,
- Sołtys Dobrej Nadziei,
- Przewodniczący Osiedla Nr 4,
- Przewodnicząca Osiedla Nr 7.

Żadna z ww. osób nie wskazała potrzeby wprowadzenia ograniczenia dostępności alkoholu na terenie Osiedla/Sołectwa, ale też w żadnej z tych jednostek pomocniczych nie ma problemu z dużą liczbą punktów sprzedaży, albo nie ma ich zupełnie.

9 czerwca 2022 r. odrzucono uchwałę w całości mimo przeprowadzonej przez prof. Krzysztofa Wojcieszka prelekcji, a dotyczącej obowiązków Gminy wobec zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz wagi i konsekwencji prowadzonej przez nią polityki w zakresie ograniczenia dostępności do alkoholu ujętej w temat: "Samorząd lokalny jako podmiot pracy na rzecz trzeźwości. Możliwości i zadania".

Nadal należy podejmować próby wprowadzenia zmian. Zmiany w treści uchwały pozwolą:

- ograniczyć liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- ograniczyć ich zagęszczenie,
- uniknąć sieci punktów jednego wnioskodawcy,

ponieważ w przypadku, gdy liczba wniosków o wydanie zezwolenia przewyższa ich maksymalną liczbę, zezwolenie w pierwszej kolejności wydaje się uwzględniając kryterium jak największej odległości punktu, w którym ma być prowadzona sprzedaż napojów alkoholowych od najbliższego działającego punktu sprzedaży napojów alkoholowych, a w następnej kolejności – kryterium prowadzenia przez wnioskodawcę jak najmniejszej liczby punktów sprzedaży.

Analiza liczby punktów w podziale na jednostki pomocnicze: osiedla i sołectwa pozwolą na podjęcie przemyślanych decyzji. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, rada gminy przed podjęciem uchwał o maksymalnej liczbie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zasięga opinii jednostki pomocniczej gminy. Zasięgnięcie opinii w tym wypadku ma charakter obligatoryjny.

VIII. DIAGNOZA

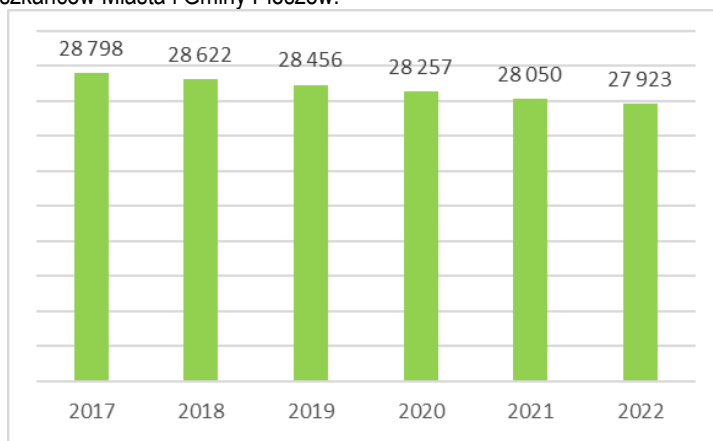
Diagnozę przygotowano w oparciu o:

- opracowania wykonane na zlecenie Miasta i Gminy Pleszew,
- informacje dostarczonej przez jednostki oświatowe w tym analizy programów wychowawczo – profilaktycznych realizowanych przez szkoły prowadzone przez Miasto i Gminę Pleszew,
- dane sprawozdawcze i statystyczne Urzędu Miasta i Gminy Pleszew instytucji gminnych i Powiatu Pleszewskiego,
- badania ogólnopolskie.

Problem uzależnień w kontekście alkoholizmu, problemów narkomani i uzależnień behawioralnych dotyczy wprost Pleszewian w różnym wieku, z różnych grup społecznych i różnych płci, o różnych zainteresowaniach i wykonujących różne zawody. Uzależnienie może dotknąć każdego.

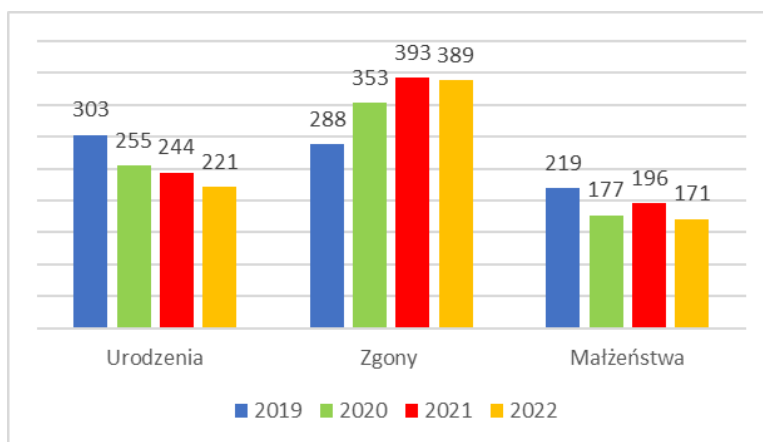
Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew według stanu na koniec 2022 r. wynosiła 27.923 osoby.

Wykres 2. Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew.

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie.

Wykres 3. Liczba urodzeń, zgonów oraz zawartych małżeństw latach 2019 – 2022.

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie.

W porównaniu do roku poprzedniego liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu o 0,5%, natomiast w stosunku do roku 2017 liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu o 3,0% (875 mieszkańców). Liczba zawieranych małżeństw w odniesieniu do liczby urodzeń, nie daje możliwości wyciągnięcia logicznych wniosków. Wynik demograficzny nie jest dla Pleszewa optymistyczny, tym bardziej należy skupić się na wszelkich działaniach profilaktycznych. I prozdrowotnych.

NIKOTYNA, NAPOJE ENERGETYZUJĄCE

Okres dojrzewania jest trudnym czasem, momentem buntów i często odrzucania wartości. Ignorowania ostrzeżeń przed zagrożeniami przekazywanych przez dorosłych. Wielu badaczy uważa, że sięganie po alkohol lub inne środki odurzające przez młodzież może być próbą ucieczki od problemów, poszukiwaniem nowych wrażeń, próbą znalezienia własnego „ja”. Ponadto pokusa spróbowania zazwyczaj łatwo dostępnych, aczkolwiek zakazanych substancji, jest bardzo duża. Często zdarza się, że przyczyną sięgania po alkohol, papierosy czy narkotyki, jest przeżywanie przez młodzież osobistych problemów i nieradzenie sobie z nimi. Istotne znaczenie ma presja grupy rówieśniczej, która często jest motywem sięgania po tego typu środki. Przyjmowanie danej substancji niejednokrotnie jest przepustką dającą możliwość przynależności do pożądanej grupy. Innym powodem jest myślenie, że pozwoli to uwolnić się od stresu. Autor raportu J. Sierosławski „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną”¹⁶ podaje, że wyniki dotychczasowych badań ogólnopolskich, picie alkoholu przez młodzież stało się niemal statystyczną normą.

Zarówno w roku 2015, jak i we wrześniu 2019 oraz kwietniu i wrześniu 2023 roku przeprowadzono badanie pod nazwą „**Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew**”. Badanie przeprowadzane jest, zgodnie z rekomendacjami PARPA do gminnych Programów, co 4 lata, a kolejne zaplanowane są na rok 2027. Będą one także diagnozować problem uzależnień behawioralnych, które dopiero od 2022 roku zostały włączone do zadań profilaktycznych zawieranych w gminnych Programach.

Głównym celem badania było zdiagnozowanie obszarów potencjalnych uzależnień dzieci i młodzieży od używania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, papierosów, narkotyków, dopalaczy Uzależnienia od mediów elektronicznych, cyberprzemocy oraz wstępne zdiagnozowanie zagadnień nomofobii W konsekwencji pytania badawcze ogniskowały się wokół liczby dzieci i młodzieży, które miały doświadczenia z tego typu substancjami i zjawiskami oraz o stopień ich nasilenia. Jednym z celów badania była identyfikacja tych problemów w poszczególnych typach szkół, przedziałach wieku, płci i innych cech społeczno- demograficznych.

W badaniu roku 2023 brała udział cała populacja uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych (N=) oraz próba uczniów ze wszystkich szkół ponadpodstawowych (N=451) w gminie Pleszew, z obowiązkowym objęciem badaniem całej populacji klas I-II. Zastosowano techniki analizy statystycznej, ilościowe narzędzia wskaźnikowe, jakościowe miary powiązań między zjawiskami, wybrane instrumenty statystyki indukcyjnej zorientowane na weryfikację stawianych hipotez badawczych.

Wydaje się niezmiernie interesujące przeprowadzenie analizy porównawczej wyników badań z 2015 roku i 2019 roku z badaniami przeprowadzonymi w czasie kilku miesięcy: kwiecień – wrzesień 2023 roku. W badaniu położono nacisk na analizę diachroniczną, czyli opis zmian postaw dzieci i młodzieży w tych obszarach badawczych w porównywalnych latach.

Uczestnicy badania:

- Szkoły podstawowe kl. VI, VII, VIII – zrealizowano N=683 (N=850), co daje 80,4% populacji uczniów;

---

¹⁶ J. Sierosławski: Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r. „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną”.

- Szkoły ponadpodstawowe kl. I, II i III – zrealizowano N=1 023 (N=1 387), co stanowi 73,8% uczniów.

O uczniach, ważne:

- W grupie badawczej znalazło się 50,2% chłopców oraz 49,8% dziewcząt.
- Należy odnotować istotną różnicę rozkładów według płci w przedziale wiekowym 16 i 17 lat, w których występuje większa niż w innych przedziałach wiekowych przewaga liczebna dziewcząt nad chłopcami.
- W szkołach ponadpodstawowych jest 64,7% uczniów mieszkających na wsi. Natomiast w szkołach podstawowych jest więcej o 13% uczniów z miasta.
- Więcej niż co czwarty ankietowany na koniec poprzedniego półrocza legitymował się zachowaniem wzorowym oraz 38,8% bardzo dobrym.
- 37,2% ankietowanych zadeklarowało, że uzyskało średnią ocen na koniec poprzedniego półrocza.
- między 3 a 4, natomiast prawie jedna trzecia 31,3% respondentów otrzymała średnią ocen między 4 a 5, a 16,4% uczniów zadeklarowało, że posiada średnią ocen „między 5 a 6”.
- Ankietowani korzystają przede wszystkim z korepetycji z matematyki 33,8% oraz z języka obcego 32,5%.
- Krytyczny stosunek do swoich wyników w nauce okazało 15,9% ankietowanych uznając, że wyniki w nauce są „bardzo niskie i niskie w porównaniu z ich możliwościami”.
- Uczniowie VI, VII i VIII klas szkół podstawowych (86,8%) o 4,9 punktów procentowych lepiej ocenili sytuację ekonomiczną w domu od uczniów szkół ponadpodstawowych (81,9%).
- Uczniowie analizowanych poziomów nauczania w podobny sposób wybrali „chodzi do szkoły bo musi” 42,6% uczniowie szkół ponadpodstawowych i 39,4% uczniowie szkół podstawowych.

Tabela 11. Wiek respondentów, kiedy po raz pierwszy próbowali: napojów energetyzujących, e-papierosów, papierosów tradycyjnych N=2434

Lp.	Rodzaj używek	Wiek respondentów														
		6 lat	7 lat	8 lat	9 lat	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat	14 lat	15 lat	16 lat	17 lat	18 lat	19 lat	
1	Napoje energetyzujące N=1856	%	0,8	0,8	2,6	3,4	7,8	10,2	24,1	21,3	13,8	5,3	2,7	0,9	0,4	0,3
		licz.	15	14	48	64	189	249	447	395	256	99	51	17	7	5
2	E-papierosy N=975	%	0,6	0,1	0,8	0,8	3,7	5,2	12,4	19,6	21,2	19,7	10,8	3,4	1,1	0,5
		licz.	6	1	8	8	36	51	121	191	207	192	105	33	11	5
3	Papierosy tradycyjne N=727	%	1,0	0,6	1,1	2,3	2,5	5,8	10,9	16,5	24,2	19,9	9,4	3,0	2,1	0,8
		licz.	7	4	8	17	18	42	79	120	176	145	68	22	15	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Należy odnotować, że uczniowie (wszyscy respondenci łącznie) najczęściej rozpoczynają korzystanie z używek po raz pierwszy w przedziale wielu 11-15 lat. Najczęściej po raz pierwszy po napoje energetyzujące sięgnęli jedenastolatki (10,2%), dwunastolatki (18,4%), trzynastolatki (16,2%) oraz czternastolatki (10,5%). Łącznie w tym przedziale wieku znajduje się 69,4% ankietowanych, którzy piją napoje energetyzujące. Z kolei po e-papierosy (podobnie jak po papierosy tradycyjne) sięgnęli respondenci w przedziale wieku 12-15 lat, którzy stanowią 72,9% ankietowanych sięgających po e-papierosy. W wieku 14 lat po swojej inicjacji było 84,8% ankietowanych, którzy pili napoje energetyzujące. Natomiast w wieku 15 lat po inicjacji palenia e-papierosa było 84,1% respondentów oraz 84,8% ankietowanych, którzy palili papierosy tradycyjne.

Nieco mniej „optymistycznie” wygląda to, gdy przyjrzymy się wynikom z podziałem na szkoły podstawowe i ponadpodstawowe:

Tabela 12. Wiek respondentów, kiedy po raz pierwszy próbowali: napojów energetyzujących, e-papierosów, papierosów tradycyjnych N=695. Pytanie: Ile miałeś/miałaś lat, kiedy po raz pierwszy? (uczniowie klas VI, VII i VIII szkół podstawowych)

Lp.	Rodzaj używek	Wiek respondentów													
		6 lat	7 lat	8 lat	9 lat	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat	14 lat	15 lat	16 lat	17 lat	18 lat	19 lat
1	Napoje energetyzujące N=381	%	0,0	0,8	4,2	2,9	16,5	28,1	28,3	17,1	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0
		licz.	0	3	16	11	63	107	108	65	8	0	0	0	0
2	E-papierosy N=90	%	0,0	0,0	1,1	2,2	6,7	11,1	45,5	26,7	5,6	0,0	1,1	0,0	0,0
		licz.	0	0	1	2	6	10	41	24	5	0	1	0	0
3	Papierosy tradycyjne N=51	%	2,0	2,0	2,0	3,9	2,0	19,6	33,3	25,5	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0
		licz.	1	1	1	2	1	10	17	13	5	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Należy odnotować, że największa liczba uczniów szkół podstawowych, która zainicjowała korzystanie z używek po raz pierwszy, znajduje się w przedziale 10-14 lat. Najczęściej po raz pierwszy po napoje energetyzujące sięgnęło: 16,5% dziesięciolatków, 28,1% jedenastolatków, 28,3% dwunastolatków oraz 17,1% trzynastolatków. Łącznie w tym przedziale wieku znajduje się 90,0% ankietowanych, którzy piją napoje energetyzujące. Z kolei po e-papierosy w przedziale 10-13 lat sięgnęło 90,0% respondentów. Natomiast po papierosy tradycyjne najczęściej sięgnęli uczniowie szkół podstawowych w przedziale wieku 11-14 lat, którzy stanowią 100,0% ankietowanych, którzy zadeklarowali, że palili papierosy tradycyjne. Warto odnotować, że w wieku 14 lat po swojej inicjacji picia napojów energetyzujących i palenia papierosów tradycyjnych było 100,0% ankietowanych. Chłopcy tylko w niewielkim stopniu częściej od dziewcząt o 3,6% piją napoje energetyzujące. Płeć nie ma również wpływu na palenie papierosów tradycyjnych przez młodzież szkolną.

Tabela 13. Miejsce zażywania używek N=2434 (Na pytanie odpowiedzieli tylko ci respondenci, którzy zadeklarowali korzystanie z używek. Pytanie: Proszę podać, gdzie po raz pierwszy sięgnąłeś/sięgnęłaś po używki.

Lp.	Miejsce korzystania z używek	W domu	W szkole na przerwach	W drodze do szkoły	W drodze ze szkoły	W parku, na ulicy	W klubach i kawiarniach	Na dyskotekach	Na wakacjach	W innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach
1	Napoje energetyzujące N=1856	28,2	5,2	4,2	9,6	19,1	0,8	1,9	9,4	21,6
2	E-papierosy N=975	12,9	8,4	2,6	3,9	24,5	0,6	14,6	7,7	24,8
3	Papierosy tradycyjne N=727	11,0	7,0	2,9	3,7	24,9	1,0	15,8	5,1	28,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Dla 28,2% ankietowanych, którzy po raz pierwszy pili napoje energetyzujące, miejscem spożycia był „dom”. Ankietowani, którzy używają e-papierosów, czynią to: „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” (24,8%) i „w parku i na ulicy” (24,5%). Podobne rozkłady występują przy deklaracji palenia papierosów tradycyjnych, gdzie 28,6% respondentów pali papierosy „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” oraz „w parku i na ulicy” (24,9%).

Warto zwrócić uwagę na różnice pomiędzy uczniami szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Tabela 14. Miejsce zażywania używek przez uczniów szkół ponadpodstawowych N=1739

Lp	Miejsce korzystania z używek	W domu	W szkole na przerwach	W drodze do szkoły	W drodze ze szkoły	W parku, na ulicy	W klubach i kawiarniach	Na dyskotekach	Na wakacjach	W innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach
1	Napoje energetyzujące N=1475	28,4	6,1	4,8	9,6	19,1	0,7	2,0	8,5	20,8
2	E-papierosy N=885	12,7	8,6	2,6	4,2	22,9	0,7	15,7	7,9	24,7
3	Papierosy tradycyjne N=679	10,2	7,2	3,0	3,4	24,3	1,0	16,9	5,2	28,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Warto podkreślić, że dla 28,4% młodzieży szkół ponadpodstawowych, którzy po raz pierwszy pili napoje energetyzujące, miejscem spożycia był „dom” oraz co piąty ankietowany (20,8%) używa napojów energetyzujących „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” i 19,1% „w parku i na ulicy”. Podobne rozkłady należy odnotować u użytkowników e-papierosów: najczęściej (24,7%) korzystają z nich „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” i 22,9% „w parku i na ulicy”. Uczniowie szkół ponadpodstawowych, którzy zadeklarowali palenie papierosów tradycyjnych, najczęściej (28,8%) czynią to „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” oraz „w parku i na ulicy” (24,3%).

Tabela 15. Miejsce zażywania używek przez uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych N=695

Lp	Miejsce korzystania z używek	W domu	W szkole na przerwach	W drodze do szkoły	W drodze ze szkoły	W parku, na ulicy	W klubach i kawiarniach	Na dyskotekach	Na wakacjach	W innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach
1	Napoje energetyzujące N=381	27,8	1,8	1,8	9,7	19,2	0,8	1,6	12,9	24,4
2	E-papierosy N=90	15,6	6,7	2,2	1,1	40,0	0,0	3,3	5,6	25,5
3	Papierosy tradycyjne N=51	21,6	3,9	2,0	7,8	33,3	0,0	2,0	3,9	25,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Uczniowie klas VI, VII i VIII szkół podstawowych zdecydowanie najczęściej z wymienionych używek korzystają: „w parku i na ulicy” (według średniej arytmetycznej 30,8 punktów), „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” (25,1 punktów) oraz w „domu” (21,7 punktów).

Natomiast napoje energetyczne najczęściej spożywają w „domu” (27,8%) oraz „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” (24,4%). Z kolei użytkownicy e-papierosów najczęściej korzystają z nich „w parku i na ulicy” (40,0%) oraz „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” (25,5%).

Podobne rozkłady występują przy deklaracji palenia papierosów tradycyjnych, gdzie 33,3% respondentów pali papierosy „w parku i na ulicy” oraz 25,5% „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach”.

Wykres 4. Częstotliwość korzystania z używek w % N=2434 Pytanie 7. Jak często korzystasz z używek?

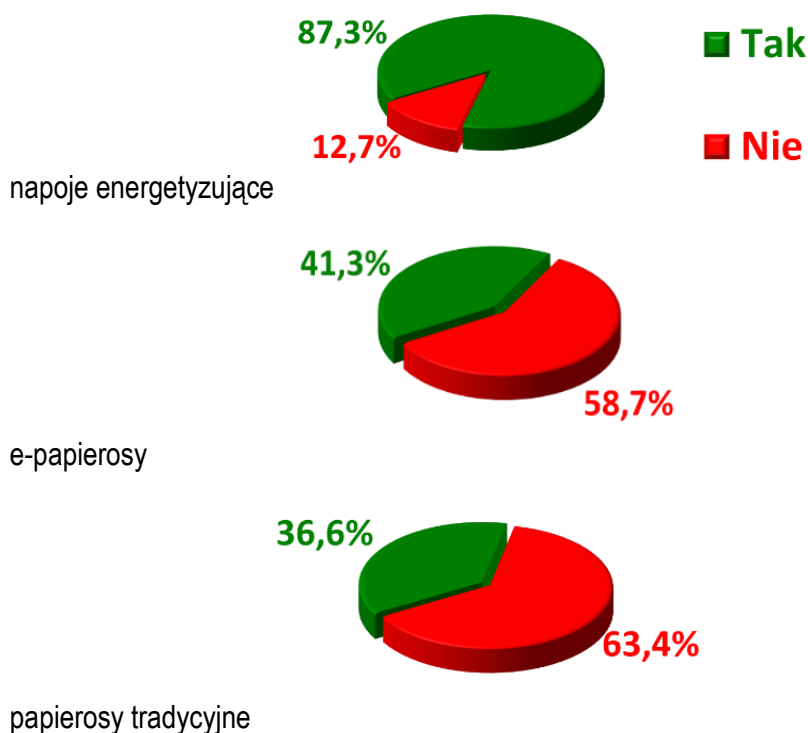

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

„Codziennie” pije napoje energetyzujące 10,8%, czyli 200 ankietowanych, dla N=1856.

Z kolei „trzy razy w tygodniu” pije napoje energetyzujące 11,9% oraz „raz w tygodniu” 15,6% uczniów. Z kolei używa e-papierosy „codziennie” 26,1%, tj. 254 osoby, „trzy razy w tygodniu” 8,9%, tj. 87 osób (dla N=975), „raz w tygodniu” 7,2%, tj. 70 osób. Natomiast pali papierosy tradycyjne „codziennie” 25,7% czyli 187 ankietowanych, dla N=727 osób, „trzy razy w tygodniu” 8,5%, tj. 62 uczniów oraz „raz w tygodniu” pali papierosy 7,0%, tj. 51 osób oraz „raz w życiu” zapaliło papierosa 30,9%, tj. 224 uczniów.

Wykres 5. Wiedza rodziców o korzystaniu z używek w opinii dzieci N=2434

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

W opinii 87,3% badanych uczniów rodzice wiedzą, że spożywają napoje energetyzujące. Aż 41,3% rodziców posiada wiedzę, że ich dzieci używają e-papierosów oraz 36,6%, że palą papierosy tradycyjne. 63,4%

ankietowanych zadeklarowało, że rodzice nie wiedzą, że **palą papierosy tradycyjne, 58,7%**, że używają e-papierosy oraz **12,7%** rodziców, że ich dzieci piją napoje energetyzujące.

Ważne:

- W opinii **88,7%** uczniów szkół ponadpodstawowych rodzice wiedzą, że spożywają napoje energetyzujące.
- Znacznie mniej (**42,0%**) rodziców posiada wiedzę, że ich dzieci używają e-papierosów oraz **37,1%**, że palą papierosy tradycyjne.
- W opinii dzieci aż **62,9% rodziców nie wie**, że ich dzieci palą papierosy tradycyjne, **58,0%**, że używa e-papierosy oraz **11,3%**, że ich dzieci piją napoje energetyzujące.
- W opinii uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych, rodzice wiedzą (**81,9%**), że spożywają napoje energetyzujące.
- Tylko **34,4%** rodziców posiada wiedzę, że ich dzieci używają e-papierosów oraz **29,4%**, że palą papierosy tradycyjne.
- Wśród ankietowanych aż **70,6% rodziców nie wie**, że ich dzieci **palą papierosy tradycyjne, 65,6%**, że **używa e-papierosy** oraz **18,1%** rodziców, że ich dzieci **piją napoje energetyzujące**.

W opinii ankietowanych głównym powodem picia napojów energetyzujących jest chęć pobudzenia się. Zapewne pijący napoje energetyzujące przez krótki okres osiągną zamierzony cel, ponieważ napój do krwiobiegu wchłaniany jest do 45 minut i utrzymuje się w organizmie około 2 godzin. Później organizm osiąga znacznie gorszy stan niż przed spożyciem napoju.

Tabela 16 . Hierarchia powodów picia napojów energetyzujących

	10 najważniejszych powodów picia napojów energetyzujących	% wyborów
1	Chcę się pobudzić	70,1
2	Zaspokajam pragnienie	38,6
3	Pomaga w dobrym uczeniu się i koncentracji	31,3
4	Z przyzwyczajenia	27,5
5	Zaspokajam głód	24,9
6	Być „spoko” i na luzie	23,5
7	Z nudów	22,1
8	Chcę zrobić sobie przerwę w nauce	19,9
9	Pogadania ze znajomymi	19,1
10	W ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem	16,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Na drugim miejscu ankietowani wskazali, że piją napoje energetyzujące dla „*zaspokojenia pragnienia*”. Pijący napoje energetyzujące tego celu nie osiągną, ponieważ napoje energetyzujące nie nawadniają organizmu. Na trzecim miejscu w rankingu oczekiwań ankietowanych wobec napojów energetyzujących jest oczekiwanie, że „*pomagają w dobrym uczeniu się i koncentracji*”. Wprawdzie na krótki okres cel ten można osiągnąć, to po spożyciu napojów energetyzujących może pojawiać się uczucie osłabienia, senność, znużenie czy apatia albo nawet rozdrażnienie i pogorszenie koncentracji.

Ankietowani do najważniejszych powodów używania e-papierosów zaliczyli: „*być „spoko” i na luzie*”, „*chcę czuć się dorosłym*”, „*chcę zrobić sobie przerwę w nauce*” i „*kręcą mnie rzeczy zakazane*”. Można by określić, że wskazania ankietowanych mają aspekty emocjonalne, psychiczne oparte na wyuczonych nawykach, które mogą być nawykami automatycznymi i bywają zazwyczaj reakcją automatyczną bezrefleksyjną. Ich powstawanie wiąże

się z nieświadomym kojarzeniem różnych czynników, które jest związane z potrzebą sięgnięcia po e-papierosy. Wydaje się, że umiejętność zapanowania nad własnymi emocjami może być kluczowa dla powodzenia odstąpienia od tego uzależnienia szczególnie w pierwszym okresie używania e-papierosów.

Tabela 17. Hierarchia powodów używania e-papierosów

10 najważniejszych powodów używania e-papierosów		% wyborów
1	Być „spoko” i na luzie	34,6
2	Chcę czuć się dorosłym	34,5
3	Chcę się pobudzić,	30,3
4	Chcę zrobić sobie przerwę w nauce	29,5
5	Kręcą mnie rzeczy zakazane	29,0
6	Muszę, żeby zacząć się bawić	26,3
7	Namawiają koledzy, nie chcę być inny/a	24,6
8	Pogadania ze znajomymi	23,5
9	Pomaga w dobrym uczeniu się i koncentracji	21,5
10	Przestać być nieśmiałym	21,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Z kolei na trzecim miejscu wyboru znalazło się określenie „*chcę się pobudzić*”, które jest aspektem fizycznym, związanym z działaniem nikotyny na układ nerwowy i ma kluczowy wpływ na powstanie uzależnienia na skutek zwiększonego wydzielania się neuroprzekaźnika, jakim jest dopamina zwana hormonem szczęścia, która daje poczucie przyjemności i radości. Regularne dostarczanie nikotyny do organizmu doprowadza do osłabienia receptorów szczęścia, mózgi się do nich przyzwyczajają i domaga się zwiększenia ich dawki.

Ankietowani wskazali podobne powody sięgania po papierosy tradycyjne jak respondenci, którzy zadeklarowali, że używające-papierosów: „*chcę czuć się dorosłym*”, „*kręcą mnie rzeczy zakazane*” i „*w ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem*”, które opierają się na podłożu emocjonalnym, psychicznym. Zazwyczaj palacze nie radzą sobie ze stresem, czują się źle, a czują się źle, ponieważ palą papierosy, zamykając typowe błędne koło uzależnienia.

Tabela 18. Hierarchia powodów palenia papierosów tradycyjnych

10 najważniejszych powodów palenia papierosów tradycyjnych		% wyborów
1	Chcę czuć się dorosłym	40,3
2	Kręcą mnie rzeczy zakazane	30,2
3	W ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem	27,4
4	Namawiają koledzy, nie chcę być inny/a	24,7
5	Z przyzwyczajenia	24,2
6	Być „spoko” i na luzie	21,4
7	Żeby koledzy i koleżanki nadal mnie lubili lub nie wyśmiali	20,2
8	Z nudów	18,4
9	Zaspokajam głód	16,7
10	Muszę, żeby zacząć się bawić	16,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Należy podkreślić, że wbrew dość powszechnej opinii nikotyna wcale nie uspokaja. Jest wręcz odwrotnie. Podnosi ona ciśnienie, pobudza, ale i usztywnia naczynia krwionośne, zwiększa wysiłek, któremu poddawane jest

serce, osłabiając przez to pracę oskrzeli, uszkadza drzewo oskrzelowe oraz tkankę płucną. Dostarcza jednak zastrzyk dopaminy, więc rzeczywiście palący mogą czuć się lepiej, ale nie ma to nic wspólnego z redukcją stresu. Udokumentowano u palących nastolatków silny wpływ na podwyższony poziom niektórych markerów stanu zapalnego w mózgu, między innymi w rejonach powiązanych z lękami, depresją oraz uzależnieniami. Nikotyna może wpływać na zdolności poznawcze, sposoby radzenia sobie z emocjami, a także może zwiększyć podatność na kolejne uzależnienia w przyszłości.¹⁷

Napoje energetyzujące są „bardzo łatwe” do zdobycia przez 64,7% ankietowanych, czyli dla 1574 osób. Z kolei „raczej łatwe” są do zdobycia dla 18,9% respondentów czyli dla 460 uczniów. Łącznie 83,6% ankietowanych nie ma kłopotów z nabyciem napojów energetyzujących oraz tylko 5,6% przyznało, że ma trudności z dostępnością napojów energetyzujących i 10,8% uczniów wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Należy odnotować, że od 1 stycznia 2024 r. wejdzie w życie „Ustawa o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym i innych ustaw” ograniczająca dostęp do napojów energetyzujących dzieciom i młodzieży do 18. roku życia. Produkty te nie będą dostępne na terenie jednostek systemu oświaty oraz w automatach z żywnością i napojami. Wydaje się niezmiernie interesujące przeprowadzenie podobnego badania za rok w celu sprawdzenia przestrzegania przepisów ustawy. Warto też przypomnieć, że ustawa z 2016 roku zakazująca sprzedaży nieletnim e-papierosów okazała się nieskuteczna. Można przypuszczać, że bez kompleksowych działań w obszarze edukacji zdrowotnej w środowisku społeczności szkolnych i działań z zakresu zdrowia publicznego przy wsparciu legislacyjnym staje się potencjalną szansą na wzmacnianie potencjału zdrowotnego jednostki, w tym dzieci i młodzieży.

Wykres 6. Stopień trudności zdobycia napojów energetyzujących, e-papierosów i papierosów tradycyjnych w % N=2434

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Głównym źródłem pochodzenia wszystkich wymienionych używek są „sklepy”, przy czym zdecydowanym liderem są „napoje energetyzujące” (88,4%), na drugim miejscu **papierosy tradycyjne (38,0%)** oraz **e-papierosy (36,5%)**. Drugim źródłem są „zakup od kolegów i koleżanek” (35,9%), „poczęstunek od kolegów i koleżanek” (29,7%), „Internet” (20,6%), z „podbierania starszemu rodzeństwu” (15,6%) oraz z „podbierania rodzicom” (6,2%). Pięć ostatnich źródeł pochodzenia e-papierosów można uznać jako „bardzo trudne do kontroli”, co niewątpliwie znacznie wpłynęło na nieskuteczność ustawy z 2016 roku mającej m.in. na celu ograniczenie dostępności e-papierosów nieletnim. Z kolei **papierosy tradycyjne** w opinii ankietowanych pochodzą w drugiej kolejności z „poczęstunku od kolegów i koleżanek” (30,6%) z „zakupu od kolegów i koleżanek” (26,0%) oraz z „podbierania rodzicom” (23,9%).

¹⁷ Dlaczego dzieci i nastolatki NIE powinny pić energetyków?, <https://www.nishka.pl/dlaczego-dzieci-mlodziez-nie-powinny-pic-energetykow/>

Tabela 19. Źródła pochodzenia używek: napojów energetyzujących, e-papierosów i papierosów tradycyjnych w % N=2434

Lp	Źródła pochodzenia używek	Ze sklepów	Podbieranie rodzicom	Podbieranie starszemu rodzeństwu	Zakup od kolegów/koleżanek	Poczęstunek od kolegów/koleżanek	Przez Internet	Inny sposób	Trudno powiedzieć
1	Napoje energetyzujące	88,4	2,5	6,0	8,0	14,9	4,5	3,2	5,0
2	E-papierosy	36,5	6,2	15,6	35,9	29,7	20,6	5,3	12,9
3	Papierosy tradycyjne	38,0	23,9	15,3	26,0	30,6	7,0	5,1	14,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

W opinii uczniów szkół ponadpodstawowych głównym źródłem pochodzenia wszystkich wymienionych używek są „sklepy”, przy czym zdecydowanym liderem są „napoje energetyzujące” (90,5%), na drugim miejscu papierosy tradycyjne (42,6%) i prawie ex aequo e-papierosy (41,1%), które w następnej kolejności pochodzą z „zakupu od kolegów i koleżanek” (38,5%), z „poczęstunku od kolegów i koleżanek” (31,5%), z „Internetu” (21,6%), z „podbierania starszemu rodzeństwu” (14,6%) oraz z „podbierania rodzicom” (5,5%). Z kolei papierosy tradycyjne w opinii ankietowanych pochodzą w drugiej kolejności z „poczęstunku od kolegów i koleżanek” (34,6%) z „zakupu od kolegów i koleżanek” (28,8%), z „podbierania rodzicom” (23,3%) oraz z „podbierania starszemu rodzeństwu” (15,6%).

Tabela 20. Źródła pochodzenia używek: napojów energetyzujących, e-papierosów i papierosów tradycyjnych w opinii uczniów szkół ponadpodstawowych w % N=1739

Lp	Źródła pochodzenia używek	Ze sklepów	Podbieranie rodzicom	Podbieranie starszemu rodzeństwu	Zakup od kolegów/koleżanek	Poczęstunek od kolegów/koleżanek	Przez Internet	Inny sposób	Trudno powiedzieć
1	Napoje energetyzujące	90,5	1,8	4,7	7,2	14,0	4,3	2,5	4,5
2	E-papierosy	41,1	5,5	14,6	38,5	31,5	21,6	5,3	12,0
3	Papierosy tradycyjne	42,6	23,3	15,6	28,8	34,6	6,6	5,2	13,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

W populacji badanych uczniów szkół ponadpodstawowych „codziennie” świadkiem picia **napojów energetyzujących** było **51,6%** ankietowanych, „trzy razy w tygodniu” **17,7%** oraz „raz w tygodniu” **11,1%** badanych uczniów. Natomiast „codziennie” świadkiem **używania e-papierosów** było **50,1%** ankietowanych, „trzy razy w tygodniu” **13,7%** uczniów, **8,6%** „raz w tygodniu” oraz „nigdy” **12,8%** respondentów. Z kolei „codziennie” świadkiem **palenia papierosów tradycyjnych** było więcej niż dwie piąte (**41,2%**) ankietowanych, „trzy razy w tygodniu” **10,8%**, „raz w tygodniu” **7,6%** oraz „nigdy” **19,4%** badanych uczniów.

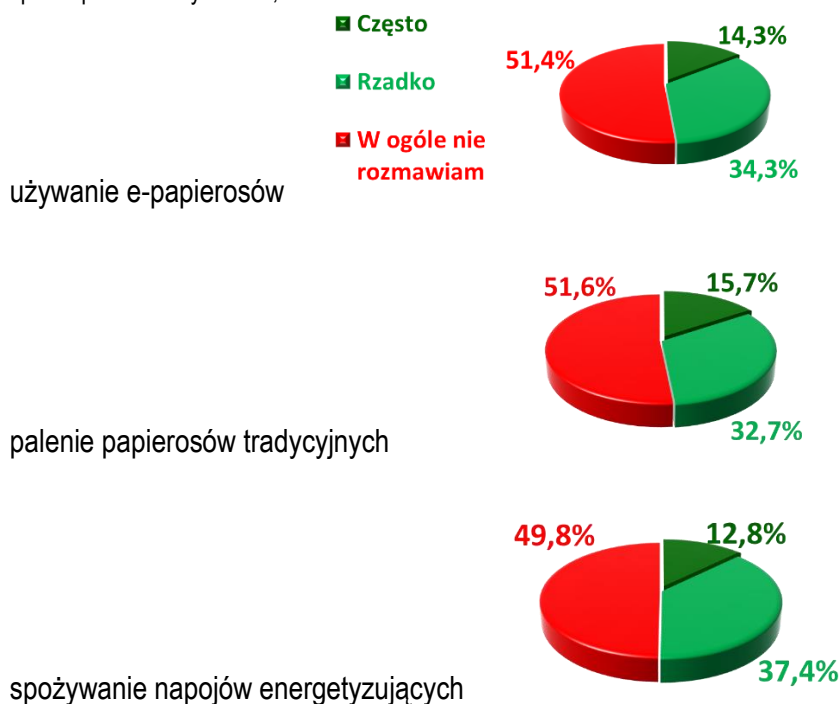
Uczniowie klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w gminie Pleszew zdecydowanie rzadziej od swych starszych kolegów i koleżanek ze szkół ponadpodstawowych są świadkami korzystania z używek w swoim środowisku. Dwie trzecie **66,9%** (19,4% uczniów szkół ponadpodstawowych) „nigdy” nie było świadkiem **palenia „papierosów tradycyjnych”, 52,0%** (12,8% uczniów szkół ponadpodstawowych) **używania „e-papierosów”** i **21,7%** (6,3% uczniów szkół ponadpodstawowych) **picia „napojów energetyzujących”** przez swoich rówieśników.

W populacji badanych uczniów szkół podstawowych „codziennie” świadkiem picia **napojów energetyzujących** było **15,4%** (51,6% uczniów szkół ponadpodstawowych) ankietowanych, „trzy razy w tygodniu” **13,8%** (17,7% uczniów szkół ponadpodstawowych) oraz „raz w tygodniu” **11,8%** (11,1% uczniów szkół ponadpodstawowych) respondentów.

Natomiast „codziennie” świadkiem **używania e-papierosów** było **11,7%** (50,1% uczniów szkół ponadpodstawowych) ankietowanych, „trzy razy w tygodniu” **7,1%** (13,7% uczniów szkół ponadpodstawowych) uczniów oraz „raz w tygodniu” **5,2%** (8,6% uczniów szkół ponadpodstawowych) respondentów.

Z kolei „**codziennie**” świadkiem **palenia papierosów tradycyjnych** było **7,9%** (41,2% uczniów szkół ponadpodstawowych) ankietyowanych, „**trzy razy w tygodniu**” **4,2%** (10,8% uczniów szkół ponadpodstawowych) oraz „**raz w tygodniu**” **4,7%** (7,6% uczniów szkół ponadpodstawowych) badanych uczniów.

Wykres 7. Stopień trudności zdobycia alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych w %, N=451.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Według średniej arytmetycznej **50,9% rodziców „w ogóle nie rozmawia”** ze swoimi dziećmi na temat: picia napojów energetyzujących (49,8%), używania e-papierosów (51,4%) oraz palenia papierosów tradycyjnych (51,6%).

W opinii uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych według średniej arytmetycznej **57,4% rodziców „w ogóle nie rozmawia”** ze swoimi dziećmi na temat tych zagrożeń, w tym: picia napojów energetyzujących (52,9%), używania e-papierosów (59,3%) oraz palenia papierosów tradycyjnych (60,0%).

„**Często**” na te tematy rozmawia według średniej arytmetycznej 11,6% rodziców, przy czym na temat: picia napojów energetyzujących (10,8%), używania e-papierosów (11,5%) oraz palenia papierosów tradycyjnych (12,5%) rodziców. Z kolei „**rzadko**” według średniej arytmetycznej 31,0% rodziców rozmawia o tych uzależnieniach ze swoimi dziećmi, w tym o picciu napojów energetyzujących 36,3%, używaniu e-papierosów 29,2% i paleniu papierosów tradycyjnych 27,5% rodziców badanych uczniów.

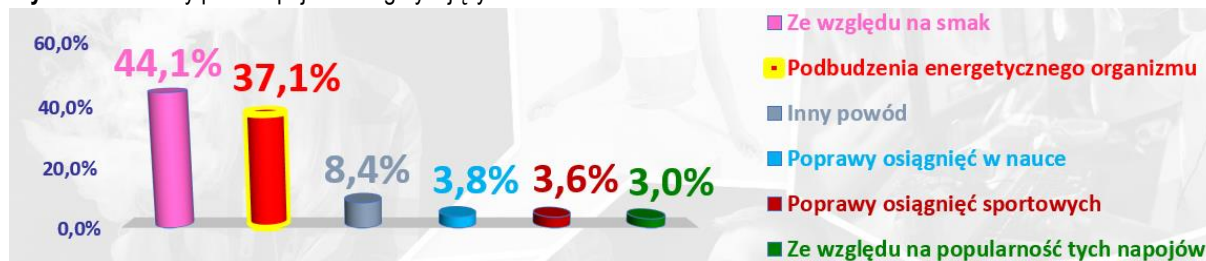
W opinii uczniów szkół ponadpodstawowych według średniej arytmetycznej **48,3% rodziców „w ogóle nie rozmawia”** ze swoimi dziećmi na temat tych zagrożeń, w tym: picia napojów energetyzujących (48,6%), używania e-papierosów (48,1%) oraz palenia papierosów tradycyjnych (48,2%). „**Często**” na te tematy rozmawia według średniej arytmetycznej **15,4%** rodziców, przy czym na temat: picia napojów energetyzujących (13,6%), używania e-papierosów (15,5%) oraz palenia papierosów tradycyjnych (17,0%) rodziców. Z kolei „**rzadko**” według średniej arytmetycznej **34,8%** rodziców rozmawia o tych uzależnieniach ze swoimi dziećmi, w tym o picciu napojów energetyzujących 37,8%, używaniu e-papierosów 36,4% i paleniu papierosów tradycyjnych 34,8% rodziców.

Nie istnieją bezpieczne używki dla dzieci i młodzieży - ze względu na właściwości uzależniające oraz oddziaływanie psychoaktywne. Nie istnieją również bezpieczne ilości brania używek. Długotrwałe ich używanie nie jest nigdy bezpieczne i to bez względu na ilości pobrania. Niestety dwie trzecie (66,6%) ankietowanych uważa, że bezpieczeństwo picia napojów energetyzujących „zależy od ilości” ich spożywania. Z kolei 29,9% respondentów jest zdania, że bezpieczeństwo używania e-papierosów „zależy od ilości”. Nawet e-papieros bez nikotyny może spowodować uzależnienia czynnościowe. Niestety tylko co dziesiąty ankietowany uważa, że używanie e-papierosów (11,8%) i palenie papierosów tradycyjnych szkodzi zdrowiu (11,5%). Uczniowie klas VI, VII i VIII szkół podstawowych częściej niż ich starsi koledzy ze szkół ponadpodstawowych dostrzegają niebezpieczeństwo korzystania z używek.

Napoje energetyzujące są uzależniające, ponieważ zawierają składniki, które mają na celu wzmocnienie aspektów psychicznych i fizycznych: kofeina, cukier, witaminy z grupy B, ekstrakty ziołowe i pochodne aminokwasów oraz wpływają na ośrodkowy układ nerwowy.

Natomiast w e-papierosie i papierosie tradycyjnym znajduje się nikotyna, która jest silnym narkotykiem, ponieważ wywołuje podobny proces uzależnienia psychogenego i farmakologicznego jak heroina i kokaina. Wykazuje również działanie podobne do amfetaminy. Należy dodać, że nawet liquidy bez nikotyny wpływają na uzależnienie behawioralne¹⁸. 47,9% ankietowanych uważa, że picie napojów energetyzujących uzależnia, 19,3% jest przeciwnego zdania oraz jedna trzecia (32,8%) uważa, że uzależnienie zależy od ilości spożycia. Natomiast jeżeli chodzi o e-papierosy to dwukrotnie więcej (67,6%) ankietowanych uważa, że uzależniają, podobnie jak papierosy tradycyjne (67,2%). Z kolei więcej niż co piąty ankietowany uczeń uważa, że uzależnienie zależy od ilości używania e-papierosów (21,7%) i palenia papierosów (22,2%) oraz prawie jedna trzecia (32,8%), że od ilości wypitych napojów energetyzujących.

Wykres 8. Powody picia napojów energetyzujących w % N=1856.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

81,2% ankietowanych pije napoje energetyzujące przede wszystkim ze względu na dwie cechy: „ze względu na smak” (**44,1%**) oraz „pobudzenia energetycznego” (**37,1%**). W skład napojów energetyzujących wchodzi: kofeina, tauryna, inozytol, cukry proste, witaminy z grupy B, substancje aromatyzujące, dwutlenek węgla, substancje konserwujące, regulatory kwasowości. Należy podkreślić, że ryzyko dla zdrowia tych substancji zależy przede wszystkim od proporcji, w jakich zostały skomponowane oraz od wieku i ogólnej kondycji konsumentów. Producenci prześcigają się w różnych kompozycjach smakowych np. soków owocowych, różnych odmian herbat, kawy, egzotyczne smaki z Azji oraz lemoniady. Napoje energetyzujące zawierają liczne sztuczne dodatki, konserwujące poprawiające smak, kolor np. błękit brylantowy (E133), aromaty oraz barwniki (np. karmel amoniakalny). Napoje energetyzujące zawierają 32-48 mg kofeiny w 100 ml produktu, czyli standardowa puszka (250 ml) zawiera od 80 do 120 mg kofeiny. Natomiast guaryna (1 g guarany = 40 mg kofeiny) w istotny sposób

¹⁸ Napoje energetyczne nie dla dzieci: MZ ogarnęła niemoc, Marta Markiewicz, <https://cowzdrowiu.pl/aktualnosci/post/napoje-energetycznie-nie-dla-dzieci-mz-ogarnela-niemoc>

---

wzmacnia zawartość kofeiny, która stymuluje układ nerwowy, poprawia czujność psychiczną i redukuje w krótkich terminach zmęczenie.¹⁹

Uczniowie szkół ponadpodstawowych, którzy zadeklarowali, że piją napoje energetyzujące, czynią to przede wszystkim „ze względu na smak” (43,2%) oraz „pobudzenia energetycznego” (40,1%). Za niepożądane skutki spożywania napojów energetyzujących odpowiada przede wszystkim kofeina - związek z grupy alkaloidów purynowych, będący głównym składnikiem aktywnym. Należy pokreślić, że napoje energetyzujące regularnie spożywane przez dzieci i młodzież mogą doprowadzić do kołatania serca, wzrostu ciśnienia krwi, bólu w klatce piersiowej, płytki i przyspieszony oddech, zawroty i ból głowy, incydenty żołądkowo-jelitowe oraz doprowadzić do zmiany nastroju - rozdrażnienie, niepokój. Ponadto kofeina negatywnie wpływa na gospodarkę wapniową, co może powodować zaburzenia w procesie tworzenia kości. Po krótkotrwałym „zastrzyku energii” zazwyczaj pojawia się nagłe osłabienie, senność, znużenie i apatia. Kolejnym minusem spożywania napojów energetyzujących jest skrócenie czasu snu i pogorszenie jego jakości, co prowadzi do przemęczenia i osłabiania organizmu. Dotyczy to głównie dzieci w wieku szkolnym. Badania przeprowadzone w Stanach Zjednoczonych Ameryki pokazały, że aż 73% młodzieży w wieku 12-18 lat spożywa co najmniej 100 mg kofeiny codziennie. Odnotowano wśród badanej populacji spadek aktywności na zajęciach, co przełożyło się na negatywne wyniki w nauce oraz zaburzenia nastroju.

Należy odnotować, że dla 48,5% uczniów szkół podstawowych głównym powodem picia napojów energetyzujących są ich właściwości smakowe. Z kolei co czwarty (25,2%) badany uczeń, który spożywa napoje energetyzujące, robi to z powodu „pobudzenia energetycznego organizmu”. Z tego powodu uczniowie szkół podstawowych piją rzadziej o 14,9 punktów procentowych napoje energetyzujące od uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Z kolei 13,1% uczniów szkół podstawowych wybrało „inny powód” picia napojów energetyzujących niż wymienione oraz 5,0% dla „poprawy osiągnięć w nauce”, 4,5% dla „poprawy osiągnięć sportowych” oraz 3,7% „ze względu na popularność tych napojów”.

Większość energii w napojach energetyzujących pochodzi z cukrów i słodzików w postaci sacharozy, glukozy lub syropu kukurydzianego o dużej zawartości fruktozy. Puszka czy butelka energetyku (która może mieć od 150 ml do 500 ml napoju) może zawierać od 15 do nawet 55 gramów cukru, co odpowiada 3 do aż 11 łyżeczkom cukru. Ponadto należy odnotować, że w wielu badaniach zawartości cukrów w składzie napojów energetyzujących odkryto różnice pomiędzy zawartością oznaczonych cukrów podaną na opakowaniu a uzyskaną w badaniach. Nadmierne spożywanie napojów energetycznych wiąże się z negatywnym wpływem na nasze zdrowie.

Do skutków ubocznych związanych ze stosowaniem napojów energetycznych należy zaliczyć: podniesienie ciśnienia krwi, przyspieszenie akcji serca, zwiększenie pobudliwości, bóle i zawroty głowy, bezsenność i pogorszenie jakości snu, bóle żołądka, zgagę, wzrost masy ciała, rozwój insulinooporności, uszkodzenie szkliwa zębów, rozwój chorób sercowo-naczyniowych, w tym wzrost ryzyka udaru lub zawału serca.

W opinii 7,1% ankietowanych uczniów napoje energetyzujące są bezpieczne. Podziela tę opinię 8,0% uczniów szkół ponadpodstawowych oraz tylko 3,7% uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych. Niestety dwie trzecie badanych uczniów uważa, że picie napojów energetyzujących jest „bezpieczne, jeśli rzadko pijemy”. Napoje energetyzujące są uzależniające, ponieważ zawierają składniki, które mają na celu wzmocnienie aspektów psychicznych i fizycznych: kofeina, cukier, witaminy z grupy B, ekstrakty ziołowe i pochodne aminokwasów oraz wpływają na ośrodkowy układ nerwowy. **Napoje energetyzujące ze względu na zawartość związków psychoaktywnych i dużej ilości węglowodanów nieredukujących nie są zalecane dla dzieci i młodzieży. Z tych powodów nie ma dla dzieci i młodzieży bezpiecznego picia napojów energetyzujących nawet jeśli piją rzadko.**

---

¹⁹ Napoje energetyzujące znaczącym źródłem kofeiny w diecie dzieci, Iwona Gołęcińska, [https://ncez.pzh.gov.pl/dzieci-i-młodzież/napoje-energetyzujace-znaczącym-źródłem-kofeiny-w-diecie-dzieci](https://ncez.pzh.gov.pl/dzieci-i-mlodziez/napoje-energetyzujace-znaczącym-źródłem-kofeiny-w-diecie-dzieci)

Trzy czwarte (76,8%) ankietyowanych uczniów pije napoje energetyzujące „1 raz” dziennie, więcej niż co ósmy (11,9%) „2 razy” dziennie. Należy pamiętać, że osoby pijące napoje energetyzujące po około 45 minutach zaczynają odczuwać ich działanie. W pierwszym etapie są pobudzeni, skupieni, pełni energii i mocy. Mniej więcej po jednej godzinie poziom cukru i kofeiny w krwi zaczynają spadać wraz z odpływem energii. Zwykle zmęczenie odczuwane będzie godzinę po wypiciu napoju energetyzującego i będzie większe niż przed wypiciem. Taki stan będzie trwał przez najbliższe kilka godzin (mimo że substancje te wciąż będą krążyły w organizmie) pojawi się zmęczenie, brak energii i rozdrażnienie. 23,2% uczniów szkół ponadpodstawowych pije 2 i więcej razy dziennie napoje energetyzujące najczęściej (70,1%) w pojemnikach 250ml, w których zawartość kofeiny wynosi 80-120 mg czyli prawie co czwarty uczeń szkół ponadpodstawowych średnio spożywa kofeiny 160-240 mg, gdzie dla nastolatka (12-18 lat) dzienna bezpieczna dawka kofeiny nie powinna przekraczać 100 mg lub nie więcej niż 2,5 mg na kilogram masy ciała dziennie.

Uczniowie, którzy zadeklarowali, że piją napoje energetyzujące (69,9%) najczęściej używają opakowania o pojemności 250 ml. Na drugim miejscu preferują opakowanie o pojemności 500 ml, trzecim 1000 ml (4,5%) oraz na czwartym miejscu (2,1%) opakowanie napojów energetyzujących o pojemności 750 ml. Wyniki preferencji pojemności opakowania napojów energetyzujących przez badaną młodzież dają podstawę do wyszacowania, że więcej niż jedna trzecia respondentów przekracza ponad dwukrotnie bezpieczną (mniej niż 100 mg) dzienną dawkę kofeiny w organizmie.

Tabela 21. Wiedza uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych o napojach energetyzujących i skutkach ich używania
N=695

Lp.	Opinia na temat napojów energetyzujących	Prawda	Fałsz	Nie wiem
1	Głównym środkiem psychoaktywnym wchodzącym w skład napojów energetyzujących jest kofeina oraz wyciąg z guarany	50,2	4,5	45,3
2	Spożywanie napojów energetyzujących może doprowadzić do: odurzenia kofeiną, problemów sercowo-naczyniowych, zaburzenia snu i bezsenności, zachowań destrukcyjnych, nadpobudliwych i ryzykownych	46,8	4,3	48,9
3	Picie napojów energetyzujących może spowodować: duży wzrost ryzyka otyłości i cukrzycy, niedobory witamin i mikroelementów	46,0	5,1	48,9
4	Po spożyciu energetyka mogą wystąpić: bóle brzucha, bóle głowy, mdłości, zawroty głowy, bezsenność, nerwowość i pobudzenie, drżenie rąk, kołatanie serca, nadciśnienie tętnicze, agresja, drgawki, odwodnienie oraz zatrucie z zaburzeniami świadomości	38,7	8,6	52,7
5	Pijąc napoje energetyzujące można ugasić pragnienie	29,5	17,8	52,7
6	Picie napojów energetyzujących negatywnie wpływa na gospodarkę wapniową i zaburzenia w procesie tworzenia kości oraz próchnicę zębów i uszkodzenia tkanki twardej zęba (szkliwa)	21,3	4,6	74,1
7	Spożywanie energetyków nie sprzyja nałogom, takim jak picie alkoholu i palenie papierosów oraz nie zwiększa podatności organizmu na uzależnienia w przyszłości	15,3	17,8	66,9
8	Napoje energetyzujące są przeznaczone dla wszystkich osób, niezależnie od wieku	13,7	58,0	28,3
9	Napoje energetyzujące wypłukują z organizmu magnez	12,4	8,1	79,5
10	W napojach energetyzujących nie ma: kofeiny, tauryny, inozytoli, cukrów prostych, dwutlenków węgla, witamin z grupy B, substancji konserwujących i regulatorów kwasowości	5,3	48,4	46,3
11	Bez szkody dla zdrowia napoje energetyzujące można mieszać z farmaceutykami np. antybiotykami, lekami uspokajającymi, depresyjnymi i alkoholem	4,5	64,1	31,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Tabela 22. Wiedza uczniów szkół ponadpodstawowych o napojach energetyzujących i skutkach ich używania N=1739

Lp.	Opinia na temat napojów energetyzujących	Prawda	Falsz	Nie wiem
1	Głównym środkiem psychoaktywnym wchodzącym w skład napojów energetyzujących jest kofeina oraz wyciąg z guarany	63,2	7,8	29,0
2	Spożywanie napojów energetyzujących może doprowadzić do: odurzenia kofeiną, problemów sercowo-naczyniowych, zaburzenia snu i bezsenności, zachowań destrukcyjnych, nadpobudliwych i ryzykownych	55,8	8,2	36,0
3	Picie napojów energetyzujących może spowodować: duży wzrost ryzyka otyłości i cukrzycy, niedobory witamin i mikroelementów	48,6	10,1	41,3
4	Pijąc napoje energetyzujące można ugasić pragnienie	48,6	17,4	34,0
5	Po spożyciu energetyka mogą wystąpić: bóle brzucha, bóle głowy, mdłości, zawroty głowy, bezsenność, nerwowość i pobudzenie, drżenie rąk, kołatanie serca, nadciśnienie tętnicze, agresja, drgawki, odwodnienie oraz zatrucie z zaburzeniami świadomości	48,1	14,1	37,8
6	Picie napojów energetyzujących negatywnie wpływa na gospodarkę wapniową i zaburzenia w procesie tworzenia kości oraz próchnicę zębów i uszkodzenia tkanki twardej zęba (szkliwa)	32,4	8,5	59,1
7	Napoje energetyzujące wypłukują z organizmu magnez	23,6	8,6	67,8
8	Spożywanie energetyków nie sprzyja nałogom, takim jak picie alkoholu i palenie papierosów oraz nie zwiększa podatności organizmu na uzależnienia w przyszłości	23,3	26,9	49,8
9	Napoje energetyzujące są przeznaczone dla wszystkich osób, niezależnie od wieku	17,3	57,3	25,4
10	W napojach energetyzujących nie ma: kofeiny, tauryny, inozytoli, cukrów prostych, dwutlenków węgla, witamin z grupy B, substancji konserwujących i regulatorów kwasowości	7,9	59,6	32,5
11	Bez szkody dla zdrowia napoje energetyzujące można mieszać z farmaceutykami np. antybiotykami, lekami uspokajającymi, depresyjnymi i alkoholem	6,8	71,5	21,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

Według średniej arytmetycznej uczniowie klas VI, VII i VIII szkół podstawowych (52,3%) częściej o 12,8 punktów procentowych od uczniów klas I, II, III i IV techników szkół ponadpodstawowych (39,5%) nie potrafili zająć stanowiska w sprawie wiedzy o napojach energetyzujących i ich skutkach zdrowotnych i wskazali odpowiedź „nie wiem”.

Można przypuszczać, że brak wiedzy badanych uczniów o napojach energetyzujących oraz o skutkach zdrowotnych ich spożywania jest istotną przyczyną spożywania przez ankietowanych napojów energetyzujących. Dlatego rekomenduje się przeprowadzenie w każdej szkole kampanii informacyjnej na temat skutków zdrowotnych ich spożywania.

Ankietowani uczniowie zdecydowanie najczęściej „1-2 razy” (49,9%) dziennie sięgają po e-papierosy. Co dziesiąty (10,2%) respondent, który używa e-papierosy, sięga po nie „3-5 razy” dziennie. Z kolei „6-9 razy” dziennie używa e-papierosów 7,3% uczniów oraz 4,5% „10-14” razy dziennie. Natomiast „częściej niż 15 razy” dziennie aż **28,1%** ankietowanych. Należy stwierdzić, że kreowanie wizerunku e-papierosów w mediach jako kolejnego ładnego i bezpiecznego gadżetu jest podstępne i złudne. E-palenie przy niestety zbyt dużej akceptacji otoczenia może trwać przez wiele lat, ale dopiero gdy użytkownik zamierza przestać „palić”, okazuje się, jak uzasadniają fizjoterapeuci, że problem uzależnienia jest znacznie trudniejszy niż u osób palących tradycyjne papierosy.

Należy odnotować, że 26,7% (N=260) uczniów szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że używa e-papierosów bez zawartości nikotyny. Natomiast liczebność ankietowanych, którzy używają e-papierosów z wkładami nikotyny wynosi 715 osób, dla których obliczono przedziały procentowe dokonanych wyborów w zakresie wiedzy o zawartości nikotyny w e-papierosie. Tylko **44,1%** ankietowanych, którzy używają e-papierosów z zawartością nikotyny, prawidłowo wskazało na dopuszczalną dawkę nikotyny zgodnie z art. 11c pkt 2. ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. 2023.700). Z kolei **55,9%** ankietowanych używających e-papierosów takiej wiedzy nie posiadało.

30,0% (N=27) uczniów szkół podstawowych zadeklarowało, że używa e-papierosów bez zawartości nikotyny. Natomiast liczebność ankietowanych, którzy używają e-papierosów z zawartością nikotyny, wynosi 63 osoby, dla których obliczono przedziały procentowe dokonanych wyborów w zakresie wiedzy o zawartości nikotyny w e-papierosie. Tylko **39,7%** ankietowanych, którzy używają e-papierosów z zawartością nikotyny, prawidłowo wskazało na dopuszczalną dawkę nikotyny zgodnie z art. 11c pkt 2. ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. 2023.700). Z kolei **60,3%** ankietowanych używających e-papierosów takiej wiedzy nie posiadało.

Poniżej odpowiedź na pytanie: Czy odkąd zacząłeś palić papierosy, zaobserwowałeś u siebie któryś z następujących objawów?

Tabela 23. Opinie uczniów o objawach wynikających z używania e-papierosów i papierosów tradycyjnych % N=2434

Lp.	Opinie o objawach	E-papierosy N=-975			Papierosy tradycyjne N=727		
		Nigdy	Rzadko	Często	Nigdy	Rzadko	Często
1	Ból w klatce piersiowej	79,0	17,1	3,9	77,5	16,6	5,9
2	Bóle głowy	68,8	21,9	9,3	71,2	20,1	8,7
3	Drgawki	92,4	5,0	2,6	90,4	6,7	2,9
4	Gromadzenie się flegmy, którą musisz odkaszleć	83,4	10,9	5,7	78,1	13,1	8,8
5	Kaszel w ciągu dnia	75,7	19,2	5,1	73,7	19,1	7,2
6	Kaszel w ciągu nocy	83,9	12,0	4,1	82,2	12,0	5,8
7	Nudności	82,2	12,4	5,4	79,8	14,6	5,6
8	Odgłosy świstu w klatce piersiowej	88,9	7,2	3,9	86,0	10,0	4,0
9	Zaburzenia z koncentracją i nastroju	85,0	10,2	4,8	82,9	11,0	6,1
10	Problemy z zasypianiem	81,7	12,5	5,8	83,1	11,0	5,9
11	Trudności z oddychaniem podczas snu	89,9	7,2	2,9	88,1	7,2	4,7
12	Trudności ze złapaniem oddechu w ciągu dnia	88,0	8,5	3,5	86,4	8,5	5,1
13	Uczucie ucisku w klatce piersiowej	85,7	10,5	3,8	84,1	10,3	5,6
14	Zaburzenia widzenia	89,3	7,8	2,9	87,8	8,3	3,9
15	Zawroty głowy	75,6	17,3	7,1	75,2	17,2	7,6
16	Głód nikotynowy	71,2	16,5	12,3	69,9	14,4	15,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, wrzesień – październik 2023 r.”.

28,8% użytkowników e-papierosów i 30,1% palących papierosy tradycyjne odczuło objawy „głodu nikotynowego”. Głód nikotynowy, który jest chorobą opisaną w klasyfikacji ICD-10 (to Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób opracowana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) systemem kategorii jednostek chorobowych. Zbiór ten zawiera listę kodów przypisanych konkretnym schorzeniom i procedurom medycznym). **Podobnie jak inne uzależnienia ma ona charakter przewlekły i nawracający.** To oznacza, że raz wykształcona zależność od nikotyny związana jest ze zmianami w funkcjonowaniu ośrodkowego układu nerwowego, czego efektem jest występowanie zespołu abstynencyjnego w sytuacji zaprzestania palenia i dużego ryzyka powrotu do palenia, nawet wiele lat po jego zaprzestaniu.

Uczniowie szkół podstawowych zdecydowanie rzadziej palą tradycyjne papierosy i sięgają po e-papierosy od uczniów szkół ponadpodstawowych, ale zdecydowanie częściej odczuwają ich objawy. Tylko niewiele więcej niż dwie piąte ankietowanych zgodziło się z stwierdzeniami, że e-papierosy: „szkodzą drogom oddechowym – dochodzi do zwężenia dróg oddechowych” (42,0%) oraz „nikotyna zawarta w e-papierosach może powodować choroby naczyń krwionośnych - dochodzi do wzrostu ciśnienia, serce zaczyna bić szybciej, a naczynia tracą elastyczność, co zwiększa ryzyko udaru mózgu” (40,2%). Jeszcze mniej (około 10 punktów procentowych) respondentów uznało za „prawdę” opinie, że: „nikotyna zawarta w e-papierosach powoduje wzmożone wydzielanie adrenaliny i związane z tym objawy: zanik bólu i głodu, przyspieszone bicie serca, rozszerzenie źrenic” (30,7%), „w e-papierosie może być więcej nikotyny niż w tradycyjnym papierosie” (30,2%) oraz po 9,4% respondentów

---

uznało tę opinię za „fałsz” i trzy piąte (59,9% i 60,4%) biorących udział w badaniu uczniów wybrało odpowiedź „nie wiem”.

Niepokojące wydają się wybory ankietowanych w obszarze wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania e-papierosów. Więcej niż sześć ósmych (76,5%) uczniów nie miało wiedzy w sprawie opinii, że „w składzie pary wodnej powstającej podczas podgrzewania e-liquidów znajduje się: formaldehyd, acetaldehyd, aceton, akroleina, o-metyl-benzaldehyd oraz nitrozaminy” oraz że „za pomocą e-papierosów można zażywać narkotyki – kokaina, heroina, metamfetamina, a nawet substancję stosowaną w tzw. pigułce gwałtu (GHB) czy ekstazy (MDMA)” (72,7%).

Porównując wyniki badania uczniów szkół ponadpodstawowych do wyników opinii uczniów szkół podstawowych o skutkach zdrowotnych używania e-papierosów do opinii uczniów szkół podstawowych, ci pierwsi w każdym z trzech obszarów „prawdy”, „fałszu” i „nie wiem” uzyskiwali korzystniejsze rezultaty.

ALKOHOL I ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE

Wielu badaczy uważa, że sięganie po alkohol lub inne środki odurzające przez młodzież może być próbą ucieczki od problemów. Poszukiwaniem nowych wrażeń czy też próbą znalezienia własnego ja. Ponadto pokusa spróbowania zazwyczaj łatwo dostępnych, aczkolwiek zakazanych substancji, jest bardzo duża.

Chęć bycia dorosłym, imponowania rówieśnikom staje się przyczyną używania substancji psychoaktywnych. Często zdarza się, że przyczyną sięgania po alkohol, papierosy czy narkotyki jest przeżywanie przez młodzież osobistych problemów i nieradzenie sobie z nimi. Istotne znaczenie ma również presja grupy rówieśniczej. Bywa ona motywem sięgania po tego typu środki. Przyjmowanie danej substancji niejednokrotnie jest przepustką dającą możliwość przynależności do pożądanej grupy. Innym powodem jest ciekawość oraz myślenie, że pozwoli im to uwolnić się od stresu i zaspokoi „złudę bycia dorosłym”.

Autor raportu J. Sierosławski „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” podaje, że wyniki dotychczasowych badań ogólnopolskich pokazują, że picie alkoholu przez młodzież stało się niemal statystyczną normą. Używanie substancji nielegalnych stawało się coraz bardziej widocznym problemem. Pod względem rozpowszechnienia używania leków uspokajających i nasennych bez zalecenia lekarza, polskie piętnasto-szesnastolatki plasują się na pierwszym miejscu w Europie.

Na zlecenie Miasta i Gminy Pleszew przeprowadzone zostały badania pod nazwą „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty-kwiecień 2023 roku”, zwane dalej Diagnozą. W ramach badania ilościowego zbadano populację uczniów VII i VIII klas szkół podstawowych w gminie Pleszew w roku szkolnym 2022-2023.

Jej liczebność: zadana 2 238 respondentów, zrealizowana N=1 706 , w tym:

- populacja uczniów VII i VIII klas szkół podstawowych zadana N=850, zrealizowana N=683,
- populacja uczniów szkół ponadpodstawowych klas I, II i III zadana N=1 387, zrealizowana N=1 023;

Prawie pięć szóstych (82,8%) młodych ankietowanych uznało, że „alkoholizm jest chorobą”, nie zgodziło się z tą opinią 5,9% respondentów oraz 11,3% wybrało odpowiedź „nie wiem”. Z kolei 54,5% respondentów przyjęło za „prawdę” stwierdzenie, że „alkohol jest bardziej szkodliwy dla nastolatka niż dla czterdziestolatka”, natomiast za „fałsz” 12,7% uczniów. 85,4% respondentów za „fałsz” uznało stwierdzenie, że „kierowca przed jazdą może bez szkody wypić trochę alkoholu”.

Pewny niepokój powinno budzić przyjęcie przez 16,1% ankietowanych za „prawdę” stwierdzenie, że „piwo to nie jest alkohol” oraz wybór przez 12,6% respondentów odpowiedzi „nie wiem”.

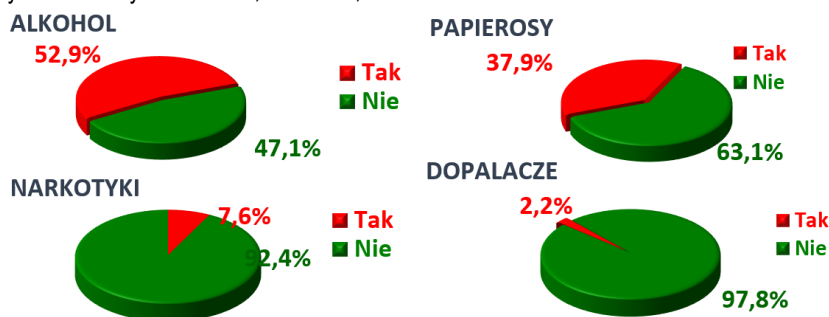
Tabela 24. Opinie uczniów na temat picia alkoholu w %, N=1706

Lp.	Opinia na temat picia alkoholu	Prawda	Nie wiem	Falsz
1	Alkoholizm jest chorobą	82,8	11,3	5,9
2	Alkohol jest bardziej szkodliwy dla nastolatka niż dla czterdziestolatka	54,5	32,8	12,7
3	Alkoholizm jest problemem rodziny, a nie jednostki	34,6	41,6	23,8
4	Alkohol ułatwia nawiązywanie kontaktów z ludźmi	34,4	40,3	25,3
5	Można przewidzieć, kto spośród pijących uzależni się	26,0	50,1	23,9
6	Alkohol jest dobrym lekarstwem na niektóre dolegliwości	25,0	31,4	43,6
7	Wypicie alkoholu pomaga przezwyciężyć zdenerwowanie	23,9	41,3	34,8
8	Piwo to nie jest alkohol	16,1	12,6	71,3
9	Prawdziwy mężczyzna od czasu do czasu musi się upić	15,1	25,4	59,5
10	Każdy, kto się upija, jest uzależniony	14,0	23,7	62,3
11	Pijąc tylko piwo, nie można się uzależnić	12,5	28,0	59,5
12	Osoby uzależnione piją, dlatego że mają słaby charakter	12,3	46,8	40,9
13	Dziewczynom imponują chłopcy, którzy piją	9,6	34,5	55,9
14	Kierowca przed jazdą może bez szkody wypić trochę alkoholu	4,9	9,7	85,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Więcej niż połowa (52,9%) ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 60,3%, czyli mniej o 7,4 punkty procentowe) piła alkohol. Przy czym **po alkohol sięgnęło do 15. roku życia 80,7% ogółu uczniów, którzy zadeklarowali, że pili alkohol** (w badaniu w 2019 roku 79,0% uczniów). 37,9% respondentów paliło papierosy (w badaniu 2019 roku 37,0%), próbowało palić do 15. roku życia 33,1% (w badaniu w 2019 roku 56,0%) respondentów. Z kolei narkotyków próbowało 7,6% (w badaniu w 2019 roku 6,7%) ankietowanych, w tym jedna piąta - 20,0% (w badaniu w 2019 roku 25,0%) do 15. roku życia. Natomiast dopalaczy próbowało 2,2% (w badaniu w 2019 roku 0,4%) ankietowanych oraz do 15. roku życia dopalaczy próbowało 32,4% uczniów, którzy sięgnęli po dopalacze.

Wykres 9. Czy kiedykolwiek w życiu? PIŁEŚ, PALIŁEŚ, PRÓBOWAŁEŚ. N=1706

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Należy odnotować, że uczniowie przeważnie rozpoczynają korzystanie z używek po raz pierwszy przedziale wielu 12-16 lat.

Najczęściej po raz pierwszy po alkohol sięgają trzynastolatkwie (17,5%), czternastolatkwie (20,6%) i piętnastolatkwie (21,2%), łącznie w tym przedziale wieku znajduje się 59,3% ankietowanych, którzy sięgają po alkohol. Z kolei po papierosy sięgają respondenci w takich samych przedziałach wiekowych, którzy stanowią 58,1% ankietowanych sięgających po papierosy.

Natomiast po narkotyki sięgają najczęściej ankietowani w przedziale wieku 14 lat do 16 lat i stanowią 70,9% ogółu respondentów, którzy zadeklarowali, że sięgają po narkotyki. Wprawdzie po narkotyki sięgnęło tylko 37 ankietowanych, lecz najczęściej próbują zażywać dopalacze między 12. a 16. rokiem życia.

Łącznie w tym przedziale wieku z dopalaczy korzystało 78,4% ogółu respondentów, którzy próbowali zażywać dopalacze.

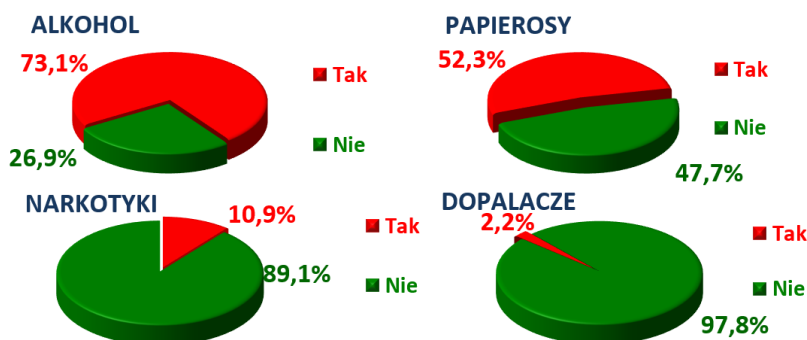
Tabela 25. Wiek respondentów, kiedy po raz pierwszy próbowali: alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze w %.

Lp	Rodzaj używek	Wiek respondentów																
		6 lat	7 lat	8 lat	9 lat	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat	14 lat	15 lat	16 lat	17 lat	18 lat	19 lat			
1	Alkohol N=903	%	2,2	0,9	1,3	0,9	2,7	4,4	9,0	17,5	20,6	21,2	12,1	5,6	1,4	0,2		
		licz.	20	8	12	8	24	40	81	158	186	191	109	51	13	2		
2	Papierosy N=647	%	0,9	0,5	1,4	1,9	3,2	3,4	11,1	14,5	21,5	22,1	11,9	5,1	2,0	0,5		
		licz.	6	3	9	12	21	22	72	94	139	143	77	33	13	3		
3	Narkotyki N=130	%	1,5	1,5	0,0	0,0	1,5	0,8	3,8	7,7	7	27,8	23,9	8,5	3,8	0,0		
		licz.	2	2	0	0	2	1	5	10	25	36	31	11	5	0		
4	Dopalacze N=37	%	5,4	2,7	0,0	0,0	2,7	2,7	13,6	13,5	18,9	13,5	18,9	5,4	0,0	2,7		
		licz.	2	1	0	0	1	1	5	5	7	5	7	2	0	1		

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

W wieku 16 lat po swojej inicjacji było 92,8% (w badaniu w 2019 roku 90,6%) młodzieży, która sięgnęła po alkohol, 92,4% (w badaniu w 2019 roku 87,6%) ankietyowanych, która zapaliła pierwszego papierosa oraz 75,5% (w badaniu w 2019 roku 68,8%) badanych uczniów, którzy sięgnęli po narkotyki oraz po dopalacze 91,9% (w badaniu w 2019 roku 100,0%) uczniów.

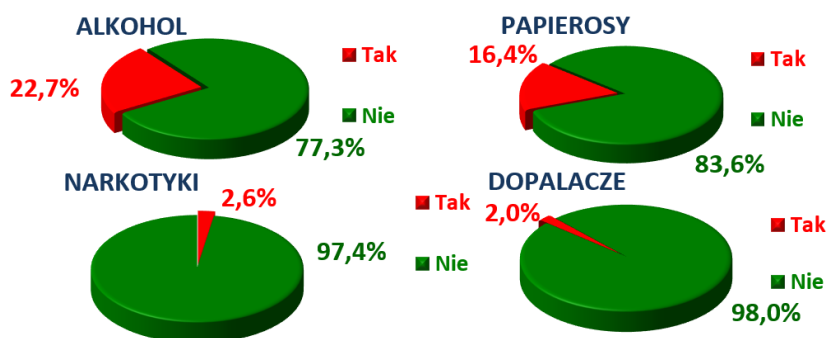
Wykres 10. Czy kiedykolwiek w życiu? PIŁEŚ, PALIŁEŚ, PRÓBOWAŁEŚ. N=1023, szkoły ponadpodstawowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

73,1% uczniów szkół ponadpodstawowych piło alkohol (w badaniu w 2019 roku 83,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych piła alkohol), 52,3% paliła papierosy, 10,9% próbowała narkotyków (w badaniu w 2019 roku 12,4%) oraz 2,2% próbowała dopalaczy (w badaniu w 2019 roku 0,7%).

Wykres 11 Czy kiedykolwiek w życiu? PIŁEŚ, PALIŁEŚ, PRÓBOWAŁEŚ. N=683, szkoły podstawowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Uczniowie VI, VII i VIII klas szkół podstawowych zdecydowanie mniej o 50,4% (w badaniu w 2019 roku 43,3 punkty procentowe) od uczniów szkół i ponadpodstawowych pili alkohol, o 35,9 punktów procentowych palili papierosy (w badaniu w 2019 roku o 28,9 punktów procentowych), o 8,3 punkty procentowe próbowali narkotyków (w badaniu w 2019 roku o 10,5 punktów procentowych) oraz 0,2 punktu procentowego mniej (w badaniu w 2019 roku o 0,5 punktu procentowego) rzadziej próbowali dopalaczy.

Tabela 26. Miejsce zażywania używek. N=1706

Lp	Miejsce inicjacji brania używek	W domu	W szkole na przerwach	W drodze do szkoły	W drodze ze szkoły	W parku, na ulicy	W klubach i kawiarniach	Na dyskotekach	Na wakacjach	W innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach
1	Alkohol N=903	36,1	1,9	0,8	0,6	15,0	2,2	13,5	20,5	9,5
2	Papierosy N=647	14,5	10,8	3,2	3,4	32,0	2,0	10,2	15,3	8,5
3	Narkotyki N=130	14,6	3,8	2,3	0,8	30,7	0,8	10,0	18,5	16,2
4	Dopalacze N=37	16,2	10,8	10,8	5,4	16,2	0,0	10,8	5,4	24,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Dla 36,1% (w badaniu w 2019 roku 38,9%) ankietowanych, którzy po raz pierwszy pili alkohol, miejscem tym był „dom”. Ponadto jedna piąta - 20,5% (w badaniu w 2019 roku 25%) ankietowanych po raz pierwszy piła alkohol „na wakacjach” (w badaniu w 2019 roku 16,2%) oraz 15,0% respondentów pierwszy raz próbowało alkoholu „w parku i na ulicy”.

Również „w parku i na ulicy” rozpoczęło palenie 32,0% (w badaniu w 2019 roku 39,6%) ankietowanych oraz próbowało narkotyków 30,7% (w badaniu w 2019 roku 31,3%) respondentów. Z kolei ci respondenci, którzy zdecydowali się spróbować dopalaczy (24,3%), zrobili to „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach”.

Tabela 27. Miejsce zażywania używek przez uczniów szkół ponadpodstawowych. N=1023

Lp	Miejsce inicjacji brania używek	W domu	W szkole na przerwach	W drodze do szkoły	W drodze ze szkoły	W parku, na ulicy	W klubach i kawiarniach	Na dyskotekach	Na wakacjach	W innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach
1	Alkohol N=748	33,8	2,1	0,5	0,7	14,8	2,4	14,8	21,4	9,5
2	Papierosy N=535	13,1	11,8	3,0	3,2	29,9	2,2	12,1	16,1	8,6
3	Narkotyki N=112	12,5	4,5	0,9	0,9	32,1	0,9	11,6	19,6	17,0
4	Dopalacze N=23	13,0	13,0	4,3	8,7	21,9	0,0	17,4	4,3	17,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Jedna trzecia (33,8%) uczniów szkół ponadpodstawowych, którzy sięgnęli po alkohol, pierwszy raz pili go „w domu” (w badaniu w 2019 roku 35,4%), w drugiej kolejności „na wakacjach” - 21,4% (w badaniu w 2019 roku 27,5%), a w trzeciej „na dyskotekach” - 14,8% (w badaniu w 2019 roku 19,2%) oraz „w parku i na ulicy” 14,8%. Natomiast respondenci, którzy zdecydowali się zapalić pierwszego papierosa, robili to najczęściej „w parku i na ulicy” (29,9%); (w badaniu w 2019 roku 35,6%) i „na wakacjach”(16,1%); (w badaniu w 2019 roku 17,8%). Z kolei respondenci, którzy zdecydowali się spróbować narkotyków najbardziej sprzyjającym dla nich czasem i miejscem były: „park i ulica” (32,1%); (w badaniu w 2019 roku 30,3%) oraz „na wakacjach”(19,6%); (w badaniu w 2019 roku 30,4%).

Natomiast respondenci ze szkół ponadpodstawowych, którzy zdecydowali się spróbować dopalaczy, zrobili to przede wszystkim w „parku, na ulicy” oraz na „dyskotece” 17,4%.

Tabela 28. Miejsce zażywania używek przez uczniów szkół podstawowych. N=683

Lp	Miejsce inicjacji brania używek	W domu	W szkole na przerwach	W drodze do szkoły	W drodze ze szkoły	W parku, na ulicy	W klubach i kawiarniach	Na dyskotekach	Na wakacjach	W innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach
1	Alkohol N=155	47,8	0,6	1,9	0,0	15,5	1,3	7,1	16,1	9,7
2	Papierosy N=112	21,3	6,3	4,5	4,5	42,0	0,9	0,9	11,6	8,0
3	Narkotyki N=18	27,8	0,0	11,1	0,0	22,2	0,0	0,0	11,1	27,8
4	Dopalacze N=14	21,5	7,1	21,5	0,0	7,1	0,0	0,0	7,1	35,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

„Dom” okazał się najbardziej sprzyjającym miejscem dla 47,8% uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych na inicjację picia alkoholu (w badaniu w 2019 roku 45,2%). Drugim miejscem były „wakacje” 16,1% (w badaniu w 2019 roku 21,4%) oraz trzecim „park i ulica” (15,5%); (w badaniu w 2019 roku 24,9%). Większość ankietowanych 42,0% (w badaniu w 2019 roku 47,6%) palących papierosy, swojego pierwszego papierosa zapaliła „w parku i na ulicy” oraz „w domu” 21,3%. Z kolei ankietowani, którzy sięgnęli po narkotyki, zrobili to po raz pierwszy w „w domu” i „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” po 27,8% wskazań. Natomiast w badaniu w 2019 roku tym miejscem był „park i ulica” dla połowy (50,0%) uczniów z VII i VIII klasy.

Ankietowani (14 uczniów) korzystali z dopalaczy „w innych miejscach: na imprezie; na 18-tce; na urodzinach” 35,7% oraz „w domu” i „w drodze do szkoły” po 21,5% wyborów.

Wykres 12. Częstotliwość korzystania z używek uczniów szkół ponadpodstawowych. N=1023 w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Czternastu uczniów, tj. 1,9% dla N=748 (w badaniu w 2019 roku dwóch uczniów dla N=576 - 0,5% ankietowanych) szkół ponadpodstawowych, którzy zadeklarowali, że piją alkohol, robią to „codziennie”, 2,7% „trzy razy w tygodniu” (w badaniu w 2019 roku 3,2%), 9,5% „raz w tygodniu” (w badaniu w 2019 roku 20,0%) oraz 51,5% uczniów (w badaniu w 2019 roku 49,7) pije alkohol okazjonalnie „kilka razy w roku”.

Papierosy pali „codziennie” 30,3% dla N=527, tj. 159 osób (w badaniu w 2019 roku 22,9% czyli 54 ankietowanych uczniów). Z kolei „trzy razy w tygodniu” pali papierosy 9,3% uczniów (w badaniu w 2019 roku 8,5%) oraz 29,8% uczniów (w badaniu w 2019 roku 48,6%) respondentów pali papierosy „kilka razy w roku”.

Z kolei narkotyki „codziennie” i „raz w tygodniu” zażywa 12%, tj. 13 uczniów (w badaniu w 2019 roku po 1,8% łącznie dwie osoby) oraz „kilka razy w roku” 33,0% (w badaniu w 2019 roku 89,3% respondentów). Natomiast okazjonalnie „kilka razy w roku” dopalaczy używa 7 ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 3 respondentów szkół ponadpodstawowych).

Wykres 13. Częstotliwość korzystania z używek uczniów szkół podstawowych. N=683 w %.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

„Codziennie” i „trzy razy w tygodniu” pije alkohol po 4 uczniów (5,2% dla N=155). Natomiast w badaniu w 2019 roku czterech uczniów, tj. 2,0% ankietowanych) szkół podstawowych, którzy zadeklarowali, że piją alkohol, robi to „trzy razy w tygodniu”. Natomiast „raz w tygodniu” 3,9%, tj. 6 uczniów (w badaniu w 2019 roku trzech uczniów, tj. 1,5% ankietowanych), „dwa razy w miesiącu” 5,2%, tj. 8 uczniów (w badaniu w 2019 roku 10 uczniów, tj. 5,0%), „raz w miesiącu” 13 uczniów, tj. 8,4% (w badaniu w 2019 roku 18 uczniów, tj. 9,0%) oraz „kilka razy w roku” 77 uczniów, tj. 49,6% (w badaniu w 2019 roku 166 uczniów, tj. 82,6%) ankietowanych, którzy zadeklarowali, że piją alkohol.

Papierosy pali „codziennie” oraz „trzy razy w tygodniu” 26 uczniów, tj. 25,2% dla N=103 (w badaniu w 2019 roku 12 uczniów 10,2% dla N=118), „raz w tygodniu” 4,9% (w badaniu w 2019 roku 6,8% ankietowanych), „dwa razy w miesiącu” 4,9% (w badaniu w 2019 roku 3,4% respondentów), „raz na miesiąc” 11,7% (w badaniu w 2019 roku 4,2%) uczniów oraz „kilka razy w roku” 31,0%, tj. 32 uczniów (w badaniu w 2019 roku 89 uczniów czyli 75,4% uczniów).

Z kolei narkotyki „codziennie” i „trzy razy w tygodniu” 23,6%, tj. 4 uczniów (w badaniu w 2019 roku „raz w tygodniu” zażywa po 12,8% czyli 2 ankietowanych oraz „kilka razy w roku” 41,1%, tj. 7 osób (w badaniu w 2019 roku korzystało 6 ankietowanych, tj. 75,0%).

Z dopalaczy „codziennie” oraz „trzy razy w tygodniu” korzystają 3 osoby, tj. 21,4% dla N=14. Natomiast w badaniu w 2019 roku z dopalaczy okazjonalnie „kilka razy w roku” korzystał 1 respondent.

Wykres 14. Rodzaj spożywanego alkoholu. N=903.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Młodzież, która pije alkohol, najczęściej wybiera „czystą wódkę” (36,9%), którą w badaniu w 2019 roku wskazało 13,9%, a w 2015 roku 21,0% ankietowanych). Natomiast dla 29,3% ankietowanych „nie ma to znaczenia”

(w badaniu w 2019 roku 30,4%, a w 2015 roku taką odpowiedź wybrało 13,3% ankietowanych). Z kolei trzecim wyborem dla 26,7% ankietowanych było „piwo” (w badaniu w 2019 roku dla 40,2%, a w 2015 roku dla 33,6%). W następnej kolejności znajdują się: „wino” 19,5% wskazań (w badaniu w 2019 roku 8,3%, a w 2015 roku 15,4%), „drinki” 17,5% wyborów (w badaniu w 2019 roku 5,6%, w 2015 roku 14,6%) oraz „kolorowe mocne trunki” 9,4% (w badaniu w 2019 roku 1,6%, a w 2015 roku 7,0%).

Musi budzić niepokój fakt, że „czystą wódkę” pije więcej o 23 punkty procentowe młodzieży niż w 2019 roku. Niemniej jednak jest to wyniki zmiany preferencji rodzaju spożywania alkoholu pijących dorosłych, gdzie według raportu „Alkohol w Polsce” udział napojów spirytusowych wśród wszystkich trunków jest największy od 30 lat i sięga już 39,2 proc.

Z przytoczonych danych wynika, że zmiana preferencji picia alkoholu przez dorosłych przyczyniła się do podobnej zmiany wśród młodzieży, która sięga po alkohol.

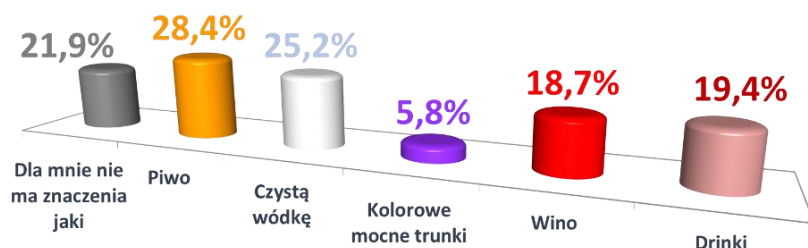
Wykres 15. Rodzaj spożywanego alkoholu wśród uczniów szkół ponadpodstawowych. N=747.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Blisko dwie piąte (39,3%) uczniów szkół ponadpodstawowych, która pije alkohol, wybrała „czystą wódkę” (w badaniu w 2019 roku 15,5%, a w 2015 roku 33,4%). Natomiast 30,9% ankietowanych uczniów szkół ponadpodstawowych wybrała odpowiedź „dla mnie nie ma znaczenia” (w badaniu w 2019 roku 37,3%, uczniów, a w 2015 roku taką odpowiedź wybrało 21,9% respondentów). Trzecim wyborem jest „piwo” dla 26,3% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku dla 31,2%, a w 2015 roku 43,3%). Kolejnym wyborem jest „wino” (19,7%); (w badaniu w 2019 roku 7,7%, a w 2015 roku 20,7%). Na „drinki” decyduje się 17,1% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 6,4%, a w 2015 roku 21,8%) oraz „kolorowe mocne trunki” pije 10,2% uczniów (w badaniu w 2019 roku 1,9%, a w 2015 roku 11,5% deklarowało, że pije drinki).

Wykres 16. Rodzaj spożywanego alkoholu wśród uczniów szkół podstawowych. N=155

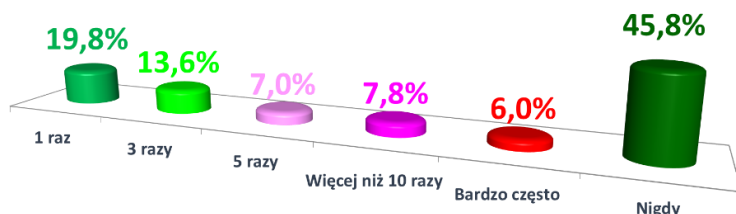

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Uczniowie VI, VII i VIII klas szkół podstawowych, którzy piją alkohol, najczęściej wybierają „piwo” (28,4%); (w badaniu w 2019 roku 57,2%, a w 2015 roku 23,6%) oraz „czystą wódkę” (25,2%); (w badaniu w 2019 roku 10,9%, a w 2015 roku 8,2%). Należy odnotować, że dla co piątego (21,9%) respondenta „nie ma to znaczenia”,

jaki jest to alkohol (w badaniu w 2019 roku dla 17,4%, a w 2015 roku dla 4,3% ankietowanych). W następnej kolejności są „drinki” 19,4% (w badaniu w 2019 roku wyborów 4,0%, a w 2015 roku 7,1%). Z kolei „wino” zadeklarowało, że pije 18,7% (w badaniu w 2019 roku 9,5%, a w 2015 roku 9,8%) oraz „kolorowe mocne trunki” pije 5,8% respondentów, którzy piją alkohol (w badaniu w 2019 roku 1,0%, a w 2015 roku 2,3%).

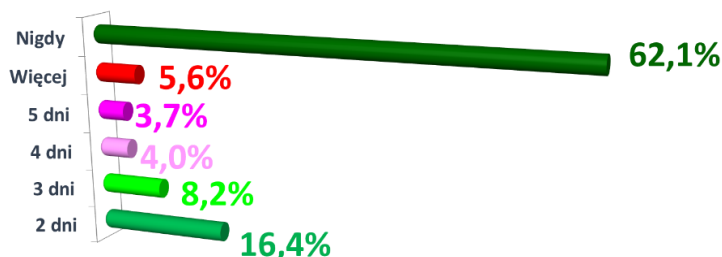
Wykres 17. Częstotliwość upicia się alkoholem. N=903.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

45,8% ankietowanych „nigdy” nie upiło się alkoholem (w badaniu w 2019 roku 56,1%, a w 2015 roku 63,1%), którzy zadeklarowali, że próbowali alkohol. Natomiast 6,0% (w badaniu w 2019 roku 4,9%, a w 2015 roku 5,0%) respondentów zadeklarowało, że „bardzo często” upija się alkoholem. Z kolei „więcej niż 10 razy” upiło się alkoholem 7,8% (w badaniu w 2019 roku 5,4%, a w badaniu z 2015 roku 5,2%) ankietowanych oraz „pięć razy” 7,0% (w badaniu w 2019 roku 5,4%, a w 2015 roku 6,4%) badanych. „Trzy razy” upiło się alkoholem 13,6% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 8,2%, a w 2015 roku 8,4%). Tylko „jeden raz” upił się co piąty 19,8% respondent (w badaniu w 2019 roku 20,0%, a w 2015 roku 11,9%).

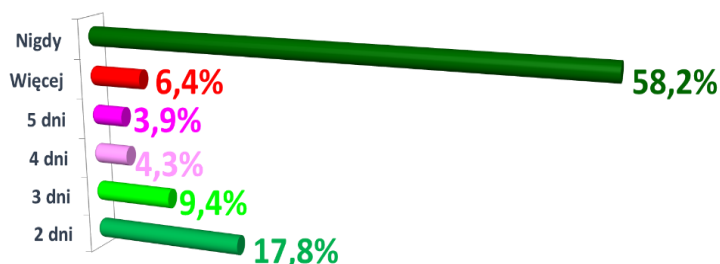
Wykres 18. Częstotliwość picia alkoholu. N=903

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Więcej niż trzy piąte (62,1%) (w badaniu w 2019 roku 63,4%, a w 2015 roku 76,6%) badanych zadeklarowało, że „nigdy” nie zdarzyło im się pić alkoholu kilka dni z rzędu. Natomiast 2 do 3 dni pod rząd piło alkohol 24,6% (w badaniu w 2019 roku 26,7%, a w 2015 roku 15,8%) respondentów oraz 4 do 5 dni 7,7%, (w badaniu w 2019 roku 6,1%, a w 2015 roku 4,7%) ankietowanych. Z kolei więcej niż 5 dni z rzędu piło alkohol 5,6% (w badaniu w 2019 roku 1,9%, a w 2015 roku 2,9%) badanych, którzy zadeklarowali, że pili alkohol.

Wykres 19. Częstotliwość picia alkoholu przez młodzież szkół ponadpodstawowych. N=748

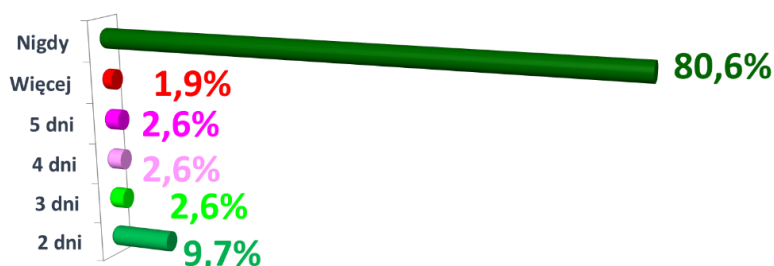
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Prawie trzy piąte (58,2%); (w badaniu w 2019 roku 53,5%, a w 2015 roku 59,4%) badanych uczniów szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że „nigdy” nie zdarzyło im się pić alkoholu kilka dni z rzędu. Natomiast 2 do 3 dni z rzędu piło alkohol 27,2% (w badaniu w 2019 roku 33,1%, a w 2015 roku 26,3%) respondentów oraz 4 do 5 dni z rzędu piło alkohol 8,2% (w badaniu w 2019 roku 8,3%, a w 2015 roku 8,6%) ankietowanych.

Z kolei więcej niż 5 dni z rzędu piło alkohol 3,9% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 5,1%, a w 2015 roku 5,7%).

Natomiast więcej niż 5 dni z rzędu piło alkohol 6,4% respondentów (w badaniu w 2019 roku 5,1%, a 2015 roku 5,7%).

Wykres 20. Częstotliwość picia alkoholu przez młodzież szkół podstawowych. N=115

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

„Nigdy” nie zdarzyło im się pić alkoholu kilka dni z rzędu 80,6% ankietowanych uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych (w badaniu w 2019 roku 81,6% uczniów VII i VIII klas szkół podstawowych, a w 2015 roku 94,4% gimnazjalistów). Z kolei 2 dni z rzędu piło alkohol 9,7% respondentów (w badaniu w 2019 roku 10,9%, a w 2015 roku 3,6%), oraz 3 dni 2,6% (w badaniu w 2019 roku 4,0%, a w 2015 roku 1,4%) ankietowanych. Natomiast 4 dni z rzędu piło alkohol 2,6% (w badaniu w 2019 roku 1,5% ankietowanych, a w 2015 roku 0,4% ankietowanych uczniów gimnazjum).

Z kolei 5 dni piło alkohol 2,6% (w badaniu w 2019 roku 0,5% respondentów, a w 2015 roku 0,1%).

Natomiast więcej niż 5 dni z rzędu piło alkohol 1,9% (w badaniu w 2019 roku 1,5% uczniów VII i VIII klas szkół podstawowych, a w 2015 roku żaden z gimnazjalistów nie pił więcej niż 5 dni z rzędu alkoholu).

Tabela 29. Hierarchia powodów picia alkoholu przez uczniów. N=903

Lp.	Powody picia alkoholu	Wybory w %
1	Muszę, żeby zacząć się bawić	55,7
2	Chcę czuć się dorosłym	50,1
3	Przestać być nieśmiałym	49,8
4	Być „spoko” i na luzie	41,1
5	Namawiają koledzy, nie chcę być inny/a	38,2
6	W ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem	37,7
7	Z przyzwyczajenia	28,4
8	Z nudów	24,7
9	Kręcą mnie rzeczy zakazane	20,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Zazwyczaj młodzież wkraczająca w wiek dojrzewania jest zestresowana, niepewna siebie, wstydzi się. Często czuje się zażenowana, więc aby pozbyć się tych napięć, ograniczeń, niepewności sięga po używki, które

mają pomóc poczuć się lepiej. Poszukując odpowiedzi na te zagadnienia, zadano ankietowanym pytanie, które z wymienionych powodów mają największy wpływ na picie alkoholu przez młodzież. **Wśród głównych powodów picia alkoholu (na pytanie odpowiedzieli tylko uczniowie, którzy zadeklarowali, że kiedykolwiek w życiu pili alkohol) respondenci wskazali: „muszę, żeby zacząć się bawić” 55,7%, (w badaniu w 2019 roku 36,3%), „chcę czuć się dorosłym” 50,1% (w badaniu w 2019 roku 24,3%), „przestać być nieśmiałym” 49,8% (w badaniu w 2019 roku 28,0%) oraz „być spoko i na luzie” 41,1% (w badaniu w 2019 roku 38,5%).**

Tabela 30. Hierarchia powodów palenia papierosów przez uczniów. N=647

Lp.	Powody palenia papierosów	Wybory w %
1	Z przyzwyczajenia	51,1
2	Z nudów	43,8
3	Namawiają koledzy, nie chcę być inny/a	43,6
4	W ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem	41,8
5	Chcę czuć się dorosłym	37,9
6	Być „spoko” i na luzie	34,3
7	Kręcą mnie rzeczy zakazane	18,9
8	Przestać być nieśmiałym	14,3
9	Muszę, żeby zacząć się bawić	9,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Do głównych powodów palenia papierosów (na pytanie odpowiedzieli tylko uczniowie, którzy zadeklarowali, że kiedykolwiek w życiu palili papierosy) respondenci wskazali: „z przyzwyczajenia” 51,1% (w badaniu w 2019 roku 22,6%), „z nudów” 43,8% (w badaniu w 2019 roku 24,9%), „namawiają koledzy, nie chcę być inny/a” 43,6% (w badaniu w 2019 roku 31,9%), „w ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem” 41,8% (w badaniu w 2019 roku 36,2%).

Najmniejszą liczbę wskazań na powody palenia papierosów otrzymały: „muszę, żeby zacząć się bawić” 9,1% i „przestać być nieśmiałym” 14,3% wyborów.

Tabela 31. Hierarchia powodów zażywania narkotyków przez uczniów. N=130

Lp.	Powody zażywania narkotyków	Wybory w %
1	Kręcą mnie rzeczy zakazane	42,7
2	Być „spoko” i na luzie	23,9
3	Muszę, żeby zacząć się bawić	18,0
4	Namawiają koledzy, nie chcę być inny/a	16,9
5	W ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem	16,7
6	Przestać być nieśmiałym	14,5
7	Z nudów	12,4
8	Z przyzwyczajenia	10,9
9	Chcę czuć się dorosłym	6,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Na pierwszym miejscu, wśród powodów zażywania narkotyków przez uczniów jest ciekawość, przełamywanie barier i chęć pokazania swojej inności, zaimponowania rówieśnikom, „**kręcą mnie rzeczy zakazane**” 42,7% (w badaniu w 2019 roku 28,1%). Na drugim miejscu ze znacznym spadkiem wyborów (o 18,8

punktów procentowych) młodzież wskazała na powód „być „spoko” i na luzie” 23,9% wskazań (w badaniu w 2019 roku 37,5% - główny powód zażywania narkotyków).

Z kolei powód „muszę, żeby zacząć się bawić” otrzymało 18,0% wskazań (w badaniu w 2019 roku 14,1%). Natomiast 16,9% respondentów uznało, że do zażywania narkotyków „namawiają koledzy, nie chcę być inny/a” (w badaniu w 2019 roku 32,8%) oraz 16,7% usprawiedliwia zażywanie narkotyków przez to, że „w ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem” (w badaniu w 2019 roku 20,3% wskazań).

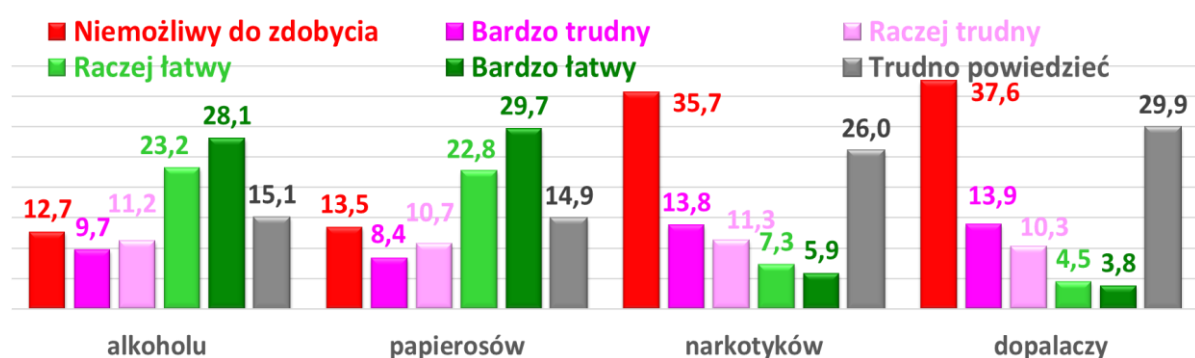
Tabela 32. Hierarchia powodów zażywania dopalaczy przez uczniów. N=37

Lp.	Powody zażywania dopalaczy	Wybory w %
1	Kręcą mnie rzeczy zakazane	24,6
2	Namawiają koledzy, nie chcę być inny/a	12,8
3	Muszę, żeby zacząć się bawić	12,3
4	Być „spoko” i na luzie	11,5
5	Z nudów	8,0
6	Z przyzwyczajenia	8,0
7	W ten sposób lepiej sobie radzę ze stresem	7,5
8	Przestać być nieśmiałym	7,2
9	Chcę czuć się dorosłym	4,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Wśród głównych powodów zażywania dopalaczy, podobnie jak w przypadku zażywania narkotyków, tylko w innej kolejności jest przełamywanie barier i chęć pokazania swojej inności, zaimponowania rówieśnikom, „kręcą mnie rzeczy zakazane” 24,6% (w badaniu w 2019 roku 50,0%). Natomiast obawa przed brakiem akceptacji wśród rówieśników skłoniła 12,8% ankietowanych do wybrania powodu „namawiają koledzy, nie chcę być inny/a” (w badaniu w 2019 roku 25,0%).

Wykres 21. Stopień trudności zdobycia alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy w %.

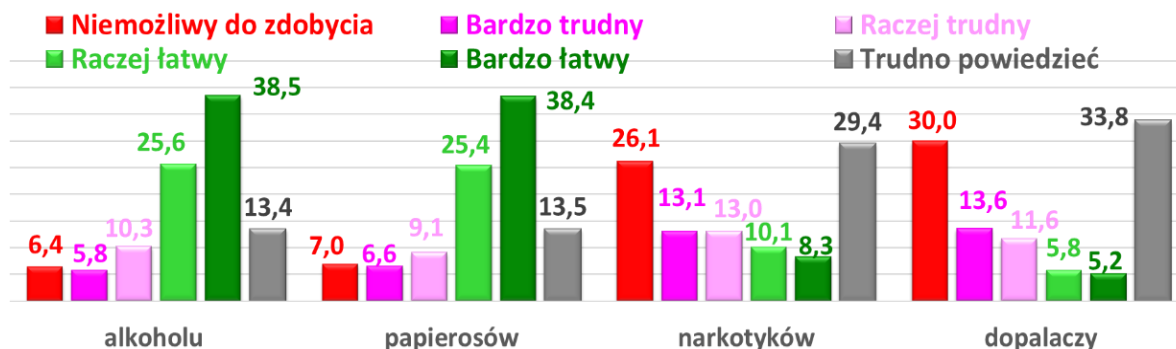
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Alkohol jest dla 12,7% (w badaniu w 2019 roku 4,6%) ankietowanych „niemożliwy do zdobycia”, „bardzo trudny” dla 9,7% (w badaniu w 2019 roku 4,8%) oraz „raczej trudny” dla 11,2% (w badaniu w 2019 roku 12,4%) badanych uczniów. Natomiast „raczej łatwy” i „bardzo łatwy” do zdobycia jest dla 51,3% (w badaniu w 2019 roku 63,6%) respondentów. Papierosy (32,6%) mają zbliżony stopień trudności w zdobyciu jak alkohol (33,6%).

Z kolei narkotyki są „niemożliwe do zdobycia” dla 35,7% (w badaniu w 2019 roku 15,3%) ankietowanych oraz „bardzo trudny” i „raczej trudny” dla 25,1% (w badaniu w 2019 roku 36,6%) badanej młodzieży.

Podobny stopień trudności do zdobycia, w opinii badanej młodzieży, mają dopalacze, „niemożliwe do zdobycia” dla 37,6% (w badaniu w 2019 roku 16,2%) oraz „bardzo trudne” i „raczej trudne” dla 24,2% (w badaniu w 2019 roku 35,1%) ankietowanych.

Wykres 22. Stopień trudności zdobycia alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy przez uczniów szkół ponadpodstawowych w %. N=1023

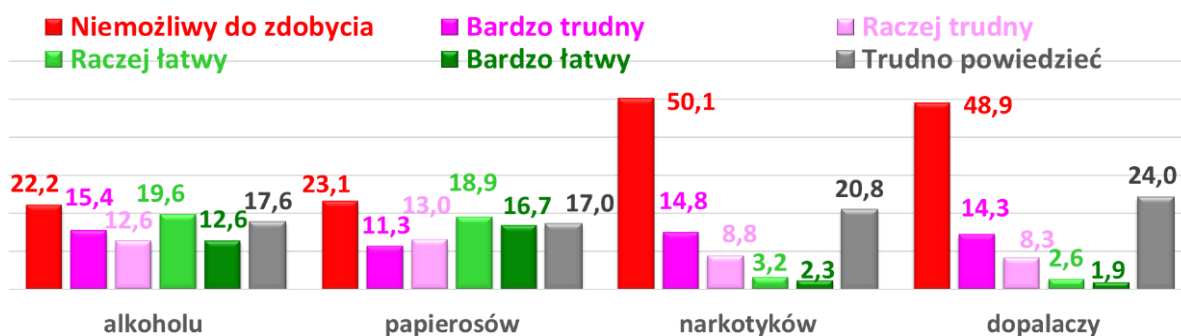
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Alkohol jest dla 6,4% (w badaniu w 2019 roku 3,5%) ankietowanych „niemożliwy do zdobycia”, „bardzo trudny” dla 5,7% (w badaniu w 2019 roku 2,9%) oraz „raczej trudny” dla 10,3% (w badaniu w 2019 roku 6,2%) badanych uczniów szkół ponadpodstawowych. Natomiast „raczej łatwy” i „bardzo łatwy” do zdobycia jest dla 64,1% (w badaniu w 2019 roku 80,2%) respondentów.

Papierosy (22,7%) mają zbliżony stopień trudności w zdobyciu jak alkohol (22,5%). Z kolei narkotyki są „niemożliwe do zdobycia” dla 26,1% (w badaniu w 2019 roku 7,8%) ankietowanych oraz „bardzo trudny” i „raczej trudny” dla 26,1% (w badaniu w 2019 roku 32,6%) badanej młodzieży.

Podobny stopień trudności do zdobycia, w opinii badanej młodzieży, mają dopalacze, „niemożliwe do zdobycia” dla 30,0% (w badaniu w 2019 roku 9,3%) oraz „bardzo trudne” i „raczej trudne” dla 25,2% (w badaniu w 2019 roku 30,8%) ankietowanych uczniów szkół ponadpodstawowych.

Wykres 23. Stopień trudności zdobycia alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy przez uczniów szkół podstawowych w %. N=683

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Alkohol jest dla 22,2% (w badaniu w 2019 roku 5,5%) ankietowanych „niemożliwy do zdobycia”, „bardzo trudny” dla 15,4% (w badaniu w 2019 roku 6,5%) oraz „raczej trudny” dla 12,6% (w badaniu w 2019 roku 18,0%) badanych uczniów szkół podstawowych. Natomiast „raczej łatwy” i „bardzo łatwy” do zdobycia jest dla 32,2% (w badaniu w 2019 roku 51,9%) respondentów.

Papierosy (**47,4%**) mają zbliżony stopień trudności w zdobyciu, jak alkohol (**50,2%**). Z kolei narkotyki są „niemożliwe do zdobycia” dla 50,1% (w badaniu w 2019 roku 22,0%) ankieterowanych oraz „bardzo trudny” i „raczej trudny” dla 23,6% (w badaniu w 2019 roku 40,2%) badanej młodzieży.

Podobny stopień trudności do zdobycia, w opinii ankieterowanych, mają dopalacze, „niemożliwe do zdobycia” dla 48,9% (w badaniu w 2019 roku 22,4%) oraz „bardzo trudne” i „raczej trudne” dla 22,6% (w badaniu w 2019 roku 38,8%) ankieterowanych uczniów szkół podstawowych.

Tabela 33. Źródła pochodzenia: alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy w opinii uczniów szkół ponadpodstawowych w %. N=1023

Lp.	Rodzaj używki	Ze sklepów	Podbieranie rodzicom	Podbieranie starszemu rodzeństwu	Zakup od kolegów/koleżanek	Poczęstunek od kolegów/koleżanek	Przez Internet	Inny sposób
1	Alkohol	79,6	20,6	11,0	26,2	26,2	4,4	5,6
2	Papierosy	72,6	21,3	14,4	26,5	34,3	6,5	4,9
3	Narkotyki	2,7	1,3	3,6	35,2	23,3	22,3	31,5
4	Dopalacze	2,5	0,8	2,9	29,9	19,9	22,8	33,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

W opinii uczniów klas I, II i III szkół ponadpodstawowych głównym źródłem pochodzenia alkoholu dla 79,6% (w badaniu w 2019 roku 80,7%) i papierosów 72,6% (w badaniu w 2019 roku 69,4%) ankieterowanych jest „sklep”. Na drugim miejscu znajduje się „poczęstunek od kolegów/koleżanek” w przypadku alkoholu jest 26,2% wskazań (w badaniu w 2019 roku 27,1%), papierosy 34,3% (w badaniu w 2019 roku 32,4%).

Z kolei narkotyki w opinii ankieterowanych pochodzą przede wszystkim „z zakupu od koleżanek i kolegów” 35,2% (w badaniu w 2019 roku 31,7%).

Natomiast dopalacze zdobywane są przede wszystkim w „inny sposób” 33,7% (w badaniu w 2019 roku 32,4%) oraz „z zakupu od koleżanek i kolegów” 29,9% (w badaniu w 2019 roku 26,6%).

Tabela 34. Źródła pochodzenia: alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy w opinii uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w %. N=683

Lp.	Rodzaj używki	Ze sklepów	Podbieranie rodzicom	Podbieranie starszemu rodzeństwu	Zakup od kolegów/koleżanek	Poczęstunek od kolegów/koleżanek	Przez Internet	Inny sposób
1	Alkohol	67,2	29,9	14,6	23,6	24,3	8,2	9,4
2	Papierosy	58,4	29,4	19,8	29,3	32,5	10,5	8,1
3	Narkotyki	5,3	2,0	7,0	35,3	22,3	35,0	33,7
4	Dopalacze	7,8	2,3	7,8	32,4	22,0	33,5	32,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Zapewne ze względu na wiek uczniowie VI, VII i VIII klas szkół podstawowych rzadziej o 12,4 punkty procentowe (w badaniu w 2019 roku o 25,8 punktów procentowych), od uczniów szkół ponadpodstawowych, kupują alkohol w sklepie oraz papierosy o 14,2 punkty procentowe (w badaniu w 2019 roku o 30,2 punkty procentowe). Częściej natomiast alkohol „podbierają rodzicom” 29,9% (w badaniu w 2019 roku 25,9%) oraz papierosy 29,4% (w badaniu w 2019 roku 21,3%).

Natomiast w narkotyki zaopatrują się przede wszystkim „zakupy od koleżanek i kolegów” 35,3% (w badaniu w 2019 roku 26,7%) oraz przez Internet 35,0% (w badaniu w 2019 roku 30,5%).

Z kolei dopalacze są kupowane przez Internet 33,5% (w badaniu w 2019 roku 31,5%) oraz „zakupy od koleżanek i kolegów” 32,4% (w badaniu w 2019 roku 22,0%).

Tabela 35. Opinia na temat narkotyków w %. N=1706

Lp.	Opinia na temat narkotyków	Prawda	Nie wiem	Falsz
1	Zażywanie narkotyków tylko dla zabawy też prowadzi do uzależnienia	70,4	24,9	4,7
2	Każdy może wyjść z uzależnienia	67,7	19,1	13,2
3	Każdy narkotyk jest niebezpieczny dla zdrowia	66,1	20,8	13,1
4	Uzależnienie od narkotyków to rodzaj choroby	63,5	30,2	6,3
5	Nawet wzięcie jednej porcji narkotyku może prowadzić do uzależnienia	52,7	34,5	12,8
6	Marihuana jest szkodliwa	34,7	38,7	26,6
7	Amfetamina pomaga w dobrym uczeniu się	12,5	54,4	33,1
8	Tylko ludzie o słabym charakterze uzależniają się od narkotyków	9,6	45,7	44,7
9	Można przez rok zażywać co kilka dni narkotyki, a potem po prostu przestać	8,8	44,9	46,3
10	Narkotyki są gwarancją udanej imprezy	8,0	30,6	61,4
11	Ktoś, kto raz zażył narkotyk, jest już narkomanem	6,8	34,2	59,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Prawie pięć siódmych (70,4%) ankietowanych przyjęło za prawdziwe stwierdzenie, że „zażywanie narkotyków tylko dla zabawy też prowadzi do uzależnienia”. Z kolei przyjęcie przez 67,7% respondentów stwierdzenia za prawdziwe, że „każdy może wyjść z uzależnienia” jest zbyt optymistyczne oraz może służyć do usprawiedliwienia zażywania narkotyków, skoro każdy może wyjść z uzależnienia.

Należy odnotować, że prawie dwie trzecie (66,1%) ankietowanych uznało stwierdzenie, że „każdy narkotyk jest niebezpieczny dla zdrowia” za „prawdę” oraz za „falsz” 13,1%.

Tabela 36. Opinia na temat narkotyków uczniów klas I, II i III szkół ponadpodstawowych w %. N=1023

Lp.	Opinia na temat narkotyków	Prawda	Nie wiem	Falsz
1	Zażywanie narkotyków tylko dla zabawy też prowadzi do uzależnienia	70,1	24,2	5,7
2	Każdy może wyjść z uzależnienia	68,5	17,4	14,1
3	Uzależnienie od narkotyków to rodzaj choroby	65,5	27,1	7,4
4	Każdy narkotyk jest niebezpieczny dla zdrowia	64,0	20,9	15,1
5	Nawet wzięcie jednej porcji narkotyku może prowadzić do uzależnienia	52,1	32,9	15,0
6	Marihuana jest szkodliwa	26,3	38,6	35,1
7	Amfetamina pomaga w dobrym uczeniu się	14,1	53,3	32,6
8	Tylko ludzie o słabym charakterze uzależniają się od narkotyków	10,7	41,4	47,9
9	Można przez rok zażywać co kilka dni narkotyki, a potem po prostu przestać	10,0	44,0	46,0
10	Narkotyki są gwarancją udanej imprezy	8,6	27,8	63,6
11	Ktoś, kto raz zażył narkotyk, jest już narkomanem	6,5	28,8	64,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Prawie pięć siódmych (70,1%) ankietowanych uczniów klas I, II i III szkół ponadpodstawowych przyjęło za prawdziwe stwierdzenie że „zażywanie narkotyków tylko dla zabawy, też prowadzi do uzależnienia”, natomiast za „falsz” 5,7% respondentów. Z kolei więcej niż dwie trzecie 68,5% respondentów uznało za „prawdę” stwierdzenie, że „każdy może wyjść z uzależnienia”.

Tabela 37. Opinia na temat narkotyków uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w %. N=683

Lp.	Opinia na temat narkotyków	Prawda	Nie wiem	Fałsz
1	Zażywanie narkotyków tylko dla zabawy też prowadzi do uzależnienia	71,0	25,8	3,2
2	Każdy narkotyk jest niebezpieczny dla zdrowia	69,3	20,6	10,1
3	Każdy może wyjść z uzależnienia	66,6	21,5	11,9
4	Uzależnienie od narkotyków to rodzaj choroby	60,7	34,8	4,5
5	Nawet wzięcie jednej porcji narkotyku może prowadzić do uzależnienia	53,4	36,9	9,7
6	Marihuana jest szkodliwa	47,3	38,8	13,9
7	Amfetamina pomaga w dobrym uczeniu się	10,1	56,2	33,7
8	Tylko ludzie o słabym charakterze uzależniają się od narkotyków	7,9	52,1	40,0
9	Ktoś, kto raz zażył narkotyk, jest już narkomanem	7,3	42,3	50,4
10	Narkotyki są gwarancją udanej imprezy	7,2	34,8	58,0
11	Można przez rok zażywać co kilka dni narkotyki, a potem po prostu przestać	7,0	46,3	46,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Uczniowie klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w równym stopniu (71,0%, 70,1%), co ich starsi koledzy i koleżanki ze szkół ponadpodstawowych uznali za „prawdę” stwierdzenie, że „zażywanie narkotyków tylko dla zabawy też prowadzi do uzależnienia”. Podobnie jak stwierdzenie, że „każdy narkotyk jest niebezpieczny dla zdrowia” 69,3% wyborów uczniów szkół podstawowych oraz 68,5% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Z kolei największa rozbieżność w uznaniu za „fałsz” wystąpiła w stwierdzeniach: „marihuana jest szkodliwa” uznało tylko 13,9% uczniów szkół podstawowych czyli mniej o 21,2 punkty procentowe od uczniów szkół ponadpodstawowych (35,1%) oraz mniej o 14,3 punktów procentowych, że „ktoś, kto raz zażył narkotyk, jest już narkomanem” od starszych kolegów i koleżanek.

Ponad połowa 51,6% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 34,9%) zauważa, że w szkole jest problem palenia papierosów. Mniejszy problem ankietowani dostrzegają w zażywaniu dopalaczy 8,1% (w badaniu w 2019 roku 2,1%), cyberprzemocy 24,7% (w badaniu w 2019 roku 13,9%), zażywaniu narkotyków 22,0% (w badaniu w 2019 roku 10,5%) oraz picia alkoholu 25,4% (w badaniu w 2019 roku 12,2%). Można sądzić, że taki odbiór zagrożeń (problemów) przez młodzież w przypadku palenia papierosów jest spowodowany wieloletnią kampanią pokazywania skutków palenia papierosów na opakowaniach i nie tylko oraz zakaz promocji papierosów. Niestety alkoholu, szczególnie piwa, to nie dotyczy.

We „**Wzorcach konsumpcji alkoholu. Studium socjologiczne**” red. Maciej Brosz²⁰ zwraca uwagę na zjawisko alkoholizacji wśród dobrze wykształconych Polaków. Taka tendencja staje się wyraźna w wielu państwach zachodnich. Zaczęto nawet używać specjalnego terminu na określenie tego zjawiska. Mówi się tam o HFA (High Functioning Alcoholics), czyli alkoholikach wysoko funkcjonujących. Należą do nich osoby dobrze zarabiające, odnoszące sukcesy zawodowe, posiadające rodziny, cieszące się uznaniem, autorytetem, nienagannie wyglądające. To tzw. „alkoholicy z klasą”, przedstawiciele wysoko cenionych zawodów. Grupy zawodowe charakteryzujące się wysokim poziomem spożycia alkoholu to m.in. dziennikarze, lekarze, dentyści, architekci, inżynierowie. Zarabiają tyle, że stać ich na to, by odwlec w czasie wystąpienie negatywnych konsekwencji nadmiernego picia.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) w opublikowanym w 2021 r. **Raporcie poświęconym zapobieganiu szkodliwemu spożywaniu alkoholu**²¹ sprawdziła, między innymi, po jaki alkohol Polacy sięgają najczęściej? Po piwo – 5% spożywa je codziennie, 10% kilka razy w tygodniu. Jeśli chodzi o wódkę

²⁰ Red. Prowadzący M. Brosz, „Wzorce konsumpcji alkoholu. Studium socjologiczne”, Kawle Dolne 2018 r.

²¹ OECD, 2021 r.

– codziennie pije ją 5% pijących mężczyzn i 1% kobiet, ale już kilka razy w miesiącu konsumuje ją 21% Polaków i 8% Polek.

Wg analiz OECD na jednego Polaka rocznie przypada średnio 11,7 litra czystego alkoholu (to to samo co 2,4 butelki wina lub 4,5 litra piwa) tygodniowo na jedną osobę w wieku powyżej 15 lat.

Przed pandemią COVID-19 w kwestii spożycia alkoholu obserwowano zjawisko westernalizacji, czyli upowszechnienia się zachodniego modelu picia, który wypierał model wschodni. Zgodnie z tym trendem Polacy pili sporo, ale coraz częściej sięgali po “lżejsze” trunki, takie jak wino i piwo, natomiast zmniejszało się spożycie alkoholi “cięższych”, przede wszystkim wódki.²²

„Jako populacja pijemy mniej, ale osoby, które już wcześniej piły, zaczynają pić coraz więcej. Problem ten dotyczy szczególnie tzw. binge-drinkerów, a więc osób pijących na umór. (...) Patrząc na lata 2022-2021 widać, że jako polska populacja pijemy nieco mniej, ale nie jest to imponujący spadek” - wskazał prof. dr hab. Andrzej Mariusz Fal, prezes Zarządu Polskiego Towarzystwa Zdrowia Publicznego, kierownik Kliniki Alergologii, Chorób Płuc i Chorób Wewnętrznych CSK MSWiA w Warszawie.

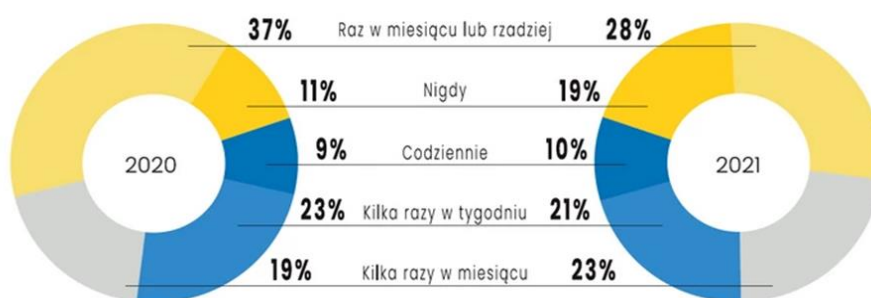
W raporcie “Alkohol w Polsce” (raport powstał w oparciu m.in. o dane OECD i PARPA) wykazano, że w latach 2020-2021 sprzedaż alkoholu w Polsce zmalała pod względem ilościowym, głównie dzięki zmniejszeniu się sprzedaży piwa. W 2021 roku spadek ten wyniósł 3,9 proc.

Po dwóch latach pandemii rośnie jednak sprzedaż napojów spirytusowych (także w segmencie premium), maleje za to sprzedaż piw alkoholowych. Co interesujące rośnie segment piw bezalkoholowych.

Nastąpiła ponadto zmiana w strukturze konsumpcji napojów alkoholowych w Polsce. Odnotowaliśmy największy od 30 lat udział napojów spirytusowych we wszystkich wypijanych napojach alkoholowych - to 40 proc. o 10 proc. wzrósł udział wina, natomiast udział piwa spadł o 50 proc. - i w tej chwili jest najmniejszy od 20 lat.

Wniosek jest więc taki, że konsumpcja alkoholu przesuwana się w stronę modelu wschodniego: pijemy coraz więcej mocnych alkoholi.

Wykres 24. Częstotliwość picia alkoholu wśród Polaków.

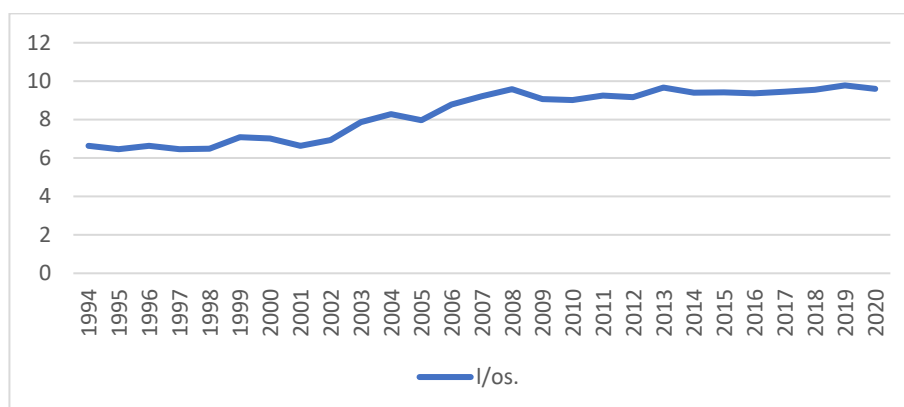

Źródło: „Narodowy Test Zdrowia Polaków 2021”.

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), biorąc pod uwagę wyłącznie spożycie rejestrowane, przeprowadza badania statystyczne, które określają ilość spożywanego alkoholu przypadającego na jednego mieszkańca Polski.

²²<https://pulsmedycyny.pl/raport-alkohol-w-polsce-coraz-wiecej-binge-drinkerow-idziemy-w-model-wschodni-1176379>

Wykres 25. Średnia spożycia na 1 mieszkańca w litrach 100% alkoholu.

Źródło: opracowanie własne GKRPA w Pleszewie na podstawie informacji z badania PARPA, 2021.

Dane wskazują w ostatnich latach na stosunkowo względnie stałe wartości w tym zakresie z tendencją wzrostu. Między latami 2010, a 2020 średnia ilość alkoholu spożywanego na jednego mieszkańca waha się między 9,2 litra a 9,6 litra.

W stosunku do osób uzależnionych i nadużywających alkoholu podejmowane są działania interwencyjne. **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie (GKRPA)** pracowała w dwóch zespołach: motywującym do leczenia oraz opiniującym.

Członkowie zespołów odbywali spotkania związane z ustawowymi obowiązkami. W ramach swoich zadań GKRPA, poprzez zespół motywujący do leczenia, prowadzi procedurę sądowego zobowiązania osoby uzależnionej do podjęcia leczenia odwykowego. Zespół ds. motywowania do leczenia w 2022 r. zebrał się 12 razy. Członkowie Zespołu opracowali strategię pracy z osobą uzależnioną, współuzależnioną oraz ze świadkiem, wniosek do podjęcia leczenia odwykowego dla osoby fizycznej oraz wniosek do podjęcia leczenia odwykowego dla instytucji (oba dostępne są dla mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew na stronie internetowej UMiG w Pleszewie). Opracowano także formularze protokołów rozmowy ze świadkiem oraz protokoły rozmowy z osobą zgłaszaną na posiedzenie Zespołu ze szczególnym uwzględnieniem problematyki przemocy domowej, która często towarzyszy problemowi uzależnienia.

Podczas posiedzeń podjęto następujące działania:

- rozpatrzono 7 wniosków o podjęcie leczenia odwykowego
- wysłano 10 zaproszeń na posiedzenia Zespołu ds. motywowania do leczenia
- przeprowadzono rozmowy z 7 osobami
- zmotywowano 2 osoby do kontaktu z terapeutą uzależnień
- skierowano 4 osoby na badania specjalistyczne biegłych sądowych
- przygotowano i wysłano 1 wniosek o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego do Sądu Rejonowego w Pleszewie.

W 2023 roku (do dn. 30 czerwca 2023 r.) Zespół ds. motywowania do leczenia spotkał się na 6 posiedzeniach. Podczas posiedzeń

- rozpatrzono 7 wniosków o podjęcie leczenia odwykowego,
- wysłano 25 zaproszeń na posiedzenia Zespołu ds. motywowania do leczenia,
- przeprowadzono 11 rozmów z osobami zgłoszonymi do leczenia oraz członkami ich rodzin,

- zmotywowano 3 osoby do podjęcia leczenia.

Ponadto jeden z członków Zespołu brał udział w spotkaniach grup roboczych w ramach prowadzonej procedury „Niebieskiej Karty”.

Od lat na terenie Miasta i Gminy Pleszew działa **Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub dopalaczy, współuzależnionych i z problemem przemocy w rodzinie**, prowadzony przez psychologa. Miejscem działania jest Środowiskowy Dom Samopomocy przy ulicy Kazimierza Wielkiego 7 w Pleszewie.

Tabela 38. Porady w punkcie konsultacyjno-informacyjnym dla osób uzależnionych, współuzależnionych i z problemem przemocy w rodzinie.

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba porad udzielonych osobom z problemem alkoholowym	12	14	7	17	25
Liczba porad udzielonych dorosłym członkom rodziny osób z problemem alkoholowym (w tym współuzależnionym i DDA)	48	46	32	26	19
Liczba porad udzielonych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	48	46	32	26	17
Liczba porad udzielonych osobom stosującym przemoc w rodzinie	5	3	1	0	0
Liczba porad/ konsultacji udzielonych osobom, które zgłosiły się po raz pierwszy	16	11	6	9	7

Źródło: GKRPA na podstawie informacji dyżurującego psychologa.

W latach 2020 – 2021 z uwagi na epidemię COVID-19 punkt działał w formie kontaktu telefonicznego. Zainteresowane poradami były w większości osoby powiązane pośrednio lub wprost z uzależnieniem od alkoholu lub przemocą w rodzinie w wyniku uzależnień. Na przestrzeni kilku ostatnich lat znacząco spadła liczba porad udzielanych dorosłym członkom rodziny osób z problemem alkoholowym, w tym współuzależnionym i dorosłym dzieciom alkoholików. Spada także liczba osób zgłaszających się po raz pierwszy, a wzrosła liczba porad osobom, które z problemem borykają się już od dłuższego czasu.

Zgodnie z obserwacjami kontakt telefoniczny dla części zainteresowanych jest łatwiejszy niż osobisty. Nadal należy rozpropagowywać informacje o działaniu punktu tak, by dotarła ona do wszystkich zainteresowanych mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew.

W latach 2021 i 2022 wiele porad przeprowadzono poza godzinami dyżuru, dlatego zwiększono o 100% zakres działania punktu w 2024 r.

W 2022 roku ogólna liczba dzieci przebywających w rodzinach objętych pomocą i wsparciem **asystenta rodziny** realizującego zadania wynikające z realizacji zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodzin i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zmianami) wyniosła 107. Były to dzieci od urodzenia do 18 roku życia. Rodziny cechowała złożoność występowania problemów, które narastały na przełomie kilku lat. Na podstawie prowadzonej pracy i dokonywanej okresowej oceny sytuacji rodzin przez asystentów rodziny wynika, że do wiodących problemów mających wpływ na nieprawidłowe funkcjonowanie rodzin należy: zjawisko występowania przemocy w rodzinie, alkoholizm jednego lub obojga rodziców, częste zmiany partnerów życiowych, brak wzorców do naśladowania, złe nawyki wyniesione z domu rodzinnego, brak umiejętności i kompetencji wychowawczych, brak umiejętności w pełnieniu ról społecznych. Asystent rodziny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy obsługiwał w skali miesiąca 15 rodzin. Na podstawie przeprowadzonych ocen sytuacji zakończono pracę z 5 rodzinami:

- z powodu braku współpracy – 1 rodziny,
- z powodu osiągniętego celu – 4 rodziny.

Od stycznia do grudnia 2022 r. z czterech rodzin, z którymi współpracuje asystent zabezpieczono dzieci z czego do chwili obecnej zaledwie dwie rodziny kontynuują współpracę aby dzieci mogły powrócić do swoich domów, pozostałe dwie rodziny niestety nie podejmują żadnych działań w kierunku odzyskania dzieci. Ponadto Gmina partycypowała w kosztach utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych – Dom Dziecka w Pleszewie. W roku 2022 w rodzinach zastępczych przebywało 33 dzieci, w placówkach opiekuńczo – wychowawczych przebywało łącznie 16 dzieci.

Zgodnie z art. 130 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystenci rodziny uczestniczyli w spotkaniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Asystenci rodziny zobowiązani do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pleszewie realizował „Program asystent rodziny na rok 2022” oraz 2023.

Kluczowy i niezwykle sprawny jest w działaniach **Zespół Interdyscyplinarny w Pleszewie (ZI)**, stanowiący istotny element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Celem działania ZI jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej w obszarze gminy. To grupa specjalistów z różnych dziedzin, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków takiego ZI. Jego funkcjonowanie określone jest w drodze porozumień zawartych między gminą, a podmiotami niosącymi pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na przestrzeni lat zmieniał się skład osobowy Zespołu, kolejnymi zarządzeniami wprowadzano zmiany w składzie Zespołu.

Tabela 39. Liczba rodzin, w których prowadzona jest procedura „Niebieska Karta” przez Zespół Interdyscyplinarny w Pleszewie.

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba nowych <i>Niebieskich Kart</i>	51	80	97	64	38
Liczba <i>Niebieskich Kart</i> w rodzinie z problemem alkoholowym	38	57	70	41	19

Źródło: GKRPA na podstawie informacji Zespołu Interdyscyplinarnego w Pleszewie.

W 2022 r. Zespół Interdyscyplinarny w Pleszewie wszczął 38 procedur „Niebieskie Karty” – poprzez wypełnienie formularza Niebieska Karta A i przekazanie go do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Pleszewie.

Procedury zostały wszczęte przez niżej wymienione podmioty:

- 1 przez pracownika socjalnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 33 przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie,
- 2 przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Pleszewie- 1 przez pedagoga szkolnego,
- 1 karta założona przez Zespół Interdyscyplinarny we Wrocławiu.

W trakcie tych prac zdiagnozowano 19 osób, które dotknięte były problemem alkoholowym. Podczas spotkań grup roboczych członkom rodzin przekazana została informacja o możliwości złożenia wniosku do GKRPA w Pleszewie, przekazany został także druk wniosku.

W 2022 roku powołanych zostało 38 grup roboczych, zajmujących się opracowaniem i realizacją planu pomocy w indywidualnych przypadkach oraz monitorowaniem i dokumentowaniem działań:

- 10 spotkań odbyło się bez udziału osoby podejrzanej o stosowanie przemocy i osoby doświadczającej przemocy,
- 16 spotkań odbyło się przy udziale osoby podejrzanej o stosowanie przemocy i osoby doświadczającej przemocy,

-
- 6 spotkań odbyło się przy udziale tylko osoby podejrzanej o stosowanie przemocy,
  - 6 spotkań odbyło się przy udziale tylko osoby doświadczającej przemocy.

W oparciu o posiadane dane i statystyki można stwierdzić, że wśród wszczętych procedur „Niebieskie Karty” nadal połowę stanowią procedury w sytuacjach, gdzie alkohol jest jedną z głównych przyczyn przemocy w rodzinie. Wielu sprawców przemocy w chwili popełniania czynu jest pod wpływem alkoholu. Zastanawiający jest jednak spadek liczby założonych „Niebieskich Kart” o blisko połowę wartości trzech poprzednich lat.

Liczba osób dotkniętych przemocą domową wyniosła w 2022 roku 78 osób, w tym :

- 36 kobiet,
- 7 mężczyzn,
- 35 dzieci, które były świadkami przemocy w rodzinie.

Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej wyniosła 39:

- 5 kobiet,
- 34 mężczyzn.

Osoby doświadczające przemocy kierowane były do **Lokalnego Punktu Pomocy Pokrzywdzonym Prześpięstwem w Pleszewie**, w celu uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej i rzeczowej. Rodziny dotknięte przemocą kierowane były do Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Pleszewie, osoby doświadczające przemocy w celu uzyskania wsparcia psychologicznego, natomiast osoby podejrzane o stosowanie przemocy w celu udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym.

W 2022 r. Zespół Interdyscyplinarny zgłosił do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym 29 osób podejrzanych o stosowanie przemocy – 4 osoby podpisały kontrakt, w którym sprawca zobowiązał się do podjęcia działań mających na celu wyeliminowanie dalszego stosowania przemocy.

W 2022 r. zakończono 33 procedury „Niebieskie Karty”, które wszczęte zostały w roku bieżącym jak też w latach poprzednich z powodu:

- 2 – osadzenie w zakładzie karnym – ustanie przemocy,
- 3 – podjęcie leczenia odwykowego,
- 1 – zgon sprawcy,
- 3 – zmiana miejsca zamieszkania rodziny,
- 4 – zmiana miejsca zamieszkania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie.

Pozostałe „Niebieskie Karty” są nadal systematycznie monitorowane przez pracowników socjalnych i dzielnicowych KPP w Pleszewie.

Uzależnienie nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny!

W 2022 r. zakończono 33 procedury „Niebieskie Karty”, które wszczęte zostały w roku bieżącym jak też w latach poprzednich z powodu:

- 2 – osadzenie w zakładzie karnym – ustanie przemocy,
- 3 – podjęcie leczenia odwykowego,
- 1 – zgon sprawcy,
- 3 – zmiana miejsca zamieszkania rodziny,
- 4 – zmiana miejsca zamieszkania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie.

Pozostałe „Niebieskie Karty” są nadal systematycznie monitorowane przez pracowników socjalnych i dzielnicowych KPP w Pleszewie.

Z Zespołem Interdyscyplinarnym w Pleszewie, w zakresie wspólnego przedmiotu działania, współpracuje **Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Pleszewie (POIK)**. Jego celem jest podejmowanie działań na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, prowadzących do przewrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej współpracuje z innymi instytucjami. Dzięki temu funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie podczas zgłoszenia przemy domowej, po wdrożeniu procedury „Niebieskiej Karty”, informują o możliwości uczestniczenia w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemy prowadzonym przez Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Pleszewie. Zostawiają w odwiedzanym domu informację o prowadzonym przez POIK programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemy oraz o możliwości udziału w Grupie Wsparcia dla kobiet.

Celem strategicznym dla Policji jest poprawa bezpieczeństwa i zapewnienie porządku publicznego oraz wzrost społecznego poczucia bezpieczeństwa wśród jego mieszkańców. W ramach działań **Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie** realizuje szereg działań i podejmuje czynności wyjaśniające w wielu zakresach.

W diagnozowaniu problemów uzależnień w Mieście i Gminie Pleszew kluczowe są informacje wynikające z bieżącej pracy Policji. Z informacji uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie wynika, że w roku 2022 funkcjonariusze KPP przeprowadzili 283 interwencje domowe spowodowane przemocą domową. W następstwie przeprowadzonych interwencji funkcjonariusze sporządzili 33 „Niebieskie Karty”, które przekazano przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego w Pleszewie. Zatrzymano 5 osób w związku z występowaniem przemy w rodzinie, natomiast 16 osób doprowadzono do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzono w celu wytrzeźwienia.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

Uzależnienia behawioralne to nowa grupa uzależnień psychicznych, które wiążą się z nałogowym wykonywaniem pewnych przyjemnych czynności. Ich realizacja prowadzi do krótkotrwałego uczucia euforii i ulgi, po czym pojawia się jeszcze silniejsza potrzeba ich powtórzenia. Prowadzi to do błędnego koła uzależnienia.

Ta grupa uzależnień zawsze istniała. Uzależnienia behawioralne zostały po raz pierwszy zdiagnozowane i opisane przez psychoanalityka Otto Fenichela, w 1945 roku. Obecnie z racji szybko postępujących zmian cywilizacyjnych, rozwoju technologii oraz kultury konsumpcjonizmu zwiększyła się liczba osób cierpiąca na ten rodzaj nałogu. Ludzie uzależniają się od pewnych czynności, gdyż szukają w nich ekscytacji i przyjemności, ukojenia swoich emocji, oraz sposobu na radzenie sobie z wyzwaniami życiowymi, które bez tego wydawałyby się zbyt trudne do udźwignięcia.

Do najczęstszych uzależnień od wykonywanych czynności zaliczają się uzależnienia od Internetu, hazardu, gier komputerowych, telefonu komórkowego, telewizora, zakupów.

Uzależnienia behawioralne charakteryzują się, między innymi, następującymi cechami:

- bardzo silna potrzeba powtarzalnego wykonywania określonych czynności,
- niemożność zrezygnowania z podjęcia danej czynności,
- pojawienie się objawów typowych dla syndromu odstawienia, w sytuacjach, gdy wykonywanie danej czynności nie może zostać zrealizowane,
- rezygnacja z innych źródeł sprawiających satysfakcję,
- ogólny nastrój i samopoczucie zależy od możliwości wykonywania danej czynności.

W obecnie stosowanej klasyfikacji chorób, uzależnienia behawioralne zaliczane są do zaburzeń nawyków i popędów.

Zjawisko uzależnień behawioralnych w grupie młodzieży szkolnej dotyczy głównie:

- gier hazardowych, czyli takich, w których można wygrać lub przegrać pieniądze.
- mediów społecznościowych,
- gier cyfrowych,
- czasu w Internecie,
- inicjacji internetowej,
- problemowego używania Internetu.

Niepokój budzi także korzystanie z urządzeń mobilnych przez dzieci.

Do tej pory Miasto i Gmina nie diagnozowała szeroko tego zagadnienia, wobec czego podczas analizy wykorzystane zostaną także badania ogólnopolskie i światowe trendy²³.

ZABURZENIA ODŻYWIANIA

Bulimia (żarłoczność psychiczna), anoreksja (jadłowstręt psychiczny) oraz kompulsywne objadanie się (zaburzenia połączone z napadami objadania się). Wymienione zaburzenia odżywiania zostały oznaczone kodami F50.0, F50.1 i F50.2 w klasyfikacji chorób ICD10 przez Światową Organizację Zdrowia w zbiorze „Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych”. Zaburzenia te zostały sklasyfikowane w grupie chorób psychicznych i są jedynymi chorobami śmiertelnym w grupie chorób psychicznych.²⁴

Zaburzenia odżywiania to stany behawioralne, które związane są z trwałymi i poważnymi zaburzeniami zachowań jedzeniowych oraz negatywnymi emocjami i myślami, które są spowodowane spożywaniem posiłków. Anoreksja (jadłowstręt psychiczny) jest zaburzeniem odżywiania. Podstawowym objawem jest celowe dążenie do obniżenia masy ciała i przeżywanie nasilonego lęku przed przytyciem, przy jednocześnie występującej nieprawidłowej ocenie własnego wyglądu. Utrata masy ciała jest wywołana przez unikanie sytych pokarmów lub prowokowanie wymiotów, stosowanie środków przeczyszczających i leków tłumiących łaknienie, stosowanie wyczerpujących ćwiczeń fizycznych.

Ocena własnego ciała, która jest zaburzona i odbiega od rzeczywistego wizerunku, przyjmuje postać zespołu psychopatologicznego, w którym dominuje obsesyjne myślenie związane z obawą przed otyłością.

Anoreksja należy do chorób o wysokim ryzyku śmiertelności. Najczęstszymi przyczynami zgonu są samobójstwa, niewydolność krążeniowa, zaburzenia elektrolitowo-metaboliczne. Przeprowadzone badania wśród pacjentów w wieku pomiędzy 20. a 30. rokiem życia wykazują, że u 18 % choroba zakończyła się zgonem. Okresem największej zachorowalności na anoreksję jest wiek dojrzewania. Objawy najczęściej mają swój początek pomiędzy 14.-18. rokiem życia. Wśród chorych przeważają dziewczęta. Podstawowym objawem jest spadek masy ciała o 15% w stosunku do masy ciała odpowiedniej dla wieku. Rodzice wraz z objawami anoreksji mogą dostrzec u dzieci i młodzieży: irracjonalne ocenianie siebie jako osoby otyłej, przeżywanie permanentnego lęku przed przytyciem, narzucanie sobie samemu niskiego progu masy ciała, przed strachem, że się przytyje.²⁵

Bulimia (żarłoczność psychiczna). Bulimię stwierdza się przede wszystkim u nastolatków i młodych kobiet. Częstość występowania tego zaburzenia waha się do kilku procent i zdecydowanie częściej dotyczy kobiet.

---

²³ KCPU (2022) Wskazówki dla samorządów gminnych dotyczące realizacji zadań z zakresu uzależnień behawioralnych, stanowiących element gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

²⁴ N. Ogińska-Bulik, Psychologia nadmiernego jedzenia. Przyczyny, konsekwencje, sposoby zmiany, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2004

²⁵ Katarzyna Gaber, Bogna Kuk, Kiedy cierpisz na zaburzenia odżywiania. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2022.

Początek zachorowania występuje zazwyczaj później niż u pacjentów z anoreksją, około 18.–24. roku życia. Zaburzenie to polega na koncentrowaniu życia wokół jedzenia, z jednoczesnymi próbami kontrolowania masy ciała, z okresowo występującymi niekontrolowanymi napadami tzw. żarłoczności, kompulsywnego objadania się, po których pacjent podejmuje szereg czynności „przeciwdziałających skutkom” przyjętego w nadmiernych ilościach pokarmu, między innymi prowokuje wymioty po nadmiernym jedzeniu (albo po przyjęciu takiej ilości pokarmu, którą uzna za zbyt dużą czy zbyt wysokokaloryczną), stosuje środki hamujące apetyt, środki przeczyszczające (czasami w dawkach przekraczających zalecane normy), środki moczopędne, preparaty hormonów tarczycy. Może podejmować też okresowo tzw. głodówki, które zazwyczaj kończą się ponownymi napadami żarłoczności. Przyjmuje się, że takie epizody objadania się i towarzyszące im następne zachowania kompensacyjne muszą występować w okresie ostatnich 3 miesięcy, co najmniej 2 razy w tygodniu.²⁶

Kompulsywne objadanie się (zaburzenia połączone z napadami objadania się) polega na aktach nadmiernego przejadania się, zwykle pod wpływem impulsu, bez kontroli, a nie prawdziwego uczucia głodu. W odróżnieniu od bulimii nie powoduje następujących po tym aktów oczyszczania typu: wymioty czy sięganie po środki przeczyszczające. Kompulsje to powtarzające się zachowanie, które pacjent odczuwa jako silną potrzebę, by chwilowo rozładować napięcie wywołane przez obsesyjne myśli.²⁷

Zaburzenia odżywiania u dzieci i młodzieży to bardzo poważna i niebezpieczna choroba, która w porę niezauważona i nie leczona, może przynieść bardzo przykre konsekwencje. Każdy organizm, aby prawidłowo się rozwijać i funkcjonować, potrzebuje odpowiedniej ilości witamin, białka, tłuszczów czy węglowodanów. Niedobór któregoś ze składników, spowodowany nieprzyjmowaniem jedzenia, może mieć poważne i negatywne konsekwencje. Dotyczy to przede wszystkim młodych ludzi czy dzieci, których organizm zmienia się i dorasta.

Ilość spożywanego pokarmu, jaki pochłania jednostka w trakcie jednego posiłku, znacznie przekracza ilość jedzenia, jaką spożywałby inny, przeciętny człowiek tej samej płci, o tej samej masie ciała. Najważniejszą rzeczą, o której trzeba pamiętać, wspierając osobę z zaburzeniami odżywiania, jest zrozumienie jej problemu i niebagatelizowanie go, pomimo że niektórym może wydawać się on zupełnie błahy. Ważne jest, żeby opowiedzieć o swoich obserwacjach i obawach, nie oceniając danej osoby, nie krytykując jej oraz nie powodować u niej poczucia winy. Zaburzenia odżywiania dla chorych są albo krępujące, albo zupełnie dla nich niezauważalne (tak jest w przypadku anoreksji). Warto wskazać, gdzie chory może szukać pomocy oraz zapewnić mu odpowiednie wsparcie.

Co z naszymi dziećmi? – wnioski z badań w kwietniu 2023 roku.

- Więcej niż cztery piąte (83,1%) ankietowanych dobrze ocenia stan swojego zdrowia. Źle stan swojego zdrowia ocenia 2,8% uczniów oraz „przeciętnie ani dobrze, ani źle” 14,1%.
- Więcej niż pięć ósmych (63,3%) ankietowanych dobrze ocenia swoje samopoczucie psychiczne (emocjonalne) oraz źle 14,3% respondentów.
- Więcej niż dwie piąte (41,3%) ankietowanych „odżywia się regularnie i o stałych porach” oraz „czasami” 45,2%. Z kolei „nigdy” nie odżywiają się regularnie i o stałych porach 13,5% badanych uczniów.
- Natomiast „nigdy” nie „odżywia się regularnie o stałych porach” 15,0% uczniów szkół ponadpodstawowych i 9,8% uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych.
- Pięć ósmych (62,1%) ankietowanych zwraca uwagę na swoją wagę ciała oraz nie robi tego 17,5% respondentów. Z kolei co piąty (20,4%) biorących udział w badaniu uczeń wybrał odpowiedź „nie mam

---

²⁶ Renata Bożek, Szczupła, chuda, chudsza... : kulturowe uwarunkowania anoreksji i bulimii : o jedzeniu i niejedzeniu w czasopiśmie kobiecych, Kultura i Społeczeństwo

²⁷ Zaburzenia odżywiania u dzieci i młodzieży, Jagoda Różycka, MANDO, 2023

zdania”. Uczniowie szkół ponadpodstawowych (63,2%) prawie w równym stopniu co uczniowie szkół podstawowych (62,3%) zwracają uwagę na masę swojego ciała.

- 9,4% uczniów deklaruje, że stosuje dietę obniżającą masę ciała oraz 15,6%, że stosuje tę dietę „czasami tak”. Z kolei co piąty (20,5%) ankietowany stosował tę dietę w przeszłości.
- „Nigdy nie stosowało” diety obniżającej masę ciała 54,5% biorących udział w badaniu uczniów.
- Uczniowie szkół ponadpodstawowych (21,2%) częściej o 12 punktów procentowych od uczniów szkół podstawowych (9,2%) „czasami stosuje” dietę obniżającą masę ciała.
- Z kolei „nigdy nie stosowało” diety obniżającą masę ciała 56,3% uczniów szkół ponadpodstawowych oraz 60,9% respondentów szkół podstawowych.
- Więcej niż dwie piąte (42,2%) ankietowanych uczniów uważa masę swojego ciała za prawidłową.
- **Trzy piąte (60,3%) ankietowanych dobrze ocenia swoją wiedzę na temat przyczyn zaburzeń odżywiania.** Uczniowie szkół ponadpodstawowych (62,6%) lepiej o 8,4 punkty procentowe od uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych (54,2%) oceniają swoją wiedzę na temat przyczyn zaburzeń odżywiania.

Przeprowadzone badania młodzieży szkolnej wykazały, że **stosunkowo duża grupa badanych aż 30,8% doświadczyła zaburzeń odżywiania na poziomie anoreksji, bulimii i kompulsywnego objadania się.**

Warto pamiętać, że ekstremalne sposoby kontroli wagi, występujące nawet rzadko, klasyfikują się do zgłoszenia się do lekarza ogólnego na kompleksowe badania, ponieważ są to symptomy zagrożenia zdrowia. Ekstremalne sposoby kontroli wagi to: ekstremalne ograniczanie jedzenia lub stosowanie głodówek (i/lub szybka utrata masy ciała), prowokowanie wymiotów i nadużywanie środków przeczyszczających lub odwadniających, ekstremalne ćwiczenia fizyczne.

W tablicach dokonano umownej klasyfikacji zaburzeń odżywiania, oznaczając je kolorami i literami: kolor **niebieski an.** - anoreksja, kolor **pomarańczowy bul.** – bulimia kolor **brązowy kom.** – kompulsywne objadanie się (napadowe objadanie się).

Tabela 40. Opinie uczniów o stanach i odczuciach związanych z odżywianiem w % N=2434

Lp.	Opinie o stanach związanych z odżywianiem	Zawsze	Często	Nie mam zdania	Rzadko	Nigdy
1	Czuję się nieswojo, gdy inni mi się przyglądają an., bul.	15,9	18,2	23,0	13,6	29,3
2	Czuję się nieswojo, gdy patrzę na swoje ciało bul., an.	10,2	12,3	21,8	15,3	40,4
3	Jestem niezadowolona/y ze swojego ciała i sylwetki bul., an.	14,4	15,0	20,5	17,6	32,5
4	Mam nawracające myśli dotyczące jedzenia, wagi lub wyglądu bul. an.	12,8	14,1	21,5	13,9	37,7
5	Obawiam się przybrać na wadze, mimo że inni mówią, że jestem zbyt chudy/chuda an.	10,9	8,7	22,4	8,4	49,6
6	Ograniczam jedzenie, stosuję diety restrykcyjne, aby schudnąć, choć nie jestem otyły/otyła an.	6,9	6,6	21,0	9,7	55,8
7	Regularnie wywołuję wymioty lub nadużywam środków przeczyszczających w celu kontrolowania wagi lub kształtu ciała an. częściowo bul.	2,3	2,8	15,5	6,1	73,3
8	Rozmyślam o tym, co jem, ile ma to kalorii oraz jak wpłynie na moją wagę i wygląd ciała bul.	10,2	12,0	16,6	16,9	44,3
9	Jem w samotności, ponieważ wstydzę się tego, ile jem bul.	5,6	6,2	18,1	9,2	60,9
10	Przynajmniej raz w tygodniu przez okres ostatnich trzech miesięcy miałem epizody obżarstwa kom.	5,9	7,6	20,0	14,1	52,4
11	Spożywam nadmierne ilości jedzenia mimo braku głodu kom., bul.	4,2	7,1	19,7	17,2	51,8
12	Koncentruję swoją uwagę wokół odżywiania się, które jest najistotniejszym obszarem życia bul.	5,4	9,2	29,9	14,3	41,2
13	Okresowo mam napady żarłoczności, nadmiernego jedzenia, w celu rozładowania napięcia, wywołane przez obsesyjne myśli kom.	4,5	6,5	19,8	11,8	57,4
	Średnie arytmetyczne	8,2	9,7	20,8	12,9	48,2

Źródło: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, kwiecień- wrzesień 2023 rok”.

Tabela 41. Opinie uczniów szkół ponadpodstawowych o stanach i odczuciach związanych z odżywianiem w % N=1739

Lp.	Opinie o stanach związanych z odżywianiem	Zawsze	Często	Nie mam zdania	Rzadko	Nigdy
1	Czuję się nieswojo, gdy inni mi się przyglądają an., bul.	17,5	18,9	21,6	13,5	28,5
2	Czuję się nieswojo, gdy patrzę na swoje ciało bul., an.	11,4	12,8	22,4	15,7	37,7
3	Jestem niezadowolona/y ze swojego ciała i sylwetki bul., an.	14,8	16,4	21,2	17,8	29,8
4	Mam nawracające myśli dotyczące jedzenia, wagi lub wyglądu bul. an.	13,7	15,0	22,0	14,2	35,1
5	Obawiam się przybrać na wadze, mimo że inni mówią, że jestem zbyt chudy/ chuda an.	11,8	8,7	23,1	8,4	48,0
6	Ograniczam jedzenie, stosuję diety restrykcyjne, aby schudnąć, choć nie jestem otyły/otyła an.	7,8	6,7	21,4	10,0	54,1
7	Regularnie wywołuję wymioty lub nadużywam środków przeczyszczających w celu kontrolowania wagi lub kształtu ciała an. częściowo bul.	2,7	2,9	16,3	6,0	72,1
8	Rozmyślałam o tym, co jem, ile ma to kalorii oraz jak wpłynie na moją wagę i wygląd ciała bul.	11,4	11,8	16,8	16,3	43,7
9	Jem w samotności, ponieważ wstydzę się tego, ile jem bul.	6,0	7,0	17,9	9,8	59,3
10	Przynajmniej raz w tygodniu przez okres ostatnich trzech miesięcy miałem epizody obżarstwa kom.	6,8	8,6	20,0	14,4	50,2
11	Spożywam nadmierne ilości jedzenia mimo braku głodu kom., bul.	4,9	8,0	19,2	17,7	50,2
12	Koncentruję swoją uwagę wokół odżywiania się, które jest najistotniejszym obszarem życia bul.	6,4	10,4	29,4	14,4	39,4
13	Okresowo mam napady żarłoczości, nadmiernego jedzenia, w celu rozładowania napięcia, wywołane przez obsesyjne myśli kom.	5,6	7,4	19,8	12,1	55,1
Średnie arytmetyczne		9,3	10,4	20,9	13,1	46,4

Źródło: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, kwiecień- wrzesień 2023 rok”.

Tabela 42. Opinie uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych o stanach i odczuciach związanych z odżywianiem w % N=695

Lp.	Opinie o stanach związanych z odżywianiem	Zawsze	Często	Nie mam zdania	Rzadko	Nigdy
1	Czuję się nieswojo, gdy inni mi się przyglądają an., bul.	11,8	16,3	26,6	13,8	31,5
2	Czuję się nieswojo, gdy patrzę na swoje ciało bul., an.	7,3	11,1	20,3	14,4	46,9
3	Jestem niezadowolona/y ze swojego ciała i sylwetki bul., an.	13,4	11,7	18,7	17,0	39,2
4	Mam nawracające myśli dotyczące jedzenia, wagi lub wyglądu bul. an.	10,5	11,8	20,4	13,2	44,1
5	Obawiam się przybrać na wadze, mimo że inni mówią, że jestem zbyt chudy/ chuda an.	8,5	8,6	20,6	8,3	54,0
6	Ograniczam jedzenie, stosuję diety restrykcyjne, aby schudnąć, choć nie jestem otyły/otyła an.	4,7	6,2	20,1	8,8	60,2
7	Regularnie wywołuję wymioty lub nadużywam środków przeczyszczających w celu kontrolowania wagi lub kształtu ciała an. częściowo bul.	1,4	2,4	13,5	6,2	76,5
8	Rozmyślałam o tym, co jem, ile ma to kalorii oraz jak wpłynie na moją wagę i wygląd ciała bul.	7,2	12,4	16,0	18,6	45,8
9	Jem w samotności, ponieważ wstydzę się tego, ile jem bul.	4,7	4,2	18,6	7,8	64,7
10	Przynajmniej raz w tygodniu przez okres ostatnich trzech miesięcy miałem epizody obżarstwa kom.	3,6	5,0	19,9	13,1	58,4
11	Spożywam nadmierne ilości jedzenia mimo braku głodu kom., bul.	2,4	5,0	20,9	16,0	55,7
12	Koncentruję swoją uwagę wokół odżywiania się, które jest najistotniejszym obszarem życia bul.	3,0	6,3	31,2	14,1	45,4
13	Okresowo mam napady żarłoczości, nadmiernego jedzenia, w celu rozładowania napięcia, wywołane przez obsesyjne myśli kom.	1,9	4,0	19,7	10,9	63,5
Średnie arytmetyczne		6,2	8,1	20,5	12,5	52,8

Źródło: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, kwiecień- wrzesień 2023 rok”.

Podane cechy zaburzeń nie są testem, mają tylko charakter orientacyjny, a jedyną pewną diagnozę może postawić profesjonalny terapeuta lub lekarz.

Według średniej arytmetycznej „zawsze” 8,2% ankietowanych odczuwa jeden z 13 stanów związanych z jedzeniem, przy czym najmniejszy odsetek wskazań (2,3%) otrzymało stwierdzenie „regularnie wywołuję wymioty lub nadużywam środków przeczyszczających w celu kontrolowania wagi lub kształtu ciała”, które jest przede wszystkim cechą osób z **anoreksją** oraz częściowo z bulimią. Łącznie z 11,2% ankietowanych wskazało, że ma

---

na różnych poziomach intensywności zaburzenia anoreksją. Z kolei 15,9% uczniów dostrzega, że „zawsze” „czują się nieswojo, gdy inni mi się przyglądają” i 14,4% również „zawsze” „jest niezadowolona/y ze swojego ciała i sylwetki” i 15,0% „często”.

Natomiast typowym zaburzeniem bulimicznym jest opis „jem w samotności, ponieważ wstydzilem(am) się tego, ile jem” (5,6%) „zawsze” oraz „często” (6,2%) uczniów oraz stwierdzenie „koncentruję swoją uwagę wokół odżywiania się, które jest najistotniejszym obszarem życia” (5,4%) „zawsze”, „często” (9,2%) oraz „rzadko” (14,3%) ankietowanych.

Ankietowani doświadczyli objawów kompulsywnego objadania się, aż 27,6% uczniów stwierdziło, że „przynajmniej raz w tygodniu przez okres ostatnich trzech miesięcy miało epizody obżarstwa”, w tym „zawsze” (5,9%), „często” (7,6%) oraz „rzadko” (14,1%). Do kompulsywnego objadania zalicza się również „okresowe napady żarłoczności, nadmiernego jedzenia, w celu rozładowania napięcia, wywołane przez obsesyjne myśli”, które doświadczyło 22,8% ankietowanych, w tym „zawsze” (4,5%), „często” (6,5%) i „rzadko” (11,8%) uczniów.

Natomiast, porównując wyniki badania uczniów szkół ponadpodstawowych do wyników opinii uczniów szkół podstawowych o stanach i odczuciach związanych z odżywianiem, należy odnotować, że stosunkowo duża grupa badanych aż 30,8% doświadczyła zaburzeń odżywiania na poziomie anoreksji, bulimii i kompulsywnego objadania się. Warto pamiętać, że ekstremalne sposoby kontroli wagi, występujące nawet rzadko, klasyfikują się do zgłoszenia się do lekarza ogólnego na kompleksowe badania, ponieważ są to symptomy zagrożenia zdrowia. Ekstremalne sposoby kontroli wagi to: ekstremalne ograniczanie jedzenia lub stosowanie głodówek (i/lub szybka utrata masy ciała), prowokowanie wymiotów i nadużywanie środków przeczyszczających lub odwadniających, ekstremalne ćwiczenia fizyczne.

Należy podkreślić, że użyte narzędzia do badania zjawisk zaburzenia odżywiania młodzieży szkolnej z całą pewnością są na etapie in statu nascendi, niemniej jednak uzyskane wyniki muszą budzić z jednej strony niepokój o stan zdrowia badanej młodzieży oraz z drugiej strony inspirują do dalszych, już pogłębionych badań na ten temat, bez łączenia ich z problemami innych uzależnień, co zawsze ogranicza ich zakres i wnikliwość.

NOMOFOBIA

Termin „nomofobia” po raz pierwszy użyto w 2008 roku w trakcie badania przeprowadzonego w Wielkiej Brytanii. Wykazało ono, że ponad połowa badanych odczuwa paniczny lęk w sytuacji utraty telefonu, braku połączenia z siecią czy braku zasięgu. Nomofobia przez wielu badaczy postrzegana jest jako problem cywilizacyjny. Specjaliści uważają, że skala problemu będzie rosła i zacznie ujawniać się u coraz to młodszych dzieci. Na rozwój nomofobii narażeni są wszyscy użytkownicy telefonów, w tym szczególnie dzieci i młodzież. Niestety część użytkowników telefonu komórkowego zaczyna nadużywać telefonu, ograniczając kontakty ze światem zewnętrznym na rzecz wirtualnej rzeczywistości.

Część badaczy twierdzi, że przyczyną nomofobii jest pogłębiający się problem uzależnienia od nowoczesnych technologii czy mediów społecznościowych. Należy odnotować, że w środowisku badaczy kwestią sporną jest, z czego dokładnie wynika nomofobia. Z uzależnienia od telefonu czy FOMO (lęku, że może nas coś ominąć)? A może to nomofobia doprowadza do rozwoju uzależnienia od telefonu i Internetu?

Na rozwój nomofobii mogą wpływać również zaburzenia lękowe. W literaturze nomofobia rzadko traktowana jest jako samodzielna jednostka chorobowa. Nie widnieje w klasyfikacjach medycznych, ale bywa podawana jako przykład fobii specyficznej.

Tabela 43. Odczucie lęku przed utratą telefonu w %. N=1706

Lp.	Stwierdzenia opisujące odczucia	Tak	Nie
1	Zawsze noszę przy sobie telefon	73,0	27,0
2	Gdy nie mam dostępu do telefonu, boję się, że w kryzysowej sytuacji nie uda mi się skontaktować z rodziną lub przyjaciółmi	68,2	31,8
3	Zawsze jestem online, można się ze mną w każdej chwili skontaktować	45,0	55,0
4	Co chwilę przeglądam media społecznościowe i strony internetowe	41,1	58,9
5	Natępnie sprawdzam, czy mam przy sobie telefon, czy bateria się nie rozładowała	34,5	65,5
6	Nie mając przy sobie telefonu (smartfona), odczuwam niepokój, bo nie wiedziałbym, co robić	27,4	72,6
7	Czuję złość, kiedy nie mam możliwości skorzystania z telefonu	23,6	76,4
8	Odczuwam napięcie, które chwilowo mija, kiedy korzystam z telefonu	12,8	87,2
9	Obsesyjnie myślę o telefonie, gdzie się znajduje, co muszę na nim sprawdzić	11,5	88,5
10	Brak dostępu do telefonu spowodował u mnie atak paniki	11,2	88,8
11	Towarzyszy mi potrzeba ciągłego korzystania z telefonu, odczuwam niepokój, gdy chwilowo muszę odłożyć telefon	7,2	92,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Niewiele mniej niż trzy czwarte (73,0%) ankietowanych zadeklarowało, że „zawsze nosi przy sobie telefon” oraz 68,2% ma poczucie, że „gdy nie mam dostępu do telefonu, boję się, że w kryzysowej sytuacji nie uda mi się skontaktować z rodziną lub przyjaciółmi” oraz 45,0% badanych uczniów „zawsze jestem online, można się ze mną w każdej chwili skontaktować”. Na podstawie literatury przedmiotu można stwierdzić, że opinie te nie świadczą o występowaniu silnej nomofobii badanej populacji uczniów, aczkolwiek stanowią sygnał, że ankietowani znajdują się na ścieżce do nomofobii. Z kolei wybory pozostałych 8 opinii można uznać za objawy nomofobii, która występuje u co piątego ankietowanego, natomiast co 10. wydaje się być osobą silnie uzależnioną od telefonu. Powyższe wnioski należy potraktować jako sygnał występującego bez wątpienia problemu nomofobii wśród badanej populacji.

Tabela 44. Odczucie lęku przed utratą telefonu w opinii uczniów klas I, II i III szkoły ponadpodstawowej w %. N=1023

Lp.	Stwierdzenia opisujące odczucia	Tak	Nie
1	Zawsze noszę przy sobie telefon	78,0	22,0
2	Gdy nie mam dostępu do telefonu, boję się, że w kryzysowej sytuacji nie uda mi się skontaktować z rodziną lub przyjaciółmi	67,4	32,6
3	Zawsze jestem online, można się ze mną w każdej chwili skontaktować	50,8	49,2
4	Co chwilę przeglądam media społecznościowe i strony internetowe	44,8	55,2
5	Natępnie sprawdzam, czy mam przy sobie telefon, czy bateria się nie rozładowała	35,4	64,6
6	Nie mając przy sobie telefonu (smartfona), odczuwam niepokój, bo nie wiedziałbym, co robić	28,8	71,2
7	Czuję złość, kiedy nie mam możliwości skorzystania z telefonu	23,9	76,1
8	Odczuwam napięcie, które chwilowo mija, kiedy korzystam z telefonu	13,6	86,4
9	Brak dostępu do telefonu spowodował u mnie atak paniki	12,0	88,0
10	Obsesyjnie myślę o telefonie, gdzie się znajduje, co muszę na nim sprawdzić	12,0	88,0
11	Towarzyszy mi potrzeba ciągłego korzystania z telefonu, odczuwam niepokój, gdy chwilowo muszę odłożyć telefon	7,3	92,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Należy odnotować, że wszystkie wymienione stwierdzenia są elementami, które składają się na nomofobię. Siedem dziewiątych (78,0%) uczniów klas I, II i III szkoły ponadpodstawowej zadeklarowało, że „zawsze nosi przy sobie telefon”, z kolei dwie trzecie (67,4%) ma poczucie, że „gdy nie mam dostępu do telefonu, boję się, że w kryzysowej sytuacji nie uda mi się skontaktować z rodziną lub przyjaciółmi” oraz niewiele więcej niż połowa (50,8%) respondentów wybrała odpowiedź, że „zawsze jestem online, można się ze mną w każdej chwili skontaktować”.

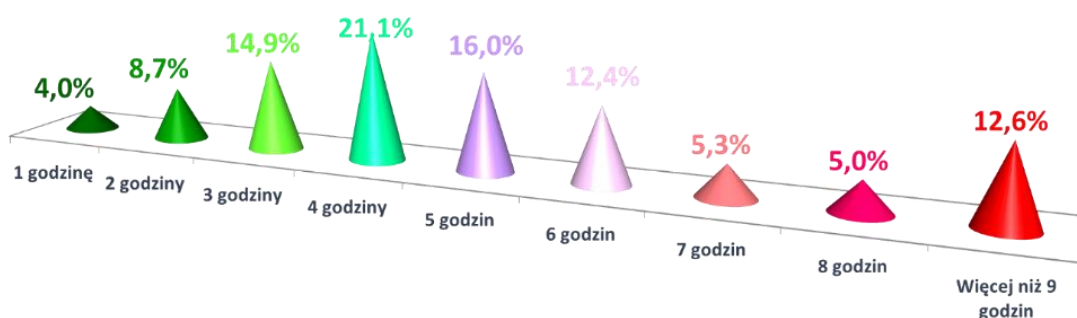
Tabela 45. Odczucie lęku przed utratą telefonu w opinii uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w %. N=683

Lp.	Stwierzenia opisujące odczucia	Tak	Nie
1	Gdy nie mam dostępu do telefonu, boję się, że w kryzysowej sytuacji nie uda mi się skontaktować z rodziną lub przyjaciółmi	69,4	30,6
2	Zawsze noszę przy sobie telefon	65,6	34,4
3	Zawsze jestem online, można się ze mną w każdej chwili skontaktować	36,3	63,7
4	Co chwilę przeglądam media społecznościowe i strony internetowe	35,7	64,3
5	Natętnie sprawdzam, czy mam przy sobie telefon, czy bateria się nie rozładowała	33,1	66,9
6	Nie mając przy sobie telefonu (smartfona), odczuwam niepokój, bo nie wiedziałbym, co robić	25,2	74,8
7	Czuję złość, kiedy nie mam możliwości skorzystania z telefonu	23,3	76,7
8	Odczuwam napięcie, które chwilowo mija, kiedy korzystam z telefonu	11,7	88,3
9	Obsesyjnie myślę o telefonie, gdzie się znajduje, co muszę na nim sprawdzić	10,7	89,3
10	Brak dostępu do telefonu spowodował u mnie atak paniki	10,0	90,0
11	Towarzyszy mi potrzeba ciągłego korzystania z telefonu, odczuwam niepokój, gdy chwilowo muszę odłożyć telefon	6,9	93,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Prawie pięć siódmych (69,4%) uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych ma poczucie, że „*gdy nie mam dostępu do telefonu, boję się, że w kryzysowej sytuacji nie uda mi się skontaktować z rodziną lub przyjaciółmi*” oraz 65,6% ankietowanych zadeklarowało, że „*zawsze noszę przy sobie telefon*”.

Wykres 26. Czas spędzony w Internecie. N=1668.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Od jednej do dwóch godzin w Internecie spędza 12,7% (w badaniu w 2019 roku 23,5%) ankietowanych. Natomiast trzy do czterech godzin przebywa w nim 36,0% (w badaniu w 2019 roku 40,5%) respondentów. 28,4% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 25,3%) przebywa w Internecie pięć do siedmiu godzin.

Z kolei osiem godzin przebywa w Internecie 5,0% (w badaniu w 2019 roku 2,2%) respondentów oraz więcej niż 9 godzin znajduje się w Internecie 12,6 (w badaniu w 2019 roku 8,5%) ankietowanych.

Badani uczniowie średnio spędzają w Internecie 4 godziny i 58 minut (w badaniu w 2019 roku 4 godziny i 8 minut, w badaniu z 2015 roku średnia wynosiła 3 godziny 22 minuty).

W badaniach ogólnopolskich NASK Państwowy Instytut Badawczy nt. Nastolatki 3.0., w 2016 roku średnia wynosiła około 3 godzin i 40 minut, w badaniu 2018/19 średni czas się wydłużył do 4 godzin i 12 minut oraz w badaniu w 2020 roku średnio nastolatkomie spędzali 4 godziny i 50 minut dziennie.

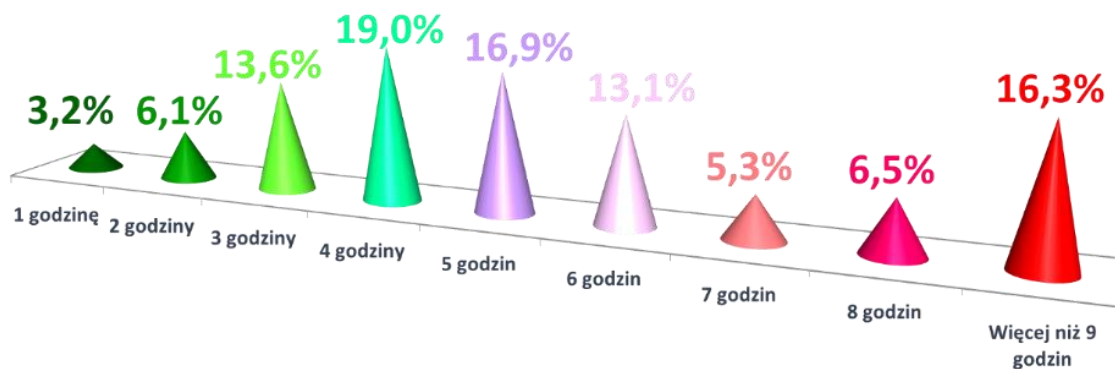
Tabela 46. Godziny spędzone w Internecie według wieku N=1668

Wiek	Liczebność % z Wiek										Ogółem
		1 godzinę	2 godziny	3 godziny	4 godziny	5 godzin	6 godzin	7 godzin	8 godzin	Więcej niż 9 godzin	
11	Liczebność	0	2	3	2	0	1	0	0	3	11
	% z Wiek	0,0	18,2	27,3	18,2	0,0	9,1	0,0	0,0	27,3	100%
12	Liczebność	14	21	33	32	17	7	4	2	6	136
	% z Wiek	10,3	15,4	24,3	23,5	12,5	5,1	2,9	1,5	4,4	100%
13	Liczebność	12	36	47	54	41	36	11	6	22	265
	% z Wiek	4,5	13,6	17,7	20,4	15,5	13,6	4,2	2,3	8,3	100%
14	Liczebność	7	21	23	58	31	25	14	10	9	198
	% z Wiek	3,5	10,6	11,6	29,3	15,7	12,6	7,1	5,1	4,5	100%
15	Liczebność	6	28	49	68	46	43	25	24	46	335
	% z Wiek	1,8	8,4	14,6	20,3	13,7	12,8	7,5	7,2	13,7	100%
16	Liczebność	13	12	35	49	50	37	19	19	55	289
	% z Wiek	4,5	4,2	12,1	17,0	17,3	12,8	6,6	6,6	19,0	100%
17	Liczebność	7	15	30	59	53	36	12	17	38	267
	% z Wiek	2,6	5,6	11,2	22,1	19,9	13,5	4,5	6,4	14,2	100%
18	Liczebność	6	8	24	29	28	21	4	6	31	157
	% z Wiek	3,8	5,1	15,3	18,5	17,8	13,4	2,5	3,8	19,7	100%
19	Liczebność	0	1	1	1	1	0	0	0	1	5
	% z Wiek	0,0	20,0	20,0	20,0	20,0	0,0	0,0	0,0	20,0	100%
20	Liczebność	1	1	3	0	0	0	0	0	0	5
	% z Wiek	20,0	20,0	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100%
Ogółem	Liczebność	66	145	248	352	267	206	89	84	211	1668
	% z Wiek	4,0	8,7	14,9	21,1	16,0	12,4	5,3	5,0	5,0	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

45,5% uczniów w wieku 11 lat, 55,0% 12 lat (w badaniu z 2019 roku 55,3%) i 13 lat 35,8% (51,8%) spędza w Internecie do trzech godzin dziennie. Natomiast **cztery do sześciu godzin w Internecie najczęściej spędzają: czternastolatkowie 57,6% (45,6%) i siedemnastolatkowie 55,5% (44,0%)**. Niepokój budzi spędzanie w Internecie „więcej niż 9 godzin” przez 27,3% jedenastolatków.

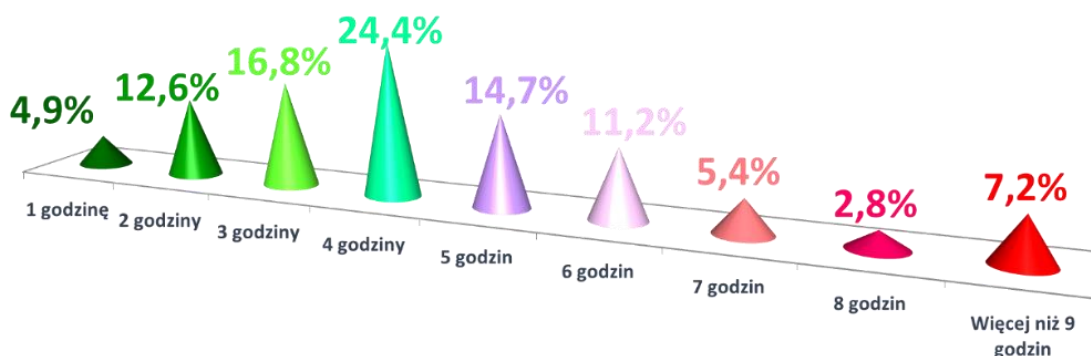
Wykres 27. Czas spędzony w Internecie przez uczniów klas I, II i III szkół ponadpodstawowych. N=1001.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

9,3% (w badaniu z 2019 roku 20,4%) uczniów szkół ponadpodstawowych spędza w Internecie od jednej do dwóch godzin. Z kolei trzy do czterech godzin przebywa w Internecie 32,6% (w badaniu z 2019 roku 40,8%) uczniów tych typów szkół. Czas spędzony w Internecie pięć do siedmiu godzin zwiększył się w stosunku do wyników badania z 2019 roku o 8,2 punkty procentowe (czyli z 27,1% do 35,3%). Z kolei osiem godzin spędza w Internecie 6,5% (w badaniu z 2019 roku 2,4%) respondentów oraz więcej niż 9 godzin 16,3% (w badaniu z 2019 roku 8,9%) ankietowanych. Należy odnotować, że czas 1 do 4 godzin spędzonych w Internecie w badaniu w 2023 roku zmniejszył się o 19,7 punktów procentowych oraz o tyle samo punktów (19,7) zwiększył się czas spędzania w Internecie od 5 godzin do 9 i więcej uczniów szkół ponadpodstawowych. **Uczniowie szkół ponadpodstawowych średnio spędzają w Internecie 5 godzin i 19 minut.**

Wykres 28. Czas spędzony w Internecie przez uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych. N=667.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Uczniowie szkół podstawowych 17,5% (w badaniu w 2019 roku 25,7%) częściej o 8,2 punkty procentowe od uczniów szkół ponadpodstawowych (9,3%) spędzają w Internecie od jednej do dwóch godzin. Natomiast trzy do czterech godzin przebywa w Internecie 41,2% (w badaniu w 2019 roku 40,2%) uczniów szkół podstawowych. Z kolei 31,3% (w badaniu w 2019 roku 24,0%) badanych uczniów tych szkół jest w sieci pięć do siedmiu godzin. Natomiast osiem godzin jest 2,8% (w badaniu w 2019 roku 2,0%) respondentów oraz więcej niż 9 godzin znajduje się w Internecie 7,2% (w badaniu w 2019 roku 8,1%) ankietowanych.

Uczniowie szkół podstawowych średnio spędzają w Internecie 4 godziny i 26 minut, czyli mniej od swoich starszych kolegów i koleżanek ze szkół ponadpodstawowych (5.19) o 1 godzinę 33 minuty.

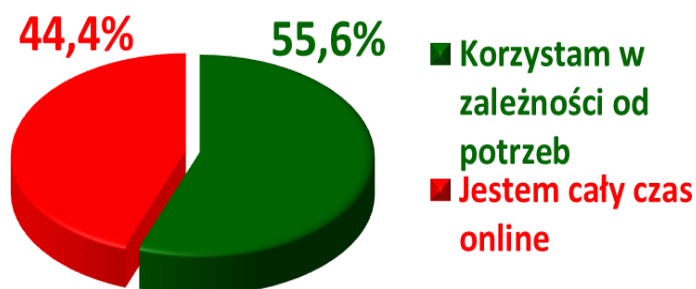
Wykres 29. Sposób korzystania z Internetu przez uczniów I, II i III klas szkół ponadpodstawowych N=984.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

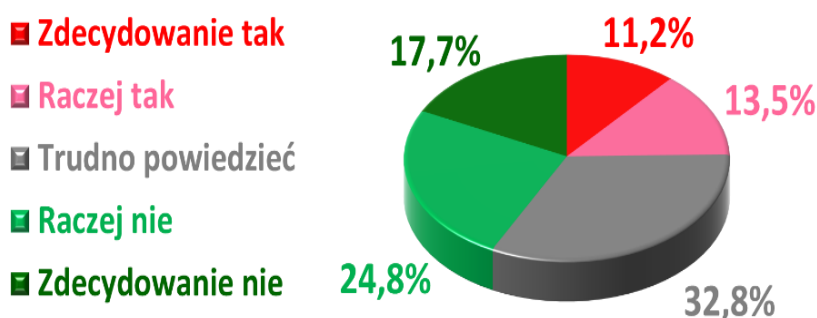
Wykres 30. Sposób korzystania z Internetu przez uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Uczniowie I, II i III klas szkół ponadpodstawowych częściej o 11,6 (w badaniu w 2019 roku 17,3) punktów procentowych od uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych korzystają z Internetu cały czas online. Należy odnotować, że dziewczyny częściej korzystają z Internetu online o 11,7 (w badaniu w 2019 roku 10,4) punktów procentowych od chłopców.

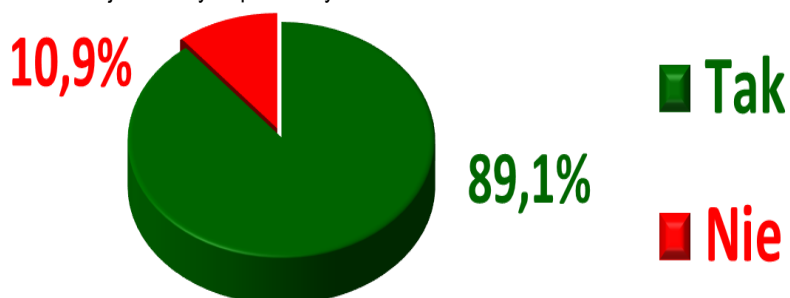
Wykres 31. Opinie młodzieży o występowaniu w szkole cyberprzemocy. N=1706.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

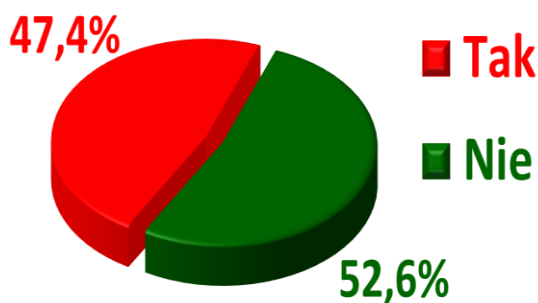
W opinii 24,5% (w badaniu w 2019 roku 13,9%) ankietowanych w szkole występuje problem cyberprzemocy. Nie podziela tej opinii 42,5% (w badaniu w 2019 roku 52,9%) ankietowanych oraz blisko jedna trzecia 32,8% (w badaniu w 2019 roku 33,2%) badanych uczniów nie ma zdania w tej sprawie i wybrała odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 32. Czy słyszałeś/aś o zjawisku cyberprzemocy. N=1706.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Wykres 33. Czy kiedykolwiek spotkałeś/aś się ze zjawiskiem cyberstalkingu lub cyberbullyingu N=1706.

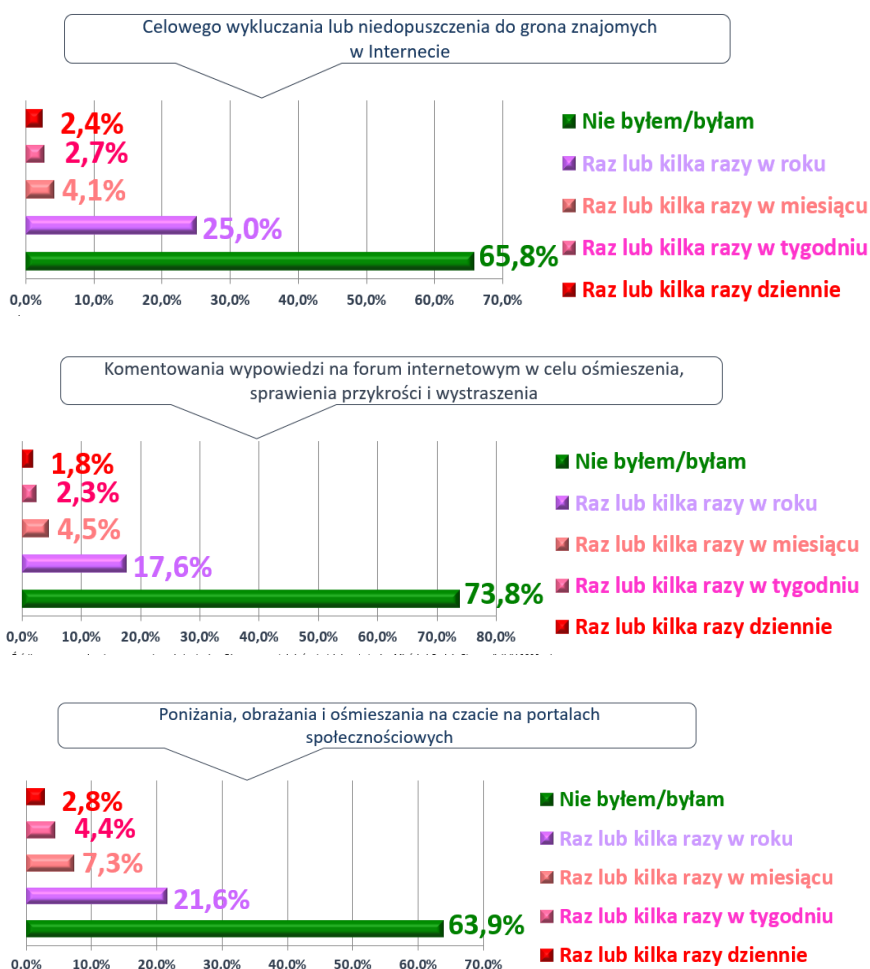

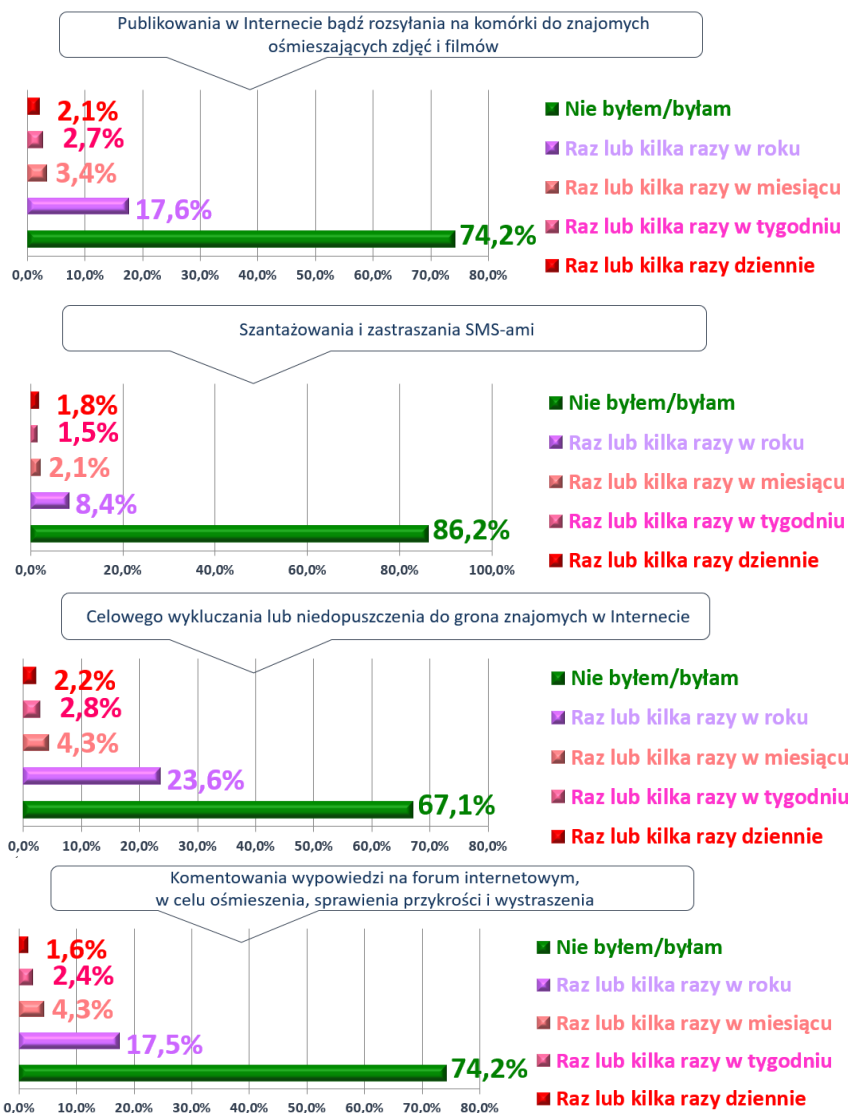
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Inna nazwa cyberprzemocy, to cyberbullying (z ang. słowo bullying oznacza znęcanie się, tyranizowanie, szykanowanie. Słowo to zawiera w sobie mocny ładunek emocjonalny).

Należy odnotować, że z tym zjawiskiem spotkało się (47,4%) o 11 punktów procentowych więcej uczniów niż w badaniu w 2019 roku (36,4%).

Wykres 34. Skala przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych w opinii uczniów, N=1706. Czy i jak często byłeś/aś ofiarą/obiektem następujących sytuacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

- Więcej niż co czwarty (26,2%); (w badaniu w 2019 roku 20,5%) ankietowany był ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych poprzez „komentowanie wypowiedzi na forum internetowym, w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości i wystraszenia”, w tym najczęściej 17,6% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 14,0%) „raz lub kilka razy w roku”.
- 36,1% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 24,4%) było ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych „poniżania, obrażania i ośmieszania na czacie na portalach społecznościowych”, w tym „raz lub kilka razy dziennie” 2,8% (w badaniu w 2019 roku 2,6%) oraz 21,6% respondentów „raz lub kilka razy w roku” (w badaniu w 2019 roku 15,1%).
- 25,8% (w badaniu w 2019 roku 20,9%) respondentów było ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych „publikowania w Internecie bądź rozsyłania na komórki do znajomych ośmieszających mnie zdjęć i filmów”, w tym „raz lub kilka razy w roku” 17,6 (w badaniu w 2019 roku 15,1%) ankietowanych, „raz lub kilka razy dziennie” 2,1% (w badaniu w 2019 roku 0,9%).
- 13,8% (w badaniu w 2019 roku 9,2%) ankietowanych było ofiarą/obiektem przemocy poprzez „szantażowania i zastraszania SMS-ami”, w tym „raz lub kilka razy dziennie” 1,8% (w badaniu w 2019

-
- roku 1,0%) respondentów. Natomiast „raz lub kilka razy w roku” doświadczyło tej sytuacji 8,4% (w badaniu w 2019 roku 6,6%) biorących udział w badaniu uczniów.
- Blisko jedna trzecia (32,9%) ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 18,4%) było ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych w postaci „celowego wykluczenia lub niedopuszczenia do grona znajomych w Internecie”. Natomiast „raz lub kilka razy dziennie” obiektem/ofiarą tej przemocy było 2,2% (w badaniu w 2019 roku 1,3%) respondentów, „raz lub kilka razy w tygodniu” 2,8% (w badaniu w 2019 roku 2,0%) uczniów oraz „raz lub kilka razy w miesiącu” 4,7% (w badaniu w 2019 roku 2,7%).
  - Więcej niż co czwarty (25,8%) (w badaniu w 2019 roku 23,1%) ankietowany był ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych poprzez „komentowanie wypowiedzi na forum internetowym, w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości i wystraszenia”. Natomiast „raz lub kilka razy w tygodniu” doświadczyło tej przemocy 4,3% (w badaniu w 2019 roku 1,6%) uczniów, 1,6% (w badaniu w 2019 roku 2,2%) „raz lub kilka razy dziennie” oraz 17,5% „raz lub kilka razy w roku” (w badaniu w 2019 roku 15,1%).
  - 35,8% ankietowanych (w badaniu w 2019 roku 25,9%) uczniów I, II i III klas szkół ponadpodstawowych było ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych w postaci „poniżania, obrażania i ośmieszania na czacie na portalach społecznościowych”. Z kolei „raz lub kilka razy dziennie” obiektem/ofiarą tej przemocy było 2,6% (w badaniu w 2019 roku 4,2%) respondentów, 4,5% (w badaniu w 2019 roku 2,9% uczniów „raz lub kilka razy w tygodniu” oraz 7,1% „raz lub kilka razy w miesiącu” (w badaniu w 2019 roku 5,3%).
  - „Publikowania w Internecie bądź rozsyłania na komórki do znajomych ośmieszających zdjęć i filmów” doświadczyło 26,5% (w badaniu w 2019 roku 23,1%) uczniów szkół ponadpodstawowych. Z kolei 2,0% (w badaniu w 2019 roku 0,9%) ankietowanych było „raz lub kilka razy dziennie” obiektem/ofiarą tej przemocy, 2,5% (w badaniu w 2019 roku 3,1%) uczniów „raz lub kilka razy w tygodniu” oraz 18,9% „raz lub kilka razy w roku” (w badaniu w 2019 roku 15,3%).
  - 13% (w badaniu w 2019 roku 9,2%) uczniów I, II i III klas szkół ponadpodstawowych było ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych poprzez „szantażowania i zastraszania SMS-ami”, w tym 1,7% „raz lub kilka razy dziennie” (w badaniu w 2019 roku 1,3%), 1,4% „raz lub kilka razy w tygodniu” (w badaniu w 2019 roku 0,4%). Należy zauważyć, że ta forma przemocy jest najrzadziej stosowana przez uczniów, być może dlatego, że szybko można zidentyfikować nadawcę.
  - Zdecydowanie częściej uczniów o 16,9 punktów procentowych niż w badaniu w 2019 roku (19,1%) badanych uczniów szkół podstawowych było ofiarą/obiektem przemocy przez „celowe wykluczenia lub niedopuszczenia do grona znajomych w Internecie”.
  - Zwiększyła (do wyników badania w 2019 roku) się o 8,5 punktów procentowych grupa uczniów szkół podstawowych, która była ofiarą cyberprzemocy w 2023 roku 26,6%, w badaniu w 2019 roku 18,1% populacji uczniów VII i VIII klasy szkół podstawowych w gminie Pleszew było ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych poprzez „komentowanie wypowiedzi na forum internetowym, w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości i wystraszenia”.
  - Blisko co czwarty (24,7%); (w badaniu w 2019 roku 19,1%) uczeń VII i VIII klasy szkół podstawowych był ofiarą/obiektem przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych przez „publikowania

w Internecie bądź rozsyłania na komórki do znajomych ośmieszających zdjęć i filmów”. Z kolei „raz lub kilka razy dziennie” obiektem/ofiarą tej przemocy było 2,3% (w badaniu w 2019 roku 1,0%), natomiast „raz lub kilka razy w tygodniu” 2,9% (w badaniu w 2019 roku 1,2%) respondentów.

Tabela 47. Częstotliwość występowania negatywnych sytuacji rodzinnych w %. N=1706.

Pytanie **Jak często widzisz, że ktoś w Twojej rodzinie?**

Lp.	Jak często widzisz, że ktoś w Twojej rodzinie?	Nigdy	Widziałem raz w życiu	Widziałem kilka razy w życiu	Widziałem kilka razy w roku	Widziałem kilka razy w miesiącu	Widziałem kilka razy w tygodniu	Codziennie
1	Bije kogoś	84,9	5,3	5,9	0,9	1,1	0,5	1,4
2	Ignoruje bliskich	62,4	10,0	15,5	4,3	3,3	2,5	2,0
3	Jest pijany/pijana	53,1	10,5	17,6	9,5	5,3	2,3	1,7
4	Kłóci się z kimś	24,2	11,7	24,6	14,1	12,7	7,4	5,3
5	Pali tytoń	44,3	5,0	10,5	5,2	5,9	6,6	22,5
6	Pije alkohol	31,6	7,6	19,3	21,1	12,4	5,2	2,8
7	Wyzywa kogoś	46,3	11,1	15,4	10,1	8,0	4,5	4,6
8	Złości się na kogoś	25,9	12,1	21,3	13,0	13,0	8,2	6,5
9	Złośliwie kogoś krytykuje	56,2	10,3	11,8	6,8	7,1	3,8	4,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Więcej niż pięć szóstych (84,9%) ankietowanych „nigdy” nie było świadkiem przemocy, 62,4% respondentów nie spotkało się z zachowaniem „ignorowania bliskich”. **Prawie dwie piąte (37,6%) ankietowanych spotkało się z ostracyzmem, który jest konsekwencją „ignorowania bliskich”**. Może również wyrażać się w formie phubbingu (połączenie słów „phone” i „snubbing”, czyli ignorowanie innych ludzi na rzecz korzystania ze smartfona), który jest zachowaniem szkodliwym i odbiera jednostce to, co najważniejsze: poczucie przynależności i prowadzi ją do przekonania, że nie jest ważna dla swojego otoczenia. Często bywa tak, że osoby, które padają ofiarą phubbingu, czują się zaniedbywane, ignorowane i nieszanowane. Ponadto phubbing może prowadzić do braku komunikacji i spowodować spadek jakości relacji.

Więcej niż dwie trzecie (67,4%) ankietowanych dostrzega, że pije się alkohol, z kolei 55,7% respondentów widzi, że w rodzinie pali się papierosy oraz 46,9% widziało w swojej rodzinie pijanych.

Ankietowana młodzież szkolna dostrzega w swojej rodzinie oprócz korzystania przez najbliższych z używek różne formy przemocy, od fizycznej, którą dostrzega 15,1% respondentów do przemocy psychicznej gorącej (głośnej, gwałtownej) lub zimnej (agresja słowna), które towarzyszą relacjom rodzinnym.

Problem rośnie. Jak wygląda podejście do używania smartfonów na terenie szkoły podczas szkolnego dnia pracy?

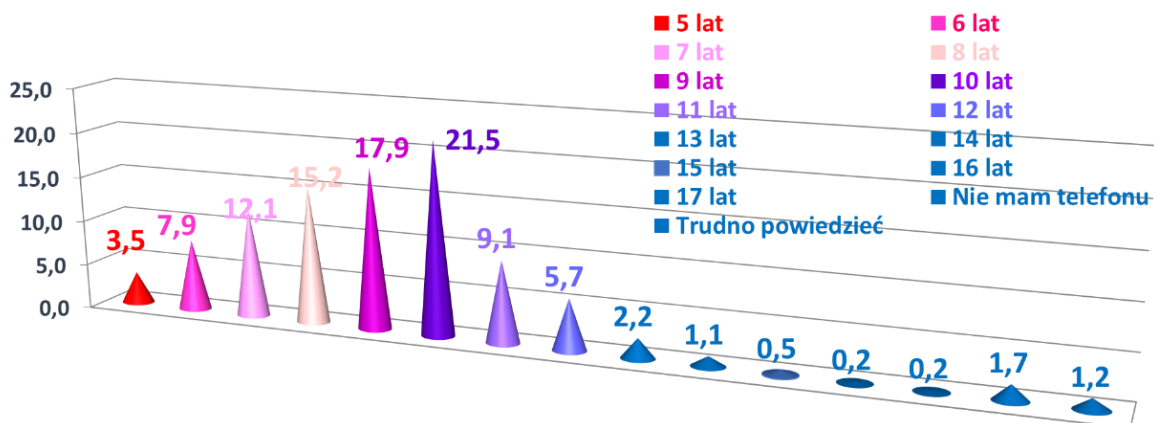
- 1) W Zespole Szkół Publicznych Nr 1 w Pleszewie na terenie placówki obowiązuje całkowity zakaz używania telefonów komórkowych. Szczegółowe ustalenia w zakresie stosowania telefonów komórkowych prawnie określa § 65 - Statutu szkoły. Ustalenia zostały przyjęte za wiedzą i zgodą rodziców - którą wyrazili na piśmie wraz z podpisem.
- 2) W Zespole Szkół Publicznych Nr 2 w Pleszewie podczas pobytu w szkole i zajęć edukacyjnych obowiązuje całkowity zakaz używania telefonów komórkowych (aparaty powinny być wyłączone). Dopuszcza się możliwość korzystania z telefonu komórkowego i innych urządzeń elektronicznych podczas zajęć edukacyjnych za zgodą nauczyciela prowadzącego zajęcia. Podczas przerw oraz w świetlicy i jadalni obowiązuje zakaz używania telefonów i innych urządzeń elektronicznych. Na wniosek rodzica dopuszczalne jest korzystanie z telefonu komórkowego w sytuacji uczniów przewlekle chorych.

- 3) W Zespole Szkół Publicznych Nr 3 w Pleszewie podczas zajęć edukacyjnych, pozalekcyjnych oraz przerw śródlekcyjnych istnieje zakaz korzystania przez uczniów z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych, z wyłączeniem zajęć, podczas których nauczyciel przewiduje użycie telefonu komórkowego w celach edukacyjnych. Uczeń zobowiązany jest do wyłączenia i odłożenia telefonu komórkowego i innego sprzętu elektronicznego przed rozpoczęciem zajęć edukacyjnych.
- 4) W Zespole Szkół Publicznych w Kowalewie od 3 lat wyznaczone są w szkole strefy wolne od smartfonów, uczniowie nie mogą też używać telefonów na lekcji chyba, że dotyczy to wyszukiwania informacji potrzebnych na zajęciach.
- 5) W Zespole Szkół Publicznych w Taczanowie Drugim na terenie szkoły obowiązuje zakaz nagrywania obrazu i dźwięku przez uczniów i osoby dorosłe. Wyjątek mogą stanowić występy artystyczne uczniów.
- 6) W Zespole Szkół Publicznych w Lenartowicach w roku szkolnym 2022/2023 uczniowie mogli korzystać z telefonów komórkowych.

Badania wskazują²⁸, że młodsi uczniowie rozpoczynają samodzielne korzystanie z Internetu (bez nadzoru rodziców) wcześniej niż ich starsi koledzy. Średnia inicjacji internetowej w szkole podstawowej wynosi 6 lat i 8 miesięcy. Uczniowie szkół średnich (17 l.) deklarują, iż zaczęli samodzielnie używać Internetu w wieku – 8 lat. W 2016 r. średnia ta wynosiła 9 lat 5 miesięcy. Niektóre dzieci rozpoczynają samodzielne użytkowanie Internetu mając zaledwie 4 lata (4,6%). Dzieci coraz wcześniej otrzymują własne urządzenia z dostępem do Internetu. Największy odsetek uczniów (40,7%) deklaruje, że pierwszy telefon z dostępem do Internetu otrzymało w wieku 9 – 10 lat, a co piąty nastolatek wskazuje, że już w wieku 7 – 8 lat miał do dyspozycji telefon z dostępem do sieci (20,5%). Biorąc pod uwagę mobilność takiego urządzenia, można zakładać niekontrolowany dostęp do urządzeń cyfrowych umożliwiających łączenie się z Internetem nawet w grupie bardzo małych dzieci.

Jak to wygląda w Pleszewie?

Wykres 35. Wiek respondentów, kiedy po raz pierwszy dostali swój pierwszy telefon w %.

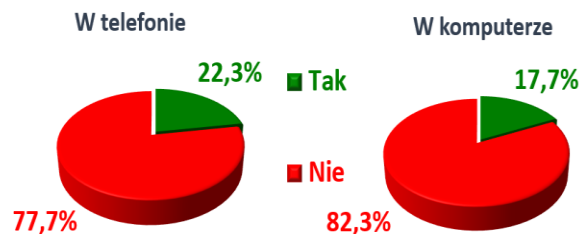
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

11,4% dzieci swój pierwszy telefon otrzymało zanim rozpoczęli edukację w szkole podstawowej. Natomiast dwie trzecie (66,7%) respondentów swój pierwszy telefon otrzymało w wieku od 7 do 10 lat. Z kolei w wieku 11 do 13 lat swój pierwszy telefon otrzymało 17,0% ankietowanych. Warto nadmienić, że według badań konsumenckich Urzędu Komunikacji Elektronicznej ponad 80 proc. dzieci w wieku od 7 do 15 lat posiadało

²⁸ Bochenek, M., Lange R., (2019), Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy.

telefon komórkowy, natomiast według naszych badań w wieku 15 lat swoje telefony komórkowe posiadało 96,7% ankietowanych.

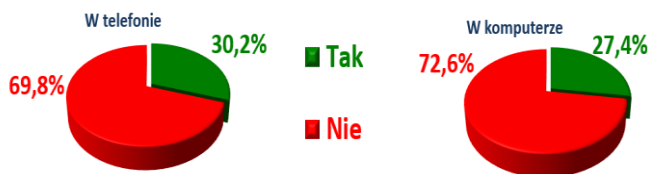
Wykres 36. Limity dostępu do Internetu. N=1706.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

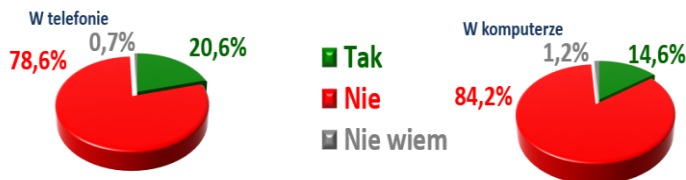
Respondenci mają większe o 4,6 punktów procentowych ograniczenie dostępu do Internetu w telefonie komórkowym niż w komputerze. Niestety ograniczenia te wydają się dalece niewystarczające.

Wykres 37. Limity dostępu do Internetu uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych N=683.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

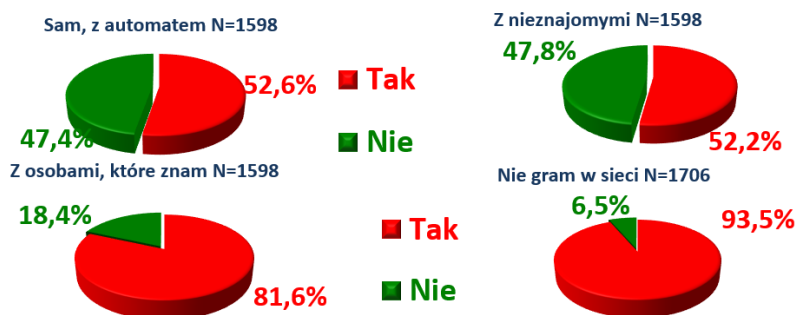
Wykres 38. Blokada rodzicielska dla uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych uniemożliwiająca dostęp do niebezpiecznych stron N=683.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

90,5% ankietowanych uczniów nie ma w komputerze blokady uniemożliwiającej dostęp do niebezpiecznych stron oraz 88,1% w telefonie komórkowym. Tylko 8,7% respondentów przyznało, że ma ograniczenia dostępu do niebezpiecznych stron w komputerze i 11,4% w telefonie komórkowym. Należy jednak stwierdzić, że jest to zdecydowanie zbyt mała grupa rodziców, która prawidłowo chroni swoje dzieci, zwłaszcza że w wieku do 15. roku życia swoje telefony komórkowe posiada już 96,7% ankietowanych.

Wykres 39. Gra w sieci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Według niektórych ekspertów 81% osób poniżej 18. roku życia regularnie gra w gry online, wprawdzie gry z umiarem mogą być zabawne, towarzyskie i interaktywne z szansami dla dzieci i młodzieży na naukę i rozwiązywanie problemów, jednak nie wszystkie gry spełniają ten aspekt, a zbyt długie przebywanie online ma negatywne skutki dla zdrowia fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży, zwłaszcza że rodzice dość beztrzesko liczą, że dzieciom w sieci nic nie grozi.

W naszych badaniach aż 93,5% ankietowanych gra w sieci we wszystkich wskazanych opcjach, w tym najczęściej „z osobami, które znam” 81,6% i prawie w równym stopniu: „z automatem” 52,6% oraz „z nieznanymi” 52,2%.

Co trzeci nastolatek ma objawy problemowego użytkowania Internetu (PUI), a trzech na stu – osiąga bardzo wysokie wskaźniki problemów. Wyniki wskazują, że najsilniejszymi komponentami PUI są tolerancja (eskalacja częstości i/lub wielkości bodźca) oraz objawy somatyczne spowodowane użytkowaniem smartfona (ból w nadgarstku lub karku, zawroty głowy, pogorszenie wzroku, zmęczenie, niewyspanie). 64,1% badanych nastolatków przyznaje, że powinna mniej korzystać z telefonu.

W badaniach CBOS w 2019 roku po raz pierwszy uwzględniona została kwestia kontaktu małych dzieci z Internetem poprzez blok pytań adresowanych do rodziców bądź opiekunów dzieci w wieku 1 – 5 lat.

Wyniki badań wskazują, że problem uzależnień behawioralnych w porównaniu z uzależnieniami chemicznymi w opinii społecznej ma znacznie mniejszą wagę.

CZYNNIKI RYZYKA I CZYNNIKI CHRONIĄCE

Czynniki ryzyka to pewne cechy osobowe, sytuacje, warunki życia i konkretne wydarzenia życiowe, które potencjalnie wpływają na pojawienie się problemów w obszarze zdrowia psychicznego, znacznie zwiększając prawdopodobieństwo ich wystąpienia/ Przeciwwagą dla nich są czynniki chroniące w postaci zasobów indywidualnych osób oraz cech środowiska, kompensujące lub redukujące wpływ czynników ryzyka. Czynniki chroniące przyczyniają się do zminimalizowania stopnia ich intensywności zachowań problemowych lub zmniejszenia prawdopodobieństwa ich wystąpienia.²⁹

Tabela 48. Podział czynników ryzyka i czynników chroniących.^{30 31}

	Czynniki ryzyka	Czynniki chroniące
Indywidualne	– niska samoocena,	– wysoka inteligencja,

²⁹ M. Deptuła, Indywidualne ścieżki ryzyka i związana z nimi interwencja profilaktyczna.

³⁰ K. Okulicz – Kozaryn, Założenia do wdrażania skutecznych strategii profilaktycznych.

³¹ www.madraochrona.pl.

cechy osobowe:	<ul style="list-style-type: none"> - impulsywność, skłonność do zachowań ryzykownych, wysoki poziom lęku i niepokoju, nadpobudliwość, słaba odporność na frustrację, - niedojrzałość emocjonalna i społeczna, - słaba kontrola wewnętrzna - podatność na wpływy - niski poziom oczekiwania sukcesu - duże zapotrzebowanie na stymulację - wcześnie występujące zachowania problemowe - wczesne rozpoczynanie eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi - pozytywne oczekiwania dotyczące skutków picia alkoholu i używania innych substancji 	<ul style="list-style-type: none"> - zdolność uczenia się, - ciekawość poznawcza - posiadanie planów i celów życiowych, - aspiracje edukacyjne - zrównoważony temperament, towarzyskość, dobre zdolności adaptacyjne - sprawne mechanizmy samokontroli - poczucie własnej wartości, - optymizm i pogoda ducha - umiejętności społeczne (porozumiewanie się z innymi w sytuacjach konfliktowych, rozwiązywanie problemów, asertywność, poczucie własnej skuteczności)
Rodzinne	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne czynniki prenatalne (np. FASD) - brak więzi z rodzicami, - konflikty rodzinne z udziałem dziecka - nieprawidłowa realizacja ról rodzicielskich - przyzwalające postawy rodziców wobec różnych zachowań problemowych dzieci - antyspołeczne wzorce ról w dzieciństwie, - negatywne wzory starszego rodzeństwa - przestępczość, nadużywanie środków psychoaktywnych przez rodziców, - choroby psychiczne rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> - silna więź z rodzicami - zaangażowanie rodziców w życie dziecka - wsparcie ze strony rodziców, - zaspokajanie emocjonalnych, poznawczych, społecznych i materialnych potrzeb dziecka - zasady rodzinne i jasne oczekiwania rodziców
Związane ze szkołą	<ul style="list-style-type: none"> - zły klimat społeczny szkoły, - niski poziom nauczania, - brak wsparcia nauczycieli - wczesne niepowodzenia w nauce - negatywny stosunek do szkoły i obowiązków szkolnych - problemy z zachowaniem w szkole 	<ul style="list-style-type: none"> - poczucie przynależności do szkoły - pozytywny klimat szkoły - wsparcie nauczycieli - wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy - wzmocnienia pozytywne, okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć;
Związane z rówieśnikami	<ul style="list-style-type: none"> - przynależność do niekonstruktywnej grupy rówieśniczej - odrzucenie przez rówieśników 	<ul style="list-style-type: none"> - przynależność do pozytywnej grupy rówieśniczej
Środowiskowe	<ul style="list-style-type: none"> - duża dostępność substancji psychoaktywnych - nasilenie przemocy w środowisku lokalnym - niski status społeczno – ekonomiczny - wysoka przestępczość, nieprzestrzeganie prawa 	<ul style="list-style-type: none"> - zaangażowanie w konstruktywną działalność (dostęp do klubów młodzieżowych, klubów sportowych, wspólnot religijnych, wolontariat) - przyjazne i bezpieczne sąsiedztwo (dostęp do ośrodków rekreacji, klubów, poradni, ośrodków interwencji kryzysowej) - nadzór sąsiedzki - obecność wspierających, mądrych dorosłych (mentorów, wychowawców, trenerów, księży itp.)

Perspektywa pojawienia się zachowań ryzykownych jest tym większa, im więcej jest czynników ryzyka, im bardziej są one szkodliwe oraz im dłużej trwa ich działanie, jednocześnie przy niskim poziomie czynników chroniących.

Pojedynczych czynników ryzyka nie uznaje się za bezpośrednią przyczynę zaburzeń w rozwoju dzieci i młodzieży, ponieważ stopień prawdopodobieństwa pojawienia się nieprawidłowych zachowań zależy od proporcji i kombinacji czynników z grup ryzyka i chroniących.³²

Badania wskazują, że niezwykle ważnym czynnikiem chroniącym przed uzależnieniami są relacje rodzinne. Zgodnie z badaniami podsumowanymi w Raporcie pn. „Mapa czynników ryzyka i chroniących młodzież przed zachowaniami ryzykownymi” Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej, to rodzice jako przewodnicy życiowi są najważniejsi dla prawidłowego, w tym zdrowego, rozwoju dzieci. Wskazanie przez młodego człowieka obojga lub jednego z nich wiązało się ze zmniejszeniem nasilenia bądź spadkiem prawdopodobieństwa wystąpienia wszystkich problemów i ich grup. Wniosek ten, może nabierać dużego znaczenia dla rodziców, którzy mają wątpliwości, czy mają realny wpływ na swoje dzieci, szczególnie w wieku dorastania.

Należy także podkreślić, że jak wskazały wspomniane badania, wpływ poszczególnych czynników chroniących nie jest równie silny we wszystkich fazach rozwojowych. Niektóre czynniki silnie chroniące w okresie dzieciństwa tracą swą siłę oddziaływania szczególnie w okresie dojrzewania oraz wczesnej dorosłości. Więzy dziecka z matką jest istotnym czynnikiem chroniącym w przypadku małego dziecka, stanowi fundament jego rozwoju emocjonalnego, ale już w przypadku starszych dzieci ochronne znaczenie ma raczej taki rodzaj relacji z matką lub ojcem, w której wsparcie jest natury emocjonalnej, a rodzic angażuje się w jego życie w szkole, w kontakcie z rówieśnikami i monitoruje jego zachowanie.³³

Poddana badaniu młodzież szkolna wprost deklarowała jakie osoby/instytucje budzą jej zaufanie w obliczu problemów z nadużywaniem używek.

Tabela 49. Deklaracja zaufania w obliczu problemów nadużywania używek i zagrożeń

Lp.	Osoby i instytucje godne zaufania w obliczu zagrożeń	Rodzaje zagrożeń				
		alkohol	papierosy	narkotyki	dopalacze	cyberprzemoc
1	Do nikogo	24,3	24,4	15,0	14,8	18,1
2	Do Policji	6,1	5,6	15,1	10,9	31,9
3	Do starszego rodzeństwa	24,9	23,4	15,2	11,3	20,3
4	Do dyrektora szkoły	8,2	8,7	7,3	5,8	22,2
5	Do koleżanek i kolegów	26,4	24,0	13,8	12,5	20,9
6	Do księdza	13,7	9,3	9,4	7,7	9,0
7	Do pedagoga szkolnego	13,0	13,1	10,0	8,3	19,6
8	Do poradni uzależnień	22,9	17,8	25,8	20,9	7,6
9	Do psychologa szkolnego	14,2	13,4	10,7	9,0	19,6
10	Do rodziców	46,7	41,6	36,0	34,4	43,6
11	Do wychowawcy	10,0	11,1	7,1	5,7	24,2
12	Do kogoś innego: do dziadków; do przyjaciół; do psychologa	7,0	5,9	4,9	4,2	6,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

- Ankietowani w obliczu problemów nadużywania używek i zagrożeń cyberprzemocą zadeklarowali, że zwrócą się przede wszystkim „do rodziców” oraz w dużo mniejszym stopniu „do koleżanek i kolegów”, „do nikogo”, „do starszego rodzeństwa” i „do poradni uzależnień”.

³² K. Ostaszewski, „Pozytywna profilaktyka”.

³³ Raport „Mapa czynników ryzyka i chroniących młodzież przed zachowaniami ryzykownymi”, Instytut Profilaktyki Zintegrowanej, 2017.

- Natomiast w najmniejszym stopniu „do kogoś innego: dziadków, psychologa, przyjaciół itd., „do księdza” i „dyrektora szkoły”. Do poradni uzależnień zwróciłoby się 25,8% ankietowanych mających problem z narkotykami oraz 20,9% z dopalaczami.
- Z kolei problemów z cyberprzemocą (oprócz rodziców) największe zaufanie uzyskali: „Policja” 31,9% (w badaniu w 2019 roku 20,3%) i „wychowawcy” 24,2% (w badaniu w 2019 roku 23,6%).

Tabela 50. Deklaracja zaufania uczniów klas I, III i III szkół ponadpodstawowych w obliczu problemów nadużywania używek i zagrożeń cyberprzemocą. N=1023

Lp.	Osoby i instytucje godne zaufania w obliczu zagrożeń	Rodzaje zagrożeń				
		alkohol	papierosy	narkotyki	dopalacze	cyberprzemoc
1	Do nikogo	27,8	26,2	18,1	17,6	19,7
2	Do Policji	6,0	5,6	12,4	8,8	29,6
3	Do starszego rodzeństwa	27,3	23,7	17,7	12,4	20,2
4	Do dyrektora szkoły	8,0	6,6	6,2	5,0	20,3
5	Do koleżanek i kolegów	30,8	26,5	16,1	14,5	21,2
6	Do księdza	13,3	8,3	7,8	7,2	9,1
7	Do pedagoga szkolnego	11,4	10,6	8,4	6,4	17,3
8	Do poradni uzależnień	20,9	15,5	23,4	19,2	6,6
9	Do psychologa szkolnego	13,3	11,2	9,6	8,0	19,6
10	Do rodziców	45,6	37,8	34,1	32,5	40,6
11	Do wychowawcy	9,7	9,2	6,3	5,4	23,3
12	Do kogoś innego: do dziadków; do przyjaciół; do psychologa	7,0	5,5	4,4	3,2	5,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

- 45,6% (w badaniu w 2019 roku 59,2%) ankietowanych uczniów szkół ponadpodstawowych w obliczu problemów nadużywania alkoholu zwróciłaby się do rodziców.
- W przypadku cyberprzemocy 40,6% (w badaniu w 2019 roku 52,8%) i papierosów 37,8% (w badaniu w 2019 roku 45,7%).
- Do rodziców zwróciłoby się więcej niż jedna trzecia (34,1%) uczniów z problemami nadużywania narkotyków (w badaniu w 2019 roku 35,5%) i dopalaczy 32,5% (w badaniu w 2019 roku 35,7%).
- Natomiast do poradni uzależnień zwróciłoby się 23,4% (w badaniu w 2019 roku 30,4%) ankietowanych mających problem z nadużywaniem narkotyków i 19,2% (w badaniu w 2019 roku 24,4%) uczniów z problemami nadużywania dopalaczy.
- Młodzież szkół ponadpodstawowych w przypadku problemów z nadużywaniem używek i cyberprzemocy najmniejszym zaufaniem obdarza: „księdza” 9,1 (średnia) (w badaniu w 2019 roku średnio 6,6), „dyrektora szkoły” 9,2 (w badaniu w 2019 roku średnio 5,4), „wychowawcę klasy” i „psychologa szkolnego” po 10,8 punktów.

Tabela 51. Deklaracja zaufania uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w obliczu problemów nadużywania używek i zagrożeń cyberprzemocą. N=683

Lp.	Osoby i instytucje godne zaufania w obliczu zagrożeń	Rodzaje zagrożeń				
		alkohol	papierosy	narkotyki	dopalacze	cyberprzemoc
1	Do nikogo	19,2	21,8	10,4	10,7	15,7
2	Do Policji	6,3	5,6	19,0	14,1	35,3
3	Do starszego rodzeństwa	21,4	23,1	11,4	9,5	20,4
4	Do dyrektora szkoły	8,5	11,7	8,9	7,0	25,0
5	Do koleżanek i kolegów	19,9	20,4	10,2	9,5	20,5
6	Do księdza	14,3	10,7	11,9	8,5	8,8
7	Do pedagoga szkolnego	15,2	17,0	12,4	11,3	23,1
8	Do poradni uzależnień	25,9	21,2	29,4	23,4	9,1
9	Do psychologa szkolnego	15,7	16,7	12,3	10,5	19,6
10	Do rodziców	48,5	47,1	38,9	37,3	48,0
11	Do wychowawcy	10,5	14,1	8,3	6,3	25,5
12	Do kogoś innego: do dziadków; do przyjaciół; do psychologa	7,0	6,9	5,6	5,6	7,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

- Uczniowie VI, VII i VIII klas szkół podstawowych największym zaufaniem w przypadku problemów z nadużywaniem alkoholu obdarzają „rodziców” 45,5% (w badaniu w 2019 roku 60,2%) i „do poradni uzależnień” 25,9% (w badaniu w 2019 roku 20,6%).
- W przypadku zagrożeń cyberprzemocą ankietowani deklarują, że zwrócą się przede wszystkim do „rodziców” 48,0% (w badaniu w 2019 roku 58,8%) oraz „Policji” 35,3% (w badaniu w 2019 roku 18,2%).
- Natomiast uczniowie tych szkół na wypadek nadużywania narkotyków i dopalaczy w pierwszej kolejności zwrócą się do „rodziców” 38,9% i 37,3% (w badaniu w 2019 roku 45,5% i 44,4%) oraz „do poradni uzależnień” odnośnie nadużycia narkotyków 29,4% (w badaniu w 2019 roku 27,7%), dopalacze 23,4% (w badaniu w 2019 roku 22,2%).
- Z kolei uczniowie, którzy znajdują się w kłopotach w związku z nadużywaniem palenia papierosów zwrócą się do rodziców 47,5% (w badaniu w 2019 roku 51,9%) oraz w drugiej kolejności do „starszego rodzeństwa” 23,1%, w badaniu w 2019 roku do „koleżanek i kolegów” (20,2%).
- Najmniejszym zaufaniem na wypadek problemów nadużywania używek i zagrożeń cyberprzemocą ankietowani darzą „księdza” 10,8, (w badaniu w 2019 roku średnia 6,4) i „dyrektora szkoły” średnia 12,2 (w badaniu w 2019 roku średnia 7,4).

Tabela 52. Hierarchia zajęć poza szkołą w %.

Lp.	Zajęcia poza szkołą	N=1706	szkoły ponadpodstawowe N=1023	VI, VII i VIII klasy szkół podstawowych N=683
1	Słuchanie muzyki	76,7	79,7	72,2
2	Oglądanie filmów	72,6	72,4	72,8
3	Buszowanie po Internecie, przeglądanie portali społecznościowych (np. Facebook, Tik-Tok)	71,2	73,6	67,5
4	Spotkania z rówieśnikami	70,7	71,7	69,3
5	Pomoc rodzicom w codziennych zajęciach domowych	69,0	67,8	70,7
6	Uczenie się tego, co jest zadane	58,0	52,3	66,6
7	Chodzenie na spacer	55,3	54,4	56,5
8	Gry komputerowe	51,1	48,6	54,8
9	Zajęcia sportowe	48,0	44,0	54,0
10	Dodatkowe zajęcia z języków obcych	31,7	23,9	43,5
11	Czytanie książek	25,2	24,2	26,6
12	Dodatkowe zajęcia z muzyki	9,9	8,8	11,6
13	Inne, jakie? hobby; opieka nad zwierzętami; praca; programowanie; zajęcia plastyczne; zajęcia teatralne	8,8	8,1	9,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

Ankietowani określili, że trzy główne zajęcia poza szkołą to: „słuchanie muzyki” 76,7% (w badaniu w 2019 roku 67,2%), „oglądanie filmów” 72,6% (w badaniu w 2019 roku 32,4%), „buszowanie po Internecie, przeglądanie portali społecznościowych (np. Facebook, Tik-Tok) 71,2% (w badaniu w 2019 roku 22,4%) oraz „spotkania z rówieśnikami” 70,7% (w badaniu w 2019 roku 54,8%).

Uczniowie szkół ponadpodstawowych częściej o 7,5 (w badaniu w 2019 roku 7,6) punktów procentowych od uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych „słuchają muzyki” i częściej o 6,1 (w badaniu w 2019 roku 6,3) punktów procentowych „buszują po Internecie, przeglądanie portali społecznościowych (np. Facebook, Tik-Tok)”. Na ostatnich miejscach w hierarchii zajęć poza szkołą znalazły się: „dodatkowe zajęcia z muzyki” 9,9% (w badaniu w 2019 roku 3,8%), „czytanie książek” 25,2% (w badaniu w 2019 roku 13,5%).

Tabela 53. Relacje z rodzicami w opinii dzieci. N=1706.

Lp.	Stwierdzenia opisujące relacje z rodzicami	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
1	Dzieci zawiadamiają rodziców o celu wyjścia z domu i o godzinie powrotu	84,8	12,2	3,0
2	Rodzice pomagają nam zawsze rozwiązywać nasze problemy	72,1	22,3	5,6
3	Prawie każdego dnia jeden posiłek spożywamy przy stole, w gronie wszystkich domowników	64,1	32,6	3,3
4	Każdy robi to, co uważa za słuszne	55,2	40,9	3,9
5	Przed podjęciem ważnych decyzji rodzinnych wszyscy domownicy analizują problem	55,2	41,0	3,8
6	Rodzice rozmawiają z dziećmi o ważnych wydarzeniach społeczno-politycznych i kulturalnych	49,0	38,9	12,1
7	Każdy ma przydzielone na stałe obowiązki domowe	48,1	48,7	3,2
8	Rodzice chcą wiedzieć o nas wszystko	48,1	48,2	3,7
9	Nie dyskutuje się z ustaleniami rodziców	44,0	52,0	4,0
10	Polecenia wydawane są dzieciom tylko okazjonalnie	34,6	60,3	5,1
11	Jestem zwolniona(y) z różnych obowiązków, ale rodzice domagają się bardzo dobrych wyników w nauce	31,1	65,4	3,5
12	Rodzice kontrolują wykonanie zadanej pracy domowej i prac poleconych do wykonania	30,2	66,2	3,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

W rankingu relacji z rodzicami na pierwszych trzech miejscach znalazły się stwierdzenia: „dzieci zawiadamiają rodziców o celu wyjścia z domu i o godzinie powrotu” 84,8% (w badaniu w 2019 roku 87,4%), „rodzice pomagają nam zawsze rozwiązywać nasze problemy” 72,1% (w badaniu w 2019 roku 78,6%) oraz „prawie każdego dnia jeden posiłek spożywamy przy stole, w gronie wszystkich domowników” 64,1% (w badaniu w 2019 roku 74,1%). Tak ustawiona piramida zwyczajów panujących w domu świadczy o dobrych relacjach z rodzicami i jest wyrazem troski rodziców, jaką obdarzają swoje dzieci.

Najczęściej ankietowani zaprzeczyli następującym stwierdzeniom: „rodzice kontrolują wykonanie zadanej pracy domowej i prac poleconych do wykonania” 66,2% (w badaniu w 2019 roku 55,4%), „jestem zwolniona(y) z różnych obowiązków, ale rodzice domagają się bardzo dobrych wyników w nauce” 65,4% (w badaniu w 2019 roku 61,5%) oraz „polecenia wydawane są dzieciom tylko okazjonalnie” 60,3% (w badaniu w 2019 roku 65,2%). Niestety trzy ostatnie odpowiedzi jednoznacznie wskazują, że rodzice nie są konsekwentni w stosunku do swoich dzieci, co bez wątpienia osłabia skuteczność działań wychowawczych rodziców.

Tabela 54. Częstotliwość rozmów z rodzicami o zażywaniu używek i zagrożeń cyberprzemocą. N=1706

Lp.	Temat rozmowy	Często	Rzadko	W ogólne nie rozmawiam
1	picia alkoholu	18,2	48,0	33,8
2	palenia papierosów	17,2	44,8	38,0
3	zażywania narkotyków	11,9	30,0	58,1
4	cyberprzemocy	10,2	31,9	57,9
5	zażywania dopalaczy	9,5	27,0	63,5

Lp.	Temat rozmowy	Często	Rzadko	W ogólne nie rozmawiam
1	picia alkoholu	18,2	48,0	33,8
2	palenia papierosów	17,2	44,8	38,0
3	cyberprzemocy	10,2	31,9	57,9
4	zażywania narkotyków	11,9	30,0	58,1
5	zażywania dopalaczy	9,5	27,0	63,5

Lp.	Temat rozmowy	Często	Rzadko	W ogólne nie rozmawiam
1	zażywania dopalaczy	9,5	27,0	63,5
2	zażywania narkotyków	11,9	30,0	58,1
3	cyberprzemocy	10,2	31,9	57,9
4	palenia papierosów	17,2	44,8	38,0
5	picia alkoholu	18,2	48,0	33,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania: „Diagnoza uzależnień młodzieży szkolnej w Mieście i Gminie Pleszew, luty - kwiecień 2023 rok”.

- **Często** o picu alkoholu rozmawia z rodzicami tylko 18,2% (w badaniu w 2019 roku 18,8%) ankietowanych oraz palenia papierosów 17,2 (w badaniu w 2019 roku 17,3%) badanych.
- **Rzadko** o picu alkoholu rozmawia z rodzicami 48,3% ankietowanych oraz paleniu papierosów 41,6% badanych.
- **W ogóle** nie rozmawia z rodzicami o zażywaniu dopalaczy aż 63,5% (w badaniu w 2019 roku 63,1%) i 58,1% (w badaniu w 2019 roku 59,5%) o zażywaniu narkotyków oraz cyberprzemocy 57,9% (w badaniu 2019 roku 57,4%).

IX. ANALIZA SWOT

Zgodnie z definicją słownikową analizy SWOT jest ona jedną z podstawowych metod analizy strategicznej, która oceni możliwości realizacji zadań przez Miasto i Gminę Pleszew w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, jak i jej mocne i słabe strony. Ocena ta dotyczy czynników wewnętrznych Gminy, jak i zewnętrznych, wpływających na realizację zadań. Na czynniki wewnętrzne Miasto i Gmina Pleszew ma wpływ, może je kształtować, natomiast czynniki zewnętrzne występują niezależnie od sytuacji Gminy, są czynnikami w skali makro. Nazwa metody jest akronimem angielskich słów *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu), *threats* (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu).

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

Mocne strony:

- baza lokalowa – dobre warunki lokalowe potrzebne do realizacji Programu

-
- środki finansowe niezbędne do realizacji zadań Programu i prawidłowość ich wykorzystania
  - elastyczność Programu, duża swoboda działań, dostosowywanie do zmian charakteru zjawisk
  - merytoryczna i wszechstronna zawartość Programu
  - dokształcanie i podnoszenie kwalifikacji przez przedstawicieli grup zawodowych realizujących zadania Programu
  - działalność świetlic środowiskowych
  - wspomaganie szkół w realizacji programów profilaktycznych
  - możliwość korzystania ze wsparcia grup samopomocowych i wolontariuszy
  - aktywna działalność organizacji pozarządowych
  - działanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
  - bogata oferta pomocy dla osób uzależnionych i członków ich rodzin
  - współpraca i zaangażowanie realizatorów Programu
  - prowadzenie pracy socjalnej z rodziną
  - szeroki wybór zajęć pozalekcyjnych
  - systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej
  - możliwość szybkiego kontaktu na linii nauczyciel – rodzic
  - aktywne instytucje kultury
  - rozbudowana infrastruktura sportowa i rekreacyjna
  - zwarte środowisko lokalne i brak anonimowości
  - realizowane przez samorząd działania prorodzinne oraz opracowania koncepcyjne i strategiczne
  - dobra współpraca z placówkami resocjalizacyjnymi dla nieletnich i samotnych matek z dzieckiem.

Słabe strony:

- niechęć osób uzależnionych do podjęcia leczenia
- wzrastająca liczba osób eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi
- wzrastająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej
- roszczeniowość osób „uzależnionych” od pomocy społecznej
- niewystarczająca świadomość społeczna na temat uzależnień i zagrożeń z nimi związanych
- niewystarczająca promocja organizacji pozarządowych działających na rzecz osób uzależnionych i zajmujących się profilaktyką uzależnień, grup wsparcia i grup samopomocowych
- niedostateczne dostosowanie budynków dla osób niepełnosprawnych i brak infrastruktury wewnątrz i na zewnątrz budynków administracyjnych
- niedostateczne finansowanie zadań pomocy społecznej
- wzrastająca liczba Niebieskich Kart
- niewystarczająca promocja o działających młodzieżowych grupach rówieśniczych (harcerstwo, wolontariat)
- realizowanie niewielu programów rekomendowanych
- słaba współpraca szkół podstawowych i ponadpodstawowych
- słabo rozwinięta sieć szkoleń tematycznych dla różnych grup społecznych, wiekowych i zawodowych.

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

Szanse:

- otwarty na zmiany, posiadający kompetencje i sprawnie działający samorząd
- możliwość uzyskania dotacji z funduszy unijnych

-
- możliwość pozyskania środków finansowych na podnoszenie kwalifikacji
  - ciągle doskonalenie się pracowników organizacji i instytucji pomocowych i oświatowych
  - wysoki poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną, szczególnie dzieci młodszych
  - wzrost zaangażowania wolontariuszy na rzecz osób wykluczonych społecznie
  - nawiązywanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz osób wykluczonych
  - prowadzenie większej liczby programów profilaktycznych
  - rozwój systemu wsparcia na rzecz osób wymagających specjalistycznej pomocy.

Zagrożenia:

- przeciągająca się sytuacja pandemiczna w Polsce i na świecie
- narastające konsekwencje pandemii COVID-19
- starzenie się społeczeństwa
- odpływ młodych i wykształconych osób z miasta
- niewystarczające środki publiczne na pomoc dla dzieci i młodzieży
- wzrastający poziom narkomanii, alkoholizmu i różnic społecznych
- wzrost ilości sprzedawanego alkoholu
- utrzymywanie się dużej dostępności alkoholu
- „czarny rynek” dopalaczy i innych środków psychoaktywnych
- trudna sytuacja finansowa rodzin
- występowanie przemocy w rodzinie, marginalizacji osób
- niekontrolowany dostęp dzieci i młodzieży do Internetu
- niezdiagnozowane „uzależnienia” od informacji, telefonu i portali społecznościowych
- niewystarczające wywiązywanie się rodziców z roli opiekunów
- słaby dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
- możliwe obniżenie skuteczności programów profilaktycznych wynikające z utrudnień ich realizacji w szkołach
- narastająca przestępczość i agresja dzieci i młodzieży
- słaba współpraca służb, zwłaszcza w zakresie skutecznego interweniowania
- rozpowszechnienie „edukacji Google” wśród dorosłych odpowiedzialnych za dzieci
- cele życiowe pokolenia „Z” są chwilowe, a często zupełnie nieokreślone
- słabnący z czasem dorastania dzieci wpływ rodziców.

Analiza mocnych i słabych stron Miasta i Gminy Pleszew oraz wszystkie zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym, jak i negatywnym wpływie na realizację celów Programu, pozwalają tak sformułować cele, że ich realizacja pozwoli poprawić i polepszyć sytuację osób z różnymi uzależnieniami.

X. CELE GŁÓWNE PROGRAMU

Główne cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są w pełni kompatybilne z celami Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025. Zasadniczym i strategicznym założeniem Programu jest zadbanie o zdrowie społeczeństwa, zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu i zmniejszenie wszelkich nierówności w tym zakresie. Osiągnięcie tych założeń

możliwe będzie dzięki ograniczeniu skali występujących w Mieście i Gminie Pleszew uzależnień i ich negatywnych następstw. Przy czym niezbędnym jest uwzględnienie również negatywnych skutków zdrowotnych wywołanych przez pandemię COVID-19.

Cele operacyjne Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025 obejmują:

- 1) profilaktykę nadwagi i otyłości,
- 2) profilaktykę uzależnień,
- 3) promocję zdrowia psychicznego,
- 4) zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne,
- 5) wyzwania demograficzne.

W ramach wymienionych celów operacyjnych realizowane są zadania przez różne podmioty, w tym przez jednostki samorządu terytorialnego, więc na tej podstawie sformułowano główne i szczegółowe cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Cele główne Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027 skupiają się na trzech płaszczyznach zadań, na profilaktyce, edukacji i szkoleniach, ukierunkowanych na walkę z wszelkimi uzależnieniami. Wsparcie w tym zakresie będzie obejmowało trzy poziomy:

- ogół społeczeństwa Miasta i Gminy Pleszew,
- rodziny z uzależnionymi i współuzależnionymi,
- jednostki, czyli indywidualne osoby uzależnione lub spożywające środki psychoaktywne.

Trzy cele główne Programu zostały podzielone na cele szczegółowe, które z kolei uwzględniają zadania do realizacji w ramach rozwiązywania problemów, profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, narkotyków, środków psychoaktywnych, behawioralnych i innych.

CEL GŁÓWNY NR 1. DZIAŁALNOŚĆ PROFILAKTYCZNA W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ* W MIEŚCIE I GMINIE PLESZEW

Cel szczegółowy 1.1. Udzielanie wsparcia dla osób z problemem uzależnień

Zadania:

1. Wspomaganie działań interwencyjnych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zmierzających do zastosowania obowiązku poddania się leczeniu przez osoby uzależnione, co powoduje rozkład rodziny	Działania ciągłe
2. Zapewnienie odpowiednich działań profilaktycznych dedykowanych osobom dorosłym pijącym alkohol w sposób ryzykowny	Działania ciągłe
3. Realizacja działań zmierzających do eliminowania lub redukcji czynników ryzyka uzależnień	Działania ciągłe
4. Pomoc społeczna osobom uzależnionym dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej*	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 1.2. Ograniczenie wpływu uzależnień na funkcjonowanie rodzin, w tym zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie*

Zadania:

1. Kierowanie uzależnionych i współuzależnionych na terapię	Działania ciągłe
2. Kierowanie uzależnionych na leczenie odwykowe	Działania ciągłe
3. Prowadzenie edukacji normatywnej	Działania ciągłe
4. Zmniejszanie dostępności fizycznej alkoholu (ograniczanie punktów sprzedaży alkoholu)	Działania ciągłe
5. Wspieranie zatrudnienia socjalnego*	Działania ciągłe
6. Programy samopomocy dla rodzin i osób doznających przemocy w rodzinie	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 1.3. Wsparcie rodzin z osobami uzależnionymi

Zadania:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat problemów uzależnień z wykorzystaniem broszur, ulotek i plakatów oraz nośników informacji w formie elektronicznej	Działanie ciągłe
2. Programy wsparcia dla młodych, dorosłych z grup ryzyka	Działanie ciągłe
3. Programy kierowane dla rodziców i opiekunów	Działania ciągłe
4. Poprawa relacji między dzieckiem a jego rodzicami	Działania ciągłe
5. Pomoc społeczna dla rodzin osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie ze środowiskiem lokalnym z wykorzystaniem pracy socjalnej*	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 1.4. Zwiększenie dostępności usług specjalistycznych, pomocy psychospołecznej i prawnej dla uzależnionych, rodzin i dzieci

Zadania:

1. Poradnictwo rodzinne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom	Działania ciągłe
2. Profilaktyka i poradnictwo skierowane do konkretnych grup	Działania ciągłe
3. Prowadzenie dyżurów psychologicznych dla dzieci	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 1.5. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla uzależnionych, rodzin i dzieci*

Zadania:

1. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień*	Działania ciągłe
2. Współdziałanie z organizacjami pozarządowymi i samopomocowymi zajmującymi się statutowo problematyką rozwiązywania problemów uzależnień	Działania ciągłe
3. Udostępnianie pomieszczeń Centrum Wspierania Inicjatyw Obywatelskich (CWIO) i Środowiskowego Domu Samopomocy (ŚDS) dla grup samopomocowych i terapeutycznych	Działania ciągłe
4. Prowadzenie Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i dopalaczy, osób współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie, w tym kierowanie osób uzależnionych do Poradni Odwykowej	Działania ciągłe
5. Realizacja programów postrehabilitacyjnych umożliwiających powrót do pełnienia ról społecznych dla osób uzależnionych	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 1.6. Realizacja programów profilaktycznych

Zadania:

1. Działania profilaktyczne ze szczególnym uwzględnieniem „programów rekomendowanych”	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 1.7. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów alkoholowych*

Zadania:

1. Prowadzenie działań kontrolnych punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Działania ciągłe
2. Kontrola punktów handlowych pod kątem realizacji zapisów ustawy zabraniających reklamy i promocji napojów alkoholowych z wyjątkiem piwa	Działania ciągłe
3. Kontrola punktów gastronomicznych w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym lub niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw	Działania ciągłe
4. Zgodność oświadczeń o wysokości sprzedaży napojów alkoholowych ze stanem faktycznym	Działania ciągłe
5. Pochodzenie alkoholu	Działania ciągłe

CEL GŁÓWNY NR 2. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA I INFORMACYJNA* W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ

Cel szczegółowy 2.1. Poszerzanie wiedzy społeczeństwa lokalnego na temat uzależnień i ich skutków

Zadania:

1. Rozpowszechnianie informacji na temat uzależnień i ich następstw	Działania ciągłe
2. Propagowanie wiedzy o zjawisku uzależnień oraz informacji o Gminnym Programie wśród mieszkańców	Działania ciągłe
3. Działania informacyjne o dostępnej ofercie pomocy i wsparcia	Działania ciągłe
4. Kampanie społeczne w obszarze uzależnień i kształtowanie świadomości zdrowotnej oraz motywacji do dbania o zdrowie	Działania ciągłe
5. Dystrybuowanie materiałów informacyjno – edukacyjnych	Działania ciągłe
6. Włączanie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy i uzależnień	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 2.2. Edukacja dzieci i młodzieży*

Zadania:

1. Zapewnienie młodzieży udziału w programach wspierających relacje rówieśnicze oraz aktywność społeczną, w tym działania wolontariatu	Działania ciągłe
2. Prowadzenie warsztatów i zajęć rozwijających u dzieci umiejętność rozładowania stresu oraz realaksacji	Działania ciągłe
3. Opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej i tytoniowej	Działania ciągłe
4. Ochrona młodzieży przed używaniem narkotyków	Działania ciągłe
5. Kształtowanie postaw dzieci i młodzieży oraz obniżenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem Internetu/graniem w gry komputerowe/używaniem telefonu	Działania ciągłe
6. Aktywne włączenie do działań edukacyjnych środowisk młodzieżowych szkół ponadpodstawowych	Działania ciągłe

7. Organizacja prelekcji, pogadanek, spotkań, itp.	Działania ciągłe
8. Działania wspierające bezpieczeństwo w Internecie	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 2.3. Programy edukacyjne dla rodziców

Zadania:

1. Zajęcia edukacyjne dla rodziców nt. uzależnień z naciskiem na alkoholizm, narkomanię i uzależnienia behawioralne*, w tym rozpoznawania wczesnych objawów stosowania środków psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leków, itp.)	Działania ciągłe
2. Przygotowanie rodzica do wykorzystania w relacji z dzieckiem dialogu motywującego oraz zasad porozumienia bez przemocy	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 2.4. Edukacja grup zawodowych

Zadania:

1. Zwiększenie kompetencji nauczycieli i pedagogów oraz osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozpoznawania dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	Działania ciągłe
2. Zwiększenie kompetencji nauczycieli i pedagogów oraz osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie pracy z dzieckiem z rodziny z problemem uzależnienia	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 2.5. Promocja zdrowego stylu życia i zdrowia psychicznego

Zadania:

1. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, w tym m.in. organizacja turniejów, półkolonii, kolonii, imprez okolicznościowych, pikników, mitingów, itp.	Działania ciągłe
2. Promocja aktywności fizycznej oraz zainteresowań, hobby, itp.	Działania ciągłe
3. Promocja instytucji kultury, sportu i rekreacji	Działania ciągłe
4. Wsparcie pozalekcyjnych form aktywności dzieci i młodzieży*	Działania ciągłe
5. Tworzenie dodatkowych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież	Działania ciągłe
6. Realizacja projektów i programów wychowawczych, interwencyjnych oraz profilaktycznych*	Działania ciągłe
7. Organizacja pogadanek, zajęć edukacyjno – warsztatowych, kampanii, konferencji	Działania ciągłe

Cel szczegółowy 2.6. Realizacja programów terapeutycznych w ramach przeciwdziałania uzależnieniom

Zadania:

1. Ograniczenie szkód zdrowotnych, psychologicznych i społecznych wynikających ze spożywania środków psychoaktywnych oraz innych zachowań ryzykownych	Działania ciągłe
2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom spożywania uzależnień	Działania ciągłe

CEL GŁÓWNY NR 3. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ*

Cel szczegółowy 3.1. *Podniesienie poziomu wiedzy członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*

Zadania:

1. Organizacja szkoleń dla członków Gminnej Komisji w zakresie kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych i oświadczeń z tytułu wartości sprzedaży alkoholu	Działanie ciągle
2. Zwiększenie skuteczności działań poprzez zorganizowanie szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Działania ciągle
3. Szkolenia dla członków Komisji z zakresu uzależnień, w tym behawioralnych* i ich skutków, pracy z osobą uzależnioną i współuzależnioną rodziną, motywowania do leczenia i kontrola przebiegu leczenia	Działania ciągle

Cel szczegółowy 3.2. *Podniesienie poziomu kompetencji realizatorów Programu*

Zadania:

1. Zwiększenie poziomu wiedzy w grupie sprzedawców napojów alkoholowych	Działania ciągle
2. Zapewnienie możliwości udziału rodziców/opiekunów w warsztatach nt. możliwości abstynencji u swoich dzieci, wsparcia dzieci i młodzieży w kryzysie, umiejętności wychowawczych w kontekście uzależnień i znaczenia emocji w życiu rodziny	Działania ciągle
3. Doskonalenie kompetencji rodziców oraz osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych	Działania ciągle
4. Zwiększenie skuteczności działań poprzez zorganizowanie szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników pomocy społecznej, Policji, Straży Miejskiej i innych	Działania ciągle
5. Podnoszenie kompetencji pedagogów, psychologów, nauczycieli, trenerów sportowych, asystentów rodziny, katechetów oraz innych osób pracujących z dziećmi i rodzinami	Działania ciągle

* oznaczono wszystkie zadania, które wpisane są w ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Zadania te należą do zadań własnych Gminy.

XI. WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADAŃ PROGRAMU

Wskaźniki realizacji celów i zadań Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 – 2027 stanowią integralny element ewaluacji i monitoringu wszelkich działań podjętych przez Miasto i Gminę Pleszew w obszarze uzależnień, przeciwdziałania, profilaktyki i rozwiązywania wszelkich problemów z nimi związanych.

CEL GŁÓWNY NR 1. DZIAŁALNOŚĆ PROFILAKTYCZNA W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ W MIEŚCIE I GMINIE PLESZEW

Wskaźniki:

Cel szczegółowy 1.1.

- liczba interwencji Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- liczba osób poddanych leczeniu
- liczba programów dla osób pijących w sposób ryzykowny
- liczba zredukowanych lub wyeliminowanych czynników ryzyka
- liczba osób, którym udzielono pomocy społecznej

Cel szczegółowy 1.2.

- liczba uzależnionych i/lub współuzależnionych skierowanych na terapie
- liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe
- liczba osób/rodzin objętych edukacją normatywną
- różnica dotycząca liczby punktów sprzedaży alkoholu wynikająca ze zmiany uchwały

Cel szczegółowy 1.3.

- zróżnicowane materiały reklamowe dotyczące uzależnień
- liczba programów wsparcia
- liczba osób uczestniczących w programach samopomocowych dla rodzin i osób doznających przemocy w rodzinie
- liczba rodziców uczestniczących w programach edukacyjnych dla rodziców
- liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej

Cel szczegółowy 1.4.

- liczba rodzin objętych poradnictwem
- liczba osób objętych poradnictwem

Cel szczegółowy 1.5.

- liczba wspartych instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych
- liczba organizacji pozarządowych współpracujących przy realizacji Programu
- liczba spotkań grup samopomocowych
- liczba spotkań grup terapeutycznych
- liczba osób skierowanych do Poradni Odwykowej
- liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego
- liczba osób korzystających z programów postrehabilitacyjnych

Cel szczegółowy 1.6.

- liczba programów profilaktycznych

-
- liczba programów rekomendowanych
  - liczba osób korzystających z programów profilaktycznych

Cel szczegółowy 1.7.

- liczba przeprowadzonych kontroli
- liczba skontrolowanych punktów sprzedaży napojów alkoholowych
- liczba wydanych zaleceń pokontrolnych
- liczba cofniętych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych

CEL GŁÓWNY NR 2. DDZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA I INFORMACYJNA W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ

Wskaźniki:

Cel szczegółowy 2.1.

- liczba publikacji na temat uzależnień i ich skutków
- liczba osób biorących udział w kampaniach społecznych w obszarze uzależnień
- liczba osób biorących udział w akcjach ogólnopolskich dotyczących uzależnień

Cel szczegółowy 2.2.

- liczba programów rekomendowanych dla dzieci i młodzieży
- liczba dzieci biorącej udział w programach
- liczba prelekcji, pogadarek, spotkań dla dzieci i młodzieży

Cel szczegółowy 2.3.

- liczba zajęć edukacyjnych dla rodziców
- liczba rodziców uczestniczących w zajęciach

Cel szczegółowy 2.4.

- liczba osób, którzy podnieśli swoje kompetencje

Cel szczegółowy 2.5.

- liczba uczestników zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
- liczba pogadarek, warsztatów, itp. na temat zdrowego stylu życia
- liczba dzieci biorących udział w pogadankach, itp.
- liczba osób dorosłych biorących udział w pogadankach, itp.

Cel szczegółowy 2.6.

- liczba programów terapeutycznych
- liczba osób korzystających z programów terapeutycznych

CEL GŁÓWNY NR 3. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ

Wskaźniki:

Cel szczegółowy 3.1.

- liczba szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Cel szczegółowy 3.2.

- liczba realizatorów Programu
- liczba uczestników szkoleń według grup odbiorców.

XII. ZASOBY SAMORZĄDU DO REALIZACJI ZADAŃ

Institucje zaangażowane w proces budowania i realizowania Programu w sposób spójny, komplementarny i funkcjonalny muszą ze sobą ściśle współpracować. Polityka działań profilaktycznych, przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i uzależnieniom behawioralnym nie będzie efektywna bez wykorzystania potencjału zarówno wszystkich instytucji podległych samorządom, ale także organizacji pozarządowych oraz wszelkich przedstawicieli sektora nieformalnego, w tym powiązań rodzinnych, koleżeńskich, przyjacielskich i sąsiedzkich.

ZASOBY WŁASNE:

- 1) Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie**, ul. Rynek 1, 63-300 Pleszew,
  - Wydział Rozwoju i Analiz – przede wszystkim w zakresie wydawania zezwoleń na sprzedaż oraz sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, ich cofnięcia i wygaszenia w przypadkach przewidzianych prawem, przygotowywania propozycji zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz limitu punktów sprzedaży napojów alkoholowych, kontroli podmiotów posiadających zezwolenia na sprzedaż oraz sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, ewidencji oświadczeń o wielkości sprzedaży napojów alkoholowych oraz oświadczeń o wielkości sprzedaży napojów alkoholowych. Pracownik Wydziału jest członkiem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie.
  - Wydział Organizacyjny i Spraw Społecznych – przede wszystkim w zakresie przygotowywania i realizacji zadań określonych w gminnych programach przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii. Pracownik Wydziału jest członkiem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie.
  - Wydział Edukacji – przede wszystkim w zakresie realizacji programów i projektów oświatowych współfinansowanych ze środków zewnętrznych, planowania, organizacji szkoleń, doradztwa dla pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, współdziałania z dyrektorami przedszkoli i szkół w zakresie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zgodnie z zaleceniami poradni psychologiczno – pedagogicznej, współpracy z Kuratorium Oświaty i innymi instytucjami oraz organizacjami, organizacji, współpracy i nadzorze nad akcjami profilaktyki prozdrowotnej prowadzonymi przez organizacje zewnętrzne dla mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew.
  - Straż Miejska – przede wszystkim w zakresie doprowadzania osób nietrzeźwych do izb wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób, informowania społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowania i uczestnictwa w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałania w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych.

- 2) Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pleszewie (MGOPS)**, ul. Słowackiego 19A, 63-300 Pleszew – to jednostka budżetowa Miasta i Gminy powołana w celu realizacji zadań gminy z zakresu pomocy społecznej. Celem działania Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pleszewie jest rozpoznanie, analiza i ocena potrzeb jednostkowych i środowiskowych, organizowanie i realizowanie wynikających z tego rozpoznania potrzeb, a także inspirowanie działalności innych sił społecznych działających w sferze pomocy społecznej do podejmowania działań na rzecz osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizacja celów działania Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pleszewie następuje poprzez wykonywanie zadań własnych gminy, zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej.

Z dniem 1 stycznia 2024 r. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy społecznej zostanie przekształcony w Centrum Usług Społecznych w Pleszewie.

- 3) **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie (GKRPA)**, ul. Rynek 1, 63-300 Pleszew, działa na podstawie art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Komisja powołana jest do inicjowania działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a także do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.
- 4) **Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub dopalaczy, współuzależnionych i z problemem przemocy w rodzinie**, ul. Kazimierza Wielkiego 7, 63-300 Pleszew (budynek Środowiskowego Domu Samopomocy).
- 5) **Centrum Wspierania Inicjatyw Obywatelskich w Pleszewie (CWIO)**, ul. Bolesława Krzywoustego 3, 63-300 Pleszew. Celem działania Centrum jest całodzienne zagospodarowanie czasu wolnego dla mieszkańców, zwłaszcza dla osób nieaktywnych zawodowo, wymagających wsparcia, pomocy oraz zagrożonych marginalizacją społeczną, promowanie działań służących aktywizacji społecznej, zwłaszcza wolontariatu oraz współpracy między organizacjami pozarządowymi. Wspieranie i wzmacnianie organizacji pozarządowych w ich działalności merytorycznej poprzez udzielanie porad w zakresie możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych, organizacji i zarządzania, promocji działalności. Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie: kultury i sztuki, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, sportu i rekreacji, pomocy potrzebującym, w tym w szczególności zagrożonym wykluczeniem społecznym, przeciwdziałania bezrobociu, wspierania idei samorządności, kultywowania tradycji i upowszechniania historii, wspierania i dbania o ekologię oraz ochronę środowiska naturalnego, ochrony i promocji zdrowia, współpracy międzynarodowej, promocji, upowszechniania postaw proeuropejskich, wspierania i rozwoju przedsiębiorczości, wspierania i rozwoju instytucji około biznesowych, wspierania działań ekologicznych, integracji międzypokoleniowej, wspierania działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

6) jednostki w zakresie opieki, dydaktyki, wychowania:

Jednostki prowadzone przez Miasto i Gminę Pleszew:

- Zespół Szkół Publicznych Nr 1 w Pleszewie, ul. Szkolna 5.,
- Zespół Szkół Publicznych Nr 2 w Pleszewie, ul. Ogrodowa 2,
- Zespół Szkół Publicznych Nr 3 w Pleszewie, ul. Bolesława Krzywoustego 4 i 6,
- Zespół Szkół Publicznych w Kowalewie, ul. Bolesława Chrobrego 36,
- Zespół Szkół Publicznych w Taczanowie Drugim, Taczanów Drugi 32C,
- Zespół Szkół Publicznych w Lenartowicach, Lenartowice 59,
- Publiczne Przedszkole Nr 1 „Bajka” w Pleszewie, ul. Gen. J. Hallera 30,
- Publiczne Przedszkole Nr 2 „Miś Uszatek” w Pleszewie, ul. Mieszka I 20,
- Publiczne Przedszkole Nr 3 „Słoneczne” w Pleszewie, Al. Wojska Polskiego 1.

Placówki publiczne i niepubliczne prowadzone przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego, a działające na terenie Miasta i Gminy Pleszew to:

- Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące w Pleszewie, ul. Bolesława Krzywoustego 4,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Twórców Ludowych w Kuczkowie, ul. Parkowa 11,
- Publiczne Przedszkole w Kuczkowie, ul. Parkowa 11,
- Szkoła Podstawowa Stowarzyszenie „Edukacja – Młodzież”, Aleje Wojska Polskiego 21,

- Niepubliczne Przedszkole Ochronka im. bł. Edmunda Bojanowskiego w Pleszewie, ul. Bojanowskiego 1,
- Niepubliczne Przedszkole „Pszczółka Maja”, ul. Warneńczyka 26,
- Niepubliczne Przedszkole „Pszczółka Maja” w Pleszewie ul. Podgórna 32,
- Prywatny Żłobek „Tuptuś” w Pleszewie, ul. Poznańska 93, ul. Krzyżowa 10, ul. Warneńczyka 26A,
- Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Tęczowa Kraina” w Pleszewie, ul. Rolna 12,
- Niepubliczne Przedszkole „Niezapominajka” w Pleszewie, ul. Sportowa 1,
- Niepubliczny Żłobek „Gucio” w Pleszewie, ul. Prusa 2,
- Świetlice w Suchorzewie, Kowalewie, Bronowie, Pleszewie I i II, Zielonej Łące, Dobrej Nadziei, Ludwinie, Sowinie Błotnej, Rokutowie, Grodzisku, Marszewie, Prokopowie, Pacanowicach.

7) instytucje kultury i sportu, w tym Zajezdnia Kultury w Pleszewie, Kino Hel w Pleszewie, Biblioteka Miasta i Gminy Pleszew, Muzeum Regionalne w Pleszewie, Spółka Sport Sp. z o.o.

8) jednostki pomocnicze, w tym zarządy osiedli i rady sołeckie, którym Rada Miejska przekazuje do korzystania składniki mienia komunalnego i upoważnia je do oddawania tego mienia w najem lub dzierżawę, na podstawie odrębnych umów. Upoważnia również organy sołectw i osiedli do organizowania na ich terenie imprez masowych, wystaw, koncertów, konkursów, z zachowaniem ogólnie obowiązujących przepisów.

INNE PUBLICZNE PLACÓWKI, W TYM OŚWIATOWE, PROWADZONE PRZEZ SAMORZĄD POWIATOWY LUB WŁAŚCIWEGO MINISTRA:

- 1) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Pleszewie**, ul. Słowackiego 14 (biurowiec SPOMASZ-u), 63-300 Pleszew, udziela dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno – pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno – pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem podopiecznych, a także wspomaga przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. powiatów. Do zadań Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Pleszewie należy: diagnozowanie dzieci i młodzieży, wydawanie opinii i orzeczeń dotyczących kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy bezpośredniej uczniom oraz rodzicom, realizacja zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję jednostek oświatowych, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktyczno – wychowawczych oraz wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek.
- 2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pleszewie (PCPR)**, ul. Kazimierza Wielkiego 7A, 63-300 Pleszew – jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej na szczeblu samorządu powiatu. Centrum jest jednostką budżetową, której organem założycielskim jest Rada Powiatu Pleszewskiego. Centrum działa jako samodzielna jednostka organizacyjno – budżetowa podległa bezpośrednio Zarządowi Powiatu Pleszewskiego. W strukturze organizacyjnej Powiatowego Centrum znajduje się **Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Pleszewie (OIK)**, ul. Wyspiańskiego 6, 63-300 Pleszew, w budynku Powiatowego Urzędu Pracy, I piętro, pokoje nr 21 i 22. Jest instytucją obejmującą pomocą ofiary, świadków, a także sprawców przemocy w rodzinie. Podstawowym celem OIK jest podejmowanie działań na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, prowadzących do przewrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności

---

psychospołecznej. Działaniami interwencyjnymi objęte zostają rodziny bez względu na dochód. W ramach interwencji kryzysowej ośrodek udziela specjalistycznej pomocy psychologicznej a w zależności od potrzeb poradnictwa socjalnego lub prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych tzw. „gorącej przemocy” pomaga ofiarom znaleźć schronienie w ośrodkach całodobowych na terenie województwa wielkopolskiego. Misją Ośrodka jest niesienie wsparcia rodzinom, które dotknięte są szeroko rozumianym kryzysem.

3) jednostki w zakresie dydaktyki, wychowania ,opieki:

- Liceum Ogólnokształcące im. St. Staszica w Pleszewie, ul. Poznańska 38,
- Zespół Szkół Technicznych w Pleszewie, ul. Zielona 3,
- Zespół Szkół Usługowo – Gospodarczych w Pleszewie, ul. Poznańska 36,
- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Marszewie, Marszew 22,
- Zespół Placówek Specjalnych w Pleszewie, ul. Osiedlowa 1,
- Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia w Pleszewie,
- Powiatowa Świetlica Środowiskowa dla młodzieży dojeżdżającej w Pleszewie.

4) Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie, ul. Kochanowskiego 6, 63-300 Pleszew.

5) Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu, ul. Poznańska 125A, 63-300 Pleszew, świadczy usługi w zakresie m.in. terapii uzależnień i współuzależnień, kierowania do ośrodków odwykowych, udzielania pomocy psychologicznej ofiarom przemocy domowej.

PROGRAM BĘDZIE REALIZOWANY PRZY UDZIALE GRUP WSPARCIA, KOŚCIOŁÓW, GRUP WYZNANIOWYCH I INNYCH ORGANIZACJI, STOWARZYSZEŃ, FUNDACJI, ZWIĄZKÓW:

- 1) Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Azymut”, ul. Bolesława Krzywoustego 3, 63-300 Pleszew.** Cel działalności: Ozdrowienie moralne i psychiczne osób uzależnionych od alkoholu i środków zmieniających nastroj. Przeciwdziałanie patologiom społecznym, kształtowanie u członków dążenia do całkowitego powstrzymania się od picia alkoholu.
- 2) Pleszewskie Stowarzyszenie Przeciwdziałania Narkomanii, ul. Św. Ducha 5, 63-300 Pleszew.** Celem stowarzyszenia jest szeroko rozumiana pomoc dzieciom i młodzieży szkolnej oraz ich rodzicom w zakresie przeciwdziałania narkomanii a w szczególności szkolenie pedagogów, samorządów uczniowskich w zakresie profilaktyki antynarkotykowej. Organizowanie konkursów o tematyce antynałogowej oraz zajęć pozalekcyjnych. Organizowanie grup wsparcia dla uczniów znajdujących się w nałogowej fazie konsumpcyjnej. Ochrona szkół przed dealerami narkotykowymi. Publikowanie biuletynu informacyjnego dla rodziców. Współpraca i wymiana doświadczeń z towarzystwami, stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami zwalczającymi narkomanię w kraju i zagranicą.
- 3) Stowarzyszenie Centrum Rozwoju, ul. Kazimierza Wielkiego 7a, 63-300 Pleszew.** Celem stowarzyszenia jest szeroko rozumiana pomoc rodzinom zagrożonym i osobom niepełnosprawnym udzielana bezpłatnie, a w szczególności: wprowadzanie przejętych z zagranicy nowych metod i form rehabilitacji i nauczania osób niepełnosprawnych, organizowanie i prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej dla dzieci, młodzieży i dorosłych, udoskonalenie Warsztatów Terapii Zajęciowej poprzez wprowadzenie nowych metod i sposobów pracy, powiększanie i modernizacja poszczególnych pracowni; zakup nowoczesnego sprzętu do rehabilitacji leczniczej — współpraca z zagranicą, tworzenie

---

i prowadzenie zakładów aktywizacji zawodowej, objęcie terapią leczniczą i edukacją dzieci niepełnosprawnych już w wieku przedszkolnym wczesna interwencja, pomoc dzieciom poszkodowanym w wypadkach drogowych, tworzenie i prowadzenie warsztatów terapii leczniczej i edukacyjnej dla dzieci niepełnosprawnych w wieku przedszkolnym, tworzenie programów celowych dla stworzenia szerszego rynku pracy dla osób niepełnosprawnych, tworzenie i prowadzenie świetlic środowiskowych na terenie powiatu; pomoc fachowa w wyrównywaniu braków edukacyjnych dzieci z rodzin zagrożonych; tworzenie wolontariatu dotyczącego pomocy i opieki nad dziećmi i młodzieżą w rodzinach patologicznych, pomoc materialna i rzeczowa rodzinom zagrożonym, kompleksowa pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy, kompleksowa pomoc osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym; aktywizacja zawodowa i społeczna osób pozostających bez pracy, zagrożonych utratą pracy i wykluczeniem społecznym, kompleksowa pomoc osobom starszym, w tym w szczególności ich aktywizacja społeczna; rozwój wolontariatu, aktywizacja osób i rodzin zamieszkujących tereny wiejskie, upowszechnianie i ochrona praw osób i grup defaworyzowanych (kobiety, seniorzy, osoby niepełnosprawne, zagrożone wykluczeniem społecznym, mniejszości); przeciwdziałanie patologiom społecznym, profilaktyka w zakresie uzależnień.

- 4) **Towarzystwo Przyjaciół Dzieci**, Pleszew ul. Kolejowa 1/1, 63-300 Pleszew. Głównym celem działania organizacji jest troska o jakość warunków życia dziecka, jego rozwój, bezpieczeństwo i godność, a w szczególności: ochrona dzieci przed patologią społeczną, przemocą i złym traktowaniem, udzielanie pomocy rodzinom w sprawowaniu opieki nad dzieckiem, prowadzenie edukacji i innych działań w zakresie profilaktyki uzależnień (w szczególności narkomanii i alkoholizmu), organizacja i zagospodarowanie czasu wolnego wakacyjnego, upowszechnianie sportu i rekreacji, krajoznawstwa, promowanie twórczości artystycznej, organizacja działań na rzecz integracji dzieci i młodzieży zdrowej i niepełnosprawnej, prowadzenie działalności charytatywnej na rzecz pomocy dzieciom.
- 5) **Stowarzyszenie Pomocy Edukacyjnej „Kaganek Oświaty”**, ul. Rynek 1, 63-300 Pleszew. Oddziaływanie poprawiające funkcjonowanie pleszewskiej oświaty a przez to lepsze przygotowanie dzieci i młodzieży do dalszej nauki, a także działanie umożliwiające podnoszenie kwalifikacji osób dorosłych.
- 6) **Fundacja Rozwoju Lokalnego “Civitas”**, ul. Rynek 1, 63-300 Pleszew. Celem fundacji jest szeroko rozumiane działanie na rzecz wszechstronnego rozwoju lokalnego we wszystkich obszarach życia, w szczególności w zakresie: ochrony środowiska naturalnego, edukacji ekologicznej oraz wspierania działań na rzecz zrównoważonego rozwoju; sportu i rekreacji, rozwoju poprzez aktywność fizyczną i sport; prowadzenie działalności edukacyjnej na wszystkich etapach kształcenia; nauki, oświaty i wychowania; kultury i sztuki, kultywowania i upowszechniania tradycji; pomocy potrzebującym, w tym w szczególności zagrożonym wykluczeniem społecznym; przeciwdziałania bezrobociu; wspierania idei samorządności, postaw patriotycznych oraz obywatelskich; ochrony i promocji zdrowia; równości szans; profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom; organizacji i promocji wolontariatu oraz aktywności obywatelskiej; wspierania rozwoju intelektualnego dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałania przemocy.
- 7) **i inne podmioty, którym zlecane są poszczególne zadania Programu.**

XIII. KOORDYNOWANIE ZADAŃ PROGRAMU

Za nadzór nad realizacją Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027 odpowiadać będzie Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie. Głównym jego realizatorem będzie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pleszewie. Program realizowany będzie we współpracy z:

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- organizacjami pozarządowymi,
- podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 1993 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, czyli:
  - a. osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
  - b. stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
  - c. spółdzielnie socjalne,
  - d. spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1468, 1495 i 2251), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników,
- jednostkami organizacyjnymi Miasta i Gminy Pleszew,
- jednostkami pomocniczymi Miasta i Gminy Pleszew,
- osobami fizycznymi,
- innymi podmiotami zaangażowanymi w działania profilaktyczne i przeciwdziałanie uzależnieniom.

Należy podkreślić, że na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych mogą wpływać różne, zmieniające się czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne, na które Miasto i Gmina Pleszew nie ma wpływu. Są to tzw. czynniki ryzyka realizacji Programu. Czynniki te mogą być zarówno siłą napędową dla wykonania wielu działań, ale mogą również w znacznym stopniu hamować ich realizację.

XIV. FINANSOWANIE ZADAŃ PROGRAMI I GMINNEJ KOMISJI

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii realizowany będzie w latach 2024 - 2027 w ramach środków finansowych planowanych w budżecie Miasta i Gminy Pleszew.

Środki finansowe niezbędne do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027 pochodzą z opłat za zezwolenia, wydane na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Dodatkowo zgodnie z ustawą z dnia 14 lutego 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z promocją prozdrowotnych wyrobów konsumenckich (Dz. U. z 2020 r. poz. 1492) wprowadzono dodatkowe opłaty za zezwolenia, o których mowa w art. 9 ust. 1 lub 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, dla przedsiębiorcy zaopatrującego przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży w napoje alkoholowe w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml.

Niewykorzystane środki przesuwają się jako niewygasające na realizację zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku następnym.

Za pracę obejmującą zakres działań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi **członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie** zgodnie z następującymi zasadami:

- 1) za każdorazowy udział w posiedzeniu plenarnym Komisji – wynagrodzenie zryczałtowane w wysokości:
  - 8% Przewodniczącemu Komisji,
  - 6% Sekretarzowi Komisji,
  - 4% członkom Komisjiminimalnego wynagrodzenia za pracę, określonego przepisami, z zastrzeżeniem pkt. 4),
- 2) za każdorazowy udział w pracach Zespołu GKRPA – wynagrodzenie zryczałtowane w wysokości:
  - 6% Przewodniczącemu Zespołu,
  - 4% członkom Zespołuminimalnego wynagrodzenia za pracę, określonego przepisami, z zastrzeżeniem pkt. 4),
- 3) za przeprowadzenie postępowania zmierzającego do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, w tym m.in. przygotowanie wniosku, uzupełnienia, odwołania – 300 zł brutto każdy,
- 4) łączne wynagrodzenie z tytułów wymienionych w pkt. 1) i 2) nie może w skali miesiąca przekroczyć 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207),
- 5) podstawę do naliczenia wypłaty stanowi obecność na posiedzeniu potwierdzona własnoręcznym podpisem na liście obecności w dniu odbycia posiedzenia,
- 6) w przypadku poniesienia, przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, kosztów podróży służbowej na terenie kraju, przysługuje im zwrot poniesionych kosztów, na podstawie delegacji służbowej – na takich samych zasadach jak pracownikom Urzędu Miasta i Gminy Pleszew,
- 7) wypłata wynagrodzenia następuje jeden raz w miesiącu.

XV. MONITOROWANIE ZADAŃ PROGRAMU

Monitoring realizacji zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027 będzie odbywał się corocznie poprzez analizę wskaźników realizacji poszczególnych celów Programu. Następnie sposób monitorowania zostanie poddany weryfikacji i, w przypadku zaistnienia potrzeby, zaktualizowany. Podobnie nastąpi ze wskaźnikami, które mogą zostać zweryfikowane, zaktualizowane i uzupełnione.

Każdy realizator danego celu bądź zadania będzie odpowiedzialny za dostarczenie do Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pleszewie danych dotyczących realizacji wskaźnika oraz innych danych

---

dotyczących monitoringu, co będzie potwierdzało wykonanie danego zadania (o ile jest ono wykonalne). Będzie również wskazywało na wszelkie, ewentualne bariery w realizacji celów, a tym samym wskaźników ich wykonania.

Monitoring jest nierozdzielnie związany ze sprawozdawczością. Opis wskaźników realizacji celów pozwoli również na korektę celów, ich eliminację lub uzupełnienie o nowe. Z kompleksowego monitoringu Programu zostaną wyciągnięte wnioski, które zobrazują postawy wobec problemów uzależnień (od alkoholu, narkotyków, substancji psychoaktywnych, behawioralnych), jak i politykę bądź strategię wobec nich. Będzie to możliwe przez dwa lata realizacji nowego Programu, który został po raz pierwszy spisany na podstawie przepisów obowiązujących od 1 stycznia 2022 roku. Pozwoli to na obserwację trendów w obszarach opisanych w Programie oraz wnioskowanie o kierunku zmian. Wszelkie zgłoszone rekomendacje zostaną przeanalizowane i mogą stanowić istotny element następnych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Pleszew.

XVI. SPRAWZDAWCZOŚĆ

1. Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom sporządza informację z realizacji działań podejmowanych w danym roku, które wynikają z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027 i przesyła ją do Centrum w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.
2. Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew sporządza raport z wykonania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 – 2027 w danym roku oraz efektów jego realizacji, który przedkłada Radzie Miejskiej w Pleszewie w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

WYKAZ TABEL:

8

		Strona
1.	Liczba uczestników świetlic środowiskowych w latach 2018 – 2021.	26
2.	Liczba uczestników korzystających ze świetlicy środowiskowej dla młodzieży dojeżdżającej w Pleszewie w roku 2021 i 2022.	27
3.	Zadania publiczne zgodnie z zawartymi umowami na 2022 rok.	32
4.	Liczba zezwoleń na sprzedaż alkoholu.	36
5.	Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży (restauracje, puby, itp.)	37
6.	Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy).	37
7.	Liczba osób przypadająca na punkt sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem).	38
8.	Punkty sprzedaży napojów alkoholowych – osiedla.	38
9.	Punkty sprzedaży napojów alkoholowych – sołectwa.	39
10.	Wartość sprzedanego alkoholu na mieszkańca.	40
11.	Wiek respondentów, kiedy po raz pierwszy próbowali: napojów energetyzujących, e-papierosów, papierosów tradycyjnych N=2434.	44
12.	Wiek respondentów, kiedy po raz pierwszy próbowali: napojów energetyzujących, e-papierosów, papierosów tradycyjnych N=695. Pytanie: Ile miałeś/miałaś lat, kiedy po raz pierwszy? (uczniowie klas VI, VII i VIII szkół podstawowych).	45
13.	Miejsce zażywania używek N=2434 (Na pytanie odpowiedzieli tylko ci respondenci, którzy zadeklarowali korzystanie z używek. Pytanie: Proszę podać, gdzie po raz pierwszy sięgnąłeś/sięgnęłaś po używki).	45
14.	Miejsce zażywania używek przez uczniów szkół ponadpodstawowych N=1739.	46
15.	Miejsce zażywania używek przez uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych N=695.	46
16.	Hierarchia powodów picia napojów energetyzujących.	48
17.	Hierarchia powodów używania e-papierosów.	49
18.	Hierarchia powodów palenia e-papierosów.	49
19.	Źródła pochodzenia używek: napojów energetyzujących, e-papierosów i papierosów tradycyjnych w % N=2434.	51
20.	Źródła pochodzenia używek: napojów energetyzujących, e-papierosów i papierosów tradycyjnych w opinii uczniów szkół ponadpodstawowych w % N=1739.	51
21.	Wiedza uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych o napojach energetyzujących i skutkach ich używania N=695.	55
22.	Wiedza uczniów szkół ponadpodstawowych o napojach energetyzujących i skutkach ich używania N=1739.	56
23.	Opinie uczniów o objawach wynikających z używania e-papierosów i papierosów tradycyjnych % N=2434.	57
24.	Opinie uczniów na temat picia alkoholu w %, N=1706.	59
25.	Wiek respondentów, kiedy po raz pierwszy próbowali: alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze w %.	60
26.	Miejsce zażywania używek N=1706.	61
27.	Miejsce zażywania używek przez uczniów szkół ponadpodstawowych N=1023.	61
28.	Miejsce zażywania używek przez uczniów szkół podstawowych N=683.	62
29.	Hierarchia powodów picia alkoholu przez uczniów N=903.	66
30.	Hierarchia powodów palenia papierosów przez uczniów N=647.	67
31.	Hierarchia powodów zażywania narkotyków przez uczniów N=130.	67
32.	Hierarchia powodów zażywania dopalaczy przez uczniów N=37.	68
33.	Źródła pochodzenia: alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy w opinii uczniów szkół ponadpodstawowych w % N=1023.	70
34.	Źródła pochodzenia: alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy w opinii uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w % N=683.	70

35.	Opinia na temat narkotyków w % N=1706.	71
36.	Opinia na temat narkotyków uczniów klas I, II i III szkół ponadpodstawowych w % N=1023.	71
37.	Opinia na temat narkotyków uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w % N=683.	72
38.	Porady w punkcie konsultacyjno-informacyjnym dla osób uzależnionych, współuzależnionych i z problemem przemocy w rodzinie.	75
39.	Liczba rodzin, w których prowadzona jest procedura „Niebieska Karta” przez Zespół Interdyscyplinarny w Pleszewie.	76
40.	Opinie uczniów o stanach i odczuciach związanych z odżywianiem w % N=2434.	81
41.	Opinie uczniów szkół ponadpodstawowych o stanach i odczuciach związanych z odżywianiem w % N=1739.	82
42.	Opinie uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych o stanach i odczuciach związanych z odżywianiem w % N=695.	82
43.	Odczucie lęku przed utratą telefonu w % N=1706.	84
44.	Odczucie lęku przed utratą telefonu w opinii uczniów klas I, II i III szkoły ponadpodstawowej w % N=1023.	84
45.	Odczucie lęku przed utratą telefonu w opinii uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w % N=683.	85
46.	Godziny spędzone w Internecie według wieku N=1668.	86
47.	Częstotliwość występowania negatywnych sytuacji rodzinnych w %. N=1706.	92
48.	Podział czynników ryzyka i czynników chroniących.	95
49.	Deklaracja zaufania w obliczu problemów nadużywania używek i zagrożeń.	97
50.	Deklaracja zaufania uczniów klas I, III i III szkół ponadpodstawowych w obliczu problemów nadużywania używek i zagrożeń cyberprzemocą. N=1023.	98
51.	Deklaracja zaufania uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych w obliczu problemów nadużywania używek i zagrożeń cyberprzemocą. N=683.	99
52.	Hierarchia zajęć poza szkołą w %.	99
53.	Relacje z rodzicami w opinii dzieci. N=1706.	100
54.	Częstotliwość rozmów z rodzicami o zażywaniu używek i zagrożeń cyberprzemocą. N=1706.	101

WYKAZ WYKRESÓW:

		Strona
1.	Ceny alkoholu w krajach Unii Europejskiej , 2020 rok.	40
2.	Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Pleszew.	42
3.	Liczba urodzeń, zgonów oraz zawartych małżeństw w latach 2019 – 2022.	42
4.	Częstotliwość korzystania z używek w % N=2434. Jak często korzystasz z używek?	47
5.	Wiedza rodziców o korzystaniu z używek w opinii dzieci N=2434.	47
6.	Stopień trudności zdobycia napojów energetyzujących, e-papierosów i papierosów tradycyjnych w % N=2434.	50
7.	Stopień trudności zdobycia alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych w %, N=451.	52
8.	Powody picia napojów energetyzujących w % N=1856.	53
9.	Czy kiedykolwiek w życiu? PIŁEŚ, PALIŁEŚ, PRÓBOWAŁEŚ N=1706.	59
10.	Czy kiedykolwiek w życiu? PIŁEŚ, PALIŁEŚ, PRÓBOWAŁEŚ N=1023, szkoły ponadpodstawowe	60
11.	Czy kiedykolwiek w życiu? PIŁEŚ, PALIŁEŚ, PRÓBOWAŁEŚ. N=683, szkoły podstawowe.	60
12.	Częstotliwość korzystania z używek uczniów szkół ponadpodstawowych. N=1023 w %.	62
13.	Częstotliwość korzystania z używek uczniów szkół podstawowych. N=683 w %.	63
14.	Rodzaj spożywanego alkoholu N=903.	63
15.	Rodzaj spożywanego alkoholu wśród uczniów szkół ponadpodstawowych. N=747.	64
16.	Rodzaj spożywanego alkoholu wśród uczniów szkół podstawowych. N=155.	64
17.	Częstotliwość upicia się alkoholem. N=903.	65
18.	Częstotliwość picia alkoholu. N=903.	65
19.	Częstotliwość picia alkoholu przez młodzież szkół ponadpodstawowych. N=748.	65
20.	Częstotliwość picia alkoholu przez młodzież szkół podstawowych. N=115.	66
21.	Stopień trudności zdobycia alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy w %.	68
22.	Stopień trudności zdobycia alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy przez uczniów szkół ponadpodstawowych w %. N=1023.	69
23.	Stopień trudności zdobycia alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy przez uczniów szkół podstawowych w %. N=683.	69
24.	Częstotliwość picia alkoholu wśród Polaków.	73
25.	Średnia spożycia na 1 mieszkańca w litrach 100% alkoholu.	74
26.	Czas spędzony w Internecie N=1668.	85
27.	Czas spędzony w Internecie przez uczniów klas I, II i III szkół ponadpodstawowych. N=1001.	86
28.	Czas spędzony w Internecie przez uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych. N=667.	87
29.	Sposób korzystania z Internetu przez uczniów I, II i III klas szkół ponadpodstawowych N=984.	87
30.	Sposób korzystania z Internetu przez uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych.	88
31.	Opinie młodzieży o występowaniu w szkole cyberprzemocy. N=1706.	88
32.	Czy słyszałeś/aś o zjawisku cyberprzemocy. N=1706.	88
33.	Czy kiedykolwiek spotkałeś/aś się ze zjawiskiem cyberstalkingu lub cyberbullyingu N=1706.	89
34.	Skala przemocy z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych w opinii uczniów,. N=1706.	89
35.	Wiek respondentów, kiedy po raz pierwszy dostali swój pierwszy telefon w %.	93
36.	Limity dostępu do Internetu N=1706.	94
37.	Limity dostępu do Internetu uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych N=683.	94
38.	Blokada rodzicielska dla uczniów VI, VII i VIII klas szkół podstawowych uniemożliwiająca dostęp do niebezpiecznych stron N=683.	94
39.	Gra w sieci.	95

WYKAZ TABLIC:

		Strona
1.	Komunikaty przygotowane na podstawie wniosków z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2023.	17
2.	Logo Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pleszewie.	23
3.	Ulotka przygotowana na podstawie wniosków z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2023.	24

UZASADNIENIE

do uchwały ..... Rady Miejskiej w Pleszewie z dnia ..... 2023 r.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151) w art. 1 ust.1 stanowi, iż „Organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności organizacji społecznych i zakładów pracy w tym zakresie”.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu (zgodnie z art. 4¹ ust.1 tej ustawy) należy do zadań własnych gmin.

Realizacja działań w Mieście i Gminie Pleszew prowadzona jest zgodnie z art. 4¹ ust. 2 w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalanego przez Radę Miejską. Program uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem Gminnego Programu są również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024 - 2027 będzie realizowany przez Centrum Usług Społecznych w Pleszewie i został opracowany zgodnie z rekomendacjami Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Program został poddany konsultacjom na stronie internetowej Miasta i Gminy Pleszew oraz został zaakceptowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Mając na uwadze powyżej przedłożenie Radzie Miejskiej niniejszego projektu uchwały jest konieczne i uzasadnione.